

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİMİN KÜLTÜREL TEMELLERİ ANABİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ PROGRAMI

TÜRKÇENİN YABANCI DİL OLARAK ÖĞRETİMİNDE KULLANILAN DERS
KİTAPLARINDA KARİKATÜRLERİN YERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

NUR KAPLAN

ANKARA, MAYIS, 2017

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİMİN KÜLTÜREL TEMELLERİ ANABİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ PROGRAMI

TÜRKÇENİN YABANCI DİL OLARAK ÖĞRETİMİNDE KULLANILAN DERS
KİTAPLARINDA KARİKATÜRLERİN YERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

NUR KAPLAN

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Ayşegül BAYRAKTAR

ANKARA, MAYIS, 2017

Eğitim Bilimleri Enstitüsü M¼d¼rl¼đ¼'ne

Nur KAPLAN'ın hazırladığı "T¼rkçe'nin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kullanılan Ders Kitaplarında Karikat¼rlerin Yeri" başlıklı bu çalışma, j¼rimiz tarafından Eğitimin K¼lt¼rel Temelleri Anabilim Dalı, T¼rkçe Eğitimi Programı'nda Y¼ksek Lisans Tezi Olarak Kabul Edilmiştir.

Başkan: Doç. Dr. Canan ASLAN

İmza
Amelin

¼ye: Doç. Dr. Mustafa ULUSOY

¼ye: Yrd. Doç. Dr. Ayřeg¼l BAYRAKTAR (Danışman)

ONAY

Bu tez Ankara ¼niversitesi Lisans¼st¼ Eğitim – Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca yukarıdaki j¼ri ¼yeleri tarafından ~~26./05./2017~~ tarihinde uygun gör¼lm¼ř ve Enstit¼ Yönetim Kurulunca/...../20..... tarihinde kabul edilmiştir.

Prof. Dr. İsmail G¼VEN
Eğitim Bilimleri Enstit¼s¼ M¼d¼r¼

TEZ BİLDİRİMİ

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atf yapıldığını bildiririm.

Nur KAPLAN

ÖZET

TÜRKÇENİN YABANCI DİL OLARAK ÖĞRETİMİNDE KULLANILAN DERS KİTAPLARINDA KARİKATÜRLERİN YERİ

Nur, KAPLAN

Yüksek Lisans, Eğitimin Kültürel Temelleri Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Ayşegül BAYRAKTAR

Mayıs, 2017, xvii + 187 sayfa

Bu çalışmanın amacı Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan ders kitapları setlerinde bir uyarıcı olarak karikatürün ne oranda kullanıldığının saptanması ve yer alan karikatürlerin hangi becerileri geliştirmeye yönelik olduğunun belirlenmesidir. Bu araştırmada betimsel çalışma olan tarama modeli kullanılmıştır. İlgili yazın taraması yapılarak, yabancı dil öğretimi ilkeleri, yöntem ve teknikleri sırasıyla incelenmiş, dört temel dil becerisi açıklanmıştır. Ardından karikatürün tanımı yapılmış, karikatürün tarihine ve eğitimdeki yerine değinilmiştir. İnceleme kapsamına alınan kitaplar Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları Seti, Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları ve Yedi İklim Türkçe Setidir. Yabancılar İçin Türkçe öğretimi için kullanılan ders kitaplarında karikatürün kullanıldığı sayfa, karikatürün kullanım amacı ve karikatürün uygulama şekli olarak üç başlık altında incelenmiştir. Bu çalışmanın sonucunda inceleme kapsamına alınan yabancılar İçin Türkçe öğretimi alanında hazırlanan ders kitapları setlerinde çeşitli karikatürlerin kullanıldığı ve birbirinden farklı amaçlar doğrultusunda yer aldığı belirlenmiş, ancak bu karikatürlerin yetersiz olduğu tespit edilmiştir. “Yeni Hitit Türkçe Öğretim Seti”nde %6.46, “Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti”nde ise %6.76 ve “Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti”ndeki ise %4.20 oranında karikatür bulunmaktadır.

Anahtar Sözcükler: yabancı dil öğretimi, yabancılar İçin Türkçe öğretimi, ders kitapları, karikatür

ABSTRACT

THE PLACE OF COMICS IN TEXTBOOKS USED FOR TEACHING FOREIGN LANGUAGE AS TURKISH

Nur, KAPLAN

Master, Department of Cultural Foundations of Education

Advisor: Yrd. Doç. Dr. Ayşegül BAYRAKTAR

May, 2017, xvii + 187 pages

The aim of this study is to determine the proportion of comics as a stimulus, in textbook (coursebook) sets used for teaching foreign language as Turkish and to specify which skills are aimed to be developed by these comics. In this research the descriptive survey model is used. By making a literature review the principles, methods and technics of teaching foreign language are examined one by one. Four basic language skills are explained. After, the comics is defined, the history of comics and the place of it in education is mentioned. The analyzed books are Turkish Textbooks Set for New Hittite Foreigners, Gazi University textbooks for Foreigners and Yunus Emre Institute Yedi İklim Turkish Set. The textbooks used for teaching Turkish to foreigners are examined under three titles (heading) as the page used for comics, the aim of comics and the manner of application of comics. As a result of this study, in the textbooks prepared in the field of teaching foreign languages to foreigners, various cartoons were used and they were found to be in different directions, but the cartoons are inadequate. There are caricatures in "New Hittite Turkish Teaching Set" at 6.46%, "Foreign Teaching Turkish Teaching Set" at 6.76% and "Yedi İklim Turkish Set" at 4.20%.

Key Words: teaching foreign language, teaching Turkish to foreigners, textbooks,comics

ÖNSÖZ

Günümüzde yabancı dil öğrenimi ve öğretimi her geçen gün önem kazanmaktadır. Değişen ve gelişen ekonomik, politik, sosyal ve kültürel sebeplerle Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi ve öğrenimi de önem kazanmış ve gün geçtikçe bu alanda çalışmalar yapılmaya başlanmıştır. Böylelikle Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde yöntemler, teknikler, araç-gereçler ve kitaplar da zenginleşmiştir. Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde birçok uyarana başvurulmuş ve her gün buna bir yenisi eklenmiştir. Bu çeşitliliği arttırmanın bir yolu da karikatürlerdir. Yabancılara Türkçe öğretimi derslerinde karikatür kullanımı, öğrencilerin dikkatini çekebileceği gibi, mizah unsuruyla onları derse güdüleyebilir, aynı zamanda da kültürlerarası iletişim becerisi kazandırabilir.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde bir uyarın olarak karikatürün incelendiği bu tez beş ana bölümden oluşmaktadır. Tezin birinci bölümde araştırmanın problemi tartışılarak amacı, önemi, sınırlılıkları ve yöntemi belirtilmiştir. Tezin ikinci bölümünde ise, ilgili araştırmalara ve alan taramasına bağlı olarak Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan yöntem, teknik ve ilkeler ele alınmıştır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin tarihsel süreci hakkında açıklamalarda bulunulmuştur. Yabancılara Türkçe öğretimi kitaplarını konu alan tez ve makale çalışmalarından kısa açıklamalara yer verilmiştir. Bunun yanı sıra karikatürün anlamına, tarihçesine ve çeşitlerine değinilmiştir. Karikatürün eğitimdeki yerine irdelenmiş ve karikatürle ilgili alanyazın çalışmaları ele alınmıştır.

Çalışmanın üçüncü bölümü olan “Yöntem” başlığı altında araştırmada kullanılan yöntem olarak nitel araştırma ve içerik analizi yöntemleri açıklanmıştır. Bu yöntemin kullanılma nedeni ve kullanımına dair süreç ve prensiplerine yer verilmiştir. Tarama yöntemi kullanılarak, inceleme kapsamına alınan yabancılara Türkçe öğretimi ders kitapları ve çalışma kitapları setleri karikatürün kullanımı, yeri ve çeşidi açısından incelenmiştir. “Bulgular ve Yorum” başlığı altında yer alan dördüncü bölümde, inceleme kapsamına alınan Türkçe öğretimi ders kitapları ve çalışma kitapları setlerinde karikatürlerin kullanımına ilişkin konu başlıkları ve

karikatürün geliştirmeye çalıştığı dil becerileri, karikatürün kullanım amacı ve karikatürün uygulanma şekli her kitap seti için ayrı ayrı olmak üzere tablolar halinde sunulmuştur. Konu tespit ve değerlendirmeleri yapılmıştır. İnceleme kapsamına alınan Türkçe öğretimi ders kitapları ve çalışma kitapları setlerinde karikatürlerin kullanım amaçları ve karikatür çeşitleri tek bir tabloda gösterilerek, dağılım oranları tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırmanın beşinci “Sonuç ve Öneriler” bölümünde ise çalışma bulguları benzer çalışmaların sonuçlarıyla kıyaslanarak tartışılmış ve alanda çalışanlara, kitap hazırlayan yayınevlerine ve öğretmenlere öneriler verilmiştir.

TEŞEKKÜR

Araştırmanın her aşamasında beni yönlendiren, ihtiyaç duyduğum her anda sabırla çalışmama katkı sağlayan, sorduğum soruları içtenlikle cevaplayan danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Ayşegül BAYRAKTAR'a, tez jürimde olan değerli Doç. Dr. Canan ASLAN ve Doç. Dr. Mustafa ULUSOY hocalarıma, manev desteğiyle bana g veren eşim İ. Koray KAPLAN'a ve tezimi özenle okuyup önerileriyle beni yönlendiren, değerli görüşleriyle çalışmama katkıda bulunan, her daim yanımda olan iş arkadaşım Meryem SEVİNÇ'e ve görselleri benimle birlikte özenle sayarak değerli vakitlerini bana ayıran iş arkadaşlarıma da katkılarından dolayı teşekkür ederim.

Nur KAPLAN

İÇİNDEKİLER

ONAY.....	ii
BİDİRİM.....	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
ÖNSÖZ.....	vi
TEŞEKKÜR	viii
İÇİNDEKİLER.....	ix
ÇİZELGELER DİZİNİ.....	xiv
ŞEKİLLER DİZİNİ	xvi
KISALTMALAR.....	xvii
BÖLÜM 1	1
GİRİŞ.....	1
1.1. Problem.....	1
1.2. Amaç	8
1.3. Önem	9
1.4. Sınırlılık	10
1.5. Tanımlar	10
1.6. Yöntem	11
1.6.1. Araştırma Modeli	12
1.6.2. Evren ve Örneklem	12
1.6.3. Verilerin Toplanması	12
1.6.4. Verilerin Çözümlemesi.....	12
BÖLÜM 2	13
KAVRAMSAL ÇERÇEVE	13

2.1. Yabancı Dil Öğretim İlkeleri	13
2.1.1. Dört Temel Beceriye Geliştirme	13
2.1.2. Öğretim Etkinliklerini Önceden Planlama	13
2.1.3. Basitten Karmaşığa Somuttan Soyuta Doğru Öğretme	14
2.1.4. Görsel ve İşitsel Araçları Kullanma	15
2.1.5. Anadili Gerekli Durumlarda Kullanma	15
2.1.6. Bir Seferde Bir Tek Yapıyı Sunma	15
2.1.7. Verilen Bilgilerin Günlük Yaşama Aktarılmasını Sağlama	16
2.1.8. Öğrencilerin Derse Daha Etkin Katılmalarını Sağlama	16
2.1.9. Bireysel Farklılıkları Dikkate Alma.....	17
2.1.10. Öğrencileri Güdüleme ve Cesaretlendirme	17
2.2. Yabancı Dil Öğretiminde Genel İlkeler	18
2.3. Yabancılar Türkçe Öğretiminde Kullanılan Yöntemler	19
2.3.1. Dilbilgisi-Çeviri Yöntemi	19
2.3.2. Düzvarım Yöntemi (Dolaysız Yöntem)	21
2.3.3. İşitsel-Dilsel Yöntem (Kulak-Dil alışkanlığı Yöntemi)	23
2.3.4. İşitsel-Görsel Yöntem	25
2.3.5. Bilişsel Öğrenme Yaklaşımı	26
2.3.6. Doğal Yöntem.....	27
2.3.7. İletişimci Yaklaşım	29
2.3.8. Seçmeli Yöntem	30
2.4. Yabancılar Türkçe Öğretimi Teknikleri.....	31
2.4.1. Grupla Öğretim Teknikleri	31
2.4.1.1. Beyin Fırtınası	32
2.4.1.2. Gösteri	33
2.4.1.3. Soru-Cevap	34
2.4.1.4. Drama ve Rol Yapma	35

2.4.1.5. Benzetim	37
2.4.1.6. İkili ve Grup Çalışmaları	38
2.4.1.7. Altı Şapkalı Düşünme Tekniği	39
2.4.1.8. Kavram Haritaları	40
2.4.1.9. Eğitsel Oyunlar	41
2.4.2. Bireysel Öğretim Teknikleri	42
2.4.2.1. Bireyselleştirilmiş Öğretim	43
2.4.2.2. Programlı Öğretim	43
2.4.2.3. Bilgisayar Destekli Öğretim	44
2.5. Yabancılara Türkçe Öğretimi	45
2.5.1. Yabancılara Türkçe Öğretiminin Tarihi	45
2.5.2. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminin Önemi	48
2.5.3. Yabancılara Türkçe Öğretimi Üzerine Yapılan Güncel Çalışmalar	49
2.5.4. Türkiye ve Dünyada Türkçe Öğretim Merkezleri	56
2.5.5. Yabancılara Türkçe Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar	58
2.6. Yabancılara Türkçe Öğretiminde Temel Dil Becerileri	59
2.6.1. Duyduğunu Anlama	60
2.6.2. Okuduğunu Anlama	61
2.6.3. Konuşma	63
2.6.4. Yazma	65
2.6.5. Dilbilgisi	67
2.7. Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı ve Yabancı Dil Olarak Türkçe	69
2.8. Karikatür	72
2.8.1. Karikatürün Çeşitleri	74
2.8.2. Karikatür ve Eğitim	76
2.8.3. Karikatürün Eğitimde Kullanımı İle İlgili Alanda Yapılan Güncel Çalışmalar	78

2.8.4. Yabancılara Türkçe Öğretiminde Karikatür	82
BÖLÜM 3	84
YÖNTEM	84
3.1. Araştırmanın Yöntemi	84
3.1.1. Doküman İnceleme	86
3.2. Veri Toplama Aracı	86
3.3. Verilerin Toplanması	89
3.4. Verilerin Analizi	89
3.5. Kitap Seçimi	91
BÖLÜM 4	92
BULGULAR VE YORUM	92
4.1. Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti.....	92
4.2. Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti.....	103
4.3. Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti	110
4.4. İnceleme Kapsamına Alınan Ders Kitaplarındaki Karikatürlerin Kullanım Amaçları	123
4.5. İnceleme Kapsamına Alınan Ders Kitaplarındaki Karikatürlerin Çeşidi ...	128
BÖLÜM 5	132
SONUÇ VE ÖNERİLER	132
5.1. Sonuç	132
5.2. Öneriler	137
KAYNAKLAR	138
EKLER	152
EK A – Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı – Kişisel Değerlendirme Tablosu	153
EK B – Yeni Hitit Türkçe Öğretim Setindeki Karikatür Görselleri	155
EK C – Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Setindeki Karikatür Görselleri	161
EK D – Yedi İklim Türkçe Öğretim Setindeki Karikatür Görselleri	171

ÇİZELGELER DİZİNİ

Çizelge 1	Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı Temel Seviye	93
Çizelge 2	Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Çalışma Kitabı Temel Seviye...	95
Çizelge 3	Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı Orta Seviye	96
Çizelge 4	Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Çalışma Kitabı Orta Seviye.....	98
Çizelge 5	Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı Yüksek Seviye	100
Çizelge 6	Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Çalışma Kitabı Yüksek Seviye	102
Çizelge 7	Yabancılar İçin Türkçe A1	104
Çizelge 8	Yabancılar İçin Türkçe A2	105
Çizelge 9	Yabancılar İçin Türkçe B1	106
Çizelge 10	Yabancılar İçin Türkçe B2	108
Çizelge 11	Yabancılar İçin Türkçe C1	109
Çizelge 12	Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı A1	111
Çizelge 13	Yedi İklim Türkçe Çalışma Kitabı A1	112
Çizelge 14	Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı A2.....	113
Çizelge 15	Yedi İklim Türkçe Çalışma Kitabı A2	114
Çizelge 16	Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı B1	115
Çizelge 17	Yedi İklim Türkçe Çalışma Kitabı B1	116
Çizelge 18	Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı B2.....	117
Çizelge 19	Yedi İklim Türkçe Çalışma Kitabı B2	118
Çizelge 20	Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı C1	119
Çizelge 21	Yedi İklim Türkçe Çalışma Kitabı C1	120
Çizelge 22	Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı C2.....	121
Çizelge 23	Yedi İklim Türkçe Çalışma Kitabı C2	122
Çizelge 24	İnceleme Kapsamına Alınan Türkçe Öğrenim Setlerindeki Karikatür Kullanım Amacı	128

Çizelge 25	İnceleme Kapsamına Alınan Türkçe Öğretim Setlerindeki Karikatür Çeşitleri.....	131
-------------------	--	-----

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1	Vinyet Karikatür.....	74
Şekil 2	Tek Bir Kareden Oluşan Karikatür	74
Şekil 3	Bant Karikatür	75
Şekil 4	Çizgiöykü-çizgiroman Karikatürü.....	75
Şekil 5	Portre Karikatür.....	76
Şekil 6	Kavram Karikatürü.....	76
Şekil 7	Yeni Hitit Türkçe Öğretim Setindeki Karikatürlerin Kullanım Amaçları.....	124
Şekil 8	Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Setindeki Karikatürlerin Kullanım Amaçları	125
Şekil 9	Yedi İklim Türkçe Öğretim Setindeki Karikatürlerin Kullanım Amaçları.....	126
Şekil 10	Yeni Hitit Türkçe Öğretim Setindeki Karikatürlerin Çeşidi	129
Şekil 11	Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Setindeki Karikatürlerin Çeşidi	129
Şekil 12	Yedi İklim Türkçe Öğretim Setindeki Karikatürlerin Çeşidi	130

KISALTMALAR

Tez içinde kullanılan kısaltmalar alfabetik sıraya göre aşağıda listelenmiştir:

ADOÇP	Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı
TDK	Türk Dil Kurumu
TİKA	Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı
TÖMER	Türkçe Öğretim Merkezi
TÜBA	Türkçe Bilim Terimleri Sözlüğü
YETEM	Yunus Emre Türkçe Eğitim ve Öğretim Merkezi
YTÖ	Yabancılara Türkçe Öğretimi

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Dil, insanlık var olduğundan beri bizi kuşatan ve bizim ayrılmaz bir parçamız olan canlı bir varlıktır. İnsanlar arası iletişim sağlamada, toplumların oluşumunda ve kültürler arası alışverişlerde olmazsa olmaz olan dil olgusu en önemli araçlardan biridir. Ulaşım ve teknoloji alanında yaşanan gelişmeler, insanların farklı ülkelere iş ya da turistik geziler düzenlemeleri, eğitim almak istemeleri gibi nedenlerden ötürü yeni bir dil öğrenimi ve öğretimi ihtiyaç haline gelmektedir. Bunun yanı sıra insanların kendi bölgelerinde ya da dünyanın birçok farklı yerindeki insanlarla iletişim kurmaya çalışmaları yabancı dil öğretiminin önemini bir kez daha vurgulamıştır. Ülkelerin ve kültürlerin, başka dil ve kültürlerle kaynaşması, karşılıklı alışveriş içinde bulunmaları ancak doğru ve kaliteli bir dil öğretimi ile gerçekleştirilebilmektedir.

Günümüzde çok konuşulan diller arasında yer alan Türkçe de bu hızlı gelişmeye ayak uydurmaya başlamış ve “Yabancılara Türkçe Öğretimi” alanı doğmuştur. Bu yeni alanla birlikte birçok çalışma ve projeler yürütülmüş, üniversitelerde ilgili bölümler açılmaya başlanmıştır. Yapılan çalışmalarda bir uyarıcı olarak karikatür de derslerde ve kitaplar da kullanılmaya başlanmıştır (Akkaya, 2011; Özkan, 2009; Melanlıoğlu, Tayşi ve Özdemir, 2012; Yaman, 2010). Dört temel dil becerisinin öğretiminde yararlanılabilecek karikatürler öğrencilerin derse olan tutum ve davranışlarını olumlu şekilde arttırabileceği gibi, onların dikkatini çekmede de başarılı olmaktadır. Bu bağlamda karikatürün yabancılara Türkçe öğretiminde kullanımının faydalı olabileceği düşünülmektedir.

Bu bölümde, araştırmanın problemi açıklanmış; amaç ve alt amaçları oluşturulmuş; önemi ve sınırlılığı belirtilmiş; çalışmada sıklıkla kullanılan kavramların tanımlarına ve çalışmada kullanılan yöntemlere yer verilmiştir.

1.1. Problem

İnsanı diğer canlılardan ayırt eden en önemli özelliği düşünmesi, yaratması ve sorgulamasıdır. Düşünmemizi ve kendimizi ifade etmemizi sağlayan araç ise

dildir. Bir iletişim aracı olan dil, aynı zamanda bir öğrenme ve öğretme aracıdır. İnsanın duygu ve düşünce yapısını oluşturan dil, insanın var olduğu dünyayı anlamasını ve anlatmasını sağlamaktadır.

Dilin tanımı bugüne kadar birçok yazar tarafından yapılmış ve farklı boyutları ile ele alınmıştır. Her yazar dili ayrı şekilde tanımlayarak, dilin zenginliğini ve önemini vurgulamıştır. Sever (2011) dili düşünme ve iletişim aracı olmanın yanı sıra, insanlar arası ilişkilere bağlı toplumsal bir olgu olarak ifade etmektedir. Çünkü duygu ve düşüncelerin toplumsal etkileşim sürecinin bir ürünü ve parçası olabilmesi için dile ihtiyacı vardır. Bu bağlamda, bir toplumun dili, o toplumdaki bireylerin duydu ve düşünce evrenini oluşturan bir olgudur. Saussure (1985: 12) ise dili “Dil kendi başına bir bütündür, bir sınıflandırma ilkesidir.” diye açıklamıştır.

Milli kültürün temel taşı olan dil, insanları birbirine bağlayarak, onların birlik ve beraberlik duygularını güçlendirmektedir. Kavcar (1999) dilin bu yönüne vurgu yaparak, onun milli kültürün temel taşı olduğunu belirtmiştir. Sözlü ve yazılı ve düşünme aracı olan dil insanları birbirine bağlayarak, bir toplumu gelişigüzel insan yığını olmaktan çıkartır ve millet haline getirir.

Bilgin’e (2006: 1) göre dil “İnsanların duygu, düşünce ve isteklerini anlatmak, birbiriyle iletişim kurmak amacıyla kullandıkları sesli ya da yazılı göstergeler dizisi.” iken, Gencan (2007: 25) dili “Duygu, düşünce ve dileklerimizi anlatmaya yarayan imlerin –daha çok, ses imlerinin- hepsi.” olarak tanımlamıştır. Ancak her iki yazarın yapmış olduğu tanımlarda da ortak nokta dilin duygu, düşünce ve isteklerimizi anlatmaya yaran bir araç olduğudur.

Kimi yazarlarımız da dili canlı bir varlık olarak görüp, ona göre betimlemişlerdir. Örneğin Aksan’a (2011: 13) göre “ İnsanoğlunun dili, yalnız, onun konuşabilmesi, düşündüğünü başkalarına iletebilmesi demek değildir. Dil dediğimiz düzen insanın gözüdür, beynidir; düşüncesi, ruhudur.”

Türkçe Bilim Terimleri Sözlüğü’nde (TÜBA) dili (2011: 324) şu şekilde tanımlamıştır:

Belli bir insan topluluğuna özgü, çift eklemli sesli göstergeler dizgesi. Doğal diller dışında kalan, iletişim aracı olarak kullanılan, her türlü göstergeler dizisi. İnsanın sözcüklerden oluşan tümceler ya da ses,

resim, yazı, görüntü gibi simgeler aracılığıyla duygu ve düşüncelerini başkalarına iletmesini ve saklamasını sağlayan, kendi kuralları ve sürekliliği olan iletişim dizgesi.

Buradan dilin sadece harflerden oluşmadığını, bunun yanı sıra sembollerden, şekillerden ve imgelerden de oluşabileceğini anlıyoruz. Bu da bize dillerin zenginliğini ve çeşitliliğini göstermektedir.

Adalı (1979: 9) dili “Dilyetisi (langage) insana özgü, karmaşık ve çok yönlü olgular bütünüdür.” diye tanımlarken, Onan (2013: 76) dili şu yönüyle ele almıştır:

Dil, birkaç cümleden oluşan sınırlı bir tanımlamayla açıklanamayacak kadar karmaşık ve çok yönlü bir olgudur. Kültürel, ekonomik, sosyolojik vb. hiçbir kıstasla ölçülemeyecek kadar evrensel olmasının yanında, bir o kadar da içselleştirilmiş bu olgu, hiçbir kayda bağlı kalmaksızın geçmişten günümüze, insan türünün en önemli ortak paydası konumundadır.

Dil, bir anda düşünülüp, çözümlenemeyecek kadar çok yönlü ve büyümlü bir varlıktır. Değişik açılardan bakılınca farklı farklı nitelikleri ortaya çıkmakta ve halan daha içerisinde çözemediğimiz nitelikleri bulunmaktadır. Bilim, sanat ve teknik gibi bütün alanlarda toplumla iç içe olan bir kurumdur (Aksan, 1979). Aksan’ın dediği gibi dil toplumdan, toplum da dilden ayrı düşünülemez, ikisi iç içe geçmiş ve bütünleşmiştir.

Dil, bir toplumu ulus yapan en önemli ve en güçlü bağıdır. Çünkü dil aynı zamanda ait olduğu kültürün de aynasıdır. Aksan (1979: 13) dili “Bireyleri ulusuna, yurduna, geçmişine sıkı sıkıya bağlar; kuşaktan kuşağa aktarılacak gelen dil, bireyi geçmişle gelecek arasındaki zincirin bir halkası durumuna getirir” diye açıklamıştır. Toplumun, anlaşma vasıtası olan dil aynı zamanda kültür taşıyıcılığı görevi de üstlenmektedir (Özbay, 2002).

Demirel (2008) dil konusunun farklı yönlerden ele alındığını ve bugüne kadar pek çok bilim adamını ve özellikle son yıllarda dilbilimcileri düşündüren bir konu olduğunu belirtmiştir. Dilin yapısal görünümünün çok karışık olduğundan dolayı dil konusunu ele alanların ona çeşitli yönlerden yaklaştıklarını da ilave etmiştir.

İlgili alan yazından da görülebileceği gibi dilin tanımı bugüne kadar birçok yazar ve araştırmacı tarafından yapılmıştır. Her yazar ve araştırmacı dili farklı bir

açından ele alsa da, hepsinin ortak noktada bulunduğu bazı yerler vardır. Bunları şu şekilde özetleyebiliriz:

- Dil seslerden oluşmaktadır. Her ses, farklı ve çeşitli sembollerle, imgelerle ya da harflerle belirtilmektedir.
- Dilin belli kalıp ve kuralları vardır.
- Her dilin kendine özgü kodlama sistemi bulunmaktadır.
- Dil bir düşünme ve iletişim aracıdır.
- Dil toplumun vazgeçilmez bir parçasıdır.
- Dil, toplum ve kültür arasında bağ kuran bir köprüdür.
- Dil canlı ve sosyal bir varlıktır.

Sıralanan bu özelliklerin yanı sıra dilin, birtakım önemli özellik ve görevleri de bulunmaktadır. Bunların başında, birey ve toplum arasında bağ kurması gelmektedir. Toplumda bireyleri duygu ve düşünceleri ile birbirine kenetleyen dil canlı ve sosyal bir varlıktır. Canlılığını, insanlar tarafından konuşulmasına ve yazılmasına borçludur. Ne zamanki bir dil toplum tarafından konuşulmaz ve yazılmaz o zaman o dil ölmeye mahkûmdur. İkinci olarak canlı bir varlık olmasından ötürü dil, toplumun bireyleri arasında ortak bir bilinç oluşturur ve içerisinde geniş bir kültür birikimi barındırır. Geçmişten günümüze değin varlığını ortaya koyan toplumların bütün değerleri dille ve dilin yardımı ile kağıda dökülmüş yazı ile aktarılmıştır. Son olarak kültürel değerler geleceğe yine dille aktarılacaktır. Dolayısıyla dil, bütün bu özellikleriyle topluma damgasını vuran önemli bir etkidir (Korkmaz, 2004).

Sever (2011: 5) dili şu maddeler halinde özetlemiştir:

1. Dil anlamayı ve anlatmayı sağlayan bir araçtır. Başka bir deyişle, bir iletişim aracıdır.
2. Dil düşünme aracıdır, düşüncenin yaratıcısıdır.
3. Dil, ulusu meydana getiren en temel öğedir. Aynı dili konuşan insanlar arasındaki duygu ve düşünce birlikteliği, ulus bilincinin de oluşmasını sağlar, bu bilinci pekiştirir.
4. Dil, ulusun ve insanlığın bütün kültür birikimini aktaran et etkili araçtır.

Dil, anlama ve anlatmayı sağlayan bir araç olmasının yanı sıra iletişim kurmamızı sağlayan, geçmiş ve gelecek kültürlerle aramızda köprü görevi kuran canlı bir varlıktır. Yukarıdakilere ilave olarak Kaya (1994: 2) dili şu maddeler ile betimlemiştir:

- Bir sistem,
- Bir iletişim aracı,
- Bir düşünme aracı,
- Belli kanunlar çerçevesinde gelişen canlı bir varlık,
- Bir işaretler dizgesi,
- Düşünce ve eylemin bir aracı,
- Alışkanlıklar bütünü,
- Toplumsal eylemin bir biçimi,
- Sembollere dayalı bir etkileşim.

Yapılan bütün tanımlar ve özetler ortak noktalarda buluşarak dilin canlı ve sosyal bir varlık olduğunu benimsemiş, duygu ve düşüncelerimizi iletmede yazılı ve sözlü iletişim kurmamızda bir araç olduğu paydasında buluşmuştur. Toplumlar tarafından birlik ve bütünlüğü sağlamada lider olan dil, kültürlerarası etkileşimi de güçlendirmede öncüdür.

Dil anadil ve yabancı dil olarak ikiye ayrılmaktadır. Anadil, ailemizden ve bulunduğumuz çevreden öğrendiğimiz toplumca kabul gören dildir. Anadil, bireyin toplumla oluşturduğu en güçlü bağlardan biridir. TDK (2005: 97) anadili “İnsanın çocukken anasından, evdekilerden ve soyca bağlı olduğu topluluktan öğrendiği dil” olarak tanımlamıştır.

Aksan’a (1979: 81) göre anadili “Başlangıçta anneden ve yakın aile çevresinden, daha sonra da ilişkili bulunulan çevrelerden öğrenilen, insanın bilinçaltına inen ve bireylerin toplumla en güçlü bağlarını oluşturan dildir.” Anadili aileden öğrenilmeye başlanarak, toplumla birey arasında bağ oluşturmaya yaramaktadır.

Anadilinin kazanımını birey, annesinden ve yakın çevresinden öğrenir ve konuştuğu dilin tüm özelliklerini kazanır. Birey, ailesi ve çevresi yoluyla edindiği dili de tüm yaşamı boyunca kullanmaktadır (Demirel 2000). Sever (2011: 1) ise

anadili “Çocuğun yaşadığı çevresinin ve bağlı olduğu toplumsal ortamın ürünüdür.” diyerek tanımlamıştır.

Şahin (2013a: 14) anadili “Bireyin doğduğu andan itibaren çevresiyle kurduğu iletişimde kullandığı ilk dil anadil-birinci dil” olarak tanımlamıştır. Durmuş’a (2013: 15) göre anadil; “Bireyin ilk edindiği dil olan ana dili (veya ‘birinci dil’i), insanın içinde doğup büyüdüğü, aile ya da toplum çevresinde ilk öğrendiği dildir, insanın bilinçaltına girerek bireyin en güçlü bağlarını oluşturur.” Yapılan tanımlardan da anlaşılacağı üzere anadili, bireyin doğumundan itibaren öğrenmeye başladığı dildir.

Kişi, ait olduğu toplumun bir parçasıdır. Bir çocuk doğduğu ve büyümeye başladığı çevrede konuşulan dile anadil denmektedir (Barın: 2004). Kişinin ait olduğu toplumda doğduğu andan itibaren konuşulan dili öğrenmeye başlaması, zamanla onu benimsemesi ve konuşması olağan bir durumdur. Bu anadilinin birey üzerinde yaratmış olduğu etkinin bir sonucudur.

Yabancı dil ise, anadilin dışında kalan ve sonradan çeşitli nedenlerle öğrenilen dildir. Başka bir deyişe göre, doğduğumuz ülkede konuşulmayan, farklı milletlerden insanlarla iletişim kurmak için öğrenilen dile yabancı dil denmektedir. TÜBA (2011: 1225) yabancı dili “Anadili dışındaki dil” olarak tanımlanmıştır.

Şahin (2013a) ise yabancı dilin birey için tamamen yabancı olduğunu, ancak daha sonradan öğrendiği belirtir. Birey öğrendiği bu dili yaşadığı çevrede işlevsel olarak iletişimde kullanamamaktadır. Bu bağlamda belli amaçlar doğrultusunda öğrenilen dil yabancı dil olarak adlandırılır. Durmuş’a (2013: 16) göre ise yabancı dil, “Belirli bir ülkedeki veya bölgedeki halkın büyük bölümünün ana dili olmayan, okullarda eğitim aracı kullanılmayan ve yönetimde, medyada iletişim işleri ile geniş bir biçimde yer almayan dildir.” Tanımlardan anlaşılacağı üzere, yabancı dil bireyin daha sonradan öğrendiği, kendi ana dili olmayan dildir. Bireyin doğduğu ülkede ve toplumda konuşulmayan yabancı dil, belirli amaçlar doğrultusunda öğrenilmektedir.

Bugün, yeryüzünde toplumların kullandıkları konuşulan dilin sayısını kesin rakamlarla belirtmek olanaksızdır. Dünya üzerinde bu kadar çok dil olmasına karşın, bilim ve teknolojideki gelişmeler, bilginin sınırlarını aşan gücü

anadilinden başka bir dili öğrenmeyi zorunlu hale getirmiştir. Barın'a (2004) göre insanlar, toplumlar ve milletler arasında kişisel, kurumlar arası ve devletler seviyesinde çeşitli ilişkiler vardır. Bilim, eğitim, kültür, sanat, turizm, siyaset, askerlik, ticaret ve sağlık gibi alanlarda olan bu iletişimin doğru ve sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesi için ana dilden başka milletler arası ortak bir dilin öğrenilmesi ve öğretilmesi gerekmektedir.

Günümüzde yabancı dil öğrenmek bir ihtiyaç olmaktan çıkıp, zorunluluk haline gelmiştir ve insanlar farklı nedenlerden dolayı yabancı dil öğrenmeye başlamıştır. Demirel'e (2008) göre artan uluslararası ilişkiler, ulusların kendi ana dilleriyle iletişim kurmalarında yetersiz gelmektedir. Bu nedenle diğer ülkelerin dillerini öğrenmek bir gereksinim halini almıştır.

Yeni bir dünyaya kapılarını açmak, yeni yerler görmek, yeni insan ve kültürler ile tanışmak ve onlarla etkileşim kurmak, tanıdık kavramlara değişik açılardan bakmak ve yeni deneyimler öğrenmek ancak yabancı dil öğretimi ile sağlanmaktadır (Bayyurt ve Yaylı, 2014). Yabancı dil öğretiminin bir gereklilik olduğunu savunan Demircan (2013), anadilinden başka uluslararası ortak dillerin öğretiminin nedenlerini iletişim başlığı altında toplamıştır. Bu iletişim ticari, ekonomi, siyasi, askerlik alanında olabileceği gibi, eğitim, turizm, bilim, sanat ve kültür alanında da olmaktadır. Bireyler ve toplumlar, uluslararası ya da bireysel olarak ikili ya da çoklu olmak üzere her türlü iletişimi kurup yürütebilmek için anadilinden başka bir dile ihtiyaç duyarlar.

Dünyada yaklaşık üç bin dil konuşulmaktadır. Ancak yabancı dil olarak öğrenilen dillerin sayısı oldukça azdır. Dünyada en çok konuşulan beş dilden biri olan Türkçe de öğrenilen bu diller arasında yer almaktadır. Siyasi, kültürel ve ekonomik ilişkiler, eğitim, turizm, iş imkânı gibi etkenler, yabancı insanların Türkçeye ihtiyaç duymasına neden olmaktadır. Bu nedenle Türkçeye duyulan ilgi her geçen gün artmaktadır (Kaya, 1994). Yabancıların Türkçe öğrenme nedenlerini şu şekilde sıralayabiliriz:

- Türkiye'de eğitim görme.
- Türkiye'deki iş imkânlarından yararlanma.
- Türkiye'de yaşama.
- Türkiye'yi ve Türk kültürünü tanıma.

- Turizmden faydalanma.
- Türkiye ile ilgili araştırma yapma.
- Türkiye'ye görevli olarak gelme veya geçici olarak burada çalışma.
- Ticari ilişki kurma.
- Türkiye ile diplomatik ve siyasi ilişki kurma.
- Askeri personel yetiştirme.
- Türkçeyi merak etme.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminin ayrı bir alan olduğu ve ayrı çalışmalar yapılması gerektiği fark edilerek, üniversitelerde ilgili bölümler açılmış ve ilgili çalışmalar hız kazanmaya başlamıştır. Bayyurt ve Yaylı (2014) yabancı dil olarak Türkçe eğitiminin ülkemizde son zamanlarda önem kazanmaya başlayan bir alan olduğunu vurgulayarak, özellikle Avrupa ve Türk cumhuriyetlerinde Türkçeye karşı artan ilginin sonucu olarak bu alanda tartışma ve araştırmaların hızlandığını dile getirmişlerdir.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi ülkemizde son zamanlarda önem kazanan ve üzerine çalışmalar yapılan bir alandır. Bu alanda birçok makale yazılmış, araştırma yapılmış, yüksek lisans ve doktora tezleri hazırlanmıştır. Yine son zamanlarda karikatür bir uyarın olarak eğitimde kullanılmaya başlanmıştır. Karikatürle eğitim alanında birçok çalışma yapılmış, kavram karikatürleriyle dersler işlenmeye başlanmış ve öneriler getirilmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı eğitim-öğretim programında da bir uyarın olarak karikatürlere yer vermeye başlanmış kazanım cümlelerinde karikatürün sınıf içerisinde kullanımına değinilmiştir. Ancak ilgili alan taramasında karikatürün kullanımı ile ilgili çalışmalara çok sık rastlanmamıştır.

1.2. Amaç

Bu araştırmanın temel amacı, Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan ders kitapları setlerinden Ankara Türkçe Öğretim Merkezi (TÖMER) Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı ve Çalışma Kitabı 1-2-3, Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe A1, A2, B1, B2 ve C1 ve Yunus Emre

Enstitüsü Yedi İklim Türkçe A1, A2, B1, B2, C1 ve C2 setlerinde bir uyarın olan karikatürün ne oranda kullanıldığının belirlenmesidir.

Bu temel amaç doğrultusunda şu sorulara yanıt aranmıştır:

1. Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan ders kitaplarında karikatürün kullanım oranı nedir?
2. Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan ders kitaplarında karikatür hangi ünitelerde ve konularda yer almıştır?
3. Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan ders kitaplarında karikatür hangi becerileri geliştirmek için kullanılmıştır?
4. Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan ders kitaplarında hangi tür karikatür kullanılmıştır?

1.3. Önem

Yabancı dil öğretiminde kullanılan ders kitaplarındaki uyarınlar çok önemlidir. Bu uyarınlar arasında karikatür ve kavram karikatürleri son zamanlarda ön plana çıkmış olmakla beraber, bu alanda araştırma ve çalışmalar yapılmaya başlanmıştır. Ancak yapılan bu çalışmalar son derece azdır. Aynı zamanda yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi ülkemiz için yeni bir konu ve yeni bir sorundur. Bugüne kadar yabancılar için Türkçe öğretim ders kitapları farklı konu başlıkları altında incelenmiş olup, yapacağımız çalışma alanda ilk ve tek olma özelliği taşımaktadır. Bu bağlamda diğer çalışmalara ışık tutacağı ve çalışma sonunda ulaşılabilecek olan sonuçların da yapılacak olan yeni araştırmalar için yol gösterici olabileceği düşünülmektedir. Bunun yanı sıra, araştırmada incelenen yabancılar Türkçe öğretimi ders kitapları setlerinde karikatürün kullanımı belirlenmiş ve her kitap seti hem kendi içinde değerlendirilmiş hem de diğer setlerle karşılaştırılmıştır.

Bu çalışma, yabancılar Türkçe öğretiminde bir uyarın olan karikatürün ders kitaplarında dört temel dil becerisini ve dilbilgisini geliştirme açısından ele alınması ve yabancılar Türkçe öğretimi alanında karikatürle ilgili daha önce yapılmış bir çalışma olmaması yönünden önem taşımaktadır. Ayrıca bu alanda kullanılan ders kitaplarında karikatür kullanımına ne kadar yer verildiğini ortaya

koyması, bunlar hakkında yorumlar içermesi ve öneriler sunması açısından da diğer çalışmalara ışık tutacaktır.

1.4. Sınırlılık

Bu tezin araştırma konusu yabancılara Türkçe öğretimi ders kitaplarında bir uyarıcı olan karikatürün kullanımının incelenmesidir. Yabancılara Türkçe öğretimi amacıyla özel ya da tüzel kişiler ve kurumlarca hazırlanmış pek çok ders kitap seti bulunmaktadır. Bunların arasından seçim yaparken kuruluş amaçları yabancılara Türkçe öğretmek olan yüksek öğretim kurumları ve merkezlerin yayınları tercih edilmiştir. Bu kurumların başında ilk ve en önemlilerinden biri olan Ankara Üniversitesine bağlı TÖMER ile Gazi Üniversitesi bünyesinde eğitim ve öğretim yapan TÖMER yayınları ve Yunus Emre Enstitüsü kitap setleri gelmektedir. Araştırmanın bulguları bu yayınevini kitaplarıyla sınırlıdır.

1.5. Tanımlar

Eğitim: Toplumsal hedefler doğrultusunda ve kendi gizilgüçlerine dayalı olarak bireylerin davranış örüntülerini değiştirme yoluyla onların gelişimlerine katkıda bulunma sürecidir (Şimşek, 2009: 3).

Öğretim: Eğitim programlarında belirlenen kazanımları öğrencilerin gelişimlerine yardımcı olmak amacıyla okul ve sınıf ortamlarında öğretme stratejilerinin bir repertuarını, öğrenenin beklentilerini ve geçmiş deneyimleriyle ilgili enformasyonunu, insanların öğrenme yollarının belirlenmesini, içerik bilgisinin sınıflanmasını, bilginin farklı türlerinin vb gibi faktörlerin analiz edilerek öğretme faaliyetlerinin tümüdür (Duman, 2008: 95).

Öğrenme: Bireyde katılımdan bağımsız olarak değişiklik oluşmasıdır (Kaya, 2006: 5).

Öğretme: Herhangi bir öğrenmeyi kılavuzlama veya sağlama faaliyetidir (Fidan, 1986: 17).

Öğretim araç ve gereçleri: Öğretim çalışmalarının etkisini ve verimini artırmak, öğrenciyi uyarmak ya da isteklendirmek amacıyla öğretmenin kullandığı ders kitapları, sözlük, görsel-işitsel araçlar, örnekler, planlar, tartışmalar gibi her türlü araç ve gereçlerdir (TÜBA, 2011: 904).

Ders kitabı: Eğitim amaçlarını gerçekleştirmek üzere öğrencinin öğrenme yaşantılarına kaynaklık eden öğretim araç-gerecidir (Halis, 2002: 50).

İletişim: Kişiler arasındaki duygu, düşünce, bilgi, veri ve görüş aktarımıdır (TÜBA, 2011: 593).

Karikatür: İnsan ve toplumla ilgili her tür olayı konu alarak abartılı bir biçimde belirten, düşündürücü ve güldürücü resimdir (TDK, 2005: 1065).

Yaklaşım: Dilin ve dil öğreniminin doğasına dair kuramları oluşturur. Yani insanların dili nasıl edindikleri ve nasıl başarıyla öğrendikleri yaklaşımın içeriğini oluşturur (Yaylı ve Yaylı, 2014: 8-9).

Yöntem: Öğrencilerin hedeflere ulaşmasına ya da içeriği içselleştirmesine yardımcı olması için seçilen öğretim işlemleridir (Kaya, 2006: 20).

Teknik: Bir öğretme yöntemini uygulamaya koyma biçimi ya da sınıf içinde yapılan işlemlerin bütünüdür (Duman, 2008: 74).

İlke: Her faaliyet için ölçü gibi kullanılan, olayların iyi anlaşılmasını sağlayan kılavuz fikirlere (Çoban, 2007: 40).

Beceri: Bir işi yapabilmek veya bir konuyu işleyebilmek için gereken yatkınlıktır (Öz, 2003: 32).

1.6. Yöntem

Bu başlık altında araştırmanın modeli, evren ve örnekleme belirtilmiş; verilerin toplanması ve çözümlenmesi açıklanmıştır.

1.6.1. Araştırma Modeli

Yabancılara Türkçe öğretiminde yararlanılan ders kitaplarında karikatürün kullanımının incelendiği bu araştırmada tarama yöntemi kullanılmıştır. Karasar (2014: 76) tarama yöntemini “Geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekilde betimlemeyi amaçlayan araştırma” olarak açıklamıştır. Bu bağlamda Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan ders kitaplarında bir uyaran olan karikatürün kullanımının incelenmesini amaçlayan bu araştırma, kurgusal bir yapı üzerinde tarama yönteminin kullanıldığı betimsel bir araştırmadır.

1.6.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi amacıyla özel ya da tüzel kişiler ve kurumlarca hazırlanan ders kitaplarıdır. Kuruluş amaçları yabancılara Türkçe öğretmek olan yüksek öğretim kurumları ve merkezleri olan Ankara Üniversitesi TÖMER, Gazi Üniversitesi bünyesinde eğitim ve öğretim yapan TÖMER yayınları ve Yunus Emre Enstitüsü yayınları araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır.

1.6.3. Verilerin Toplanması

Verilerin toplanması sürecinde inceleme kapsamına alınan yabancı dil olarak Türkçe öğretim kitap setleri sırasıyla incelenmiş ve karikatürün kullanım sıklığı ve kullanıldığı yer belirlenmiştir. Birbirinden farklı üç kurumun toplamda 23 kitabı incelenmiştir.

1.6.4. Verilerin Çözümlemesi

Araştırma verilerinin çözümlemesinde içerik çözümlemesi tekniği kullanılmıştır. Elde edilen veriler araştırmanın amaçları doğrultusunda çözümlenmiştir.

BÖLÜM 2

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde, araştırmanın kuramsal çerçevesini oluşturan ögelere yer verilmiştir. Yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan ilke, yöntem ve teknikler ayrıntılı bir şekilde ele alınmıştır. Söz konusu yöntem ve teknikler, ayrı başlıklar altında incelenmiştir. Bu bölümde ayrıca yabancı dil olarak Türkçenin tarihçesine ve karikatürün tanımı ve eğitimdeki yerine de bu bölümde yer verilmiştir.

2.1. Yabancı Dil Öğretim İlkeleri

Yabancı dil öğretim ilkeleri, etkili ve başarılı bir eğitim-öğretimin gerçekleşmesi için olmazsa olmazlardır. Sınıf içi uygulamalarının başarıya ulaşmasında yabancı dil öğretim ilkeleri önemli bir yer tutmaktadır. Bundan ötürü sınıf içi uygulamalarda bu öğretim ilkeleri göz önünde bulundurulmalıdır.

Bu bölümde yabancı dil öğretim ilkeleri açıklanmıştır.

2.1.1. Dört Temel Beceriye Geliştirme

Yabancı dil öğretiminde en önemli ilkelere bir tanesi dört temel dil becerisinin eş zamanlı olarak geliştirilmesidir. Dört temel dil becerisi olarak kabul edilen dinleme, konuşma, okuma ve yazma bir bütün olarak öğretilmelidir. Bu becerilerin tümü eşit öneme sahiptir, ancak okulların özelliklerine göre verilecek ağırlıkların yüzdeleri farklılık gösterebilir.

2.1.2. Öğretim Etkinliklerini Önceden Planlama

Öğretim etkinliklerini önceden planlamak, öğretmenin derse hazırlıklı girmesi bakımından çok önemlidir. Öğretim etkinliklerini önceden planlayan öğretmen derste sürprizlerle karşılaşmaz ve dersi etkin bir şekilde yönetir. Bunun yanı sıra, dersin zamanlamasını da önceden planlamış olur.

Demirel (2008) öğretim etkinliklerinin üç aşamada yapıldığını belirtmiştir. Bunlar; yıllık, ünite ve günlük ders planlarıdır. Bu planları yapan öğretmen, bir anlamda öğreteceği dersi ya da konuyu önceden yaşar. Karşılaşacağı zorluk, bilinmeyen bir ifade ya da yaşanabilecek başka aksaklıklara karşı hazırlıklı olur. Bu yüzden öğretmen, dersin konusunu bilmeden ve plan yapmadan derse girmemeli ve her ders için yapacaklarını önceden planlamalıdır. Çünkü dikkatli bir planlama ardından başarılı bir öğretim gelmektedir.

2.1.3. Basitten Karmaşığa Somuttan Soyuta Doğru Öğretme

Öğretilecek konular belirli bir sıraya konularak işlenmelidir. Konular basitten karmaşığa, somuttan soyuta, bilinenden bilinmeyene doğru öğretilmelidir. Yabancı dil öğretiminde önce basit tümce kalıplarından başlanır, arkasından da bileşik ve karmaşık tümcelerin öğretimine devam edilir. Aynı şekilde açıklanması ve gösterilmesi basit olan somut sözcüklerden yola çıkılarak soyut kavramlar öğretilmelidir. Aykaç da (2009) somut bir şekilde öğrenilen bilgilerin daha etkili ve kalıcı olduğunu düşünmektedir.

Yabancılara Türkçe öğretiminde de aynı sıralama takip edilmelidir. Bilinen bir tümceden yola çıkılarak bilinmeyen sözcük, yine aynı şekilde bilinen sözcükle de bilinmeyen bir tümce öğretilmelidir. Barın (2004) bir yabancıya Türkçe öğretilirken öncelikle görebileceği ve çevresiyle ilişki kurabileceği sözcüklerden başlanması gerektiğini ve somut bilgiler öğretilmeden soyut düşünceleri kavratmanın mümkün olmadığını belirtmiştir. Bu nedenden tümevarıma dayalı bir sistem içinde Türkçe öğretmeye çalışırken kalıplaşmış diyaloglar ve söz kalıpları verileceği için tümdengelimde de yer verilmesi gerektiğinin altını çizmiştir.

Mümkün olduğu müddetçe öğrenci ders konusu olan eşya ve nesnelere karşı karşıya getirilmeli, mümkün olmadığı durumlarda ise o nesnenin modeli veya fotoğrafı gösterilmelidir. Öğretimde kavramlar öğretilirken ne kadar çok eşya, madde veya örnekler kullanılırsa o derece somutlaştırma işi gerçekleştirilir ve öğrenme daha kolay olur (Pala, 2007).

2.1.4. Görsel ve İşitsel Araçları Kullanma

Yabancı dil öğretiminde görsel ve işitsel araçlar dersin olmazsa olmaz parçalarıdır. Bu araçlar öğrencinin ilgisini derse çekmenin yanı sıra, öğretimin daha etkili olmasını sağlar. Demirel (2008) görsel ve işitsel araçları kullanmanın önemini vurgulayarak bir resmin bin sözcük değerinde olduğunu altını çizmiştir. Bu bağlamda özellikle yabancı dil öğretim uygulamalarında görsel ve işitsel araçların önemi daha çok ortaya çıkmaktadır. İşitsel araçların, doğru dil alışkanlıklarının kazanılmasında ve tekrar alıştırmalarının yapılmasında etkili olduğu unutulmamalıdır.

2.1.5. Anadili Gerekli Durumlarda Kullanma

Yabancı dil öğretiminde öğrencilerin hedef dili duymaları ve kullanmaları çok önemlidir. Bu nedenle derslerde öğretmenden çok öğrencinin konuşmasına fırsat verilmelidir. Hedef dil öğrenciler tarafından ne kadar çok ve sıklıkla kullanılırsa o dil o kadar iyi öğrenilir. Konuşma alıştırmalarına öğrencilerin daha çok ihtiyacı olduğu unutulmamalı ve derslerde öğrencilerin pratik yapması için fırsatlar yaratılmalıdır.

Öğrencilerin derslerdeki konuşmalarında başlarda gerektiği yerlerde anadili kullanmalarına izin verilmeli, ancak hedef dilde basit tümcelerle iletişim kurmaları yönünde öğrenciler motive edilmelidir. Gerekecekçe anadili kullanmaya çok zaman ayrılmamalı, anadille yapılan açıklamalar kısa ve öz olmalıdır.

2.1.6. Bir Seferde Bir Tek Yapıyı Sunma

Sınıf-içi uygulamalarda aynı anda birçok sözcük kalıbını ya da tümceyi öğretmek karışıklığa neden olabilir. Bundan dolayı her seferinde tek bir sözcük, sorun ya da tümce yapısı öğretilmelidir. Bir yapı öğretilmeden diğer yapıya geçilmemelidir. Öğretmen kazanımların hepsini aynı anda öğretmemeli, önce temel bilgileri ve kavramları ayrıntılara girmeden vermelidir.

Bir dilbilgisi yapısı kavratılmadan yeni bir yapıya geçilmemelidir. Aynı andan birden fazla yapıyı öğrenciye kazandırmaya çalışmak, verilmek istenenlerin tam anlaşılmasına ve belirli bir sürenin ardından unutulmasına yol açmaktadır (Barın, 2014). Öğrenci diğer yapılar ile yeni bilgilerini karıştırabilir ve bu da onun öğrenme gücü çekmesine neden olabilir. Öğrenme gücü çeken öğrenci, dile karşı önyargılı olup, dilden uzaklaşabilir ve kendine olan inancını kaybedebilir. Böylece öğrenci dili tam ve nitelikli bir şekilde öğrenemez. O yüzden öğretmen bir seferde tek bir yapıyı öğretmeli, konunun iyice kavrandığından emin olmadan yeni kavramlara ve yapılara geçmemelidir.

2.1.7. Verilen Bilgilerin Günlük Yaşama Aktarılmasını Sağlama

Verilen bilgi ve örneklerin günlük hayata uygunluğunun önemini Barın (2004: 23) şöyle dile getirmiştir: “Verilen yapılar iletişimde kullanıldığı biçimiyle örneklerle desteklenmelidir. Çünkü uygulaması yapılamayan bilgi, çabuk unutulacaktır.” Sınıf içi uygulamalarda günlük yaşamdan örnekler verilmeli, konular günlük yaşamla ilişkilendirilmelidir. Günlük yaşamdan verilen örnekler, öğrenmelerin kalıcı olmasını sağlamaktadır. Öğretilen bu bilgilerin günlük iletişimde nasıl kullanılacağı öğrencilere gösterilmelidir.

2.1.8. Öğrencilerin Derse Daha Etkin Katılmalarını Sağlama

Sınıf içi etkinliklere tüm öğrencilerin katılımı sağlanmalıdır. Öğretmenler dersi bütün öğrencilere göre işlemeli ve her öğrenciye söz hakkı vermelidir. Öğrencilere söz hakkı verildiği zaman bireysel farklılıklar göz önünde bulundurulmalı, bireysel hızları dikkate alınmalı ve onlara gerekli süre tanınmalıdır.

Dil öğretiminde amaç yaşayarak ve yaparak öğrenmedir. Çünkü insan duyduklarının büyük bir bölümünü unutur. Okuduklarının bir kısmını hatırlarken, yaptıklarını büyük oranda hatırlar. Sınıf içi uygulamalarının hepsinin öğrenciye dönük olması, sınıfta öğrenciyi etkin halde tutarken öğrenmesini de kolaylaştıracaktır (Barın, 2004). Tüm öğrencilerin sınıf-içi etkinliklere katılmaları sağlanmalıdır. Tekrar alıştırmaları, soru-cevap, rol yapma, grup tartışması, ikili ve

üçlü çalışmalar, benzetim (simulasyon) gibi tekniklerle öğrencilerin derse daha etkin katılmaları sağlanmalıdır. Tekrar alıştırmalarında önce sınıfa, sonra gruba ve daha sonra da yeter sayıda öğrenciye tekrar yaptırılmalı, bu tekraralarda yanlış yapıldığında, doğrusu tekrarlatılarak hemen düzeltilmelidir. Ancak iki-üç dakikalık kesintisiz konuşmalarda yanlışlar anında değil, konuşma bittikten sonra düzeltilmelidir.

2.1.9. Bireysel Farklılıkları Dikkate Alma

Her öğrencinin ilgi, yetenek ve öğrenme hızları farklılık gösterebilmektedir. Öğrenciler arasındaki bu bireysel farklılıklar, bazılarının daha çabuk öğrenmesine, bazılarının daha yavaş öğrenmesine, bazılarının görerek, dokunarak, bazılarının ise duyarak öğrenmesine neden olmaktadır. Öğretmen sınıf içi etkinliklerini düzenlerken bu farklılıkları göz önünde bulundurmalı ve etkinliklere çeşitlilik getirmeli, zengin öğrenme ortamı oluşturmalıdır. Yavaş öğrenen öğrencilere kolay sorular sorulmalı, gruba göre daha çalışkan ve ön bilgisi daha fazla olana da zor sorular yöneltilmelidir.

Demirel (2008) bireysel farklılıkları dikkate almada öğretmene çok fazla görev düştüğünü belirterek özellikle orta dereceli okul öğrencilerinin bedensel ve zihinsel gelişim özellikleri öğretmenler tarafından iyi bilinmesi ve dikkate alınması gerektiğini vurgulamıştır. Bu nedenle öğretmen çok iyi bir gözlemci olmalı, öğrencilerini iyi gözlemeli ve onlarla ilgilenmelidir.

2.1.10. Öğrencileri Güdüleme ve Cesaretlendirme

Başarılı bir öğrenmenin şartının şüphesiz güdülenme olduğunu savunan Şahin (2013b: 32), güdülenmeyi şöyle tanımlamıştır: “Güdülenme, bireyin bir hedefe ulaşmak için bir davranışı başlatmasını ve hedefe ulaşana dek o davranışın sürdürmesini sağlayan güçtür.” Dilekmen ve Ada (2005: 113) ise güdülenmeyi “Bir hedefe doğru davranışı harekete geçiren, sürdüren ve yönlendiren güç” olarak tanımlamaktadır. Tanımlardan anlaşıldığı üzere, başarılı bir öğrenmede güdülenme etken ve yararlı bir güçtür. Güdülenme, öğrencilerin başarılarını olumlu anlamda etkiler ve derse karşı olan ilgilerini artırır.

Öğrencilerin derse karşı güdülenmesi, onların dersi daha iyi anlamalarını ve derste akademik anlamda daha başarılı olmalarını sağlamaktadır. Öğrencileri güdülemek ve cesaretlendirmek öğretmenin en önemli görevlerinden biridir. Sınıf içi etkinliklerinde öğrencilerini güdüleyen ve onları cesaretlendiren öğretmen konuların daha iyi kavranılmasını sağlamaktadır. Öğrencilerin derse katılımını arttıran bu tutum için öğretmen ipuçlarını, pekiştiricileri ve geri dönütleri çok iyi kullanmalıdır.

Sardoğan'a (2002: 95) göre güdülenmeyi etkileyen dört temel etmen şu şekilde sıralanmaktadır:

- Öğrenme biçimi,
- Öğrenme amacına ulaşma isteği,
- Öğrenmeye karşı olumlu tutum,
- Çaba dolu davranıştır.

Sınıf içi etkinliklerde ve derslerde öğretmenler öğrencilerini güdülerken yukarıdaki dört temel etkeni dikkate almayı unutmamalı, öğrencilerini derse karşı motive etmelidir.

2.2. Yabancı Dil Öğretiminde Genel İlkeler

Yukarıda açıklanan temel ilkelerin dışında kalan genel ilkeleri Demirel (2008: 32, 33) şöyle sıralamıştır:

1. Öğretime dinleme ve konuşma becerilerini geliştirme ile başlanması,
2. Öğrencilerin temel cümle kalıplarını öğrenmesinin ve ezberlemesinin sağlanması,
3. Kullanılan dilin öğretilmesi,
4. Öğrencilerin yeni dil alışkanlıkları sağlamasına yardımcı olunması,
5. Öğrenilen dilin seslerini en iyi şekilde çıkarmalarının öğretilmesi,
6. Amaç dil ile ana dil arasında sorun olan ses ve yapıların öğretilmesi,
7. Öğretim araç-gereçlerinin kolaydan zora doğru sıralanıp sunulması,
8. Yeni cümle kalıplarının bilinen sözcüklerle öğretilmesi,
9. Öğrencilere öğrendiklerini kullanma olanağının tanınması,
10. Yeni bir yapıyı sunmadan önce örnekler verilmesi,

11. Başlangıç düzeyinde öğrenci hatalarının hemen anında düzeltilmesi,
12. Bir seferde bir tek sorunla uğraşılması,
13. Amaç dilin o dili ana dili olarak konuşan kişilerin konuştuğu gibi öğretilmesi,
14. Öğretilen dilin kültürünün de öğretilmeye çalışılması,
15. Sınıf içi bireysel farklılıkların dikkate alınması,
16. Öğrencilerin sınıfta daha çok konuşma yapmalarına olanak sağlanması,
17. Bütün bilinenlerin öğretilmeye çalışılmaması,
18. Öğrencilere sorumluluk verilmesi; öğrencilerin bireysel çalışmalar için yönlendirilmesi. Bu çalışmaların farklı yönelişlere cevap verecek nitelikte olmasına dikkat edilmesi,
19. Dersi planlarken derse çeşitlilik getirmeye dikkat edilmesi,
20. Öğrenci başarısını ölçerken sadece öğretilenlerden sorulması, öğretilmeyen konularla ilgili soruların sorulmaması.

Yukarıda sıralanan ilkelerin hepsi birbirinden önemli ve derslerde dikkat edilmesi gereken noktalardır. Dil öğretimi bu ilkeler ışığında yapılmalı ve bu ilkelere bağlı kalınarak seçilecek yöntem ve uygulanacak teknikler belirlenmelidir. Yabancı dil öğretiminin daha kalıcı, başarılı ve istikrarlı olmasını sağlamada bu ilkelerin önemi ve gücü azımsanmamalıdır.

2.3. Yabancılara Türkçe Öğretiminde Kullanılan Yöntemler

Günümüze kadar yabancı dil öğretiminde çeşitli yöntemler geliştirilmiştir. Bu yöntemlerin bazıları uzun süreli kullanılıp, başarı gösterirken bazıları da etkililiğini kısa sürede kaybetmiştir. Bu bölümde yabancı dil öğretiminde yaygın ve etkin bir şekilde kullanılan çağdaş öğretim yöntemlerinden belli başlılarına yer verilmiştir.

2.3.1. Dilbilgisi-Çeviri Yöntemi

Dilbilgisi-Çeviri Yöntemi bilinen en eski yöntemlerdendir. Bu yöntem, Latince ve Yunanca gibi klasik dillerin öğretilmesi amacıyla doğmuş ve günümüze kadar gelmiştir. 17. yüzyıldan 19. yüzyıla kadar olan sürede dünya

klasiklerinin öğrenilmesine verilen önem ve bu dünya klasiklerinin dilinin Latince ve Yunanca olması bu yöntemin doğmasına sebebiyet vermiştir.

Demircan (2013: 167) bu yöntemin kullanımına yönelik şunları dile getirmiştir:

XVIII. yüzyılda kullanılan biçimiyle bu yöntem, klasik dilbilgisi dersi okumuş ve öğrendikleri kuralları yeni dillere uygulamasını bilen yüksek eğitilmiş kişilerce kullanılan, bireysel bir öğrenme yöntemi sayılırdı. Yabancı dilde okuma becerisi edinmek amacıyla o yabancı dilin dilbilgisi öğreniliyor ve bir sözlük yardımıyla metinler çözülmüyordu.

Yıllarca dil öğretmenleri tarafından kullanılan bu yöntem yeni bir yöntem değildir. Farklı isimlere sahip olan Dilbilgisi-Çeviri yöntemi bir zamanlar Klasik Yöntem diye adlandırılmıştır. Bu yöntem 20. yüzyılın başında öğrencilere yabancı dil edebiyatını okuma ve değerlendirmelerine yardım etmek amacıyla kullanılmıştır (Freeman ve Anderson, 2014).

Bu yöntemde hedef dil ve ana dil bir arada kullanılır. Dilbilgisi kurallarından yararlanılarak dil öğretimi yapılan bu yöntemde amaç, temel tümce öğretimidir. Dilbilgisel açıdan doğru kurulan tümceler, yapay ve sığ kalmaktadır. Ana amaç dilbilgisi öğretmek olan bu yöntem ile öğrenen sürekli çeviri yapmakta, ancak verimli bir şekilde iletişim kuramamaktadır. Bu yöntem öğrenenin konuşma ve dinleme becerilerini geliştirmekte zayıf kalmaktadır. Okuma ve yazma becerilerini geliştirmeye ağırlık veren bu yöntemde, dilin öğrenilme amacı konuşmak yani iletişim kurmak değildir. Dili, dilbilgisi kurallarıyla öğrenmek ve o dilin edebiyatını izlemek ana amaçlar arasında yer almaktadır.

Demirel (2008: 36, 37) Dilbilgisi-Çeviri Yönteminin kullanım özelliklerini şöyle sıralamaktadır:

- a) Gramer, biçimsel gramerin bir özetidir. İlk önce öğrencilere okutulan pasajlardaki gramer kalıpları öğretilir. Dilin kurallarını öğretmek esastır. Gramerin öğrenilmesi daha çok verilen metnin incelenmesi sonucu olur.
- b) Öğretim daha ziyade anadilin kullanımı ile yapılır. Bu arada öğretilmek istenilen yabancı dil, anadile göre daha az bir kullanıma sahiptir.

- c) Öğrencilerin sözcük dağarcıklarının geliştirilmesi önemli bir konudur. Sözcük dağarcığı daha çok seçilen metne dayalı olup, bu metinden seçilen hiç kullanılmamış sözcüklerin listesi öğrencilere verilerek bunları ezberlemeleri istenir. Bu şekilde öğrencilerin sözcük hazineleri genişletilmeye çalışılır.
- d) Karışık ve zor gramer kalıplarının çok ayrıntılı ve uzun açıklamaları verilir. Çünkü dilin öğrenilmesi daha çok dilin belirlenmiş düzenli cümle kalıplarının, yani gramerin öğrenilmesi ile olasıdır. Bu yöntemle öğretim, kuralların birbirinden bağımsız cümlelerde verilmesi, çekimlerin gösterilmesi ve çeviri yapılması ile başlar.
- e) Bilindiği gibi gramer, sözcükleri bir arada ahenkli olarak kullanmayı ve anlamlı cümleler kurmanın kurallarını ortaya koyar ve bu yöntemle yapılan öğretim, cümle kalıpları ve çekimleri üzerinde yoğunlaşır.
- f) Çeviri, okuma işleminden sonra yapılır. Önceleri daha kolay klasik yapıtların çevrilmesi ile çeviriye başlanır. Daha sonra gramerin verilmesi ile daha zor ve karmaşık eserlerin çevirilerine geçilir.
- g) Metnin içeriğine fazla önem verilmez. Ancak metnin içeriği, gramer analizi için bir alıştırmaya niteliğindedir. Yani metin, anlamdan ya da metinde anlatılandan çok içindeki cümle kalıpları önemlidir ve bunlar gramer öğretimi için bir alıştırmaya özelliği taşır.
- h) Alıştırmalar birbiri ile ilişkisi olmayan cümleleri amaç dilden, anadilde çevirmek için kullanılır.
- i) Telaffuz pek fazla önem taşımaz. Telaffuza hiç ya da çok az dikkat edilir. Yani söyleyiş alıştırmalarına hemen hemen hiç yer verilmez.

2.3.2. Düzvarım Yöntemi (Dolaysız Yöntem)

Dil öğretiminin çeviri amaçlı öğretilmesini savunan ve konuşma becerisini geliştirmeyi amaçlamayan Dilbilgisi-Çeviri Yöntemi zamanla eleştiriler almaya başlamış ve etkinliğini kaybetmiştir. Düzvarım yöntemi de Dilbilgisi-Çeviri Yöntemine tepki olarak çıkmış, dünyada ve Türkiye’de çok yaygın bir şekilde kullanılmıştır. Demircan’a (2013: 196) göre Dolaysız Yöntemde yabancı dil ‘Ne dilbilgisi kurallarını ezberleyerek, ne de çeviri ya da başka türlü açıklamalar

yoluyla, anadilden yararlanmaksızın, ama öğrenilen dil ile yaşam arasında doğrudan ilişki kurularak öğrenilir.”

20. yüzyılın başında ortaya çıkan bu yöntemin ana çıkış yolu doğallıktır. Gerçek yaşamda kullanılan dili öğretmeyi hedefleyen bu yöntemde, dilin en iyi sınıf ortamında kullanılarak öğretilbileceği fikri öne sürülmüştür. Dilbilgisi kuralları yerini konuşma ve sesletime bırakmıştır. Almanya ve Fransa’da etkin olarak kullanılan yöntem, Amerika’da, Belirtz okullarında *Belirtz Yöntemi* adı altında uygulanmıştır. Bu yöntem özellikle Batı Afrika’da çok kullanılmış ve başarılı olmuştur.

Doğrudan Yöntemin çok temel bir kuralı vardır, bu yöntemde çeviriye izin verilmez. Doğrudan yöntemde öğrenciler ana dillerini kullanmadan, gösteri ve görsel yardımlardan yararlanarak hedef dili doğrudan doğruya öğrenmeye çalışırlar. Adının doğrudan yöntem olması da buradan gelmektedir (Freeman ve Anderson, 2014). Bu yöntemin amacı direkt olarak o dilde düşünmeyi sağlamaktır. Çeviri tekniğinin yasak olduğu bu yöntemde anadili kullanmak da yasaktır. Bundan dolayı öğretmen hedef dili anadili gibi konuşmalıdır.

Yaylı ve Yaylı (2014: 12) bu yöntemin özelliklerini şöyle özetlemiştir:

Dolaysız yöntemde becerilerin önem sıralaması dinleme, konuşma, yazma ve okumadır. Genel olarak bakıldığında, bu yöntem günümüz dil öğretim anlayışına yaklaşmış olmakla birlikte günün koşulları uygulanabilirliğini zorlaştırmıştır. Ancak, yine de dilin sadece dilbilgisinden oluşmadığı ve kullanılan dilin çok önemli olduğu düşüncesini yerleştirdiği için önemli bir devrim olarak algılanmalıdır.

Dinleme ve konuşmaya önem veren bu yöntemde amaç, hedef dilde iletişim kurabilmektir. Bu yöntem başarısını görsel öğeleri kullanıp bolca örneklendirme yapmasına borçludur.

Yaylı ve Yaylı’ya (2014: 11, 12) göre bu yöntemin ortaya koyduğu ana ilkeler şunlardır:

1. Sınıfta öğretim hedef dilde yapılmalıdır.
2. Güncel kullanıma ait sözcük ve tümceler öğretilmelidir.
3. Küçük sınıflarda sözel becerinin geliştirilmesi öğretmenle öğrenci arasında ve aynı zamanda öğrenciyle öğrenci arasındaki etkileşim yoluyla yapılmalıdır.

4. Dilbilgisi tümevarımcı bir yolla öğretilmelidir.
5. Yeni konular sözel olarak sunulmalıdır.
6. Somut sözcükler; gösterme, nesnelere ve resimler yoluyla, soyut sözcükler ise düşüncelerin ilişkilendirilmesi yoluyla öğretilmelidir.
7. Konuşma ve dinleme öncelikle öğretilirken doğru sesletim ve dilbilgisi de vurgulanmalıdır.

2.3.3. İşitsel-Dilsel Yöntem (Kulak-Dil Alışkanlığı Yöntemi)

İkinci Dünya Savaşı sırasında Amerikan ordusuna hızlı bir şekilde dili öğretmek amacıyla geliştirilen İşitsel-Dilsel Yöntem aynı zamanda “Ordu Yöntemi” olarak da bilinmektedir. İngilizce “The ASPT” (The Army Specialized Training Program), Fransızca ise “Méthode de l’Armée” olarak adlandırılmıştır. Üniversiteler tarafından ordu için özel olarak hazırlanan ve geliştirilen bu yöntemle öğrenciler günde 10 saat ve haftada altı gün eğitime katılmıştır. Ordu tarafından kabul edilen bu yöntem kısa sürede başarı gösterince, okullarda da bu programın kullanılmasına karar verilmiştir. Böylelikle ordu yöntemiyle kısa sürede yoğunlaştırılmış dil programları ile yabancı dil öğretimi yapılmaya başlanmıştır. Ardından orta dereceli okullarda da uygulanan yöntem, okul ortamında Kulak-Dil Alışkanlığı Yöntemi olarak adlandırılmıştır.

İşitsel-Dilsel Yöntem dilin sözlü yönüne öncelik tanımaktadır. Bu becerileri davranışçı öğrenme yorumlarından yararlanarak diyaloglar ve yoğun sözlü alıştırmalar kullanarak uygulamaktadır. Dil yapılarını belirli bir sıraya göre öğretmeyi amaçlayan bu yöntemde dinlediğini anlama ve konuşma becerileri önceliklidir (Demir, 2013). Amaç hedef dili en kısa sürede konuşmak olan bu yöntemde dinlediğini anlama ve konuşma becerilerine önem verilmektedir.

Bu yöntem ile Dilbilgisi-Çeviri yöntemi arasındaki en büyük farklılık önem verdikleri ve kazandırmayı hedefledikleri becerilerin birbirinden ayrı olmasıdır. Dilbilgisi-Çeviri yöntemi okuma becerisini geliştirmeye önem verirken İşitsel-Dilsel Yöntem konuşma becerisinin geliştirilmesine ağırlık vermektedir. Doğrudan Yöntemle olan farklılıkları da Freeman ve Anderson (2014: 65) şöyle açıklamıştır:

Doğrudan Yöntem gibi İşitsel-Dilsel Yöntem de konuşma temelli bir yaklaşımdır. Bununla birlikte, İşitsel-Dilsel Yöntemin değişik durumlarda kelime öğretimine maruz bırakma yoluyla kelime edinimine önem vermekten daha çok, dilbilgisi cümle kalıplarının kullanımında öğrencileri tekrar ve alıştırmalar yapması bakımından Doğrudan Yöntemden farklılaşır.

Dilbilimsel dayanağı yapısalcı dilbilim olan bu yöntemde amaç bir dilin öğrenilmesinde, o dilin sesten metne kadar nasıl yapılandığının anlaşılmasıdır.

Bu nedenle dilbilimciler sesbirim, biçimbirim ve dizimbirim gibi dizimsel birimlere yönelmiş ve anlamın çözümlenmesi için dilin yapısal olarak ilintili öğelerinin çalışılması gerektiğini vurgulamaya başlamışlardır. Yani, (Yaylı ve Yaylı, 2014)

Bu yöntemde öğretmen hep etken iken, öğrenen de öğretmenin emir ve yönergelerine uyan taraftır. Öğretmen sınıfta bol tekrar ve alıştırma yapar, derslerde pekiştirmelere bolca yer verir. Öğretmenin amacı, öğrencide dinleme ve konuşma alışkanlığı kazandırmaktır. Bunu yaparken de yeni bir kavram öğrettiği zaman jest ve mimiklerinden yararlanır. Öğrencilere öğretmek istediği konuları, diyaloglar eşliğinde ezberletir.

Sınıfta yabancı dil konuşmak zorunludur. Dilbilgisi tümce içinde öğretilirken, hatalar en alt düzeye indirilmeye çalışılır. Bu yöntemle yabancı dil öğrenenler diğer yöntemlere göre daha iyi konuşabilirler. Ancak bu yönteme kimi eleştiriler yöneltmiştir. Demirel (2008) bu eleştirilerin nedenlerini mekanik olarak kulak-dil yöntemiyle bir yabancı dili öğrenen öğrencilerin papağanlar gibi ilerleme gösterdiğine bağlamaktadır. Çünkü öğrenci, belli bir uyarıcı karşısında anlamını bilmeden bir tümceyi çok iyi bir şekilde tekrarlayabilirken, buna karşın çok iyi öğrendiği tümce kalıplarını bağlam dışındaki başka bağlamlar içinde kullanamayabilir.

Yaylı ve Yaylı'ya (2014: 14, 15) göre İşitsel-Dilsel Yöntemin öne çıkan ilkeleri şöyle sıralanmaktadır:

1. Dil, öncelikle konuşmadır. Okuma ve yazma çalışmalarına geçebilmek için dinleme ve konuşma alanında önemli bir yol alınması gerekmektedir. Yani, dil öğreniminin ilk dönemleri okuma ve yazma olmadan geçilmelidir.

2. Dil öğrenimi alışkanlık geliştirme olduğu için, iyi alışkanlıklar hata yapmak yerine doğru yanıtlar vererek gerçekleştirilebilir. Diyalogları ezberlemek ve örnek örgü alıştırmalarını tekrarlamak kişinin hata yapma olasılığını azaltacağı için çok yararlıdır.
3. Her dilin kendine özgü özellikleri vardır. Anadile benzeyen özellikler daha kolay öğrenilir. Bu yüzden, benzetme (analoji) genelleme ve ayırım yapmaya yardımcı olur. Çok fazla yapılan mekanik örgü alıştırmaları kişilerin doğru benzetmeler oluşturmalarına yardımcı olacaktır. Karşıtlıkları saptamak için yapılan çalışmalar daha sonradan karşıtsal dilbilim denilen bir alanın doğmasına neden olmuştur.
4. Yapılar tümevarım yoluyla öğretilir. Önce örnekler verilir, daha sonra alıştırmaları yapılır. Sözcükler dilbilimsel ve kültürel bir bağlamda öğretilir. Alıştırmaların amacı dili konuşanları kadar çabuk yanıt vermeyi sağlamaktır.

2.3.4. İşitsel-Görsel Yöntem

İşitsel-Görsel yöntem, adından anlaşılacağı üzere işitsel ve görsel araç-gereçleri kullanarak yabancı dil öğretmeyi hedeflemektedir. Bu yöntemde amaç, konuşma dilini öğretmektir. Konuşma becerisini geliştirmek birinci planda yer alırken, yazma becerisini geliştirmek ikinci sırada yer almaktadır. Dilbilgisi kurallarını öğretmekten ziyade, dil becerisini sağlamayı hedefleyen bu yöntem Dilbilgisi-Çeviri Yöntemine karşı çıkmaktadır.

Şahin ve Acar'a (2013: 65) göre, "İşitsel görsel yöntemin temelleri davranışçılık öğrenme kuramına dayanır ve öğrenme süreci etki-tepki ilişkisi olarak görülür. İşitsel dilsel yöntemde olduğu gibi gündelik dilin öğretimi daha önceliklidir." Bu yöntemde dil öğrenme süreci, bir alışkanlık kazanma süreci olarak kabul edilmektedir. Bu amaç doğrultusunda öğrencilere basit örnek tümce ve alıştırmalar ezberletilir. İşitsel-Görsel yöntemin İşitsel-Dilsel yöntemden en önemli farkı işitsel ve görsel ifadelerin birlikte kullanılmasıdır.

Demircan'a (2013: 229) göre, "İşitsel-Görsel Yaklaşım, yabancı dil öğretiminde ses ile görüntünün, bir başka deyişle görsel bağlamın, öğrenmeye yardım etmek ve onu kolaylaştırmak için ses ile birleştirilmesi, eş-zamanlı

kılınmasıdır.” Bu yöntemin en büyük özelliği kullanılan ses bantları ve filmlerdir. Öğretmen bu yöntemde teyp, projeksiyon, tepegöz, film bantları gibi görsel öğeleri gösterebileceği her türlü araç ve gereci derslerinde etken bir şekilde kullanmaktadır. Demircan (2013: 229) İşitsel-Görsel Yöntemde işitsel öğelerin kullanımına ilişkin şu açıklamaları yapmıştır: “İşitsel araçlarda o dili anadil olarak konuşanların sesletimi, görsel araçlarda ise, daha çok o dilin konuşulduğu ortamlara ilişkin, ama başlangıçta genel ayrımları yansıtan görüntüler kullanılır.” Öğrencinin aktif olduğu bir yöntem de olsa, aslında dersi yöneten yine öğretmendir. Öğrenci derslerde dinler, konuşur, tekrar eder ve canlandırma yapar. Konuşma becerisinin ön plana alındığı bu yöntemde, öğretmen sesletimin doğru olmasına önem vermektedir.

2.3.5. Bilişsel Öğrenme Yaklaşımı

Bu yöntem, Chomsky'nin üretimsel dönüşümlü dilbilim kuramını benimsemektedir. Dili öğrenenlerin, hedef dilde yeni tümceler üretebilmeleri gerektiğini savunan bu yöntemle, dil öğretimi ezber dayalı öğretimden çıkmıştır. Dilin yüzeysel olarak değil, derinlere inilerek öğrenilebileceğini savunan Bilişsel Öğrenme Yaklaşımı ezber yoluyla kalıpların öğretilmeyeceğini savunarak İşitsel-Dilsel Yönteme karşı çıkmaktadır.

Şahin ve Acar (2013) bilişsel yöntemde birey hedef dili yaratıcılığını kullanarak öğrendiğini belirtmektedirler. Dilsel yeterliliğe giden yolun, bilinçli bilgi ediniminden geçtiğini savunan Şahin ve Acar öğretmenin öğrenene, bilgiyi etkin olarak kullanabilmesi için ortam ve yardım sunması gerektiğini ve onu yönlendiren bir rehber konumunda olması gerektiğini dile getirmiştir.

Bilişsel öğrenme yaklaşımında dil bir alışkanlık ve ezber ürünü değil yaratıcı bir süreçtir. Bu yöntemde öğrenci aktiftir, öğretmenin rehberliğinde hareket eder ve öğrenme sürecine birebir katılır. Öğretmen de alıştırmaları sürekli tekrarlatan, dersin kontrolünü elinde tutan bir kişi değil aksine, dili düşündürerek öğrenmeyi kolaylaştıran ve eğlenceli hale getiren bir rehberdir. Demirel (2008: 46) Bilişsel Öğrenme yaklaşımının kullanım özelliklerini şu maddeler halinde sıralamıştır:

- a. Dil bir alışkanlık geliştirme değil bilinçli olarak kuralları öğrenmedir.
- b. Telaffuz öğretimine ayrı bir öğretim etkinliği olarak yer vermeye gerek yoktur.
- c. Özellikle duyduğunu anlama becerisinin geliştirilmesine önem verilmelidir.
- d. Grup çalışması ve bireysel eğitim desteklenmelidir.
- e. Dilbilgisi kuralları tümevarım ve tümdengelim yoluyla öğretilmelidir.
- f. Dört temel beceri öncelik sonralık sırasına göre değil önemine göre eşit olarak geliştirilmelidir.
- g. Anadilin kullanılmasına ve çeviriye izin verilir.
- h. Her şey bütünlük içinde öğretilmelidir ve gerektiği zamanlarda görsel ve işitsel araçlardan ve diğer tekniklerden yararlanılmalıdır.
- i. Ana ve amaç dilde ve her iki dilin kültüründeki yeterlilik ideal amaçtır.
- j. Öğretmen ve öğrencinin tutumu, sınıf-içi etkileşim, iyi bir öğrenme ortamı için çok önemlidir. Öğretmen, kesin yetkiyi temsil eden bir kişi olarak değil, öğrenmeyi kolaylaştırıcı kişi olarak görünür.

2.3.6. Doğal Yöntem

Doğal yöntem adından anlaşılacağı üzere, hedeflenen dilin doğal yollarla öğretilmesini esas almaktadır. Bu yöntem Dilbilgisi-Çeviri Yöntemine tepki olarak doğmuştur. Dilbilgisi kurallarının önemsenmediği bu yöntemde, öğrencilerin kuralları yazılı olarak değil, dili konuşma ve dinleme ile birlikte doğal yollardan öğrenmesi sağlanmaktadır. Bu uygulamada, sesletim çalışmaları, çeviri ve başlangıçta okuma ya da yazma alıştırmaları yapılmamaktadır. Yalnızca dinleme ve konuşma etkinliklerine yer verilirken, hedef dili konuşan öğretmenler tercih edilmektedir.

Demirel (2008: 46) Doğal Yöntemin amacını şöyle dile getirmiştir:

Yabancı dil öğrencilerine, başından itibaren yalnızca, öğretmenin kendi anadili olan yabancı dili kullanarak, sürekli konuşma yoluyla iletişim kurmak ve bu etkileşimi birbirleriyle bir metin oluştururcasına bağlantılı, ama dilbilgisi açıklaması yapılmaksızın anlaşılabilir ölçüde yalın bir cümle dizisiyle gerçekleştirmek.

Hedef dili ana dili gibi konuşan öğretmen bu yöntemde basit ve kısa tümceler kurarak derse başlamalıdır. Dilbilgisi açıklamaları yapmadan kurduğu tümceler sade ve anlaşılır olmalıdır.

Demircan (2013: 280) Doğal Yöntemin dil kuramına ilişkin şunları vurgulamıştır: “Dilin başlıca işlevi etkileşimi sağlamaktır. O nedenle ‘doğal yaklaşım’ iletişim becerilerini öğretmeyi amaçlar. Dil kullanımı anlam iletimi olduğundan bu etkinlikte en önemli yükü sözcükler taşır. Dilbilgisine öncelik verilemez, çünkü yalnızca yapısal ilişkilerle bir ileti düzenlemek olanaksızdır.”

Bu yaklaşımda öğrenci bir “algılanabilir girdi işlemcisi” olarak görülür. Öğrenciye kendi düzeyinin biraz üzerinde bilgi verilir ve öğrenci bu girdiyi anlar ve edinir. Bunun yanı sıra öğrenci bu girdilerin ne zaman konuşması için yeterli olduğuna ve ne zaman konuşacağına kendisi karar verir. Duygusal-süzgeç varsayımına bağlı olarak, öğretmen hiçbir zaman öğrenciyi zorlamaz ve öğrenci kendini hazır hissedince konuşur. Böylelikle öğrenci üzerindeki dilsel ve iletişimsel baskı azalır ve öğrenci kendini daha rahat hisseder (Yaylı ve Yaylı, 2014).

Öğretmen ise birincil kaynaktır. Sınıf içi etkinlikleri seçer ve düzenler. Bunları yaparken de sınıfta öğrenmeyi kolaylaştırmak için sıcak ve olumlu bir hava yaratır. Öğrencileri konuşturmaya zorlamaz ve onların hatalarını düzeltmez. Dilin doğal akışında öğrenilmesini sağlar.

Demirel (2008: 47, 48) Doğal Yöntemin özelliklerini şu şekilde sıralamıştır:

1. Öğretmen konuşur, öğrenci dinler.
2. Söylenenlerle ilgili olarak öğrenciye sık sık mimikle, olmazsa yabancı dilde açıklama yapılır. Sözcük öğretiminde varsa eşdeşlere öncelik verilir.
3. Öğrenci, duyduğunu, anlamını tam çıkarmamış olsa bile, tekrarlar, telaffuz, doğrudan doğruya taklit etmeye dayanır. Çocuk, öğrenirken etkin olmalı, tıpkı anadilini öğrenirken yaptığı gibi, yanlışlıklara aldırmadan elverdiğince konuşmalıdır.

4. Dil öğrenimi, doğal olarak her şeyden önce sözcük öğrenimidir. O nedenle, öğrenciye yabancı dilde sık kullanılan sözcükler seçilerek öğretilmelidir.
5. Doğal Yöntemde orta zorluktaki sözcükler öğretilir. Bu, öğrenciyi kendiliğinden anlama okuma olgunluğunu getirir. Sözcüklerin bağlam içinde tekrarı öğrencinin sözcüklerin semantik genişliğini zahmetsizce anlamasını sağlar. Konular baştan sona kendi kendine açıklanabilir. Anadiline başvurmadan, metinden anlam çıkarılabilir.

2.3.7. İletişimci Yaklaşım

İletişimci Yaklaşımının asıl amacı yazılı ve sözlü iletişim sağlamaktır. Bu yüzden dilin kuralları yerine, dilin kullanımı üzerinde durulması gerektiğini savunur. Yaylı ve Yaylı'ya (2014) göre İletişimsel Yaklaşım dil öğretimi için büyük bir devrimdir.

Şahin ve Acar (2013) İletişimci yaklaşımda bireyin, kalıpları ezberlemek yerine öğrendiklerini anlamaya ve kavramaya yönlendirilmesi gerektiğini, çünkü doğal dil kullanımına önem verildiğini belirtmektedir. Bu nedenle öğrenene dilin kullanıldığı durum ve ortamlar kaset, video ve çeşitli iletişim araçları kullanılarak zengin öğrenme ortamı sağlanmalıdır.

Demirel (2008: 50, 51) İletişimci Yaklaşımın kullanım özelliklerini şu şekilde sıralamıştır:

- a. Öğrenci için anlamlı olan sözlü ve yazılı iletişim etkinliklerine ağırlık verilir.
- b. Öğretim öğrenci merkezlidir.
- c. Öğretim etkinlikleri daha çok karşılıklı diyalog, grup çalışması, benzetim (simulasyon), problem çözme ve eğitsel oyunlarla öğretime dayanır.
- d. Amaç dilde yazılmış ve günlük iletişimde kullanılan özgün materyaller öğretim için kullanılır.
- e. Öğretmenin hem anadilinde hem de amaç dilde yeterli olması istenir.
- f. Öğretmenin rolü, öğrencilere amaçlarına uygun bir şekilde iletişim kurmalarına yardımcı olmaktır.

2.3.8. Seçmeli Yöntem

Dil öğretim yöntemlerinin her birinin olumlu ve olumsuz tarafları vardır. Bu nedenden dolayı bazı dilbilimciler tek bir yöntemi kullanıp, benimsemek yerine, her yöntemin olumlu taraflarını seçerek öğretim metodu belirlemeye çalışmışlardır. Bu yöntemde öğretmen, hedef dile ve öğrencilerinin özelliklerine göre yabancı dil öğretim yöntemlerinin elverişli yanlarını kullanarak karma bir metod geliştirir. Seçmeli yöntemin başarılı olabilmesi için, öğretmenin yabancı dil öğretiminin genel ilkelerini, bugüne kadar çıkan yöntemleri ve bu yöntemlerin artı ve eksilerini iyi bilmesi gerekmektedir.

Demirel (2008: 58, 59) Seçmeli yöntemin kullanım özelliklerini şöyle sıralamıştır:

- a. Dil öğrenimi anlamlı ve hayata dönük olmalıdır.
- b. Çeviri özel bir dil becerisidir ve başlangıç düzeyindeki öğrenciler için bir öğrenme yöntemi olarak uygun bir yaklaşım değildir. Başlangıçta yararlı gibi görünse de uzun dönemde olumsuz etkilerden kurtulmak güç olmaktadır.
- c. Dil öğretimi amaç dille yapılmalıdır. Gerekğinde anadile yer verilebilir.
- d. Mekanik tekrarlara ve yer değiştirme alıştırmalarına çok zaman ayrılmamalı, anlamlı ve iletişime dönük alıştırmalara daha çok yer verilmelidir.
- e. Yüksek sesle okuma ancak sözcük okumayı ilerletir, okuduğunu anlama becerisini kazandırmaz, ayrıca düzgün konuşabilmek için de yararlı değildir.
- f. Sözcük öğrenmeye erken başlamalı ve her sözcük mümkünse anlamlı cümleler içinde kullanılmalıdır.
- g. Okuma ve yazma becerilerinin geliştirilmesi geciktirilmemeli, öğrenci hazır olduğunda verilmelidir. Diğer bir deyişle, dört temel becerinin geliştirilmesi esas olmalıdır.
- h. Bir seferde tek bir yapı sunulmalı ve öğretilen yapı tam öğrenilmeden diğerine geçilmemelidir.

- i. Herhangi bir ders ya da program uygulamasında ilk adım öğrenme gereksinmesinin ne olduğunu saptamak olmalıdır.
- j. Her dersten önce öğrencilere ne öğrenecekleri ve niçin öğrenecekleri bildirilmelidir.
- k. İletişim yeterliliğini kazanmada doğruluk ve kullanabilirlik önemli değişkenlerdir ve dil öğreniminde sözel olmayan iletişim jest ve mimikler, ses tonu, vurgu, kültürel tavırlar gibi hususlar dikkate alınmalıdır.
- l. Dil öğrenimi, öğrenci istemedikçe ve yeterli olmadıkça gerçekleşemez. Öğrencinin güdüleme düzeyi öğrencinin başarısını etkileyebilecektir. Bu nedenle güdülenme ile öğrenme arasında doğrusal bir ilişkinin olduğu unutulmamalıdır.
- m. Öğretim etkinlikleri basitten karmaşığa, somuttan soyuta, bilinenden bilinmeyene doğru olmalıdır.
- n. Sınıf içinde bireysel farklılıkların olduğu unutulmamalıdır.

2.4. Yabancılara Türkçe Öğretimi Teknikleri

Demirel'e (2008) göre, yabancı dil öğretim teknikleri iki gruba ayrılmaktadır; grupla öğretim teknikleri ve bireysel öğretim teknikleri. Grupla öğretim teknikleri adından da anlaşılacağı üzere, sınıfta öğrencilerin birbirleriyle etkileşim halinde olup, grup çalışmaları yapmalarına, birbirleriyle fikir alışverişi yapmalarına olanak sağlamaktadır. Bireysel öğretim tekniklerinde ise, öğrenci kendi ile baş başadır.

2.4.1. Grupla Öğretim Teknikleri

Öğretmenlerin özellikle sınıf içersinde kullandıkları bu yöntemlerle, öğrencilerde sözlü ve yazılı iletişimi artırmak mümkündür. Bu tekniklere sınıf içi uygulamalarda yer verilmesi durumunda, öğrencinin derse olan ilgisi artar, bunun yanı sıra, öğrencilere ekip olarak çalışma, takım ruhunu kazandırma ve öğrencilerin tartışma, dinleme, problem çözme gibi birçok becerilerinin gelişmesine katkı sağlamaktadır. Demirel (2008: 63, 64) grupla öğretim tekniklerini dokuz alt başlıkta toplamıştır:

1. Beyin Fırtınası
2. Gösteri
3. Soru-Cevap
4. Drama ve Rol Yapma
5. Benzetim
6. İkili ve Grup Çalışmaları
7. Altı Şapkalı Düşünme Tekniği
8. Kavram Haritaları
9. Eğitsel Oyunlarla Öğretim
 - a) İletişim Oyunları
 - b) Gramer Oyunları

2.4.1.1. Beyin Fırtınası

Gözütok (2011: 232) beyin fırtınasını şöyle tanımlamaktadır: “Katılımcıların hayal güçlerini kullanmalarını sağlayan ve yaratıcılıklarını yöreklendirici bir sorun çözme yöntemi.” Durmuş (2013: 130) beyin fırtınasını “Sorunsal olarak seçilmiş belirli konularda öğrencilerin, çözüm üretmeye yönelik düşüncelerini ortaya koymalarını amaçlayan bir tekniktir” olarak açıklamıştır. Aykaç’a (2009: 162) göre beyin fırtınası “Eleştiri ve yargılama olmaksızın bir konu üzerinde düşüncelerin yüksek sesle dile getirilmesi esasına dayanan, yaratıcı düşünceler ortaya çıkarılmak amacıyla kullanılan teknik” diye açıklamıştır. Bu tanımlardan da anlaşılacağı üzere beyin fırtınası bir konu ya da bir sorun üzerine tartışma, fikir ve çözüm üretme yöntemidir. Belli bir konuyla ilgili olarak değişik seçenekler geliştirmek, farklı çözümler üretmek amacıyla birden fazla kişinin bir araya gelerek yaptığı toplantı ya da tartışma biçimidir. Her kişinin kendi fikrini söyleyebileceği bu yöntemde öğrenciler hızlı bir şekilde düşünüp, fikirlerini dile getirmeye çalışırlar.

Demirel (2008: 64) beyin fırtınası “Bir konuya çözüm getirmek, karar vermek ve hayal yoluyla düşünce ve fikir üretmek için kullanılan yaratıcı bir tekniktir” olarak tanımlamıştır. Öğretmenler, beyin fırtınasında öğrencilerinden var olmayan bir konu üzerinde de tartışıp, fikir beyan etmelerini isteyebilir. Böylece öğrencilerin yaratıcı düşünme becerileri de geliştirmiş olur. Yalçın

(2002) beyin fırtınası ile beynimizin sağ yarısını çalıştırdığımızı ve yaratıcı düşünme becerilerimizi ortaya çıkarttığımızı belirtmiştir. Böylelikle de yeniliklere açık bir hale geliriz.

Bu teknikle mümkün olduğu kadar çok fikir ileri sürülür. Ortaya atılan bu fikirlerin ayrıntılı bir şekilde açıklanması ve savunulması beklenmemektedir. Önemli olan fikirlerin mümkün olduğu kadar hızlı ifade edilmesidir. Güneş (2014: 316) beyin fırtınasının uygulanmasında dikkat edilmesi gereken önemli kuralları şöyle sıralamıştır:

- Öğrencilerin fikirlerini çekinmeden söyleyebileceği, rahat bir sınıf ortamı oluşturulmalıdır.
- Etkinliği yönlendirecek ve verimliliği artıracak nitelikte bir başkan seçilmelidir.
- Öğrenciler sınırsız düşünmeye özendirilmelidir.
- Tek konuya odaklanılmalıdır.
- En fazla 15 dakika süre ayrılmalıdır.
- İleri sürülen düşünceler herkes tarafından duyulmalıdır.
- Öğrencilerin ileri sürdükleri düşünceler asla eleştirilmemelidir.
- İleri sürülen her düşünce kaydedilmelidir.
- Kaydedilen düşünceler beyin fırtınasının amacına göre değerlendirilerek sıralanmalı veya gruplandırılmalıdır.

Bu teknikte kısa sürede birçok fikir ve düşünce üretilebilir. Üretilen fikirler yargılanmaz ve fikirlerle ilgili tartışılmaz. Burada amaç öğrencinin belli bir sorunun çözümünde tek başına ulaşabileceği sonuçlardan başka sonuçlar da olabileceğini görmesini sağlamaktır.

2.4.1.2. Gösteri

Demirel'e (2008: 65) göre gösteri; "İzleyici grubunun önünde bir işin nasıl yapılacağını göstermek ya da genel ilkeleri açıklamak için başvuru bir tekniktir." Sönmez (2014: 246) gösteriyi "Fiziksel ve zihinsel beceriler kazandırılırken öğretmen, usta, antrenör, sanatçı, zanaatçı vb. hedef davranışları, iş ve işlem basamaklarına göre aşamalı ve en olgun biçimde, gerekli araç-gereç,

nesne, olgu, maket, model, prototip örnek üzerinde gösterilmesi ve uygun yer ve zamanda açıklamalar yapılması” olarak tanımlamıştır. Aykaç (2009: 184) ise gösteriyi “İzleyici grubuna bir işin nasıl yapılacağını göstermek ya da genel ilkeleri açıklamak için başvurulan yöntem” diye açıklamıştır.

Gösteri yöntemi sınıf içinde genellikle öğretmen ya da varsa kaynak kişiler tarafından yapılabilir. Hatta öğretmen gerektiği zaman öğrencilerden de yararlanabilir.

Öğretmenin veya öğrencilerin, bir dil bilgisi yapısının işlevini, bir kelimenin veya kelime grubunun anlamını, doğrudan sözle anlatmanın kimi zaman yetersiz olduğu ya da desteklenmesi gerektiği durumlarda sözle doğrudan değil de beden dili kullanılarak anlatılmasına gözlem denmektedir (Durmuş, 2103). Sözcük ve sözcük gruplarının anlamını öğretirken, öğrencilere yeni kavramlar kazandırmak için kullanılacak bu yöntem, öğrencilerin dikkatini çeken ve öğrenmelerini kolaylaştıran bir tekniktir.

Gösteri, genellikle öğretmen, varsa kaynak kişi ya da öğrenciler tarafından sınıf içerisinde uygulanmaktadır. Gösteri tekniğinin etkili bir şekilde uygulanması için ön hazırlık gerekmektedir. Hedef önceden belirlenmeli, gerekiyorsa araç-gereç hazırlanmalı ve en önemlisi de zaman etkili bir şekilde kullanılmalıdır.

Öğrencilere önceden hedeflerin ne olduğu anlatılmalıdır. Bu gösterinin önemi ve niçin öğrendikleri öğrencilere başta söylenmesi, öğrencilerin hazır bulunuşluk seviyelerinin artırılmasını sağlamaktadır. Güneş (2014: 324) bu tekniğin kullanılmasında dikkat edilecek hususları şöyle sıralamıştır:

- “Gösterinin amacı öğrencilere açıklanmalıdır.
- Bütün sınıfın izleyebileceği ve anlayabileceği şekilde yapılmalıdır.
- Öğretmen önceden hazırlık yapmalıdır.
- Gösteride yapılacaklar basitten karmaşığa doğru sıralanmalıdır.”

2.4.1.3. Soru-Cevap

Sınıf içi uygulamalarda en yaygın olarak kullanılan bu teknik ile öğrencilerde düşünme ve konuşma alışkanlıkları kazandırılabilir. Hemen hemen her dersin öğretiminde sıklıkla kullanılır ve iletişime dönük alıştırmaların

vazgeçilmezidir. Kavcar, Oğuzkan ve Sever'e (2005: 19) göre bu yöntem; "Öğrencilerde derse karşı ilgiyi artırır; topluca düşünme alışkanlığı kazandırır; görgü kurallarına uygun dinleme, konuşma ve tartışma becerilerini geliştirir." Köksal ve Varışoğlu'na (2014: 102) göre soru-cevap "Öğretmenin öğreteceği konunun özelliklerine göre önceden hazırlamış olduğu soruları sınıfta öğrencilere yöneltmesi ve soruların öğrenciler tarafından cevaplandırılması, açıklanması ve tartışılması esasına dayanan bir yöntemdir."

Soru-cevap tekniğini, öğretmen tarafından, öğrencilerin anlama ve sözlü anlatma becerilerini geliştirmeye yönelik uygulama fırsatı sunmak, belirli konuları anlayıp anlamadıklarını belirlemek için kullanılmaktadır. Genellikle öğretmenin soru sorması ve öğrencilerin cevaplaması şeklinde gelişen bir süreç ve tekniktir (Durmuş, 2013). Bu teknik ile öğrenci dikkatli dinlemeyi öğrenir. Öğrencinin konuşma becerisini geliştirmeyi sağlayan bu teknik sınıfta rahatlıkla kullanılabilir. Bu yöntem dersin başında konuya giriş yapmak için, dersin sonlarında da konunun ne kadar kavranılıp kavranmadığını ölçmek için tercih edilebilir.

Bu teknikte öğretmen sınıfa, öğrenci öğretmenine ya da öğrenciler birbirine soru sorabilirler. Bütün sınıfı ilgilendiren sorular, tüm sınıfa sorulmalı ve tüm öğrencilerin sorunun cevabını düşünmesi sağlanmalıdır. Öğrencilerin cevabı bulması için belirli bir süre verilmelidir. Soru cevaplamaya gönüllü öğrencilerden başlanmalıdır. Grupta öğrenme güçlüğü çeken bir öğrenci varsa, kolay soruların cevaplandırılmasında ona söz hakkı verilmelidir. Doğru yanıt veren öğrenciler pekiştirilmeli, yanlış yanıt veren öğrenci ise azarlanmamalı ve sınıfta küçük düşürülmemelidir. Yanlış cevap veren öğrenciyi doğruya yönlendirmek için ipuçları verilmelidir.

Öğrencilere tek tek soru yöneltiliyorsa, oturma sırası, numara sırası gibi belirli bir sraya göre değil, rastgele olarak seçilmelidir. Böylece her öğrenci derse ve konuya dikkatini verir ve sınıfın hazır bulunuşluk seviyesi artar.

2.4.1.4. Drama ve Rol Yapma

Drama sözcüğü yabancı kökenli bir sözcüktür. Öztürk (2010: 303) dramının "Yunanca'daki 'dran' (hareket etmek, eylemde bulunmak) sözcüğü ile

‘sahnelemek amacıyla yazılmış oyun metni, oyunun kendisi’ gibi anlamları olan İngilizce kökenli bir sözcük olduğunu açıklamaktadır. Adıgüzel (2013) dramayı “İçinde eylem olan, bir ya da birden çok insanın birbirleriyle, doğayla ya da başka nesnelere etkileşerek yaşadıkları içsel ve dışsal devinimler ve onların yaşam durumlarını geniş ölçüde içeren etkinlik” olarak tanımlamıştır. Durmuş’a (2013: 128) göre drama “Öğrencilerin, hedef dili kendilerinden farklı bir kişi rolünde kullanarak, belirli iletişim ortamlarında yaptıkları sınıf içi canlandırmalardır.” Bu tanımlardan da anlaşılacağı üzere drama, öğrencilerin rol yapma kabiliyetini geliştiren, hedef dili etkin bir şekilde kullanarak kendilerini sözle ifade etmelerini sağlayan bir tekniktir.

Canlandırma, oyunlaştırma adı verilen bu teknikte öğrenci kendi duygu ve düşüncelerini başka bir kişiliğe bürünerek ifade eder. Bu teknikte iyi rol yapabilmek için yaratıcı düşünmek çok önemlidir. Yabancı dil öğretiminde rol yapma, öğrencilere amaç dili kullanma imkânı sağlar ve öğrencinin konuşma becerisini geliştirir. Bu teknik, öğrencinin kendine güven duyması sağlamanın yanı sıra, öğrencinin konuya odaklanmasına ve dikkatinin dağılmamasına yardımcı olmaktadır. Demirel (2008: 69) bu teknikte dikkat edilmesi gereken durumları şöyle vurgulamıştır: “Bu tekniğin uygulanmasında, öğrencilere rol dağıtırken dikkatli olunmalı, özellikle ilk uygulama için gönüllü ve başarılı öğrencilerin rol almasına özen gösterilmelidir.”

Drama tekniği ile öğrenciler hangi durumlarda nasıl davranmaları gerektiğini yaşayarak ve canlandırarak öğrenirler. Drama tekniği hem oyuncuya hem de seyirciye yöneliktir. Amaç dilin öğretiminde iyi bir teknik olan drama, aynı zamanda öğrencinin problem çözme ve iletişim kurma becerilerini de geliştirir. Drama tekniğinin yararları şöyledir:

- a. Etkili ve kalıcı bir öğrenme ortamı oluşmasını sağlar.
- b. Birçok duyu organını harekete geçirir.
- c. Öğrencinin iletişim becerisini geliştirir.
- d. Öğrencinin kendine olan güvenini artırır.
- e. Dikkatli dinleme yeteneğini geliştirir.
- f. Anlama yeteneğini ve yaratıcılığı artırır.
- g. Dilin pratiğini yapmaya olanak sağlar ve akıcı konuşmayı geliştirir.

- h. Bilgilerin etkin kullanımını sağlayarak onları pekiştirir.
- i. Öğrencilerin birlikte çalışma ve işbirliği içinde çalışma becerisini geliştirir.
- j. Yarattığı eğlendirici oram sayesinde öğrencileri öğrenmeye karşı motive eder.
- k. Soyut olay ve durumları somutlaştırır (Aykaç 2009 ve Demirel 2008).

Öğrencilerin topluluk önünde konuşma ve beden dilini etkili kullanma yeteneğini geliştiren drama tekniğinde öğretmen öğrencisini gözleme ve değerlendirme imkânı bulmaktadır. Öğretmen, öğrencisini dinler, gözlemler ve öğrendiği dili kullanma konusundaki deneyimini değerlendirir.

2.4.1.5. Benzetim

Benzetim tekniği diğer bir adıyla simülasyon, sınıf içinde öğrencilerin bir olayı gerçekmiş gibi ele alıp, üzerinde eğitici çalışmalar yapmasıdır. Ocak (2007: 250) benzetim tekniğini “Gerçek yaşam koşullarının bulunmadığı, maliyetin yüksek, gerçek yaşam koşullarının tehlikeli olduğu durumlarda yapay olanın yapılması” olarak açıklamıştır.

Yabancı dil eğitiminde benzetim tekniğinden etkili bir şekilde yararlanmak için sınıf ortamına amaç dilin kullanıldığı toplumsal çevre getirilebilir. Bu yönüyle benzetim tekniği bir düşünce değil, bir hareket olayıdır. Çünkü bu aşamada öğrenciler bu olaya katılırlar ve ona şekil verirler. Benzetim tekniğinde öğrencilerin rolleri, işlevleri, görev ve sorumlulukları vardır. Öğrenci, problem çözme ve karar verme, analiz, sentez ve değerlendirme yapmak durumundadır (Demirel, 2008).

Durmuş’a (2013: 128) göre benzetim, “Özellikle sözlü anlatım derslerinde, hedef dilin ana dili olarak konuşulduğu bir iletişim ortamı kurgulanarak, öğrencilere, bu durumların gerektirdiği sözel iletişim becerilerini uygulama olanağı veren bir dil öğretim tekniğidir.” Benzetim tekniği, öğrencinin gerçek yaşamın içindeymiş gibi düşünmesini sağlamaktadır. Bu teknikte öğretmen, öğrenciye bir durum veya olay verir, sonrasında da bu olay karşısında nasıl davranacağını sergilemesini ister. Bu teknik sayesinde öğrenciler iletişim

becerilerini geliştirir. Hedef dili gerçek yaşamdaymış gibi kullanan öğrenci aynı zamanda gerçek hayat durumlarını yaşamayı, değerlendirmeyi ve tecrübe etmeyi de öğrenmiş olur. Purlul'a (2006: 87) benzetim tekniğinin etkili kullanımı için dikkat edilmesi gereken noktalar şunlardır:

- Konu, benzetim tekniğini kullanmayı gerektirecek türden olmalıdır.
- Tekniğin amaca uygun olup olmadığının değerlendirilmesi yapılmalıdır.
- Çok fazla kural konmamalıdır.
- Karar almada öğrencilere yardım edilmemeli, sadece rehberlik yapılmalıdır.

2.4.1.6. İkili ve Grup Çalışmaları

Sınıftaki öğrenci sayısına göre en az iki ve en çok on kişinin bir araya gelerek aynı konu üzerinde ortak amaçlar doğrultusunda yaptıkları çalışmalara grup çalışması denmektedir. Purlul (2006: 74) grup çalışmasını "Dört-on arası öğrencinin bir problem veya konuyu keşfetmek, araştırma ve rapor etmek için yaptığı çalışma" şeklinde tanımlamıştır. Grup çalışmasında öğrenciler aralarından bir başkan seçerler ve onun önderliğinde işbirliği yaparak, ortak amaçları doğrultusunda çalışırlar.

Yabancı dil öğretimde ikili çalışma sıklıkla kullanılan bir tekniktir. Öğrencilerde iletişim becerisini geliştirme, görev ve sorumluluk bilinci kazandırmada kullanılan bu teknikte, öğrencilerin amaç dille iletişim kurmaları gerektiği önceden bildirilmeli, anadili kullanmaya zorunlu olmadıkça izin verilmemelidir. Gürkan ve Gökçe (2006: 10) grupla çalışma tekniğinin bireye katkısını şöyle sıralamıştır:

- Başkaları ile iletişim ve etkileşim olanağı sunar.
- Sosyal ve duygusal gelişim için olanak sağlar.
- İletişim ve etkileşim becerileri kazandırır.
- Kendini ifade etme olanağı tanır.
- Kendini gerçekleştirme fırsatı sunar.
- Belli bir kişilik ve kimlik kazanmasında yardımcı olur.

- Kendine güven duygusu kazandırır.
- Liderlik duygu ve becerileri kazandırır.
- Daha kolay ve etkili öğrenme olanağı tanır.
- Grupla çalışma ve iş birliği yapma konularında bilgi ve beceri kazandırır.
- Yaratıcılığın ortaya çıkarma ve geliştirme fırsatı sunar.

Sınıf içinde ikili çalışma gruplarının yanı sıra daha büyük gruplarla çalışmalar da yapılabileceğini belirten Demirel (2008) burada temel amacın, grup üyelerinin birlikte düşünmelerine, karşılıklı fikir alışverişi içinde olmalarına ve öğrendikleri dili daha rahat bir ortamda kullanmalarına olanak sağlamak olduğunu vurgulamıştır. İkili ve grup çalışmaları ders dışında da kullanılacak bir tekniktir. Ders dışında verilecek alıştırmaya ya da ödevlerle öğrencilerin grup çalışması yapması istenebilir.

2.4.1.7. Altı Şapkalı Düşünme Tekniği

Yaratıcı düşünmeyi destekleyen, öğrencilere yeni fikirler üretmeyi amaçlayan bu teknik, düşünce ve önerilerin belli bir düzen içinde sunulmasını sağlamaktadır. Bu teknikte düşüncelerin ayrıştırılması için birbirinden farklı altı renkte şapka kullanılmaktadır. Her şapkanın simgelediği bir düşünme sistemi bulunmaktadır. Köksal ve Varışoğlu (2014: 108) bu teknikle ilgili olarak şunları dile getirmiştir: “Düşünme çeşitlerini ve farklı görüşleri anlamaya yarayan bir tekniktir. Farklı düşünce tarzlarının sistematik şekilde ortaya çıkarılmasında etkilidir.” Bu tekniğin temelinde, düşünceleri altı farklı bakışı simgeleyen farklı renklerdeki şapkaları takarak ya da takmış gibi yaparak analiz etmek ve yaratıcılığı geliştirmek vardır (Gözütok, 2011).

Erciyeş (2007: 215, 216) şapkaları şöyle açıklamaktadır:

1. **Beyaz Şapka (Tarafsız Şapka):** Gerçeklere nesnel olarak bakar, bilinen veriden yola çıkar. Görüşülen konu ile ilgili net bilgiler, sayılar, araştırmalar, kanıtlanmış veriler ortaya koyar.

2. **Kırmızı Şapka (Duygusal Şapka):** Duygusal zekâyı temsil eder. İçgüdüyü ve duyguları temel aldığı için, görüşülen konu ile ilgili olarak, kişilere hiçbir dayanağı olmadan hislerini söyleme şansı verir.
3. **Siyah Şapka (Karamsar Şapka):** Eleştirel zekâyı temsil eder. Eksiklikler üzerine odaklanan şapkadır. Konunun riskleri, gelecekte doğurabileceği problemler, eleştiriler ortaya çıkarılır.
4. **Sarı Şapka (İyimser Şapka):** Yapıcı zekâyı temsil eder. Bir işin avantajlarını ortaya koyar. Getirileri göz önüne alır. İyimserlik, fırsatlar ve olasılıklar temel alınır.
5. **Yeşil Şapka (Yaratıcı Şapka):** Farklı, yaratıcı zekâyı temsil eder. Belli kuralın, normların reddedilmesini, olaylara daha tepeden bakmayı temel alır.
6. **Mavi Şapka (Değerlendiren Şapka):** İşlevsel zekâyı temsil eder. Geniş ve farklı görüşlerin sentezidir, evrensel bir görüş açısı kazandırır. Düşünce sistematize edilir.

Bu teknik ile öğrenci çoklu düşünme yöntemi geliştirerek, olay ve durumlara farklı açılardan bakma becerisini kazanır. Yabancı dilde öğrencinin konuşma becerisini geliştirmeye yarayan bu teknik ile öğrenci hızlı düşünüp karar alır, aldığı kararı ve fikri savunarak kendini ifade eder.

2.4.1.8. Kavram Haritaları

Kavram haritaları, öğrenenler için öğrenecekleri temel fikirleri ve bunlar arasındaki ilişkileri daha açık hale getiren ve bilginin zihinde somutlaşmasını sağlayan bir tekniktir (Erciyeş, 2007). Öğrenciler kavram haritaları ile önceki bilgileri ve yeni bilgileri arasında anlamlı bağlantılar kurar. Kavram haritaları ezberci eğitime karşı çıkarak düşünmeyi örgütlemeyi sağlamaktadır. Kavram haritalarının en önemli özelliği öğrencileri düşünmeye zorlaması, konular ve kavramlar arasında ilişki kurmalarını sağlamasıdır.

Ocak (2007: 262) kavram haritasını “Herhangi bir konu içerisindeki kavramların çıkartılması ve bu kavramlar arasındaki ilişkilerin iki boyutlu olarak gösterilmesi tekniği” olarak açıklamıştır. Durmuş (2013: 131) ise kavram haritalarını, “Bilgiyi organize etmek ve gerektiğinde sunmak için beynin

kullanıldığı; genellikle bilgi düzeyindeki yeni ve yaratıcı ilişkilerin görülmesine neden olan bir araçtır.” diye tanımlamıştır. Demirel (2008: 85) kavramlarla ilgili olarak şunları dile getirmiştir:

Kavramların öğrencinin zihnine girmesi için öğrencinin bilgisinin yeterli olması ve etkin olarak kavramları ve o kavramlar arasındaki ilişkileri düşünmesi de gereklidir. Öğrenciler bir ders konusu anlatımında ya da okuduğu bir ders konusunu anlamak için önce o konudaki kavramları belirlemeli ve bu kavramlar arasındaki ilişkileri anlatmaya çalışmalıdır. Öğrenme, öğrencinin kendi çabası ile oluşur. Öğrenci kendi başına kavramları düşünebilmeli ve onları ilişkilendirebilmelidir.

Kavram haritaları, öğrencileri ezberden uzaklaştırmakta, öğrenmenin daha kalıcı ve uzun süreli olmasını sağlamaktadır. Bunun yanı sıra bilginin zihinde somut ve görsel olarak canlanmasını sağlayan kavram haritaları, değerlendirme amacı için de kullanılmaktadır. Öğrencilerin bir konuyu ne kadar anlayıp anlamadıklarını, anlamakta güçlük çektikleri kavramları belirlemekte kullanılabilecek bir tekniktir.

2.4.1.9. Eğitsel Oyunlar

Eğitsel oyunlar tekniğini açıklamadan önce oyun kavramının tanımına değinmek gerekmektedir. Aykaç (2009: 230) oyunu “Bireylerin zihinsel, duygusal ve bedensel yeteneklerini geliştiren ve içerisinde zevk ve eğlence unsurları taşıyan eğitimsel nitelikleri bulunan etkinlik” diye tanımlamıştır. Eğitsel oyun da eğitimin içerisinde oyunların yer almasıdır.

Eğitsel oyunlar, öğrencileri bir yandan eğlendirirken öte yandan onların bedensel ve zihinsel gelişmelerine olanak sağlamaktadır. Bu teknikte öğretilmek istenen konu, kazanım ya da beceri ele alınır ve oyun yardımıyla öğrencileri hem eğlendirerek hem de onlara yeni kazanımlar öğretilerek sınıf içi etkinlikler yapılır. Demirel (2008) kimi dil yapılarını okumak, sesletim ve sözcük bilgisini daha iyi pekiştirmek için eğitsel oyunların yabancı dil öğretiminde kullanımının önemini vurgulamıştır.

Öğrencilerin birbirleriyle hedef dilde iletişim kurmalarını sağlamak amacıyla eğitsel oyunlardan faydalanılmalıdır. Eğitsel oyunlar, öğrenilen bilgilerin pekiştirilmesi ve öğrencilerin kendilerini rahat ifade edebilmeleri

açısından son derece önemlidir (Gürsoy ve Arslan, 2011). Sınıfa canlılık getiren bu oyunlar hem eğlendirici hem de öğretici özellikler taşımaktadır. Konu tekrarları yapmada kolaylıkla kullanılabilen bu yöntemde, dikkat edilmesi gereken en önemli husus oyunların düzeye göre seçilmesi ve bir amaca yönelik olmasıdır. Durmuş (2013: 134) eğitsel oyunları iki genel başlık altında toplamıştır:

Eğitsel oyunlar sayesinde öğrenilen bilgiler pekiştirilir, konular tekrar edilir. Ancak eğitsel oyunlar öğrenmeye yönelik olmalı ve sınıf içinde uygulanmalıdır. Amaç dilde eğitsel oyun tekniğini kullanmak, öğrencinin derse olan ilgisini artırmasının yanı sıra öğrencilerin etkin bir şekilde derse katılımını da sağlamaktır. Bunlar, (1) İletişimsel Oyunlar olarak, öğrencilerin belirli öğrenme alanlarında temel iletişim becerilerini geliştirmeleri için veya (2) Dil Bilgisel Oyunlar olarak, belirli dil bilgisi konularını öğretmek için kullanılmaktadır.

Demirel (2008: 86) eğitsel oyunların amacını şöyle vurgulamıştır: “Bu oyunlarda amaç, dilin kurallarından çok kullanımının önemli olduğunu vurgulamak ve rahat bir sınıf atmosferinde öğretilen dilin kullanımına olanak sağlamaktır.” Seçilen oyunlar, öğrencilerin yaşına ve seviyesine uygun olmalıdır. Bütün öğrencilerin rahatça anlayıp etkin bir şekilde katılabileceği basit, kolay ve öğrencinin ilgisini çekecek oyunlar tercih edilmelidir. Oyun oynanmadan önce tüm sınıfa anlatılmalı, kurallar belirlenmelidir. Kuralların tam ve eksiksiz tüm sınıfa anlaşılması için öğretmen gerekirse anadilde açıklama yapmalıdır. Öğretmen oyun esnasından sınıfı sürekli kontrol etmelidir.

Eğitsel oyunlara dersin beş ya da on dakikası ayrılmalı ve bu etkinliklere de dersin ortasında veya sonunda yer verilmelidir (Demirel, 2008). Oyunlara dersin başında yer verilmesi daha sonradan öğrencilerin toparlanmasını güçleştirebilir. Ders ortasında yer vermek ise dikkati dağılan öğrencilerin ilgisini derse çekmekte faydalıdır. Dersin sonunda yer verdiğimiz zaman da sınıfta kopma ve dağınıklar olsa dahi ders bitişi olduğu için bir sorun teşkil etmez.

2.4.2. Bireysel Öğretim Teknikleri

Öğrencinin sınıf dışı öğrenmelerinde yararlı olacak bu teknikler üç alt başlıkta toplanmaktadır.

2.4.2.1. Bireyselleştirilmiş Öğretim

Öğrenciler arasında bireysel farklılıklar kaçınılmazdır. Bu durum öğrencilerin öğrenme hızında, yöntem ve tekniklerinde farklılığı ortaya koymaktadır. Öğrenciler arasındaki bireysel farklılığın giderilmesi için, her öğrencinin öğrenme hızına ve yöntemine göre, öğretim yapılması ve öğretimin bireyselleştirilmesi bir seçenektir. Erciyeş'e (2007) göre bireyselleştirilmiş öğretim, bir öğrencinin bir konuyu kendi başına öğrenmek istediği ya da kendi başına çalışma yapmak istediği zaman kullanılmalıdır. Sınıf dışındaki öğrenmelerde yararlı olabilecek bu öğrenme ile bilgiye ulaşmasını bilen ve iç disiplin kazanmış bireyler yetiştirmek mümkündür.

Yabancı dil öğretiminde bireysel öğretim tekniği kullanılırken öğretmen ve öğrencilere yeni roller düşmektedir. Öğretim öğrenci merkezli olmak zorundadır. Öğretmen, öğrenci merkezli öğrenme etkinliklerini yönetmeli ve düzenlemelidir. Öğretmen sınıfın tümüne değil de üç-dört kişiden oluşan küçük gruplara açıklamalar yapmalıdır. Öğrenciler ise kendi öğrenmelerinde sorumludur ve öğretim etkinliklerine etkin bir şekilde katılmalıdır. Öğrencilerin nasıl öğreneceklerini karşılaştırma, sınav tarihini saptama gibi birçok yeni yükümlülüğü vardır. (Demirel, 2008).

2.4.2.2. Programlı Öğretim

Programlı öğretimin tekniği Skinner'in pekiştirme ilkeleri esas alınarak ortaya çıkmıştır. Bu tekniğin temelinde öğretimin bireyselleştirilmesi, hatanın en aza indirilmesi amaçlanmıştır. Programlı öğretim tekniğinde, öğrenci belirlenen hedeflere kendi çalışma hızları sonucunda ulaşmaktadır (Demirel, 2008).

Her öğrenci kendi öğrenme hızına göre hareket edebileceğinden, bu program her öğrenci tarafından rahatlıkla kullanılabilir. Ancak bu teknik öğrencilerin birbirleriyle olan etkileşimlerini azaltacağından konu seçiminde dikkat edilmelidir.

Programlı öğretimin temelini oluşturan Skinner'in pekiştirme ilkeleri şöyledir:

- a. Küçük adımlar ilkesi

- b. Etkin katılım ilkesi
- c. Başarı ilkesi
- d. Anında düzeltme ilkesi
- e. Dereceli (Kademeli) ilerleme ilkesi
- f. Bireysel hız ilkesi

2.4.2.3. Bilgisayar Destekli Öğretim

Bilgisayar her alanda olduğu gibi eğitim alanında da aktif bir şekilde kullanılmaktadır. Günümüzde de bilgisayar öğretme yöntem ve tekniklerinde etkisini göstermiş ve derslerde ve ders dışı etkinliklerde yoğun bir şekilde kullanılmaya başlanmıştır. Vural (2004) bilgisayarın eğitimde kullanılma gereksinimini, eğitim sisteminin büyümesine, öğrenci sayısının hızla çoğalmasına ve bilgi miktarının artmasına bağlamaktadır. Bunların yanı sıra içeriğin karmaşıklaşması, bireysel beceri ve farklılıkların önem kazanması da bilgisayar destekli öğretimin oluşmasına neden olmuştur.

Özellikle yabancı dil derslerinde, video izletme, akıllı tahta kullanma, dinleme etkinliklerinde bilgisayar tercih edilmeye başlanmıştır. Bilim insanları da video ile bilgisayarın birlikte kullanılmasıyla yabancı dil öğretiminin çok daha etkili ve verimli olacağını belirtmektedir. Bilgisayar destekli öğretimde, öğrencinin okuma, dinleme ve yazma becerileri geliştirilebilmekte, dilbilgisi öğretimi de desteklenmektedir.

Bilgisayar destekli öğretimde bilgisayar bir alıştırma yapıcı, bir uygulatıcı veya bir olayın benzerini canlandırıcı olarak kullanılmaktadır. Bilgisayar öğretmenin yerine geçen bir seçenek değildir, sadece sistemi güçlendiren bir araçtır (Erciyeş, 2007).

Demirel (2008) bilgisayar destekli yabancı dil öğretiminde, bilgisayarla iletişim kuran öğrencinin sınıf içinde yapacağı dil yanlışlıklarından dolayı gülünç duruma düşme korkusundan kurtulacağını savunmaktadır. Çünkü burada öğretim bireyseldir, öğrenci bilgisayar ile baş başadır.

Bilgisayar destekli öğretim öğrencilerin daha özgür ve daha rahat olmalarını sağlamaktadır. Hata yapmaktan korkan ve kendilerine güven

konusunda zayıf olan öğrenciler bilgisayar destekli öğretim ile daha rahat çalışabilirler.

2.5. Yabancılara Türkçe Öğretimi (YTÖ)

Bu bölümde yabancılara Türkçe öğretiminin (YTÖ) tarihi incelenmiş, alanda yayımlanan çalışmalara yer verilmiştir. YTÖ'nün önemine ve gerekliliğine değinilerek Türkiye'de ve dünyada yabancılara Türkçe öğretimi alanında faaliyet gösteren kurumlardan ve alanın sorunlarından bahsedilmiştir.

2.5.1. Yabancılara Türkçe Öğretiminin Tarihi

Yabancılara Türkçe Öğretimi son zamanlarda önemini arttırmış olmasına rağmen eski zamanlarda da bu alanda birçok çalışma yapılmış hatta kitaplar yazılmıştır. Bu amaçla yazıldığı bilenen en eski kitap Divanı Lügati't-Türk'tür.

Divanı Lügati't-Türk 20 yıl kadar süren çalışmaların ardından, Türk dünyasına dair oldukça nitelikli saha çalışmalarıyla derlenmiş pek çok bilgiyi içeren bir eserdir. Bütün bu bilgileri, Araplara Türkçeyi öğretmek amacıyla bir araya getiren Kaşgarlı Mahmut, 1072'de yazmaya başlayıp aynı yıl tamamladığı eseri, kayıtlara göre 4 kez düzenledikten sonra 1074'te Bağdat'ta Abbasi Halifesine sunmuştur (Durmuş, 2013)

Türk dünyası hakkında çok önemli bilgilere yer verilen Divanı Lügati't-Türk XI. yüzyılda kaleme alınmıştır. Bu eşsiz eser, Türkçenin bilinen ilk sözlüğü olarak kabul edilmektedir. Kendi dönemindeki Türklerin yaşayışlarını, dillerini, ananelerini, kültürlerini ele alan eser, araştırmacılar tarafından 'Türk dil ve kültürünün hazinesi' olarak nitelenmiştir (Çakmak, 2014).

Börekçi (1999) "Kaşgarlı'dan sonra Türkçeyi öğretimin konusu olarak gündeme getirenler, Türkçeyi öğrenmeye ihtiyaç duyan yabancılar olmuştur. Bunun sonucunda da Memluk Sultanlığı döneminde Türk olmayan ve Türkçe bilmeyen halka Türkçe öğretmeyi amaçlayan dilbilgisi kitapları ve sözlükler yazılmıştır. Ancak, her biri ayrı bir değerlendirmenin konusu olabilecek değişik nedenlerle bu faaliyet uzun sürmemiş; Türk devlet adamları, sanatçılar, bilim adamları Türkçeyi başkalarına öğretmek yerine kendileri başka dilleri öğrenmeyi

tercih etmişlerdir. Doğal olarak bu durum Türkçenin bir devlet, sanat, bilim ve öğretim dili olarak gelişmesini geciktirmiştir” (Aktaran Gedik, 2009).

Codex Comanicus’un Türkçenin öğretilmesi amacıyla Divanı Lügati’t-Türk’ten sonra yazıldığı düşünülmektedir. Tek bütün bir kitap olmayan ve iki bölümden oluşan eser Kıpçak Türklerine ve diğer topluluklara Kıpçak Türkçesini öğretmek amacıyla Latin alfabesiyle yazılmıştır. Durmuş (2013) Codex Comanicus’un, diller arası çeviriyi yer vermiş olmasından dolayı belirli ölçüde geleneksel dil bilgisi-çeviri yönteminin özelliklerini taşıdığını savunmaktadır. Aynı zamanda dini, ticari gibi bazı özel amaçlarla Türkçe öğretimini amaçlayan kitap, dilbilgisi açıklamalarını hem tümevarım hem de tündengelim tekniğiyle sunmuştur.

Muhakemetü’l-Lügateyn büyük Çağatay ozanı Ali Şir Nevai tarafından yazılmıştır. Türkçe ile Farsçayı karşılaştırıp açıklayan eserde Nevai Türkçenin, Farsçadan daha güçlü bir dil olduğunu ifade etmektedir. Türkçe ve Farsça sözcükleri ses ve yapı yönünden kıyaslamış, Türkçe sözcüklerin Farsça karşılıklarını vermiştir. Tarihi süreçte Yabancılara Türkçe öğretimi bakımından önemli eserlerden biri olan Muhakemetü’l-Lügateyn’de Nevai Türkçenin söyleyiş ve anlatım zenginliğini örneklerle açıklamıştır ve yeni neslin Türkçe yazması noktasında nasihatte bulunmuştur. Akademik Türkçe öğretimi amaçlanan bu eserde yabancı dil öğretimi olarak dil bilgisi çeviri yöntemi ve tümevarım metodu kullanılmıştır (Arslan, 2012).

Kitabü’l- İdrâk Li-lisânü’l- Etrak, Mısır’da Berberî asıllı bir Arap dilcisi olan Ebu Hayyan Muhammed bin Yusuf tarafından kaleme alınmıştır. Bu eser, Memlük Kıpçak Türkçesi ile hazırlanmış en eski sözlük ve dil bilgisi kitabıdır. Ebu Hayyan Mısır’da önemli bir dil haline gelen Kıpçak Türkçesini Araplara öğretmek amacıyla başka kitaplar da yazmıştır. Ancak Ebu Hayyan’ın sadece Kitabü’l-İdrâk eseri elde bulunmaktadır (Durmuş, 2013).

XV. yüzyılın başlarında Memluk Kıpçak sahasında, Araplara Türkçeyi öğretmek amacıyla Ed-Dürretü’l-Mudiyye Fi’l-Ligati’t Türkiyye adlı sözlük yazılmıştır. Durmuş (2013) 24 bölümden oluşan eserin 23 bölümünde belirli kavram alanından sözcükler belirli ortak başlıklar altında listelendiğini, son bölümde ise günlük konuşma dilinden tümceler sıralandığını belirtmektedir.

XV. yüzyılın başlarında kaleme alınan eserlerden birisi de El-Kavânînü'l-Küllîyye Li Zabtî'l-Lügati't-Türkiyye'dir. Mısır'da Araplara Kıpçak Türkçesi öğretmek üzere yazılan bir dilbilgisi kitabıdır. Yazarı belli olmayan bu eser üç bölümden oluşmaktadır.

XV. yüzyılda tamamlandığı tahmin edilen ve Memlük Kıpçak sahasında kaleme alınmış sözlük ve dilbilgisi kitaplarında biri olan Et- Tuhfetü'z- Zekiyye Fi'l-lugâti't- Türkiyye eserinin de yazarı bilinmemektedir. İki bölümden oluşan bu kitap anonim bir eserdir ve ileri düzeyde akademik amaçlı Türkçe öğretimine yönelik olarak yazılmıştır.

Kitabü Bulgati'l-Müştak Fi Lugâti't-Türk ve'l-Kıfçak Cemaleddin Ebu Muhammed Abdullah et- Turkî tarafından sözlük olarak kaleme alınmıştır. İki ana bölümden oluşmuştur.

Hengirmen (1993) YTÖ için yazılan eserlerle ilgili olarak şu verilere ulaşmıştır: “Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi konusunda Türk ve yabancı yazarlar tarafından yazılan yapıtların yüzyıllara göre dağılım çizelgesi eklenmiştir. Bu dağılım çizelgesine göre Türk yazarlar tarafından XI. yüzyıldan XX. yüzyıla kadar (XX. yüzyıl dâhil) XI. yüzyılda bir kitap, XIX. yüzyılda altı kitap, XX. yüzyılda 149 kitap olmak üzere toplam 156 kitap yazılmıştır. Yabancı yazarlar tarafından ise XVII. yüzyılda 11 kitap, XVIII. yüzyılda 11 kitap, XIX. yüzyılda 34 kitap, XX. yüzyılda 172 kitap olmak üzere toplam 228 kitap yazılmıştır” (aktaran Akpınar, 2011).

Cumhuriyetin ilanından sonra dil, kültür ve eğitim alanlarında yeni politikalar geliştirilmiş, Türkçenin ana dili olarak korunması gerektiğinde karar kılınmıştır. Bununla birlikte Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi de önem kazanmıştır. Dünyada, dil öğretimi alanında yapılan çalışmalardan etkilenilmiş yabancılara Türkçe öğretimi ayrı bir öğretim dalı olarak programlarda yer almaya başlamıştır. Günümüzde YTÖ gelişimini hızla sürdürmekte ve üniversitelerde bu alanda yüksek lisans ve doktora bölümleri açılmaktadır.

2.5.2. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminin Önemi

Dünya üzerinde oldukça fazla dil bulunmasına rağmen, artan uluslar arası ilişkiler ve ulusların kendi anadilleriyle iletişim sağlama gücünün çekmesi, insanları diğer ülkelerin dillerini öğrenmeye mecbur kılmıştır. İkinci dil öğrenme gereksinmesi sürekli artış göstermekte ve güncelliğini korumaktadır.

Kaya (1994: 9) yabancı dil öğrenmenin önemini ve nedenlerini şu şekilde dile getirmiştir:

İkinci bir dil öğrenmenin gelişmiş ya da gelişmekte olan her ülkede önemli bir yeri vardır. Kültürlerin içiçeliği, birbirleri üzerinde egemenlik kurma çabaları, ikinci bir dil öğrenmeyle bağdaştırılmaya çalışılmaktadır. Başta Avrupa ülkeleri olmak üzere birçok ülke kültür ve teknolojilerini dış dünyaya yayabilmek için, kendi dillerinin yaygınlaşması konusunda büyük emekler harcamakta, amaçlarına ulaşabilmek için de dillerini amaç olarak kullanmaktadır.

Türklerin eski çağlardan beri diğer toplumlarla siyasi, ekonomik ve kültürel ilişkiler içinde olması, toplumların Türkçe öğrenmesine zemin oluşturmuştur. Son zamanlarda birçok insan Türkiye'ye gelmekte ya da yurtdışında buldukları ülkede Türkçeyi öğrenmek için çaba harcamaktadır. Bunun en büyük nedenlerinden bir tanesi iş imkânı, bir de diğeri de eğitim imkânıdır. Bunun yanı sıra turistik ve kültürel gezi için seyahat edenler, Türkiye'de yaşamak zorunda kalan insanlar Türkçeyi öğrenmek istemektedir. Geçmiş yıllardan günümüze kadar bu konuyla ilgili birçok çalışmalar yapılmış, kitaplar yazılmış ve Türkçe Öğretme Merkezleri açılmıştır. Bu bağlamda açılan kurum ve kuruluşlar, yapılan güncel çalışmalara bir sonraki bölümlerde değinilmiştir.

YTÖ kendi başına bir alan olup, önemini her geçen gün arttırmaktadır. Bu alan sadece dil öğretimi ile kalmayıp, aynı zamanda yabancılara kültürümüzü gösterip, dünya dilleri arasında yer almamız açısından da son derece önemlidir. Her dilin öğrenilme kolaylığı, öğrenen kişiye göre görecelik gösterse de Türkçe öğrenilmesi kolay diller arasında yer almaktadır. Kaya (1994: 11) Türkçe öğrenmenin kolaylığını şu maddeler halinde sıralamıştır:

- Dilbilgisinin zorlaştırılmış olmamasından,
- Ön ek (artikel) kullanılmamasından,
- Düzensiz çoğul takıların olmamasından,

- Düzensiz isim çekimlerinin olmamasından,
- Düzensiz fiil takılarının olmamasından kaynaklanmaktadır.

Göçer ve Moğul (2011) YTÖ konusunun önemli olduğunu ve bunun Türkiye'nin içinde bulunduğu konum itibariyle de arttığını dile getirmiştir. Bu ihtiyacın hem Türkiye'de bulunan yabancılar için hem de Türkiye dışında Türkçe öğrenmek isteyen yabancılar için önem arz ettiğini belirtmiştir. Bu nedenle Türkçenin yabancılar için öğretimi konusunun, üzerinde önemle durulması gerektiğinin altını çizerek yabancı dil olarak Türkçe öğretimine yönelik kayda değer araştırma ve incelemelerin yapılmasını tavsiye etmiştir. Türkçenin öğrenimin kolaylığı göz önünde bulundurularak, bu alanda yeni ve olmayan çalışmalar yapılmalıdır. YTÖ üzerine yazılan kitap sayıları arttırmalı, yabancı öğrencilerin seviyesine uygun sözlük, resimli sözlük, öykü kitapları ve dergiler yazılmalıdır.

2.5.3. Yabancılara Türkçe Öğretimi Üzerine Yapılan Güncel Çalışmalar

Yabancılara Türkçe öğretiminin önem kazanması bu alan üzerine yapılan çalışmaların artmasını sağlamıştır. Üniversitelerin Türkçe öğretim merkezleri açması, bu merkezlerde okutulacak kitapların hazırlanması ve yazılması, YTÖ alanında yapılan tez ve doktora çalışmaları, yine aynı zamanda bu alanda yazılan makalelerin sayısı gün geçtikçe artmaktadır. Bu bölümde yabancılara Türkçe öğretimi ile ilgili Türkiye'de yapılan yüksek lisans ve doktora tezleriyle konuya yönelik makalelerin birçoğuna yer verilmiştir. Bunun yanı sıra bu alanda yazılmış kitaplara da değinilmiştir.

Ömeroğlu'nun (2016) “Yabancılara Türkçe Öğretimi İçin Hazırlanmış Ders Kitaplarının İncelenmesi” adlı doktora tezinde Türkçe öğretim merkezlerinde en çok tercih edilip kullanılan Yedi İklim Türkçe [A-1], Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı [1-Temel], Yabancılar İçin Türkçe [Gazi A-1] ve İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı [A-1] ders kitapları biçim ve içerik özellikleri açısından incelenmiş ve bilimsel ölçütlere göre değerlendirilmiştir. Söz konusu çalışmada karma yöntem kullanılmış ve veriler üç farklı kaynaktan elde edilmiştir. Elde edilen sonuçlarla ders kitaplarının biçim ve içerik özellikleri belirlenmiştir.

Bayraktar (2016) “Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretiminde Türk Masallarından Yararlanılması” adlı yüksek lisans tezinde Pertev Naili Boratav’ın “Az Gittik Uz Gittik” adlı masal kitabından seçilen 25 masal dil ve kültür öğeleri bakımından incelenmiştir. Kitaptan seçilen beş masalın her biri bir öğrenme alanında kullanılarak etkinlik örnekleri hazırlanmıştır. Masal metinlerinin söz varlığı incelemesinde dile ait pek çok unsur belirlenmiş ve masal türünün dilin hemen hemen bütün imkânlarının kullanıldığı bir tür olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Folklor ürünlerinden olan masalların bir kültür aktarıcısı olarak yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde kullanılması gerektiği önerilmiştir.

Göktentürk (2016) “Yabancılara Türkçe Öğretiminde Ders Materyalleri Çok Dilli Bir Sözlük Örneği” adlı yüksek lisans tezinde Mukaddimetü’l-edebe’in bir konu grubu içinde sözcük öğretimini esas alıp almadığını incelenmiş, yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarında çok dilli araç-gereçlerin olup olmadığını saptamıştır. Bunun yanı sıra Mukaddimetü’l-edebe’te yer verilen dillerin TÖMER ve DİLMER gibi yabancılara Türkçe öğreten kurumlardaki öğrencilerin ana dilleri ile örtüşme oranı belirlenmiştir. Gazi, İstanbul ve Yunus Emre setinde yapılan incelemeler neticesinde ders kitaplarında genellikle çok dillige yer verilmediği görülmüştür, sadece İstanbul setinde ikinci dil olarak İngilizcenin seçildiği belirlenmiştir. Yapılan çalışmalar neticesinde *Mukaddimetü ’l-edebe’in* ihtiva ettiği dillerle hedef kitlelere Türkçe öğretimi için uygun olduğu belirlenerek, çok dilli sözlüklerin alanda kullanılması önerilmiştir.

İsiloğlu (2015) “Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Yaşanan Sorunlar ve Çözüm Önerileri” adlı doktora tezinde Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde yaşanan sorunları ele alınmıştır. Çalışmada eklerin Türk dilinin öğretilmesindeki önemi, ad çekim ve eylem çekim eklerinin öğretimi bu eklerin anlatım içindeki görevleri ele alınarak, bu konular öğretilirken yaşanan sorunlar belirlenmeye çalışılmıştır. Yanlıkların hangi konularda yoğunlaştığı belirlemek için seçilen 51 öğrenci ile etkinlikler uygulanmıştır. Yapılan çalışmada öğrencilerin en çok ad durum ekleri konusunda zorlandığı belirlenmiştir ve eklerin öğretimi anlam çerçevesinde ele alınarak birimler arasındaki bağı vurgulayacak şekilde öğretilmesi önerilmiştir.

Çetin (2015) “Yabancı Dil Olarak Türkçe Alanında Öğretmen Eğitimi ve Dil Hakkında Bilgi” adlı doktora tezinde yabancı dil olarak Türkçe öğretecek öğretmen / okutmanlara yönelik bir öğretmen eğitimi programının dil hakkında bilgiler ile ilgili bölümü için bir içerik önerisi sunmuştur. Çalışmanın oluşturulma sürecinde uzman görüşü alınıp, yazılı ve sözlü görüşmeler yapılmıştır. Yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen bulgular çerçevesinde yabancı dil olarak Türkçe öğretimi öğretmeni eğitimi programı için dil hakkında bilgiler bölümünün içeriği hazırlanmıştır.

Harputoğlu (2015) “Yabancı Dil Olarak Türkçe ve Ana Dil Türkçe Ders Kitaplarında Öğrenme Stratejilerinin İncelenmesi” adlı yüksek lisans tezinde Türkiye’deki devlet üniversitelerindeki Türkçe Öğretimi, Araştırma ve Uygulama Merkezlerinde en yaygın olarak kullanılan yabancı dil olarak Türkçe ders kitabındaki öğrenme stratejilerinin kullanım sıklığı ve oranları ile ana dil Türkçe ders kitabındaki öğrenme stratejilerinin kullanım sıklığı ve oranlarını belirleyip, karşılaştırmıştır. Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe ders kitabı serisinin C1 seviyesindeki öğrenme strateji kullanımı incelendiğinde, kitapta öğrenme stratejilerinin açık bir şekilde verilmediği belirlenmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı Hazırlık Türkçe ders kitabındaki öğrenme stratejilerinin açık bir şekilde verilmediği gözlemlenmiştir.

Bayraktar (2015) “Yabancılar Türkçe Öğretiminde Faydalanılan Kitapların Kültürel Unsurların Aktarımı Açısından Değerlendirilmesi” adlı yüksek lisans tezinde inceleme kapsamına alınan yabancılar Türkçe öğretimi ders kitapları setlerinden; 1. İstanbul Yabancılar için Türkçe Ders Kitapları Seti, 2. Yeni Hitit Yabancılar için Türkçe Ders Kitapları Seti, 3. TİKA (Güneş) Türkçe Öğreniyoruz Ders Kitapları Seti, 4. Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları kültürel unsurların aktarımı açısından incelenmiştir. Yabancılar Türkçe öğretimi ders kitaplarını belirlenen kültürel temel ve alt öğeler açısından kültürel aktarım bilgi içerikleri incelediğinde, bilgi içeriklerinin hem tür hem de içerik olarak yetersiz kaldığı belirlenmiştir.

Erol Fehmi (2014) “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Temel Seviyede Kelime Edinimi” adlı doktora tezinde yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde sözcük öğretimi kavramı üzerinde durmuş ve bu konuda Türkçenin

yabancı dil olarak öğretiminin mevcut durumu, belirlenen ders kitaplarının sözcük hazinesi sayı, sıklık, yaygınlık, okunabilirlik ve türleri yönüyle incelenmiştir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde sözcük öğretiminin nasıl yapılması gerektiği ve daha nitelikli hale gelebilmesi için neler yapılabileceği belirlenmiştir. Çalışmadaki altı farklı sözcük listesinden oluşan havuzdan, sıklık ve yaygınlık oranlarına göre yaklaşık 1000 sözcüklük bir tavsiye sözcük listesi hazırlanmıştır.

Tabak (2013) “ Yabancılara Türkçe Öğretiminde Benzetim (Simülasyon) Tekniğinin Kullanımı” adlı yüksek lisans tezinde yabancılara Türkçe öğretiminde benzetim tekniği kullanımını ele almaktadır. Araştırmanın verileri gözlem, görüşme ve dokümanlar yoluyla elde edilmiştir. Veriler betimsel ve içerik analizi kullanılarak incelenmiştir. Araştırma sonucunda, yabancılara Türkçe öğretiminde benzetim tekniğinin sınıfın fiziksel ve sosyal boyutuna, sınıf içi uygulamalara ve öğrenen özelliklerine yönelik önemli değişiklikler oluşturduğu görülmüştür.

Arslantürk (2012) “Türkçe Kelime Gruplarının Yabancılara Türkçe Öğretimindeki Önemi Hakkında Bir İnceleme” adlı yüksek lisans tezinde sözcük gruplarının Türkçe öğretimindeki yerini incelenmiş ve yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarında sözcük gruplarının öğretimini değerlendirilmiştir. Betimsel çalışma olan tarama modelinin kullanıldığı bu çalışmada yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan kitaplardan seçilen Gazi Üniversitesi TÖMER’de kullanılan “Yabancılar İçin Türkçe Dilbilgisi” ve Ankara Üniversitesi TÖMER’de kullanılan “Yeni Hitit 1-2-3” kitapları sözcük grupları yönünden incelenmiştir. Çalışmanın sonucunda da her iki kitabın da Türkçeyi yabancılara öğretmek açısından başarılı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Özdemir (2011) “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Edatlar” adlı yüksek lisans tezinde yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında seri olarak hazırlanmış yedi eserde son çekim ekleri ele alınarak, edatların öngörülen düzeylere uygun olup olmadığı incelenmiştir. Çalışmada edatlar ile ilgili olarak İstanbul Üniversitesi Dil Merkezi öğrencilerine ve Fatih Üniversitesi TÖMER öğrencilerine uygulanan anket sonucunda, öğrencilerin orta ve ileri seviyede edatları öğrendikleri halde sınırlı sayıda edatı kullanabildikleri, edatların öğretiminin temel seviyede ise, yeterli olmadığı belirlenmiştir.

Küçükler (2010) “Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimine Yönelik, Sanatsal Uyarılarla Yapılandırılmış Etkinlikler Üzerine Bir Model Önerisi” adlı yüksek lisans tezinde Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metninin tanımlandığı öğrenme düzeyleri ve dil yeterlilik ölçütleri temel alınarak dilsel becerilerin kazandırılmasına odaklı, sanatsal uyarılarla yapılandırılmış etkinlikler üzerine bir model önerisi oluşturmuştur. Sanatsal uyarılar olarak resim, karikatür, müzik ve film kullanılan bu çalışmada, seçilen uyarılarla B1 ve B2 düzeyine yönelik etkinlikler tasarlanmıştır.

Eker’in (2010) öğrenen özerkliği araştırdığı “Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Öğrenen Özerkliği” adlı yüksek lisans tezinde Ankara Üniversitesi TÖMER İstanbul Şubesi Türkçe öğrencilerini kapsayan bir örneklem grubuna öğrenen özerkliği ile ilgili anket uygulanmıştır. Bunun yanı sıra ilgili kurumda Türkçe okutmanlarıyla yapılan görüşmelere bağlı olarak öğrencilerin çoğu özerkliğe yönelik uygulamalardan stratejilerden öğrenmede yararlandığı, ancak öğrencilerin diğer bölümü öğrenmenin sorumluluğunu çeşitli nedenlerle tam olarak üzerine almadığı belirlenmiştir.

Şengül (2014) “Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Alfabe Sorunu” adlı makalesinde yabancıların Türkçe öğrenirken yaşadıkları alfabe sorunun hangi boyutlarda olduğunu belirleyip, yaşanan sıkıntılara yönelik çözüm önerileri sunmuştur. Elde edilen veriler doğrultusunda öğrencilerin çoğunluğunun Türk alfabesinde yer alan a, e, ı, i, o, ö, u, ü, c, ç, ğ, l, ş, y seslerini/harflerini seslendirmede ve yazmada zorlandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Genel olarak bu seslerin/harflerin kalın ve ince hâllerinin yerlerini karıştırdıkları belirlenmiştir.

Sallabaş (2012) “Türkçeyi Yabancı Dil Olarak Öğrenenlerin Konuşma Kaygılarının Değerlendirilmesi” adlı makalesinde tarama modeliyle yapılan çalışmada Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin Türkçe konuşmaya yönelik kaygıları belirlenmiş ve çeşitli değişkenler bakımından değerlendirilmiştir. Çalışmada, Türkçenin zor bir dil olmadığını düşünenlerin zor olduğunu düşünenlere göre anlamlı düzeyde kaygı düzeylerinin düşük olduğu belirlenmiştir.

Şeylan (2013) “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi: Şimdiki Zamanı Öğretme Tekniği” adlı makalesinde yabancılarla Türkçe öğretiminde dört temel dil becerisinin yanı sıra dilbilgisi öğretiminin de yapılması gerektiğini vurgulayarak,

şimdiki zamanın öğretilmesine yönelik bir çalışma sunmuştur. Çalışma sonucunda beş temel becerinin geliştirilmesine yardımcı olmak üzere eş zamanlı olarak dilbilgisi öğretildiğinde öğretim sürecinin daha başarılı ve daha hızlı olacağını vurgulamıştır.

İşcan (2011) “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Filmlerin Yeri ve Önemi” adlı makalesinde işitsel-görsel bir sanat olan filmlerin yabancı dil olarak Türkçe öğretimindeki yerini ve önemini araştırmıştır. Öğrencilerin sözlü iletişim, konuşma ve dinleme becerilerini geliştirmede katkısı olacağı saptanmış ve bir uyarıcı olarak filmlerin kullanılmasıyla ilgili önerilerde bulunulmuştur.

Güler (2012) “Yabancılara Türkçe Öğretiminde ‘Öğretmen’ Unsuru” adlı makalesinde yabancı dil olarak Türkçe öğreten öğretmenlerin sahip olması gereken nitelik ve özelliklere değinmiş ve dikkat çeken kimi eksiklik ve hataları belirtmiştir. Belirtilen bu hataların nasıl giderilebileceği ya da düzeltilebileceğine dair öğretmenin dilin inceliklerine egemen olması, bunları yerinde, zamanında açıklayabilmesi, ayırt edici örneklerle öğrenciye seslenebilmesi gerektiği gibi önerilerde bulunmuştur.

Özdemir (2013) “Yabancılara Türkçe Öğretiminde Ders Malzemelerinin Önemi ve İşlevsel Ders Malzemelerinin Nitelikleri” adlı makalesinde ders malzemelerinin yabancılara Türkçe öğretimindeki rolünü incelemiştir. Türkçe öğretim merkezlerinde basılı ders malzemeleri kullanımının günümüzde gittikçe yaygınlaşmaya başladığını; dolayısıyla bu tür dil öğretim malzemelerinin kullanılıp kullanılmaması sorusunun artık geride kaldığının altını çizen Özdemir, Türkçe öğretimi alanındaki araştırmacı ve uygulayıcıların, hazırlanacak ders malzemelerinin nasıl bir yapı ve hangi nitelikleri taşıması gerektiği konularına odaklanmasının daha yararlı olacağını önermiştir.

Er, Biçer ve Bozkırlı (2012) “Yabancılara Türkçe Öğretiminde Karşılaşılan Sorunların İlgili Alan Yazını Işığında Değerlendirilmesi” adlı makalelerinde yabancılara Türkçe öğretiminde karşılaşılan sorunlarla ilgili alan yazını doğrultusunda 34 makale incelemiştir. Veriler doküman incelemesi yöntemiyle toplanmış ve içerik analizi yöntemiyle de analiz edilmiştir. İncelenen makalelerde yabancılara Türkçe öğretiminde ders öğretim araç gereçleri bakımından yaşanan yetersizlikler, öğretim programı yetersizliği, Türkçe öğretimi

alanının farklı ana bilim dallarına ayrılmamış olması, teknolojik bakımdan yaşanan yetersizlikler, Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde yararlanılabilecek kaynakların yetersizliği, eğitim öğretim ortamı bağlamındaki yetersizlikler, kullanılan yöntem ve teknikler bakımından yaşanan sıkıntılar, alfabe farklılığı, lisans ve lisansüstü düzeyde görevli öğretim elemanlarından ve Türkçe öğretimi ile ilgilenen kurumlardan kaynaklanan sorunlar olduğu belirlenmiştir.

YTÖ alanında yapılan çalışma ve araştırmaların sayısı gün geçtikçe artmaktadır. Her bir çalışma bu alanın farklı bir eksikliğine değinmekte, alanı farklı yönleriyle ele alıp incelemektedir. Kimi çalışmalar alanda yaşanan sorunlara değinip, çözüm önerileri sunarken kimi çalışmalarda alanın tarihçesine ışık tutmaktadır. Yapılan çalışmalar birçok farklı ve yeni araştırmaya yol gösterirken YTÖ alanı zenginleşip, gelişmektedir.

Günümüzde YTÖ'nün önem kazanması ve yeni bir alan olmasıyla birlikte, kaynak kitaplara ihtiyaç duyulmaya başlanmıştır. Bununla birlikte ders kitapları yazılmaya ve basılmaya başlanmıştır. Bu alanda doğan ihtiyaç için üniversiteler kendi bünyelerinde çalışmalara başlamış ve kendi kitaplarını basmışlardır.

Ankara Üniversitesi Türkçe Öğretim Merkezi (TÖMER) tarafından hazırlanmış "Hitit Türkçe Öğretim Seti" bu alandaki önemli kitaplardan biridir. Akademik ve idari personel tarafından hazırlanan bu kitap yaklaşık üç yıllık bir deneyimin ardında yenilenmeye girmiş ve "Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe" olarak adını değiştirip, içeriğini güncellemiştir. Temel 1 (A1-A2), Orta 2 (B1) ve Yüksek 3 (B2-C1) olarak toplam üç setten oluşmaktadır. Diğer bir önemli kitap da Gazi Üniversitesi TÖMER tarafından hazırlanan "Yabancılar İçin Türkçe" öğrenim setidir. İlk basımı 2000 yılında yapılan kitap, 2006 yılında revize edilmiştir. "Yabancılar İçin Türkçe 1" ve "Yabancılar İçin Türkçe 2" olmak üzere iki kitaptan oluşan sette "Yabancılar İçin Türkçe 1" ders kitabı Avrupa Dil Portföyüncü belirlenen seviyelerden temel düzey A1 ve A2 düzeyleri içindir. "Yabancılar İçin Türkçe 2" ders kitabı ise orta seviye B1 ve B2 ve yüksek seviye C1 ve C2 düzeylerine uygun olarak hazırlanmıştır. 2013 yılında tekrar elden geçirilen set her seviye için ayrı olarak hazırlanmıştır. Yabancılar İçin Türkçe A1", "Yabancılar İçin Türkçe A2", "Yabancılar İçin Türkçe B1", "Yabancılar İçin

Türkçe B2” ve “Yabancılar İçin Türkçe C1” olmak üzere beş farklı kitap bulunmaktadır.

“GÜNEŞ Türkçe Öğreniyoruz” dil öğretim seti ve “Türkçe Öğreniyoruz ORHUN” ders kitapları ise Prof. Dr. Murat Özbay ve Yrd. Doç. Dr. Fahri Temizyürek tarafından yazılmıştır. Bir diğer önemli ders kitabı ise Mehmet Hengirmen tarafından yazılmış olan “Türkçe Öğreniyoruz” adlı kitaptır.

Yunus Emre Enstitüsü yurt dışındaki kültür merkezlerinde okutulmak üzere “Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğretim Seti” adı altında bir dil öğretim setini Atabey Kılıç, İbrahim Gültekin, Mahir Kalfa, Filiz Mete, Aydan Eryiğit, Uğur Kılıç gibi alan uzmanlarının bulunduğu bir kurul tarafından hazırlatmıştır. 2014 yılı itibarıyla kültür merkezlerinde okutulmaya başlanan sette Türk kültür unsurlarına bol miktarda yer verilmiştir. Dil öğretiminin yanında kültür aktarımı da amaçlanan bu set Yurt dışında dil öğretimine uygun olarak hazırlanmıştır ve henüz pilot uygulamaları gerçekleştirilen setin ismi “Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti” olarak değiştirilmiştir (Hamaratlı, 2015).

Yukarıda değinilen ders kitapları Türkçe öğretiminin yanı sıra, Türk kültür öğelerine de yer vermektedir. Türkiye ile genel ve özel bilgiler içeren kitaplarda aynı zamanda Türk yaşam biçiminden de örnekler verilmiştir.

2.5.4. Türkiye ve Dünyada Türkçe Öğretim Merkezleri

20. yüzyılda teknolojik, politik ve turistik açıdan yaşanan yenilikler ve gelişmeler sayesinde insanlar sıklıkla seyahat etmeye ve yeni kültürler tanımaya olanak bulmuşlardır. Bu durum ikinci yabancı dil öğrenimini arttırmış, Türkçe de bundan nasibini almıştır. Bu olumlu gelişmelerle birlikte Türkçe öğrenen yabancıların sayısı artış göstermektedir. Son zamanlarda bu doğrultuda, Türkiye’de Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi için önemli çalışmalar yürütülmekte, gerek Türkiye gerekse yurt dışında yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi üstlenen kurum, kuruluş ve merkezler faaliyet göstermektedir. Bu kurum ve kuruluşların başında TÖMER dil okulları gelmektedir.

Türkiye’de 1950 yılından sonra üniversiteler bünyesinde Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi ciddi biçimde ele alınmaya başlanmış ve Türkçenin

öğretimi konusuna önem verilmiştir. Bu bağlamda 1984 yılında sistemli bir biçimde Ankara Üniversitesi TÖMER ile başlayan dil öğretim hizmetine kısa bir süre sonra Gazi TÖMER ardından da Ege TÖMER katılmıştır (Açık, 2008).

TÖMER dil merkezlerindeki çoğunluğu Türk Cumhuriyetleri ve Asya ve Balkanlardaki Türk ve Akraba Topluluklar'dan gelen öğrenciler oluşturmaktadır. Tamamı yabancı uyruklu olan bu öğrenciler Türk dünyası öğrenci projesi kapsamında 1991 yılından itibaren lise ve üniversitelerde okumak, yüksek lisans ve doktora yapmak amacıyla Milli Eğitim Bakanlığı tarafından ülkemize getirilmektedir. Bu projenin amaçlarından biri; bağımsızlığını yeni kazanmış Türk Cumhuriyetleri ile Türk ve Akraba Topluluklarındaki gençlere Türkiye Türkçesini öğretmek, Türk kültürü ve eğitim sistemini tanıtmaktır. Diğer bir amaç da bu gençler aracılığı ile Türkçenin ve Türk kültürünün yeni nesillere aktarmak ve Türkiye Türkçesinin yaygınlaştırılmasını sağlamaktır (Açık, 2008). Kaya'ya (1994: 15) göre TÖMER'in temel amacı "Başka ülke insanlarına Türkçeyi öğretmektir."

Günümüzde başta öğrenci olmak üzere birçok başka ülke insanı TÖMER'de Türkçe öğrenmek istemektedir. Türkiye'de üniversite okuyan ya da okumak isteyen öğrenciler, yine aynı şekilde Türkiye'de çalışan ya da çalışmak isteyen kişiler, elçilik mensupları, askeri ataşeler Türkçe öğrenmek isteyen kişilerin başında yer almaktadır. Bu talepler doğrultusunda TÖMER kuruluşları yurt dışında da birçok şube açmıştır. Açılan bu şubeler de Türkiye'deki şubeler gibi temel, orta ve ileri düzeyde Türkçe ders programları düzenlenmektedir. Düzenlenen bu programlarda duyduğunu anlama, okuduğunu anlama, konuşma, yazma ve karşılıklı konuşma becerilerinin kazandırılması amaçlanmaktadır.

1994 yılında Gazi Üniversitesi TÖMER'in kurulmasının ardından Bolu İzzet Baysal Üniversitesi ve Ege Üniversitesi de kendi bünyelerine bağlı olarak TÖMER'i kurmuşlardır. Böylelikle YTÖ kurumsal bir çerçevede yürütülmeye başlanmış olup, çalışmalar hızla devam etmekte ve üniversiteler yeni dil merkezleri açmaya devam etmektedir.

Bunun dışında yabancılara Türkçe öğretimi faaliyetinde bulunan diğer bir kurum da Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı (TİKA)'dır.

Hamaratlı (2015) TİKA'nın 1999 yılında yurt dışında Türkçe öğretim faaliyetlerini yaygınlaştırmak amacıyla Türkoloji Projesi'ni başlattığını dile getirmiştir. TİKA'nın en önemli amaçlarından bir tanesi, işbirliği içerisinde olduğu ülkelerdeki Türkoloji bölümlerinin öğretim üyesi ve araç-gereç ihtiyacını karşılamaktadır. Diğer bir önemli amacı ise yurt dışında Türkoloji bölümlerinin açılmasına ve böylece Türk dili ve kültürü ile ilgili çalışmaların yurt dışında da akademik olarak yürütülebilmesine katkı sağlamaktır (Hamaratlı, 2015).

YTÖ programında yurt dışında birçok çalışmaya imza atan diğer bir kurum da Yunus Emre Türkçe Eğitim ve Öğretim Merkezi (YETEM)'dir. YETEM'in amaçlarını şu şekilde sıralayabiliriz:

- Türkiye'yi, Türk dilini, tarihini, kültürünü ve sanatını tanıtmak,
- Türkiye'nin diğer ülkelerle kültürel alışverişini arttırmak,
- Yabancılara Türkçe eğitimi vermek,
- Yabancılara Türkçe eğitimi doğrultusunda kullanılacak ders araç-gereçlerini hazırlamak.

Yukarıda sıralanan kurumlar dışında Türkiye'de ve dünyada birçok kurum ve kuruluşlar, vakıflar, elçilikler ve üniversiteler yabancılara Türkçe öğretimi alanında çalışmalar yürütmektedir. Çalışmayı yürüten bu kurumlar sayesinde birçok insan Türkçe öğrenme fırsatı bulabilmekte, Türkiye ile Türk kültürü hakkında bilgi sahibi olabilmektedir.

2.5.5. Yabancılara Türkçe Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar

Yeni bir alan olarak hızla gelişen ve büyüyen yabancılara Türkçe öğretimi alanında bazı sorunlarla karşılaşmaktadır. Bu sorunlar; dil öğrenenlerin anadilleri ile Türkçenin yapısal olarak farklı olması, öğretim programlarında yaşanan aksaklıklar, ders kitaplarındaki eksikliklerdir. Karababa (2009: 269) YTÖ karşılaşılan sorunları 3 başlık altında toplamıştır:

- Öğretim programlarına ilişkin sorunlar,
- Öğretim ortamlarına ilişkin sorunlar,
- Öğrencilerin karşılaştıkları sorunlar.

Karababa (2009: 269) “Yabancılara Türkçe öğretimi konusunda en önemli sorunlardan biri öğretim programlarının geliştirilmesine kaynaklık edecek Türkçenin dilbilgisini işlevsel açıdan ve her yönüyle betimleyen çalışmaların yeterli olmamasıdır.” diye belirtmektedir. Öğretim ortamları çok dilli ve çok kültürlü sınıflar olmalıdır. Sınıflarda öğrenenlerin çeşitliliği göz ardı edilmemeli buna uygun ortamlar oluşturulmalıdır. Öğrenme ortamları seviye, yaş ve ihtiyaca göre farklı şekillerde hazırlanmalıdır. Sınıf ortamlarında öğrencilerin ihtiyaç ve ilgi alanlarına göre hedef dili öğrenmeleri için görsel ve işitsel araçlar, afişler ve panolar, gazete ve dergi metinleri bulunmalıdır.

Öğrenci açısından sorunlar ele alındığı zaman, yabancı dil öğrenimi öğrenen için kolay bir süreç değildir. Bilmediği, alışık olmadığı ve hatta kendi dil yapısına farklı bir dili öğrenmeye çalışan öğrenci kimi zaman zorluk yaşayabilmektedir. Karababa (2009: 273-275) öğrencilerin yaşadığı bu sorunları dört ana başlık altında toplamıştır:

1. Türkçenin sesletimiyle ilgili sorunlar,
2. Biçimbilgisi açısından yaşanan sorunlar,
3. Tümce kuruluşu açısından yaşanan sorunlar,
4. Anlam bilgisine ilişkin sorunlar.

Durmuş'a (2013) göre bir diğer sorun da bu alanda yapılan çalışmaların eksikliğidir. Bu bağlamda yabancılara Türkçe öğretimi alanına daha çok önem verilmeli ve daha fazla çalışma yapılmalıdır. YTÖ alanında yapılacak çalışmalar, yukarıda bahsi geçen sorunların ortadan kaldırılması, eğitim-öğretim kalitesinin artırılması, öğretim faaliyetinin kolaylıkla yürütülmesi adına önem taşımaktadır.

2.6. Yabancılara Türkçe Öğretiminde Temel Dil Becerileri

Yabancılara Türkçe öğretimi sürecinde, öğrenenin hedef dili kullanabilmesi için temel becerileri kazanması gerekmektedir. Bu beceriler okuduğunu anlama, duyduğunu anlama, konuşma ve yazmadır. Demir (2013) bu becerilerden okuduğunu ve duyduğunu anlamının algılamayı ve anlamayı amaçlayan edilgen beceriler olduğunu dile getirirken, konuşma ve yazma becerilerinin ise üretime dayalı anlatım becerileri olduğunu vurgulamıştır.

Temel dil becerileri gelişigüzel değil, bir sıralama doğrultusunda öğretilmelidir. Bu becerilerin sıralaması şöyledir; dinleme, konuşma, okuma ve yazma. Demirel (2008: 97) bu becerilerin sıralamasını şöyle açıklamıştır: “İkinci bir dil öğrenen kişi önce duyacak, sonra konuşacak, daha sonra da okumayı ve yazmayı öğrenecektir.” Bu bölümde bahsi geçen becerilere sırasıyla değinilmektedir.

2.6.1. Duyduğunu Anlama

Duyduğunu anlama bir diğer adıyla dinleme becerisi, konuşan kişinin vermek istediği mesajı tam ve doğru anlayabilme ve mesaja cevap verebilme yetisidir. Dinleme ile işitme birbiri ile karıştırılmamalıdır, çünkü anlam bakımından ikisi birbirinden farklıdır. Dinleme bir amaç doğrultusunda yapılırken, işitme ise istem dışı gerçekleştirilmektedir.

Yılmaz ve Babacan (2015: 1160) dinleme ve işitme arasındaki farkı şöyle vurgulamıştır: “İşitme, kişinin iradesiyle olmayan, insanın kulağı aracılığıyla beynine giden her türlü ses unsurudur. Dinleme ise kişinin tercihine bağlı olarak seçerek ve isteyerek aldığı sesler bütünüdür.” Buradan da anlaşılacağı üzere, kişi her şeyi işitebilir, ancak her şeyi dinleyemez. Dinleme gönüllüdür ve irade işidir.

Sever (2011: 10) dinlemeyi “İşittiğimizi anlamak ve saklamak ya da işittiğimizi anlamak amacıyla dikkat harcamak” olarak tanımlamıştır. Dinleme öğretiminde amaç, öğrencinin hedef dildeki sesleri tanıması, vurgu ve tonlama ile oluşan anlam farklılığının farkında olması ve konuşmacının vermek istediği mesajı ana hatlarıyla da olsa anlaması ve mesaja yanıt vermesidir. Öğrenen yüze iletişimde konuşmacının jest ve mimiklerden de yardım alarak, mesajı daha rahat ve daha iyi bir şekilde kavramaktadır. Ancak öğrenen, bir CD’den ya da işitsel bir cihazdan dinleme yaptığı zaman konuşmacının jest ve mimiklerini görememesi, kendine yabancı olan bir dilin sesletimini yeteri kadar tanımamasından ve gene aynı nedenden ötürü konuşmayı hızla bulmasından kaynaklı zorluklar yaşayabilir. Bunu en aza indirmek için dinleme etkinlikleri hedef grubun seviyesine, ilgi alanlarına odaklanılarak çeşitlendirilmelidir.

Demirel (2008: 98, 99) dinleme becerisi ile öğrenende geliştirilmek istenen davranışları şöyle sıralamıştır:

- a) Duyduğu metnin genel olarak ana hatlarıyla ne olduğunu söyleme / yazma,
- b) Duyduğu metnin ayrıntılı olarak ne olduğunu söyleme,
- c) Duyduğu metinde geçen kişilerin tutum ve düşüncelerinin söyleme / yazma,
- d) Duyduğu metinde geçen olayın nerede, ne zaman ve nasıl olduğunu oluş sırasında göre söyleme / yazma,
- e) Duyduğu metinde geçen sözcüklerin anlamını kestirebilme,
- f) Duyduğu metinde geçen cümle yapılarının anlamlarını ve kullanışlarının nasıl olduğunu söyleme / yazma,
- g) Dinlenecek metnin başlık, resim ya da diğer ipuçlarına bağlı olarak ne hakkında olacağını kestirme,
- h) Anlamaya yardımcı olacak değişik tonlama ve vurgularının kullanılmasını fark etme,
- i) Duyduğu metni kendi cümleleriyle ikili ya da grup çalışması yoluyla başkasına aktarmaktır.

Dinleme becerisinin edilgen bir beceri olduğu savunulmaktadır. Ancak İnce ve Boztilki (2016: 158) bu fikre karşı çıkmaktadır ve fikirlerini şöyle savunmaktadır: “Yazarlara göre dinleme becerisi zihinsel anlamda tamamen etken konumdadır zira dilsel iletişim karşılıklı olarak gerçekleştirilen bir etkinliktir.”

Dinleme öğretimi çalışmaları yapılmadan önce hedefin belirlenmesi ve öğrenenlere dinlenecek konu hakkında genel bilgi verilmesi gerekmektedir. Ardından dinlemenin kaç defa yapılacağı, dinleme öncesi ve sonrasında neler yapmaları gerektiği öğrenenlere anlatılmalıdır. YTÖ’de öğrenenlerin dinleme becerilerini geliştirecek her türlü etkinliğe derslerde sıklıkla yer verilmelidir.

2.6.2. Okuduğunu Anlama

Okuduğunu anlama becerisini tanımlamadan önce okuma eylemine dair birkaç tanım üzerinde durulmuştur. Okuma bir metni, yazıyı ya da tümceleri

tanımak, algılamak ve kavramaktır. TÜBA (2011: 867) okumayı şu şekilde tanımlamıştır: “Bir yazıyı oluşturan simgesel imleri belirttiği sözcükleri tanıyarak, tümcelerinin kavrayarak içerdiği düşünceleri anlama, yorumlama.” Demirel’e (2008: 109) göre okuma “Bilişsel davranışlarla pskimotor becerilerinin ortak çalışmasıyla yazılı sembollerden anlam çıkarma etkinliğidir.” Sever (2011: 12) ise okumayı “Sözcüklerin, duyu organları yoluyla algılanıp anlamlandırılmasına ve yorumlanmasına dayanan zihinsel bir etkinlik” olarak açıklamıştır. Değirmenci (2014: 31) “Okuma; görme, algılama, seslendirme, anlama, beyinde yapılandırma gibi söz, ses ve beynin çeşitli işlevlerinden oluşan karmaşık bir süreçtir.” diye açıklamada bulunmuştur.

Hasırcı (2016: 115) okuma becerisini “Okurun yazılı simgelerden yola çıkarak bir metni anlama ve anlamlandırabilme becerisi; sözcükleri, tümceleri ve diğer dilsel yapıları görme, algılama ve kavrama sürecidir” olarak tanımlamıştır. Okuma ve okuduğunu anlama birbirinden farklı becerilerdir. Demir (2013) o dile ait alfabe bilgisi ve ses yapısını tanımanın, sözcükleri doğru telaffuz edebilmemiz için yeterli olduğunu ancak okuduğunu anlama becerisi için yetersiz olduğunu belirtmiştir. Çünkü okuduğunu anlama becerisi dilin cümle yapısıyla ilgili bilgi, dilbilgisi kuralları ve sözcük bilgisinin aşamalı olarak gelişmesiyle kazanılır.

Okuma bir metnin ya da sözcükler grubunun telaffuz edilmesidir. Yani yazılı bir metni hiçbir anlam çıkarmadan sadece sözcükleri doğru telaffuz edebilmek amacıyla okumak gerçek anlamda okuma değildir. Bu da okuma ve okuduğunu anlama arasındaki farkı bizlere göstermektedir (Demirel, 2008). Okuduğunu anlama becerisinin geliştirilmesi için de duyduğunu anlama becerisinde olduğu gibi öğrenene okuma öncesi bilgi verilmelidir. Gerekli açıklamalar yapılmalı, öğrenen yönlendirilmelidir. Okuma öğretiminde öğrenenden okuduğu metinle ilgili anlam çıkarması ve varsa soruları yanıtlandırması, ana fikri söylemesi beklenebilir. Sever (2011: 13) okuma becerisinin niteliklerini şöyle sıralamıştır:

1. Okuma bir iletişim sürecidir.
2. Okuma bir algılama sürecidir.
3. Okuma bir öğrenme sürecidir.
4. Okuma bilişsel, duyuşsal ve devinişsel boyutlu bir gelişim sürecidir.

Okuma öğretiminin amacı öğrenenin yaş, seviye, ilgi, yetenek ve ihtiyacına göre değişmektedir. Demirel (2008: 110) okuma öğretimindeki ortak amaçları şöyle sıralamıştır:

- a) Doğru, sürekli ve anlayarak okuma becerisini kazandırmak.
- b) Sözcük hazinesini geliştirmek.
- c) Okumanın bilgi kazanmanın yollarından biri olduğunu kavramak.
- d) Doğru ve güzel dille yazılmış metinleri okuyarak anlatım gücünü geliştirmek.
- e) Okumayı zevkli bir alışkanlık haline getirmek.

Okuduğunu anlama okuma sürecinin temel fonksiyonudur. Anlama olmaksızın okuma sözcüklerin tekrarı ve basit ezberlemenin ötesine geçemez. Okuduğunu anlama süreci, yazılı metinleri anlamayı, yorumlamayı ve metinlerdeki anlamı metin türüne, amaca ve duruma uygun kullanmayı içeren etkin bir süreçtir (Ertem, 2014).

Okuma, ana dilinde olduğu gibi yabancı dil öğretiminin de temelinde yer almakta ve metinlerle biçimlenmektedir. Bu süreçte yabancı dil öğrencisinin ana dilinden farklı olarak hedeflenen dilde iletişim becerisi kazanabilmek amacıyla daha çok metinle karşı karşıya gelme gereksinimi vardır (Başoğlu ve Aksu, 2016). Bu gereksinimi gidermek ve okuduğunu anlama becerisini geliştirmek için gazete ve dergi yazıları, haberler, ilanlar ve makaleler kullanılabilir. Ancak bu metinler öğrenenin dil seviyesine göre ayarlanmalı, öğrenen aşama kaydettikçe seçilen metinlerin zorluk dereceleri de artmalıdır.

2.6.3. Konuşma

Konuşma, duygu, düşünce ve bilgilerin seslerden oluşan dil aracılığı ile karşı tarafa aktarımıdır. TÜBA (2011: 742) konuşmayı, “Düşünce ve duyguları sözle anlatmak için, simgesel seslerle gerçekleşen iletişim” diye tanımlamıştır. Sever (2011: 21, 22) ise konuşmayı, “Duygu, düşünce, tasarım ve isteklerin sözle bildirilmesidir. Başka bir deyişle, bir konunun zihinde tasarlandıktan sonra karşımızdakilere sözle iletilmesi işidir” diye açıklamıştır.

Fidan'a (2016: 130) göre konuşma "Katılımcıların hem dil içi hem de dil dışı kimi hamlelerle ortaklaşa geliştirip yürüttükleri sosyal bir etkinliktir." Yabancı dil öğretiminde en önemli amaçlardan biri sayılabilecek konuşma becerisi, üretime dayalı bir dil becerisidir. Sözlü anlatımı içerir ve yabancı dil öğretiminin her aşamasında yapılmaktadır. Konuşma öğretiminin amaçları şu şekilde özetlenebilir:

- Duygu ve düşüncelerini ifade edebilme,
- Düzeyine uygun soru sorabilme,
- Düzeyine uygun sorulara yanıt verebilme,
- Karşılıklı iletişim kurabilme.

Konuşma becerisinde vurgu ve tonlama, akıcılık, duygu ve düşüncelerin doğru aktarımı, geniş sözcük dağarcığı, dilbilgisi kurallarını tümce içerisinde doğru kullanma önemli bir yer tutmaktadır. Konuşma becerisinden bağımsız olan karşılıklı konuşma becerisi ise, en az iki kişi ile yapılan diyaloglarda karşı tarafla iletişim içinde olmayı gerektirir. Karşılıklı konuşma becerisinin gelişmesi için duyduğunu anlama becerisinin de yeteri kadar gelişmiş olması gerekmektedir. Ancak bu şekilde sağlıklı iletişim kurulabilir.

Karşılıklı konuşma becerisinde bireyin duyduğunu anlama becerisinin yeterince gelişmiş olması ve konunun anlaşıldığına dair geri bildirimde bulunabilmesi gerekmektedir. Bunun yanı sıra birey, konuşulan konuyla ilgili sözcükleri anlamalı ve konuyla ilgili bilgiye de sahip olmalıdır. Konuyla ilgili soru yöneltebilmeli, karşıt görüşler söz konusu olduğunda ise kendi fikrini savunup, iddiasını gerçekleştirebilecek birikime ve özgüvene sahip olmalıdır (Demir, 2013).

Konuşma becerisinde sözcük bilgisi ve dilbilgisi kurallarını bilmek önemlidir, ancak sadece bunları bilmek yeterli değildir. Hedef dilin sesletimini, vurgu ve tonlamasını bilmek ve bunu konuşurken alışkanlık haline getirmek son derece önemlidir. Vurgu ve sesletimin geliştirilmesi için derslerde sıklıkla alıştırmalar yapılmalı, öğrenen konuşmaya teşvik edilmelidir. Başlarda öğretmenini tekrar eden öğrenen, ilerleyen seviyelerde farklı etkinlikler ile konuşma becerisini geliştirmelidir.

Öğrencilere konuşma becerisini kazandırmak için bolca tekrar alıştırmaları ve sesletim alıştırmaları yapılmalıdır. Demirel (2008: 102) bunu şu tümcelerle vurgulamıştır: “Öğrencilere konuşma becerisini kazandırmak için başlangıç düzeyinden itibaren en çok kullanılan alıştırmalar tekrar alıştırmalarıdır. Bunu daha sonra anlama ve iletişime dayalı alıştırmalar izlemektedir.”

Konuşma ve karşılıklı konuşma becerisinde öğreneni iletişim kurmaya cesaretlendirmek öğretmenin en önemli görevlerinden birisidir. Bunun yanı sıra öğretmen derste hedef dili kullanmaya özen göstermeli, zorunlu durumlar haricinde anadili kullanmamalıdır. Öğrenenler hedef dili ilk önce ve çoğunlukla öğretmenleri tarafından duyacağı için öğretmenin sesletim, vurgu ve tonlaması doğru olmalıdır. Yanlış edinilen bilgilerin sonradan düzeltilmesi oldukça zordur, bundan dolayı ilk dersten itibaren öğretmen sesletim çalışmalarına önem vermeli, kendi sesletimine dikkat etmeli, ders kitaplarının hedef dilini anadili olarak konuşan kimseler tarafından hazırlanmış olan ses dosyalarını sıklıkla derslerde dinletmeli ve varsa kısa görüntüler izletmelidir.

Öğrencisini konuşmaya teşvik eden öğretmen, derslerde hata yapanları anında uyarmamalı ve düzeltmemeli, hataları not almalı, öğrenciyi rencide etmeden sınıf genelinde sesletim çalışmaları yapmalıdır. Yabancı dil öğreniminde öğrencilerin en zorladıkları alanın konuşma oluşu unutulmamalıdır. Bu bağlamda sınıf içi etkinliklerde konuşmak istemeyen, çekinen öğrenciler olacaktır. İkili veya grup çalışmalarının yapılması böyle öğrencilerin kendine güvenmeleri ve daha rahat bir çalışma ortamı bulmaları açısından son derece yararlı olabilir.

2.6.4. Yazma

Yabancılara Türkçe öğretiminin temel amaçlarından biri de öğrenenlerin yazılı anlatım becerilerinin geliştirilmesidir. Yazma duygu, düşünce ve isteklerin yazılı yolla iletilmesidir. TÜBA (2011: 1268) yazmayı “Uygun bir araç kullanarak anlamlı imleri ya da harfleri elle yan yana getirip birtakım düşünceleri belirtme işi” olarak tanımlamıştır. Durmuş (2013: 206) ise yazmayı şöyle açıklamıştır:

Düşünceleri; örnekler, kanıtlar gibi verilerden yararlanarak açıklayan; kimi örneklerinde günlük hayatın temel yazılı iletişimini sağlamayı, kimi örneklerinde ise etkili bir dil kullanmayı amaç edinen; bunu

yaparken standart bir dilin katı yazım ve noktalama kurallarına ve de dil bilgisinin karmaşık ve çeşitli yapılarına bağlı kalarak ortaya koyan bir anlatma becerisidir.

Kaya (2014: 102) ise yazmayı “Sahip olduğumuz duygu, fikir ve görüşleri zihnimize yapılandırıp, sembol ve işaretler kullanarak dilin kurallarına uygun şekilde yazıya dökme işi” olarak belirtmiştir. Büyükikiz’e (2016: 220) göre yazma becerisi “Duygu düşünce, hayal ve isteklerimizin yazı ile aktarılmasıdır.” Yazma konuşma gibi başkaları ile iletişim kurmamızı sağlayan bir yoldur.

Yazma becerisi bireyin konuşma ve düşünme yetilerine bağlı olmakla birlikte, dört temel dil becerisinin son basamağı olarak kabul edilmektedir. Yazma becerisinin dil öğretiminin sonunda olması ve yeteri kadar üzerinde durulmaması öğrencileri yazmaya karşı isteksizliğe itmektir. Bu isteksizliğin ortadan kaldırılması ve öğrenene yazma becerisini kazandırmanın en kolay ve en basit yolu onlara bol yazma alıştırmaları yapmaktan geçmektedir. Yazı yazma becerisi öğrenenlere yazmakla öğretilir. Öğrenen ne kadar çok okursa, sözcük dağarcığını ne kadar geliştirirse aynı oranda yazma becerisini de geliştirir.

Yazma konusunda öğrencilerin tutumlarını değiştirmek için dil öğrenim sürecinin en başından itibaren yapılacak küçük yazma çalışmaları yapılmalıdır. Bu çalışmalar öğrencileri motive eder ve yazma kaygılarından uzaklaştırır. Yazmanın diğer becerilere göre öğrencilerin gözünde ‘zahmetli’ olarak görülmesinden kaynaklanan isteksizlik de yine yapılan çalışmalarla en aza indirgenebilir. Öğretmenlerin yapılacak güdüleyici telkinler de bu kaygıların azalmasında öğrencileri motive etmede yararlı olacaktır Erol Fehmi (2016).

Çakır (2010: 167, 168) yazma becerisinin aşağıdaki hedeflerin elde edilmesine yardım ettiğini düşünmektedir:

- a) Öğrenme sürecini kontrol etmeye,
- b) Öğrencilerin seviyelerini belirlemeye,
- c) Öğretilen yapıların veya kelimelerin pekiştirilmesine,
- d) Dil yanlışlarının görülmesine,
- e) Noktalama işaretlerinin öğretilmesine,
- f) Diğer becerilerin daha iyi öğrenilmesine,
- g) Öğrencilerin dil yetilerinin gelişmesine,
- h) Öğrencilerin yaratıcı düşünmelerine,

- i) Öğrenilen konuların kısa dönem bellekten uzun dönemli belleğe aktarılmasına,
- j) Öğrencilerin yetilerini (competence) performansa dönüştürmelerine yardım etmektedir.

Konuşma becerisinde dilbilgisi kurallarında yanlışlık yapılmasına göz yumulurken aynı şey yazma becerisi için söz konusu değildir. Yazma becerisinde tümce sıralamasının doğru olması, yazım ve noktalama işaretlerine dikkat edilmesi ve dilbilgisi kurallarına uyulması beklenmektedir. Aynı zamanda yazan kişinin konuda ve dilde yetkin olması gerekmektedir. Böylelikle karşı tarafa mesajı doğru bir şekilde iletebilir.

Demir (2013: 125) yazılı ve sözlü iletişim farkını şöyle özetlemiştir:

Yazılı iletişimde, sözlü iletişimde olduğu gibi vücut dili, ses tonu, yer ve zaman gibi yardımcı iletişim öğeleri yoktur. Buna ek olarak, karşıdaki kişinin sözlü veya sözsüz yönlendirmesi ile mesajın yanlış anlaşıldığını fark ederek anında düzeltme olanağı da bulunmamaktadır. Bu nedenle yazılı iletişim, düşüncelerin planlanarak hayal gücü ve empati yoluyla okuyucuya ulaştırılmasını kaçınılmaz kılmaktadır. Kullanılan her kavram ve kelime, hedef kişi ve gruplara, onların kolayca algılayacakları şekilde sunulmalıdır.

YTÖ yazma becerisinin geliştirilmesiyle öğrenci sağlam ve zengin bir sözcük hazinesine sahip olur, dilin özelliklerini ve inceliklerini kullanmayı öğrenir.

2.6.5. Dilbilgisi

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde dört temel dil becerisinin yanı sıra dilbilgisi öğretimi de ele alınmalıdır. Dil öğretiminin vazgeçilmez bir parçası olan dilbilgisi, dili daha iyi kullanmaya, düşünce ve duyguları daha düzgün ve doğru anlatmaya ve anlamaya yardımcı olmaktadır. Durmuş'a (2013: 227) göre dilbilgisi "Temel olarak, dilin üretim olanaklarını, dilde anlamı oluşturan ilişkilerin biçimsel ve anlamsal yönlerini, parça-bütün ilişkisi içerisinde, her bir yapıyı bağımsız olarak ve bütünle ilişkisini tanımlayarak ele alan, çalışmalarını kuramsal ve uygulamalı yürüten bir bilim sahasıdır." Aslan (2017) dilbilgisini, dil adı verilen anlamlı dizgenin kurallarını bulmayı ve bunları açıklamayı amaçlayan,

bunun yanı sıra kural dışı sapmaları da gerekçeleriyle açıklayan bir alan olduğunu belirtmiştir.

Diğer bir ifadeyle dilbilgisi, dilin kurallarını öğreten bir bilimdir. Dilin seslerini, sözcük türlerini, sözcük bilgisini, doğru tümce kurmayı inceleyen dilbilgisi dört temel dil becerisini geliştirmek için destekleyici görev görmektedir.

Dilbilgisi, hedef dilin doğru konuşulmasına ve yazılmasına yardımcı olan çalışma alanıdır. Geçmişten günümüze kadar dilbilgisi öğretiminde farklı teknik ve yöntemler kullanılmış ve dilbilgisi öğretiminin ne kadar ve nasıl olması gerektiği ile ilgili çalışmalar yapıp, tartışılmıştır. Kimisi dilbilgisi kurallarının açık bir şekilde öğrenciye verilmesi gerektiğini savunurken, kimi de bu kuralların örtük bir şekilde verilmesini, hatta öğrencilerin kuralları kendi kendilerine bulmalarını istemiştir. Bunun yanı sıra dilbilgisini yok sayan bakış açılarının da var olması birbirinden farklı birçok öğretim modelinin oluşmasına neden olmuştur.

Kuralcı /Geleneksel Dilbilgisi öğretimi modelinde, dilbilgisi kuralları ve öğeleri belirgin ve tündengelim şeklinde verilmektedir. Buna karşın, betimsel Dilbilgileri modellerinden biri olan Yapısal Dilbilgisi modelinde yineleme, örgü, değiştirme alıştırmalarıyla öge ve kurallara dikkat çekilmeye çalışılmakta ve dilbilgisi öğretimi tümevarımlı olarak gerçekleştirilmektedir (Güven ve Özmen, 2016). Dilbilgisi-Çeviri yönteminde, dilbilgisi kuralları sistematik ve açık bir şekilde öğretilmiş, dolaysız yöntemde ise dilbilgisi kuralları açıkça verilmemiştir.

Doğal Yaklaşım ve İşitsel-Sözel Yaklaşımın benimsediği dilbilgisi öğretimi yaklaşımı pratiğe yönelik daha uygulanabilir ve işlevseldir. Yabancı dil öğretiminde dilbilgisi öğretimi muhakkak yapılmalı; ancak ön planda tutulmamalı, amaç haline gelmemelidir. Dilbilgisi öğretiminde esas amaç mesajın doğru anlaşılmasıdır (Tunçel, 2014). Ortaya çıkan yeni yaklaşımlarla dilbilgisi amaç olmaktan çıkmış ve dili daha iyi konuşmak, anlamak ve anlatmak için bir araç haline dönüşmüştür. Araç da olsa dilbilgisi öğretimi gereklidir. Aydın (1997: 2) dilbilgisi öğretiminin gerekliliğini anlatırken şu gerekçeleri ortaya koymaktadır:

1. Dilsel özsaygıyı, özgüveni oluşturmak,
2. Ölçünlü dil öğretimine yardımcı olmak,

3. Başarımı (performans) arttırmaya yardımcı olmak,
4. Yabancı dilleri öğrenmeye yardımcı olmak,
5. Dilsel ve kültürel hoşgörüyü arttırmak,
6. Bilimsel yöntem ve çözümleyici düşünmeyi öğretmek,
7. Dili kötüye kullananlara karşı korunmak,
8. Dil sorunlarını anlamaya çalışmak,
9. Dil hakkındaki genel bilgiyi derinleştirmek (Aktaran Arslan, 2015).

Dil öğrenimi esnasında öğrencilerin hata yapması doğal bir durumdur. Yapılan hatalar tek tek düzeltilmemelidir. Her öğrencinin konuşma, okuma, yazma, anlama ve anlatma yeteneklerinin farklı olduğu gibi algılama ve öğrenme yetenekleri de farklıdır. Bu bağlamda yapılan hatalar yerine, öğrencinin iletişim becerisinin gelişimine ve iletmek istediği mesaja odaklanmalıdır. Bunun yanı sıra öğrencilerde bu farklılık göz ardı edilmemeli ve dilbilgisi öğretiminde çeşitli ve farklı etkinlikler uygulanmalıdır. Öğrencilerin yaş, seviye ve öğrenim amaçları göz önünde bulundurulmalı, eğlenceli ve amaca uygun etkinlikler tercih edilmelidir. Dilbilgisi kurallarının sözcük öğretimi, iletmek istenen mesajın doğru anlaşılması ve anlatılması gibi belirli hedeflere ulaşmak için kullanılması gerektiği unutulmamalı ve kuralların doğrudan, sistematik ve katı bir disiplinle öğretilmesi amaçlanmamalıdır.

2.7. Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı ve Yabancı Dil Olarak Türkçe (ADOÇP)

5 Mayıs 1949 yılında 10 Avrupa ülkesi (Belçika, Danimarka, Fransa, Hollanda, İngiltere, İrlanda, İsveç, İtalya ve Norveç) kurucu üye olarak bir araya gelmiş ve Avrupa Konseyi örgütünü kurmuştur. Örgütün merkezi Fransa'nın Strasbourg kenti olarak belirlenmiştir. Demirel (2008) konseyin amacını şöyle belirtmiştir:

Demokrasi ve insan haklarını korumak, Avrupa toplumunun karşılaştığı, ırkçılık, etnik ayrımcılık, çevrenin korunması ve organize suçlar gibi temel sorunlar için çözüm yolları bularak Avrupalı vatandaşların yaşam koşullarını iyileştirmek, farklı kültürlerle sahip Avrupa vatandaşları arasında karşılıklı anlayışı geliştirmek ve tüm bireylere Avrupalılık kimliğini kazandırmaktır.

Konseyin resmi dilleri İngilizce ve Fransızca olarak belirlenmiştir. Ancak konseye üye olan ülkelerde farklı diller konuşulmaktadır. Bu çeşitliliğe verilen değerin ve önemin bir göstergesi olarak 2001 yılının “Avrupa Diller Yılı” olarak kutlanmasına karar verilmiştir. Demirel (2008) Avrupa Diller Yılı kutlamadaki temel amacın, Avrupa Konseyine üye ülkelerin dil ve kültür mirasların sahip çıkmaları ve bunu diğer Avrupa ülkeleriyle birlikte paylaşmak istemeleri olduğunu belirtmiştir. Bunun yanı sıra çok kültürlü ve çok dilli Avrupalı olma bilincini yayarak birden çok dil öğrenmeyi teşvik etmek olduğunu da eklemiştir.

2011 yılının Avrupa Diller Yılı ilan edilmesinden sonra yabancı dil öğrenimine ve öğretimine verilen önem artmıştır. Yabancı dilin ekonomik, sosyal ve kültürel açıdan ne kadar önemli olduğu üzerinde durulmuş, bu alanda çalışmalar yapılmaya başlanmıştır. Bu bağlamda Avrupa Konseyi almış olduğu bir kararla Avrupa Dil Gelişim Dosyası uygulamasını tüm üye ülkelerde başlatmasına karar vermiştir ve Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programını başlatmışlardır.

Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı (ADOÇP), dillerin öğretimini ve öğrenimini, dil edinimini eylem odaklı bir yaklaşım ile geliştirir (Igen, 2006). ADOÇP Avrupa’da yabancı dil eğitim programları için ortak bir temel sağlar. Bu programda öğrenciler dili iletişim kurmak için öğrenirler. Bu projenin temel amacı her Avrupa vatandaşının bir dil pasaportuna sahip olması ve bu pasaportla birlikte Avrupa vatandaşlarının çok dilli yetişmesini sağlamak ve onları çok dil öğrenmeye teşvik etmektir (Demirel, 2008). İlave olarak Avrupa ülkelerinde dil öğretim programlarını, program yönergelerini, sınav ve ders kitapları vb. konulardaki çalışmaları yönlendirmek için ortak bir çerçeve sunmak ADOÇP’nin amaçları arasında yer almaktadır. Bunun yanı sıra bu programda yabancı dil öğrenenlerin, hedef dilde iletişim kurabilmek için neleri, ne kadar bilmeleri gerektiği ve hedef dilde etkinlik kazanmak için hangi bilgi ve yeteneklerini geliştirmeleri gerektiğini kapsamlı bir şekilde açıklamaktadır (Arslan ve Coşkun, 2012).

Dil Gelişim Dosyası, öğrencinin yabancı bir dili öğrenirken elde ettiği başarıları, kazanımları ve sınav sonuçlarını kayıt alıp bunun yanı sıra dil gelişimini ve yeterliliklerini ortaya koyan bir dosyadır.

Dil Gelişim Dosyasının iki işlevi bulunmaktadır. Birincisi, bilgilendirme işlevidir. Kişinin dil özgeçmişi ile ilgili tüm bilgiler burada yer almaktadır. Bunun yanı sıra öğrenim gördüğü kurum, öğrendiği dille ilgili aldığı sertifikalar ve diplomalar da bu amaca hizmet etmektedir. İkincisi ise, eğitsel işlevidir. Eğitsel işlev, bireyin dil öğrenme konusundaki kararları kendisinin vermesine yardımcı olması ve bir dil öğrenme konusunda öğrencinin özerk olmasıdır (Demirel, 2008)

Dil gelişim dosyasının içerisinde:

1. Dil pasaportu
2. Dil öğrenim geçmişi
3. Dil dosyası yer almaktadır.

Dil pasaportu, öğrencinin bildiği Avrupa dillerini, bu dillerin düzeylerini, dildeki yeterliliğini ve kültürlerarası deneyimlerini gösteren bir belgedir. Dil pasaportu, tüm Avrupa ülkelerinde geçerli olacak şekilde standart bir hale getirilmiştir. Bu dil pasaportunda şunlar bulunmaktadır:

- Dil beceri profili,
- Dil öğrenimi ve kültürlerarası deneyim özgeçmişi,
- Sertifika ve diplomaların kaydı.

Bireyin bildiği tüm diller ve dil becerileri bu dil pasaportuna işlenmek zorundadır. Altı tane dil düzeyi bulunmaktadır; A1, A2, B1, B2, C1 ve C2. Bunlardan A1 ve A2 başlangıç, B1 ve B2 orta, C1 ve C2 ise ileri düzeyde dil yeterliliğini göstermektedir.

A seviyesi başlangıç seviyesidir. A1 seviyesi keşif ya da giriş düzeyi olarak adlandırılmaktadır. Öğrenci bu seviyede basit tümcelerle iletişim kurabilmektedir. A2 seviyesi ise ara düzey ya da temel gereksinim düzeyidir. B düzeyi ise bağımsız bir seviyedir. Bu seviyede öğrenci tartışmaya katılabilir ve ne istediğini ifade edebilir. C ise usta seviyedir. C1 seviyesindeki öğrenci dili oldukça iyi kullanmaktadır ve özerk düzey olarak adlandırılmaktadır. Farklı konularda kendini ifade edip, tartışabilir ve savunabilir. C2 seviyesindeki öğrenci ise dili neredeyse ana dili gibi kullanmaktadır, söz konusu olan yabancı dile hâkimdir. Bu seviyeye ustalık düzeyi denmektedir (Kaplan, 2011). Her dil düzeyi dinleme, okuma, karşılıklı konuşma, sözlü anlatım ve yazma olmak üzere beş dil

becerisi boyutunda ele alınmaktadır. Her düzeyi için dil becerileri farklılık göstermektedir.

Dil öğrenim geçmişinde öğrencinin yabancı dil öğrenme süreci, dil öğrenme amaçları, gelişimi ve dil öğrenme deneyimleri yer almaktadır. Öğrencinin kaç yıldır dil öğrendiği, öğrendiği dili nasıl ve ne kadar kullandığı, ziyaret ettiği ülkeler, izlediği yabancı TV kanalları ve okuduğu dil dergileri ve kitapları bu bölümde gösterilmektedir. Kısacası bu bölümde öğrenciye ait her türlü bilgi bulunmaktadır.

Dil dosyası ise öğrencinin deneyim ve aşamalarını gösteren, öğrencinin dil öğrenimi sırasında yaptığı çalışmalardan örneklerin bulunduğu bölümdür. Bu belgeler şiir, öykü, roman, bildiri, mektup olabileceği gibi öğrencinin aldığı diploma ve sertifikaları içermektedir. Dil dosyasında her belge tarih ve adlarıyla yer almalıdır.

Bu araştırmanın konusu olan karikatür bir sonraki bölümde ayrıntılı bir şekilde ele alınmıştır. Karikatürün tanımı, çeşitleri, eğitimde kullanımı ile ilgili alanda yapılan güncel çalışmalara yer verilerek YTÖ'de karikatür kullanımına ilişkin bilgiler açıklanmıştır.

2.8. Karikatür

En bilinen tanımıyla karikatür, çizgilerle yapılan söz sanatıdır. TDK (2005: 1065) karikatürü şöyle tanımlamıştır: “İnsan ve toplumla ilgili her tür olayı konu alarak abartılı bir biçimde belirten, düşündürücü ve güldürücü resim”. Karikatür “Caricare” İtalyanca bir sözcük olup insanın ve eşyanın abartılarak çizilmesidir. Komik şekilde çizilerek yapılan karikatürün içinde abartı ve mizah bulunmaktadır. İçinde mizah vardır, çünkü insanları güldürmek ister, içinde abartı vardır, çünkü dikkat çekmek ister.

Efe (2005: 69) ise karikatürü bir kaplana benzetmektedir. Karikatürden başka hiçbir sanat dalının kaplana benzemediğini ise şu tümceleri ile destekler “Görücüsünü etki altına alan, duyguları, düşünceleri pençeleriyle kavrayan etkili bir kaplan”. İnsanları bu denli etkisi altına alan karikatür yıllardır toplumun bir parçası olmuştur.

Sever'e (2007: 18) göre karikatür "Bir şeyin bir kimsenin, bir olayın alaylı, insanı güldürecek ve güldürürken de düşündürecek abartılı bir biçimde çizilmiş resmi"dir. Birçok yazar tarafından tanımlanan karikatürün ortak noktası güldürmesi, düşündürmesi ve çizim yoluyla yapılmasıdır.

Gülünç yönlerin abartılı çizimlerle birleştiği karikatür, abartılmış ve komik duruma sokulmuş çizimlerle yapılmaktadır. Bu çizimler kimi zaman yazı ile bütünleşmektedir (Çelik, 2007). Yazı ile bütünleşen bu mizahlar içerisinde söz sanatlarını da barındırmaktadır. Çizimlerle ele alınan konular, söz sanatları ile de kimi zaman abartılmaktadır.

Bazı araştırmacılar karikatürün Eski Mısır döneminde ortaya çıktığını söylerken bazıları ise antik zamanda Yunanlıların vazolara çizdiği resimlerle ortaya çıktığını belirtmişlerdir. Karikatürün belgelere dayanarak ilk ortaya çıkışı Rönesans döneminden sonradır. Karikatür sözcüğüyle 17. yüzyılın başlarında Barok Döneminde karşılaşmaktadır. Annibale Carraci, Farnese Galerisi'nin duvarlarına koca kafalı insanlar çizmiştir ve karikatür sanatının başlamasına ve aynı zamanda karikatür sözcüğünün kullanılmasına neden olmuştur (Göker, 2007).

Efe (2004: 6) karikatürün amacını şöyle dile getirmiştir: "Karikatür ele aldığı konuyu çizginin derinliklerinde işleyip bir eleştiri görevi de yüklenir. Bir yerde insanın güzel duygularını geliştirirken düşüncüyü de öne çıkarır." Karikatürün amacı hedef kitleyi güldürmek ve bunun yanı sıra güldürürken de düşündürmektir. İşlediği konuları abartıyla ele alan karikatürist, kimi zaman mecaz ve söz sanatlarını da kullanarak okuyucuyu düşündürmek istemektedir. Böylece okuyucu da eleştirel bakış açısını geliştirebilmektedir. Toplumsal eleştiriyi de amaç edinen karikatür, bir aynaya benzemektedir. Kişinin kendisiyle ve toplumla yüzleşmesini sağlar.

Karikatür çok yönlü bir iletişim aracıdır. Karikatür, toplumsal olaylara göndermeler yapıp, toplumun tarihte yaşadığı olayları ele alıp, toplumun kültürünü yaşatır. Örs (2007) karikatürün çok yönlü bir iletişim aracı olduğunu şu tümceler ile pekiştirmiştir: "Sanatsal ve estetik işlevlerinin yanı sıra, psikolojik, tarihsel, kültürel ve toplumsal işlevleri vardır." Bu bağlamda karikatürü sanatta, siyasette, tarihte ve eğitimde ve bunun gibi birçok benzeri alanda kullanabiliriz.

2.8.1. Karikatürün Çeşitleri

Karikatürler yazılı ve yazısız olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Yazılı karikatürlerde çizgi ve yazı birlikte kullanılırken, yazısız karikatürler yalnızca çizgilerden oluşmaktadır. Özer (2007: 33) karikatürleri uygulama yönünden altıya ayırmaktadır:

1. Vinyet karikatür (Bir yazının yanında o yazıyı destekleyici desen olarak çizilmesi),
2. Tek bir kareden oluşan karikatür,
3. Bant karikatür (birden çok kareden oluşan karikatür),
4. Çizgiöykü-çizgiroman karikatürleri,
5. Porte karikatür,
6. Kavram karikatürleri.

Vinyet karikatür, bir yazının yanında yer almaktadır ve yazıyı desteklemek amacıyla uygulanmaktadır. Yazının vermek istediği ileti doğrultusunda metni güçlendirmek için kullanılan vinyet karikatüre dergi ve gazetelerde rastlamamız mümkündür. Tek bir kareden oluşan karikatürde, karikatürist ya da çizer mesajı tek bir kareye sığdırmaktadır. Olayın sonu ve başlangıcı tek bir karede gerçekleşmektedir. Bu tür karikatür yazılı ya da yazısız olabilir.

Şekil 1. Vinyet karikatür

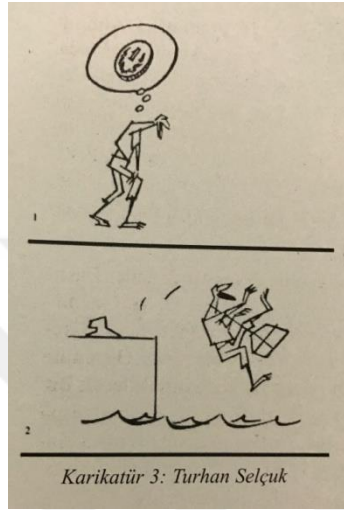

Şekil 2. Tek bir kareden oluşan karikatür

Bant karikatür, birden çok kareden oluşur ve olay örgüsü bir kare ile sınırlı kalmaz. Karikatürist vermek istediği iletiyi ya da okuyucuda oluşturmak istediği

duygu ve düşüncüyü birbiri ardına sıralanan karelerde vermektedir. Olay örüntüsü birbirini takip etmekte

Çizgiöykü-çizgiroman karikatürü adından da anlaşılacağı üzere bir hikâyeyi anlatmakta ve bunu birden fazla karikatür ile yapmaktadır. Öyküleme yöntemi ile bant karikatürden ayrılan çizgiöykü-çizgiroman karikatürü daha çok mizah dergilerinde karşımıza çıkmaktadır.

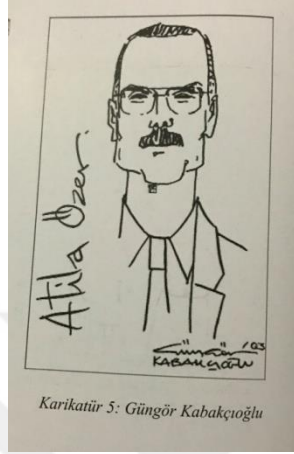
Şekil 3. Bant karikatür

Şekil 4. Çizgiöykü-çizgiroman karikatürleri

Portre karikatürü, bir kişiden yola çıkılarak yapılan çizimdir. Burada çizilen kişinin dikkat çekici özellikleri çarpıcı bir şekilde resmedilir. Portre karikatüründe aynı zamanda mizahi öğeler de kullanılır. Kavram karikatürleri son yıllarda eğitim alanında yaygın bir şekilde kullanılmaya başlanmıştır. Keogh ve Naylor (1999) ve Martinez (2004) kavram karikatürlerini şöyle açıklamıştır: “Her bir karikatür karakterinin günlük yaşamdaki bir olaya ilişkin farklı bakış açılarını savunduğu ilgi çekici ve şaşırtıcı karikatür biçimindeki çizimlerdir” (Aktaran İnel, Balım ve Evrekli, 2009). Long ve Marson’a (2003) göre kavram karikatürleri “merak uyandıran, soru sormayı teşvik eden, sınıf tartışmalarına yol açan ve bilimsel düşüncenin üretilmesini sağlayan karikatür şeklindeki çizimler.” diye açıklamıştır (aktaran Tokcan ve Alkan, 2003). Tanımlardan anlaşıldığı üzere, kavram karikatürleri, üç ya da daha fazla karakterin yaptığı merak uyandıran tartışmanın çizgilerle ifade edilmesidir.

Yapılandırıcı görüşü temel alan yeni bir öğrenme-öğretme stratejisinin geliştirildiği bir çalışma sonucu ortaya çıkan kavram karikatürleri ilk kez 1992 yılında karşımıza çıkmaktadır (Tokcan ve Alkan, 2003). Ortaya çıkışından bu yana birçok derste kullanılan kavram karikatürleri etkili ve ilgi çekici bir uyarandır.

Şekil 5. Portre karikatür

Şekil 6. Kavram karikatürü

2.8.2. Karikatür ve Eğitim

Eğitimin tanımı bugüne kadar alanında uzman birçok araştırmacı tarafından yapılmış olsa da en genel anlamıyla eğitim, bireylerin gerekli bilgi ve becerileri elde etmesidir. Kavcar'a (1999: 1) göre eğitim; "En geniş ve genel anlamıyla, çocuk olsun, genç olsun, yaşlı olsun, insanlarda sosyal hayata ve çağa uygun tutum ve davranış değişikliği sağlamaktır." Eskicumalı'ya (2014: 6) göre eğitim "Mevcut toplumsal ve kültürel değerlerin genç kuşaklara aktarıldığı bir süreç, zihinsel gelişim, kişilik geliştirme, meslekî yetiştirme, bireyleri teknolojik becerilerle donatma ve toplumsal-siyasal sistemi sürdürme çabasıdır." Yukarıda verilen tanımlardan da anlaşılacağı üzere eğitim, bireye olumlu davranışlar kazandırma sürecidir.

Eğitimde her geçen gün yeni yöntem ve tekniklerle beraber yeni uyarılar derslerde ve ders kitaplarında yerlerini almaktadır. Karikatür de bunlardan bir tanesidir. Son zamanlarda ders kitaplarında karşımıza çıkmaya başlayan karikatür ilk kez 2004 yılında (Milli Eğitim Bakanlığı) ilköğretim okullarının Türkçe ders

programında görsel okuma becerisinin içerisinde “karikatürde verilen mesajı algılar” ifadesi ile yer almaktadır.

Dünyada yıllardır eğitimin içinde bulunan karikatür, yabancı dil öğretiminde de etkin olarak kullanılan yöntemlerden biridir. Çünkü karikatür, görsel açıdan güçlü bir araçtır. Güçlü bir görsel olduğu için öğrencilerin ilgisini çeker ve onların hazır bulunuşluk seviyelerini en üst düzeye çıkarır. Bireye olumlu davranışlar kazandırmak, yeni kavramlar ve kazanımlar öğretmek için karikatür etkili bir uyarandır.

Yapılan çeşitli araştırmalar, görsel unsurlarla desteklenen uygulamaların çok daha etkili, başarılı ve kalıcı olduğunu ortaya koymuştur. Hareketli, farklı ve ilgi çekici imge ve simgeler bireylerin zihninde daha fazla yer etmekte ve daha kolay hatırlanmaktadır (Örs, 2007). Şu bilenen bir gerçektir ki okuduklarımızın %10’unu, duyduklarımızın %20’sini, gördüklerimizin %30’unu, duyduklarımızın ve gördüklerimizin %50’sini, görüp, duyduğumuz ve uyguladığımız şeylerin ise %90’ını hatırlarız. Böylece karikatürü gören ve okuyan bir öğrenci, sade bir metni okuyan öğrenciye oranla daha başarılı olmaktadır. Görmekle yetinmeyip, derslerde öğrencilere de karikatür çizdirmek ya da gördüğü bir karikatürü yorumlatmak öğrenci başarısını artıracaktır.

Ersoy ve Türkkan (2010: 98) öğrencilerin düşünme becerilerini geliştirmek adına şöyle bir öneride bulunmuşlardır: “Öğrenme-öğretme sürecinde hazır karikatürlerin yanı sıra, öğrencilerden bir konuya ilişkin kendi karikatürlerini çizmeleri de istenebilir. Böylece, öğrenciler, kendi bakış açılarını ve mizah anlayışlarını yansıtabilecek biçimde konuyu ele alabilirler.” Bu öğrencileri de derse katan, onları etken hale getiren bir çalışmadır. Böylelikle öğrenci, derste pasif durumdan kurtulmuş olacak aynı zamanda da düşünme becerisini geliştirecektir.

Eğitimde karikatürden faydalanmak öğrencilerin eleştirel ve yaratıcı düşüncelerine olanak sağlamaktadır. Karikatür düş gücüne yol açar ve öğrenciyi hayal kurmaya özendirir. Ezbersiz bir eğitim için kullanabilirliğinin yanı sıra öğrencinin yaratıcı yazma becerisini de geliştirmeyi sağlamaktadır.

Geleneksel sınıf ortamının aksine, öğrenciyi derse katmaya çalışan, onu pasif halden çıkartıp etken ve üreten hale getirmeye hedefleyen yeni programda

karikatür gibi bireyi düşündüren ve düşünme sonucunda da onu üretmeye yönelten bir eğitim araç-gerecinin kullanımı, hedeflenen kazanımlara ulaşmada fayda sağlayacaktır (Altun, 2009). Eğitimde kolaylıkla kullanabilecek karikatür, öğrenmenin kolay ve kalıcı olmasına yardımcı olmaktadır.

Özgür düşünce sanatı olan karikatürün eğitimde yer alması hoşgörüyü tetikleyebilir (Oral, 2007). Öğrencinin hoşgörülü olmasını sağlamada, farklı fikirlere saygı duymasını desteklemede karikatür etkili bir eğitim aracıdır. Karikatürü eğitim sisteminde kullanmanın gerekliliği ve önemi şu şekilde açıklanabilir:

- İnsanı eleştirmek, düşündürmek, güldürmek gibi işlevleri bulunan karikatür insanı ve toplumu eğitir.
- Mizahi yönü sayesinde öğrencilerin dikkatini çeker.
- Öğrencilerin derse daha uzun süre odaklanmasını sağlar.
- Öğrencilerin düşünme, algılama, anlama, fark etme ve yorumlama gibi becerileri gelişir.
- Öğrencilerin görme duyusuna hitap ettiği için öğrenme kalıcı olacaktır.
- Öğrenci olaylar arasında neden-sonuç ilişkisi kurabilir.
- Öğrencilerin toplumsal olaylar karşısında bilinçlenmesini sağlar.
- Öğrencilerin sanata olan ilgisi artar ve estetik duyguları gelişir.
- Öğrencilerin eleştirme, eleştiriye açık olma, özeleştiri yapabilme gibi davranışlar geliştirmesine katkı sağlar (Uslu, 2007).

Öğretim sürecine bu kadar katkı sağlayan karikatür yabancılara Türkçe öğretim alanında da etkili bir şekilde kullanılmalıdır.

2.8.3. Karikatürün Eğitimde Kullanımı İle İlgili Alanda Yapılan Güncel Çalışmalar

Bir uyaran olan karikatür eğitim alanında kullanılmaya başlanmasından bu yana karikatürle eğitim alanında birçok çalışmalar yapılmış, tez ve makaleler yazılmıştır. Bu bölümde karikatürle eğitim ve öğretimle ilgili Türkiye’de yapılan

yüksek lisans ve doktora tezleriyle konuya yönelik makalelerin birkaçına yer verilmiştir.

Özkan (2009) “Yabancı Dil Olarak Türkçe Derslerinde Kültürlerarası İletişim Yetisi Kazandırma Amaçlı Karikatür Kullanımı” adlı yüksek lisans tezinde kültürlerarası iletişim yetisinin yabancı dil öğretimindeki öneminden bahsederek, karikatürün eğitsel faydalarına değinmiştir. Yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlere kültürlerarası iletişim yetisi kazandırmak amacıyla karikatür odaklı ders araç-gereci önerilmiştir.

Akkaya (2011) “Karikatürlerle Dilbilgisi Öğretimi” adlı doktora tezinde Türkçe dersi dil bilgisi öğrenme alanında karikatür kullanılmasının akademik başarıya, derse karşı tutuma ve öğrenilenin kalıcılığına etkisini incelemiştir. Bu amaçla, 6. sınıf dil bilgisi amaçlarından “Kelimenin yapı özellikleriyle ilgili bilgi ve kuralları kavrama ve uygulama” kazanımlarına yönelik ön bilgileri hatırlatıcı karikatürler ve kavram karikatürleri hazırlanmış ve öğrencilere uygulanmıştır. Çalışmanın sonunda, karikatür destekli öğretimin dilbilgisi öğretiminde oluşabilecek kavram yanlışlarını gidermede, akademik başarıyı ve derse karşı tutumu arttırmada etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Çetin (2012) “Karikatürler İle Zenginleştirilmiş Fen Ve Teknoloji Dersinin Öğrenci Başarısı ve Tutumları Üzerine Etkisi” adlı yüksek lisans tezinde İlköğretim 7. sınıf Fen ve Teknoloji dersi öğretim programında yer alan “İnsan ve Çevre” ünitesinin öğretiminde karikatür kullanımının öğrencilerin akademik başarılarına ve tutumlarına etkisini incelemiştir. Yapılan analizler sonucunda elde edilen bulgulara göre deney grubundaki öğrencilerin ve kontrol grubundaki öğrencilerden daha başarılı olduğu ve hedeflenen kazanımlara daha fazla ulaştığı belirlenmiştir.

Seven (2013) “Görsel Sanatlar Dersi Öğretiminde Kavram Karikatür Materyali Kullanımının Öğrenci Başarısına Etkisi” adlı yüksek lisans tezinde Görsel Sanatlar dersi öğretiminde araç-gereç olarak kavram karikatür kullanımının öğrenci başarısına etkisini, geleneksel öğretim yöntemiyle karşılaştırarak ortaya koymuştur. Bu amaç doğrultusunda, müze bilinci öğrenme alanında yer alan “Yeraltından Müzeye” etkinliği ile ilgili karikatürler hazırlanarak uygulama yapılmıştır. Ayrıca karikatür başarı testi geliştirilerek

deney ve kontrol gruplarının ön test ve son test puanları arasındaki fark incelenmiştir ve görsel araç-gereç olarak kavram karikatürlerinin kullanılması sonucuna görsel sanatlar dersi akademik başarılarının önemli derecede arttığı gözlemlenmiştir. Bunun yanı sıra, öğrencilerin bilgi düzeylerinin artış gösterdiği, geleneksel yöntemlere göre daha olumlu yönde etkilendiği saptanmıştır.

Katipoğlu (2016) “ Matematik Öğretiminde Eğlence ve Mizah İçeren Karikatürlerin Kullanılmasının Öğrencilerin Matematik Başarısına Etkisi” adlı yüksek lisans tezinde ilköğretim 6. sınıf doğal sayılar konusunun öğretiminde, eğlence ve mizah içeren karikatürler kullanılmasının, öğrencilerin matematik başarısına, matematik tutumuna ve matematik kaygısına etkisinin olup olmadığını belirlemiştir. Eğlence ve mizah içeren karikatürlerle yapılan eğitimin geleneksel yöntemle göre matematik başarısını arttırmada ve matematik kaygısını azaltmada geleneksel yöntemle göre daha başarılı olduğu belirlenmiştir.

Melanlıoğlu, Tayşi ve Özdemir (2012) “Yabancılara Türkçe Öğretiminde Karikatür Kullanımı” adlı makalede amaç karikatürün yabancılara Türkçe öğretiminde nasıl yararlanılabileceğine dair bir bakış açısı sunmaktır. Dört dil becerisini geliştirmede, dilbilgisi öğretiminde ve kültür öğelerini yansıtmada karikatürlerden nasıl yararlanılabileceğine dair öneriler sunulmuştur.

Kıvrak (2016) “Söz Varlığını Geliştirmeye Yönelik Etkinlik Önerisi: Bir Karikatür, Bir Resim” adlı makalede “Bir Karikatür, Bir Resim” adlı etkinlik aracılığıyla öğrencilerin atasözlerini ve deyimleri daha iyi bir şekilde anlamlandırabilmelerini, karikatürler ve resimlerle onların görsel zekâsına hitap ederek öğrendiklerinin hafızalarında kalıcı olmasını ve atasözlerini, deyimleri günlük hayatlarıyla ilişkilendirmelerini sağlamayı amaçlamıştır. Yapılan etkinliğin öğrenciler tarafından genel olarak eğlenceli bulunduğu ve dersi zevkli hâle getirdiği sonucuna varılmıştır.

Yaman (2010) “Bir Öğretim Aracı Olarak Karikatür: Türkçe Dil Bilgisi Öğretimi Üzerine Bir Araştırma” adlı makalesinde ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinde Türkçe dilbilgisi derslerinin karikatür kullanılarak işlenmesinin öğrenci başarısına etkisini incelemiştir. Araştırma sonucunda karikatürlerle yapılan öğretimin geleneksel yöntemle göre öğrencilerin Türkçe dilbilgisi

başarısını artırdığı, onların derse güdülenmesine ve katılımın artmasına yardımcı olduğu belirlenmiştir.

Yüksel ve Adıgüzel (2012) “Değer Eğitiminde Karikatür Kullanımı: Toplumsal Birlik Beraberlik ve Dayanışma Değer Örneği” adlı makalelerinde ortaöğretim öğrencilerinin, toplumsal birlik, beraberlik ve dayanışma değerlerine ilişkin algılarını karikatür yoluyla saptamaya çalışmışlardır. Nitel araştırma deseninde bir durum çalışması olarak yürütülen çalışmada, ortaöğretim öğrencilerinin kendilerine gösterilen karikatüre ilişkin doğru algılarda buldukları, yorumlamalarını doğru sözcükler ve atasözleriyle destekleyebildikleri ve karikatürlerin uygun ve doğru kullanıldığında nicel veri toplama araçlarına güçlü bir alternatif olarak kullanılabileceği sonucuna varılmıştır.

Akengin ve İbrahimoglu (2010) “Sosyal Bilgiler Dersinde Karikatür Kullanımının Öğrencilerin Akademik Başarısına ve Derse İlişkin Görüşlerine Etkisi” adlı makalede Sosyal Bilgiler dersinde karikatür kullanımının öğrencilerin başarıları ve derse ilişkin görüşlerine etkisini araştırmıştır. Nitel ve nicel yöntemler bir arada kullanıldığı çalışmanın sonucunda Sosyal Bilgiler dersinde karikatür kullanımının öğrencilerin akademik başarılarını yükselttiği ve derse ilişkin görüşlerinde genel anlamda pozitif bir farklılık yarattığı saptanmıştır.

Karikatürün bir uyarıcı olarak eğitim sürecinde kullanılmasıyla birlikte bu alanda yapılan çalışma ve araştırmaların sayısı gün geçtikçe artmaktadır. Yapılan her bir çalışma karikatürü farklı bir yönüyle ele almakta ve alana katkı sağlamaktadır. Karikatürle eğitim alanında yapılan çalışmalar bize, karikatürün eğitimde bir uyarıcı olarak kullanılmasının yararlarını ve artılarını göstermektedir. Karikatürün görsel bir uyarıcı olmasından dolayı derslerde ve etkinliklerde kullanılması öğrencinin derse olan ilgisini ve tutumunu arttırmaktadır. Bu alanda yapılan çalışmalar karikatürle yapılan eğitimin öğrenci başarılarını da arttırdığını göstermektedir. Bu bağlamda bir uyarıcı olarak karikatürün derslerde kullanılması eğitimin çeşitliliğini arttırabileceği gibi, öğrencilerin dört dil becerisini geliştirmeye de yardımcı olmaktadır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde de karikatür kullanımı öğrencilerin derse olan ilgisini artırıp, öğrencilerin başarılarının yükselmesine olumlu katkılar sağlayabilir.

2.8.4. Yabancılara Türkçe Öğretiminde Karikatür

Karikatürün çok yönlü bir uyarıcı olması açısından yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılması son derece önemlidir. Öğrencilerin birçok açıdan ilgisini çeken, derse karşı tutum ve davranışlarını olumlu yönden etkileyen karikatür derslerden birçok alanda kullanılabilir. Melanlıoğlu, Tayşi ve Özdemir (2012: 245) yabancılara Türkçe öğretiminde karikatürün kullanım amaçlarını şöyle vurgulamışlardır: “Yabancılara Türkçe öğretimi derslerinde karikatür, derse dikkat ve ilgi çekmek, öğrencileri karikatürdeki mizah aracılığıyla derse motive etmek, karikatür aracılığıyla birtakım dilbilgisi, okuma, konuşma, yazma etkinlikleri yapmak, kültürlerarası iletişim yetisi kazandırmak amacıyla kullanılabilir.” Derslerde öğrencilere dört temel dil becerisini kazandırmak ve dilbilgisini öğretmek için karikatür kullanmak etkili ve faydalı bir yöntemdir.

Dört temel dil becerilerinin ilki duyduğunu anlamadır. Bu beceriyi geliştirmek için konuyla ilgili yazılı bir karikatür seçilir ve konuşma baloncukları boş bırakılır. Öğrencilerden dinleme sonucunda konuşma balonlarını doldurmaları istenebilir. Öğrencilerin ilgi ve dikkatlerini dinlenilecek metne yoğunlaştırmaları için Melanlıoğlu, Tayşi ve Özdemir’in (2012: 247) tavsiyeleri şu yöndedir: “Metni dinlemeye başlamadan önce karikatürde ne anlatılmak istendiği sınıf ortamında tartışılıp daha sonra metin dinletilebilir.” Böylelikle öğrencinin hazır bulunuşluk seviyesi artar ve öğrenci bir ön hazırlık yapmış olur.

Diğer bir beceri de okuduğunu anlamadır. Görsel öğelerle zenginleştirilmiş karikatürler sayesinde öğrenciler okuduklarını daha rahat anlamaktadır. Öğretmen, öğrencilerine öğretmek istediği konu ya da kazanımla ilgili seçtiği karikatürün konusunu, ana fikrini onlara buldurtabilir. Burada öğretmenin seçtiği karikatür yazılı olmak zorundadır. Sever, Kaya ve Arslan’a (2011: 82) göre karikatürler “Öğrencilerin birlikte kullanılan iki anlatım dilinin (söz ve çizgi) iletilerini sezmeleri, iletilerden yararlanarak yeni duygu ve düşünceler oluşturabilmelerini sağlamaktadır.” Okuduğunu anlamada farklı ve ilgi çekici olabilecek bir uyarıcı olan karikatür, öğrencilerin mizah duygusunu da geliştirmeye yaramaktadır.

Okuduğunu anlama becerisinin ardından konuşma becerisi gelmektedir. Hedeflenen konuyla ilgili seçilen ve öğrencilere gösterilen karikatür, ya da ders

kitabında yer alan bir karikatür ile öğrencilerin konuşma becerilerini geliştirmek isteyen öğretmen, öğrencilerine sorular yönelterek onları konuşmaya teşvik etmelidir. Yaş ve seviyeye göre değişebilecek bu sorular, öğrencileri konuşmaya itmeli, hatta karşılıklı konuşma becerilerini geliştirmeye bile yönlendirmelidir.

Son olarak da yazma becerisi gelmektedir. Yazma becerisini geliştirmek için dersin konusuna uygun olarak seçilen ya da ders kitabında bulunan karikatürlere, öğrencilerin iletiye uygun olarak söz yazmaları istenir. Yazılı bir karikatür seçiliyorsa, yazılar silinmelidir. Sever, Kaya ve Aslan (2011: 82) karikatürde işlenen konuya ya da iletiye ilişkin söz yazma etkinliğinin amacını şöyle vurgulamıştır: “Bu çalışmada önemli olan öğrencileri karikatür diliyle iletişime yöneltmek, demokratik bir hava yaratarak onları yaratıcı duygu ve düşünce üretmeye özendirme.” Öğrencileri düşünmeye, hayal kurmaya ve yazmaya yönlendirme de karikatürün etkili bir uyarıcı olduğu unutulmamalıdır.

Bu dört becerinin yanı sıra dilbilgisi konularını öğretmek amacıyla da karikatürden faydalanılabilir. Melanlıoğlu, Tayşi ve Özdemir (2012: 251) karikatürün dilbilgisi öğretimi açısından kullanımına ilişkin şunları dile getirmiştir: “Dilbilgisi konuları, soyuttur. Dilbilgisi konularının öğrenilmesi için somutlaştırma yapılmalıdır. Somutlaştırma yapılan dilbilgisi konularında öğrenme kalıcı hale gelir.” Karikatür dilbilgisi kurallarını somutlaştırmada kullanılacak görsel araç-gereçlerden biridir.

Karikatürün kullanımı sadece yukarıda sıraladığımız becerileri geliştirmekle kalmamakta, aynı zamanda Türk kültürünü, Türk dilini öğrencilere yansıtmakta da öğretmenlere yardımcı olmaktadır. Kültürel öğeler içeren karikatürler bizim örf ve adetlerimizi yansıtmakta, kültürel değerlerimizi tanıtmaktadır. Bunun yanı sıra Türk kültürünü öğrencilere kazandırmak için öncelikle dilin kalıplaşmış ifadeleri öğretilmelidir. Kalıplaşmış dil ifadelerini başında deyim ve atasözleri gelmektedir. Bilindiği üzere Türkçe deyim ve atasözleri bakımından oldukça zengindir. Öğrencilerin bu zenginliği anlamaları için Türk dilinin inceliklerini hâkim olması gerekmektedir. Bu bağlamda karikatürler, soyut anlamlı bu ifadeleri görsel öğeler ile somutlaştırılabilir ve öğrencilerin daha kolay kavramalarına yardımcı olabilir.

BÖLÜM 3

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın yöntemi, seçilen yöntemin araştırmaya uygunluğu, ilkeleri, çalışma grubu, verilerin toplanması ve verilerin analizinde izlenen sıralamaya ilişkin araştırmayı aydınlatıcı bilgiler sunulmuştur.

3.1. Araştırmanın Yöntemi

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan ders kitapları setlerinden Ankara TÖMER Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı ve Çalışma Kitabı 1-2-3, Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe A1, A2, B1, B2 ve C1 ve Yunus Emre Enstitüsü tarafından kullanılan Yedi İklim Türkçe A1, A2, B1, B2, C1 ve C2 kitap setlerinde bir uyaran olan karikatürün kullanımının belirlenmesini amaçlayan bu araştırma nitel bir araştırmadır. Nitel veri toplamada yönteminde doküman incelemesi yapılmıştır.

Gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi veri toplama tekniklerinin kullanıldığı nitel araştırmada algılar ve olaylar doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir yapıyla ortaya konmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2000). Strauss ve Corbin'e (1990) göre nitel araştırma "İnsanların yaşam tarzlarını, öykülerini, davranışlarını, örgütsel yapıları ve toplumsal değişmeyi anlamaya dönük bilgi üretme süreçlerinden biridir" (Aktaran; Özdemir, 2010: 325). Arıkan (2013) nitel araştırmada ölçümlerin ve gözlemlerin kolaylık ve kesinlik taşıması gerekmediğini belirtmektedir.

Firestone'a (1987) göre nitel araştırma yönteminde amaç sosyal gerçekliği "bireyin" perspektifinden anlamak ve kavramaktır (Aktaran; Türnüklü, 2001). Nitel araştırma, kuram oluşturmayı temel alan bir anlayışa dayanmaktadır. Kuram oluşturma ile toplanan verilerden yola çıkılır ve bu veriler arasındaki ilişkiler açıklanmaya çalışılır. Yıldırım ve Şimşek (2000) araştırmacının esnek olmasını, toplanan verilere göre araştırma sürecini yeniden biçimlendirmesini ve araştırma

desenini oluştururken verilerin analizinde tümevarıma dayalı bir yaklaşım izlemesi gerektiğini belirtmiştir.

Neuman (2012) nitel araştırma yönteminin araştırmanın tasarlanması ve gerçekleştirilmesinde araştırmacıya esneklik sağlamadığını dile getirmektedir. Bunun yanı sıra araştırmanın her aşamasında duruma göre yeni yöntem ve yaklaşımlar geliştirme, araştırmanın kurgusunda değişiklikler yapma nitel araştırmanın özünü oluşturmaktadır (Aktaran; Karataş, 2015).

Ekiz (2009) nitel araştırma yöntemlerini dörde ayırmıştır. Bunlar:

1. Etnografik yöntem
2. Özel durum yöntemi
3. Temellendirilmiş kuram yöntemi
4. Tarihsel yöntem.

Nitel araştırmanın doğal ortama duyarlılık, araştırmacının katılımcı rolü, bütüncül yaklaşım, algıların ortaya konması, araştırma deseninde esneklik ve tümevarımcı analiz gibi altı temel özelliği bulunmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2000). Aynı zamanda Yıldırım ve Şimşek (2000) nitel araştırmanın temel basamaklarını şöyle sıralamıştır:

1. Araştırma probleminin belirlenmesi,
2. Kuramsal çerçevenin oluşturulması,
3. Araştırma sorularının yazılması,
4. Araştırma evren ve örnekleminin belirlenmesi,
5. Araştırmacının rolünün belirlenmesi,
6. Veri toplama araçlarının geliştirilmesi,
7. Verilerin toplanması,
8. Verilerin analiz edilmesi ve yorumlanması,
9. Sonuçların sınıflandırılması ve analitik genellemelere ulaşılması,
10. Araştırmanın kuram ve uygulama için doğurduğu sonuçların belirlenmesi.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan ders kitapları setlerinden Ankara TÖMER Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı ve Çalışma Kitabı 1-2-3, Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe A1, A2, B1, B2

ve C1 ve Yunus Emre Enstitüsü tarafından kullanılan Yedi İklim Türkçe A1, A2, B1, B2, C1 ve C2 kitap setlerindeki verileri doküman inceleme yöntemi ile oluşturulmuştur.

3.1.1. Doküman İnceleme

Doküman incelemede, araştırma kapsamındaki konuyla ilgili olgu ve olaylar hakkında bilgi içeren yazılı belgeler analiz edilerek veriler sağlanır. Araştırma yapılan alanla ilgili olarak pek çok bilginin görüşme ve gözlem yapılmadan sadece doküman incelenmesi yoluyla elde edilmesi mümkün olabilir. Bu yöntem araştırmacıya zaman ve kaynak tasarrufu sağladığı gibi, aynı anda birden fazla bilgiye ulaşmasına da yardımcı olmaktadır. Burada araştırmacının dikkat etmesi gereken nokta hangi dokümanın kendisi için yararlı olduğu ve hangi belgeleri veri kaynağı olarak kullanabileceğini belirlemesidir (Yıldırım ve Şimşek, 2000).

Araştırma problemine ilişkin olarak yazılı ve görsel dokümanların incelenmesi daha zengin ve kapsamlı bir çıkarım sağlanması açısından oldukça önemlidir. Çünkü olgu ya da olaya ilişkin çok çeşitli kaynaklardan bilgi toplanması farklı bakış açılarının ve farklı yaklaşımların da incelenip sentezlenmesine imkân sağlamaktadır. Böylelikle araştırmanın geçerliliği de artmaktadır (Baş ve Akturan, 2008).

3.2. Veri Toplama Aracı

Bu çalışmanın evrenini; yabancılara Türkçe öğretimi için yazılan ders kitapları oluştururken, araştırmanın evrenini Ankara TÖMER Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı ve Çalışma Kitabı 1-2-3, Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe A1, A2, B1, B2 ve C1 ve Yedi İklim Türkçe A1, A2, B1, B2, C1 ve C2 setleri oluşturmaktadır. Bu bağlamda bu 14 ders ve dokuz çalışma kitabındaki karikatürler ve kullanımları analiz edilmiş ve bu karikatürlere bulgular bölümünde göndermede bulunulmuştur.

“Yeni Hitit” serisi Ankara Üniversitesi TÖMER tarafından yazılıp, Ankara Üniversitesi Basımevi tarafından basılmıştır. Set kitaplarının ilki 2002 yılında

yayımlanmıştır ve adı “Hitit Yabancılar İçin Türkçe”dir. Bu setler 2006 yılından itibaren geliştirilmiş, çeşitli düzenlemeler yapılmış ve 2008 yılında yeniden basılmıştır. Adı “Yeni Hitit” olmuştur. Setin ilk iki kitabı 2008 yılından itibaren, üçüncü kitabı ise 2009 yılından itibaren kullanılmaya başlanmıştır.

Kitap temel seviye, orta seviye ve yüksek seviye olmak üzere üç setten oluşmaktadır. “Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı 1” temel seviye olan A1 ve A2 düzey kullanıcılarına göre hazırlanmıştır. “Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı 2” ise orta seviye olan B1 düzeyini karşılamaktadır. “Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı 3” orta seviyede B2 ve yüksek seviyede C1 düzeyini karşılamaktadır.

Her sette bir ders kitabı ve bir çalışma kitabı bulunmaktadır. 12 ünitelerden oluşan ders kitaplarında, her bir ünite 3 alt konuya ayrılmaktadır. Üniteler düzeye uygun metin türleri ile desteklenmiş olup, metinler dinleme, okuma, sözlü anlatım, karşılıklı konuşma ve yazılı anlatım becerilerini geliştirmeye yönelik olarak hazırlanmıştır. Ders kitabında anlatılan konular çalışma kitabındaki uygulamalar ile pekiştirilmeye çalışılmıştır.

Her ünite dilbilgisi konularının kısaca sunulduğu dilbilgisi tabloları bulunmaktadır. Ünitelerin sonundaki göndermelerle de kullanıcılar kitabın sonunda yer alan karşılıklı konuşma bölümlerine yönlendirilmiştir, böylelikle öğrencilere öğrendiklerini pekiştirme fırsatı sunulmuştur. Kitapların sonunda yer alan dilbilgisi desteğiyle de ünitelerde anlatılan dilbilgisi konuları hakkında kısa ama öz bilgiler sunulmuş, konu özetlenmiştir. “Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı”, kullanıcılarını Avrupa Konseyi’nin Ortak Avrupa Çerçevesi adlı kılavuzu doğrultusunda belirlenen beceri düzeylerine ulaştırmayı hedeflemektedir.

“Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti” Gazi Üniversitesi TÖMER öğretim elemanları tarafından hazırlanmış ve yazılmıştır. A1, A2, B1, B2 ve C1 olmak üzere beş kitaptan oluşmaktadır. Bu set başta Gazi TÖMER olmak üzere, birçok Türkoloji bölüm ve merkezlerinde, yurt içinde ve yurt dışında kullanılmaktadır. Bu kitaplarda dilbilgisi, yazılı anlatım, sözlü anlatım, okuma ve anlama bölümleri bulunmaktadır. “Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni”nde belirtilen düzey ve yeterliliklere uygun olarak hazırlanan sette çalışma kitabı bulunmamaktadır.

Yabancılar İçin Türkçe A1”ders kitabı altı üniteden oluşurken geriye kalan dört kitap beş üniteden oluşmaktadır. Her ünite kendi arasında dört alt başlığa ayrılmaktadır. Her alt başlık okuma-anlama, sözlü anlatım, yazılı anlatım becerilerini ve dil bilgisini desteklemek için sorularla ve alıştırmalarla zenginleştirilmiştir. Bu bölümler birlikte ele alınmış ve birbirleriyle ahenkli şekilde kavrama ve öğrenme becerilerine yardımcı olmak için geliştirilmiştir. Kitapta yer alan sözlü anlatım çalışmalarında metinde geçen ve etken olarak kullanılan konuşma kalıplarına ve sözcüklere öncelik verilmiştir.

Üniteler düzeye uygun metin türleri ile desteklenmiş olup, metinler dinleme, okuma, sözlü anlatım, karşılıklı konuşma ve yazılı anlatım becerilerini geliştirmeye yönelik olarak hazırlanmıştır. Kitaptaki metinler belli bir dilbilgisi temeli esas alınarak yazılmıştır ve her bölümün sonunda metinlerdeki dilbilgisiyle ilgili yapıların alıştırmalarına da yer verilmiştir.

TÖMER öğretim elemanlarınca titizlikle hazırlanan ve Türkiye Türkçesini öğretmeyi hedefleyen “Yabancılar İçin Türkçe” seti kullanıcılarını Avrupa Konseyi’nin Ortak Avrupa Çerçevesi adlı kılavuzu doğrultusunda belirlenen beceri düzeylerine ulaştırmayı hedeflemektedir.

“Yedi İklim Türkçe” serisi Yunus Emre Enstitüsü tarafından alanında uzman öğretmenlere hazırlanmıştır. Avrupa Dil Portfolyosu’nda belirlenen düzeylere uygun olarak hazırlanan ders kitapları setinde toplam 6 düzey ve 6 ders kitabı bulunmaktadır. Bunlar A1, A2, B1, B2, C1 ve C2 şeklinde adlandırılmıştır. Her bir düzey için bir ders kitabı ve çalışma kitabı bulunan sette toplam 12 kitap vardır. Ders kitabı ve çalışma kitabı da renkli olan bu sette görsel öğelerden bol miktarda faydalanılmıştır.

Türk kültür unsurlarına bol miktarda yer verilen bu kitap setinde amaç, öğrencilerin dört temel dil becerilerini geliştirmektir. Her bir ünite bu dört temel dil becerisi ve dilbilgisi üzerine kurulmuştur. Her kitap toplam 8 üniteden oluşmaktadır. Üniteler kendi aralarında 3 alt başlığa ayrılmakta ve bunlar da A, B, C şeklinde sınıflandırılmaktadır. Ders kitabı ile çalışma kitabı birbiri ile paralel gitmekte ve birbirini tamamlamaktadır. Ders kitabında her ünite başında o ünitenin bölümleri, ünite ile edinilecek beceriler, dilbilgisi konuları ve yeni

öğrenilecek sözcüklere yer verilmiştir. Dil öğretiminin yanında kültür aktarımı da amaçlanan bu set yurt dışında dil öğretimine uygun olarak hazırlanmıştır.

3.3. Verilerin Toplanması

Bu çalışmanın asıl araştırma alanı yabancılar için yazılmış Türkçe ders ve çalışma kitapları setlerindeki karikatür kullanımlarıdır. Araştırma kapsamında öncelikle araştırma problemi ardından karikatürün inceleneceği alt başlıklar belirlenmiştir. YTÖ için Ankara ve Gazi Üniversitesi TÖMER’lerin yazdığı ve Yunus Emre Enstitüsü’nün hazırladığı kitap setleri temin edilip, bu setlerde kullanılan karikatürler incelenip, değerlendirilmiştir. İlgili alan yazın taramasından elde edilen verilerle kuramsal çerçeve oluşturulmuştur.

Araştırma kapsamında kaynakça bölümünde gösterilen eserlerle birlikte bu konu ile ilgili yapılan diğer araştırmalar ayrıntılı olarak incelenmiş ve çalışmalara “İlgili Çalışmalar” adlı başlık altında değinilmiştir. Alanla ilgili yerli ve yabancı kaynaklar, akademik çalışmalar, makaleler, yüksek lisans ve doktora tezleri kütüphaneler ve internet taraması yoluyla elde edilmiştir ve ilgili araştırmalar kısmında paylaşılmıştır.

3.4. Verilerin Analizi

Nitel araştırmalarda veri analizi sonucunda elde edilen bilgiler yazılı bir rapor halinde sunulmaktadır. Ancak her araştırma farklı birtakım özellikler taşıdığı için, diğer araştırmalarda kullanılan veri analiz yöntemleri aynen kullanılamayabilir. Her araştırma, veri analizinde birtakım yeni yaklaşımlar gerektirdiği için araştırmacı, araştırmanın ve toplanan verilerin özelliklerinden yola çıkmalı ve var olan veri analiz yöntemlerini gözden geçirmelidir. Bunun sonucu olarak da kendi araştırması için bir veri analiz planı geliştirmelidir (Yıldırım ve Şimşek, 2000). Nitel araştırmalarda veri analizi iki farklı yöntemle yapılmaktadır. Bunlar betimsel analiz ve içerik analizidir.

Bu çalışmadaki veriler amacına uygun olduğu düşünülen içerik analizi yöntemine göre çözümlenmiştir. Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel’e (2014) göre içerik analizi; “İnsan davranışlarını ve doğasını belirleme

üzerinde doğrudan olmayan yollarla çalışmaya imkân tanıyan bir tekniktir.” Aziz’e (2011) göre toplumsal ya da toplumbilimsel araştırmalarda kullanılan bu teknik özellikle son 40-50 yıldan bu yana yoğun olarak kullanılmaktadır. İçerik çözümlemesinde yazılı ya da görüntülü verilerin analizi yapılarak çıkarımlara ulaşılmaktadır. Baydar, Gül ve Akçil (2007) zamandan ve uzamdan kaynaklanan sınırlılıkların diğer veri toplama tekniklerini kullanmayı olanaksız kıldığı durumlarda incelenen olgu, konu sorun, kişi ya da olaya ilişkin yazılı ve görsel kaynakların var olduğu durumlarda içerik analizi yapmanın olanaklı olduğunu ve içerik analizinin edebiyattan güzel sanata, tarihten iletişime, sosyolojiden antropolojiye kadar birçok alanda kullanılabileceğini belirtmiştir.

İçerik analizi sadece metinler üzerinde kullanılan bir teknik değildir. Öğrenci resimleri gibi görsellerin ve televizyon programları, çekimlerin incelenmesinde de içerik analizi kullanılabilmektedir. Metinler, kitaplar, tarihsel dokümanlar, gazete başlıkları ve yazılar içerik analizi ile incelenebileceği gibi görüşmeler, tartişmalar, konuşmalar, sohbetler ve tiyatro gösterileri de içerik analizi ile incelenebilmektedir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2014).

Silverman (2001) nitel veri analiz türleri arasında sıklıkla kullanılan yöntemlerden biri olan içerik analizinin, ağırlıklı olarak yazılı ve görsel verilerin analizinde kullanıldığını belirtmiştir. Tümdengelimci bir yolun takip edildiği bu yöntemde araştırmacının öncelikle yapması gereken araştırma konusu ile ilgili kategoriler geliştirmektir (Aktaran; Özdemir, 2010).

İçerik analizinde temel amaç, toplanan verilerin açıklanabilmesi için kavramlara ve ilişkilere ulaşılmasıdır. İçerik analizinde veriler derin bir işleme tabi tutulur ve tanımlanır. Yıldırım ve şimşek’e (2000) göre içerik analizinin yapılışında takip edilmesi gereken aşamalar şunlardır:

1. Verilerin kodlanması,
2. Temaların bulunması,
3. Verilerin kodlara ve temalara göre organize edilmesi ve tanımlanması,
4. Bulguların yorumlanması.

Verilerin analiz sürecinde belirlenen karikatürlerin uygunluğu halen Jale Tezer Koleji’nde görev yapmakta olan alanında uzman bir Resim öğretmeni, bir

Görsel Sanatlar öğretmeni, bir İngilizce ve bir Türkçe öğretmeni olmak üzere toplamda dört öğretmenden görüş alınmıştır. Tek tek incelenen görsellerin büyük çoğunluğunda görüş birliği sağlanmıştır. Hemfikir olunmayan görseller yeniden ele alınarak incelenmiştir. Neden karikatür kabul edilip edilmeyeceği tartışılmış, bazı görsellerin karikatür özelliklerini barındırmadığı düşünülerek elenmiştir. Bu bağlamda içerik analizin güvenilir olduğu saptanmıştır.

3.5. Kitap Seçimi

Çalışma alanı yabancılara Türkçe öğretimi olan bu araştırmada, yabancılara Türkçe öğretimi alanında yazılan kitaplar tercih edilmiştir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin günümüzde yeni bir alan olması, bu alanda yapılan çalışmaların yetersizliği ve alandaki esiklikler, bunun yanı sıra bir uyarıcı olarak karikatürün incelenmesi daha önceden ele alınmayan bir konu olduğu için çalışmanın şekillenmesini sağlamıştır. YTÖ alanında ilk adım atan ve sadece bu alanda çalışmalar sunan ve bu alana önem veren Ankara Üniversitesi TÖMER ve Gazi Üniversitesi TÖMER birimlerinin kitap setleri ve Yunus Emre Enstitüsü tarafından hazırlattırılıp kullanılan kitap setleri tercih edilmiştir.

Bu belirlemelerden sonra kitaplar ilgili kütüphanelerden temin edilmiştir. Bu bağlamda ders kitapları setleri ünite ünite incelenmiştir. Kitaplardaki görseller sayılmış, karikatür kullanımı, kullanılan karikatürün çeşidi ve karikatürün kullanım amacı belirlenmiştir. Tarama yöntemi ile belirlenen karikatürler ünite ünite çizelgeler halinde bulgularda sunulmuş ve kodlanarak içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir. Ayrıca belirlenen karikatürler Ek: B, C ve D’de sunulmuştur.

IV. BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarında bulunan karikatürler içerik analizi ile belirlenmiştir ve çizelgeler halinde düzenlenmiştir. Her bir kitap ayrı çizelge halinde ele alınmış ve karikatürün kullanıldığı sayfa, kullanım amacı ve karikatürün uygulanma şekli olarak üç başlık altında incelenmiştir.

İnceleme kapsamına alınan kitaplardaki görseller tek tek sayılarak belirlenmiştir. Çerçevelerle ayrılmış görseller tek bir görsel olarak kabul edilmiştir. İçindekiler kısmında yer alan görseller sayma işlemine ve inceleme kapsamına alınmamıştır. Yine aynı şekilde kitabın sonunda yer alan sözlük kısmında olan görseller de inceleme kapsamına alınmadığı gibi sayma işlemine de dâhil edilmemiştir. Ünite bazlı incelenen kitaplarda karikatür olmayan yerlere “-” işareti konularak, karikatürün olmadığı belirtilmek istenmiştir. Karikatürün çeşidi Özer’in (2007) sınıflandırması esas alınarak yapılmıştır. Bu sınıflandırmaya göre altı çeşit karikatür bulunmaktadır. Bunlar bir yazıyı destekleyici desen olan vinyet karikatür, tek bir kareden oluşan karikatür, birden çok kareden oluşan bant karikatür, çizgiöykü-çizgiroman karikatürü, portre karikatür ve son yıllarda eğitim alanında kullanılan kavram karikatürleridir.

4.1. Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti

Ankara Üniversitesi TÖMER tarafından kullanılan “Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti” üç seviyeden oluşmakta her seviyede bir ders kitabı, bir çalışma kitabı bulunmaktadır. Bu sette toplam altı kitap incelenmiştir. Her bir kitaptaki görsellerin sayısı belirlenmiştir. Belirlenen bu görsellerden kaç tanesinin karikatür olduğu, hangi sayfada yer aldığı, karikatürün çeşidi ve karikatürün kullanım amacı açıklanmıştır.

Çizelge 1

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı Temel Seviye

	Ünite	Karikatürün kullanıldığı sayfa numarası	Karikatürün kullanım amacı	Karikatürün uygulanma şekli
1. MERHABA	1.1 Tanışma	-	-	-
	1.2 Ne? Kim? Neresi?	-	-	-
	1.3 Ne var? Ne yok?	-	-	-
2. GÜNLÜK HAYAT	2.1 Ne Yapıyorsunuz?	-	-	-
	2.2 Nereden Nereye?	25	Dilbilgisi öğelerini öğretmek	Tek bir kareden oluşan karikatür
	2.3 Saatler	-	-	-
3. YAKIN ÇEVREMİZ	3.1 Ailem ve Arkadaşlarım	-	-	-
	3.2 Evimiz ve Semtimize	-	-	-
	3.3 Şehirler	-	-	-
4. ZAMAN GEÇİYOR	4.1 Ne Zaman Ne Oldu?	-	-	-
	4.2 Dünden Bugüne	49	Görsel okuma becerisini gelistirmek	Bant karikatür
	4.3 Anılar	-	-	-
5. AFİYET OLSUN	5.1 Ne Yiyelim?	-	-	-
	5.2 Ne Alırsınız?	-	-	-
	5.3 Dünya Mutfakları	-	-	-
6. BÜROKRASI HER YERDE	6.1 Sayın Yetkili	-	-	-
	6.2 Başımız Dertte	-	-	-
	6.3 Yardım İstiyorum	-	-	-
7. GELECEK DE BİR GÜN GELECEK	7.1 Planımız Ne?	81	Yazma becerisini geliştirmek	Tek bir kareden oluşan karikatür
	7.2 Neler Olacak?	-	-	-
	7.3 Böyle mi Olacaktı?	-	-	-

8. RİVAYET ODUR KI...	8.1 Bir Zamanlar	-	-	-
	8.2 Öyle miymiş?	97	Yazıyı desteklemek	Tek bir kareden oluşan karikatür
	8.3 Ne Olmuştu?	-	-	-
9. FARKLI DÜNYALAR	9.1 Çok Kültürlü Bir Dünya	106	Yazma becerisini geliştirmek	Tek bir kareden oluşan karikatür
	9.2 Erkekler Mars'tan, Kadınlar Venüs'ten	-	-	-
	9.3 Farklı Zamanlar	-	-	-
10. MEDYA	10.1 Haberiniz Var mı?	-	-	-
	10.2 Medya ve İnsan	-	-	-
	10.3 Televizyonda Ne Var?	-	-	-
11. SAĞLIKLI BİR YAŞAM	11.1 Sağlığınız İçin	-	-	-
	11.2 Strese Girmeyin	-	-	-
	11.3 Neyiniz Var?	136	Görsel okuma becerisini geliştirmek	Tek bir kareden oluşan karikatür
12. YOLCULUK	12.1 Nereye Gidelim?	-	-	-
	12.2 Nasıl Gidelim?	-	-	-
	12.3 Tatiliniz Nasıl Geçti?	-	-	-

“Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı Temel Seviye” de toplam 548 görsel bulunmaktadır. Bu görsellerden bazıları gerçek görseller, bazıları çizim, bazıları da karikatürdür. Görseller renkli ve siyah-beyaz olmak üzere iki çeşittir. Kitapta bulunan görsellerden 31 tanesi karikatürdür. Bu bağlamda kitapta yer alan görsellerden %5,6’sı karikatürdür. “Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı Temel Seviye” de tek bir kareden oluşan karikatür ile bant karikatür bulunmaktadır. Bu karikatürler, dilbilgisi öğelerini öğretmek, görsel okuma becerisini geliştirmek, yazma becerisini geliştirmek ve yazıyı desteklemek amaçlı kullanılmıştır.

Çizelge 2

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Çalışma Kitabı Temel Seviye

	Ünite	Karikatürün kullanıldığı sayfa numarası	Karikatürün kullanım amacı	Karikatürün uygulanma şekli
1. MERHABA	1.1 Tanışma	-	-	-
	1.2 Ne? Kim? Neresi?	-	-	-
	1.3 Ne var? Ne yok?	-	-	-
2. GÜNLÜK HAYAT	2.1 Ne Yapıyorsunuz?	-	-	-
	2.2 Nereden Nereye?	-	-	-
	2.3 Saatler	-	-	-
3. YAKIN ÇEVREMİZ	3.1 Ailem ve Arkadaşlarım	-	-	-
	3.2 Evimiz ve Semtimiz	-	-	-
	3.3 Şehirler	-	-	-
4. ZAMAN GEÇİYO R	4.1 Ne Zaman Ne Oldu?	-	-	-
	4.2 Düünden Bugüne	-	-	-
	4.3 Anılar	-	-	-
5. AFİYET OLSUN	5.1 Ne Yiyelim?	-	-	-
	5.2 Ne Alırsınız?	-	-	-
	5.3 Dünya Mutfakları	-	-	-
6. BÜROKRAS İ HER YERDE	6.1 Sayın Yetkili	-	-	-
	6.2 Başımız Dertte	40	Yazma becerisini geliştirmek / Görsel okuma becerisini geliştirmek	Bant karikatür
	6.3 Yardım İstiyorum	-	-	-
7. GELECEK DE BİR GÜN GELECEK	7.1 Planımız Ne?	-	-	-
	7.2 Neler Olacak?	46	Yazıyı desteklemek	Tek bir kareden oluşan karikatür
	7.3 Böyle mi Olacaktı?	47	Yazıyı desteklemek	Tek bir kareden oluşan karikatür
8. RİVAYET ODUR Kİ...	8.1 Bir Zamanlar	-	-	-
	8.2 Öyle miymiş?	-	-	-
	8.3 Ne Olmuştu?	55	Yazıyı desteklemek	Tek bir kareden oluşan karikatür

9. FARKLI DÜNYALAR	9.1 Çok Kültürlü Bir Dünya	-	-	-
	9.2 Erkekler Mars'tan, Kadınlar Venüs'ten	-	-	-
	9.3 Farklı Zamanlar	-	-	-
10. MEDYA	10.1 Haberiniz Var mı?	-	-	-
	10.2 Medya ve İnsan	-	-	-
	10.3 Televizyonda Ne Var?	-	-	-
11. SAĞLIKLI BİR YAŞAM	11.1 Sağlığınız İçin	-	-	-
	11.2 Strese Girmeyin	-	-	-
	11.3 Neyiniz Var?	72	Yazıyı desteklemek	Tek bir kareden oluşan karikatür
12. YOLCULUK		73	Yazma becerisini geliştirmek	Bant karikatür
	12.1 Nereye Gidelim?	-	-	-
	12.2 Nasıl Gidelim?	-	-	-
	12.3 Tatiliniz Nasıl Geçti?	-	-	-

“Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Çalışma Kitabı Temel Seviye” de toplam 165 görsel belirlenmiştir. Belirlenen bu görsellerden sadece 15 tanesi karikatür özellikleri taşımaktadır. Renksiz olan kitapta görseller de renksizdir. Belirlenen görsellerden kimisi gerçek görsel, kimisi de çizimdir. Kitapta yer alan görsellerden %9'u karikatürdür. Bu karikatürler yazma becerisini geliştirmek, görsel okuma becerisini geliştirmek ve yazıyı desteklemek amaçlı kullanılmıştır. Bant karikatür ve tek bir kareden oluşan karikatür olmak üzere kitapta iki çeşit karikatür vardır.

Çizelge 3

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı Orta Seviye

	Ünite	Karikatürün kullanıldığı sayfa numarası	Karikatürün kullanım amacı	Karikatürün uygulanma şekli
1. İŞ DÜNYASI	1.1 Yeni Bir İş Bulmalıyım	-	-	-
	1.2 İş Yerinde	-	-	-
	1.3 Başarının Sırları	-	-	-

2. ŞİMDİ SPOR ZAMANI	2.1 Biraz Hareket!	-	-	-
	2.2 Dünden Bugüne Spor	-	-	-
	2.3 En Büyük Kim?	-	-	-
3. HAYALLER GERÇEK OLSA	3.1 Bir Dilek Tut	-	-	-
	3.2 Ne yazık ki İmkânsız	-	-	-
	3.3 Hayal Et Olsun	-	-	-
4. BU YIL MODA NE?	4.1 Modanın Dünyü, Bugünü	-	-	-
	4.2 Vitrinde Neler Var?	49	Yazıyı desteklemek	Vinyet karikatür
	4.3 Bu Benim Tarzım	52	Yazıyı desteklemek	Tek bir kareden oluşan karikatür
5. EĞİTİM ŞART	5.1 Ders Başlıyor	-	-	-
	5.2 Asla Geç Değildir	-	-	-
	5.3 Öğrenmenin Sınırı Yok	-	-	-
6. ESTETİK VE YARATICILIK	6.1 Sanat Hayattır	-	-	-
	6.2 Sanat Her Yerde	-	-	-
	6.3 Sahnede Neler Oluyor?	-	-	-
7. İCATLAR MUCİTLER	7.1 Buldum!	-	-	-
	7.2 Onlarsız Olmuyor	-	-	-
	7.3 İcat Edildi Ama...	88	Yazma becerisini geliştirmek	Tek bir kareden oluşan karikatür
8. TABİAT ANA	8.1 Hayvanlar Âlemi	-	-	-
	8.2 Doğayla İç İçe	-	-	-
	8.3 Ne Yaptık Biz?	-	-	-
9. SİNEMA DÜNYASI	9.1 Başlıyor!.. Başlıyor!..	-	-	-
	9.2 Ödüller Sahiplerini Buluyor	-	-	-
	9.3 Unutulmayanlar	-	-	-
10. İSTER İNAN İSTER İNANMA	10.1 Mitoloji	-	-	-
	10.2 Batıl İnançlar	-	-	-
	10.3 Gizemli Olaylar	-	-	-

11. BUGÜN BAYRAM	11.1 İyi Bayramlar	-	-	-
	11.2 Kutlu Olsun	-	-	-
	11.3 Nice Yıllara	-	-	-
12. İNSANA DAİR	12.1 Farklılıklara Rağmen	-	-	-
	12. 2 Kime Göre Normal?	-	-	-
	12. 3 Bana Biraz İzin Ver	-	-	-
KARŞILIKLI KONUŞMA	8. Ünite A / B	165,166	Yazıyı desteklemek	Tek bir kareden oluşan karikatür
	9. Ünite A / B	167,168	Konuşma becerisini geliştirmek	Çizgiöykü-çizgiroman karikatürü
	10. Ünite A / B	169,170	Konuşma becerisini geliştirmek	Tek bir kareden oluşan karikatür

“Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı Orta Seviye” de bulunan toplam 332 görselden 41 tanesi karikatürdür. Geriye kalanlar gerçek resimler ve çizimlerdir. Bu kitapta %12 oranında karikatür kullanıldığı belirlenmiştir. Belirlenen bu karikatürler yazıyı desteklemek, yazma becerisini geliştirmek ve konuşma becerisini geliştirmek amacıyla kullanılmıştır. Vinyet karikatür, tek bir kareden oluşan karikatür ve çizgiöykü-çizgiroman karikatürü olmak üzere üç çeşit karikatürün kullanıldığı belirlenmiştir.

Çizelge 4

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Çalışma Kitabı Orta Seviye

	Ünite	Karikatürün kullanıldığı sayfa numarası	Karikatürün kullanım amacı	Karikatürün uygulanma şekli
1. İŞ DÜNYASI	1.1 Yeni Bir İş Bulmalıyım	-	-	-
	1.2 İş Yerinde	8	Yazıyı desteklemek	Vinyet karikatür
	1.3 Başarının Sırları	-	-	-
2. ŞİMDİ SPOR ZAMANI	2.1 Biraz Hareket!	-	-	-
	2.2 Düünden Bugüne Spor	-	-	-
	2.3 En Büyük Kim?	-	-	-

	3.1 Bir Dilek Tut	-	-	-
3. HAYALLER GERÇEK OLSA	3.2 Ne yazık ki İmkânsız	-	-	-
	3.3 Hayal Et Olsun	-	-	-
4. BU YIL MODA NE?	4.1 Modanın Dünü, Bugünü	-	-	-
	4.2 Vitrinde Neler Var?	-	-	-
	4.3 Bu Benim Tarzım	-	-	-
5. EĞİTİM ŞART	5.1 Ders Başlıyor	-	-	-
	5.2 Asla Geç Değildir	-	-	-
	5.3 Öğrenmenin Sınırı Yok	-	-	-
6. ESTETİK VE YARATICILIK	6.1 Sanat Hayattır	-	-	-
	6.2 Sanat Her Yerde	-	-	-
	6.3 Sahnede Neler Oluyor?	-	-	-
7. İCATLAR MUCİTLER	7.1 Buldum!	-	-	-
	7.2 Onlarsız Olmuyor	-	-	-
	7.3 İcat Edildi Ama...	-	-	-
8. TABİA TANA	8.1 Hayvanlar Âlemi	-	-	-
	8.2 Doğayla İç İçe	-	-	-
	8.3 Ne Yaptık Biz?	-	-	-
9. SINEMA DÜNYASI	9.1 Başlıyor!.. Başlıyor!..	-	-	-
	9.2 Ödüller Sahiplerini Buluyor	-	-	-
	9.3 Unutulmayanlar	-	-	-
10. İSTER İNAN İSTER İNANMA	10.1 Mitoloji	-	-	-
	10.2 Batıl İnançlar	-	-	-
	10.3 Gizemli Olaylar	-	-	-
11. BUGÜN BAYRAM	11.1 İyi Bayramlar	-	-	-
	11.2 Kutlu Olsun	-	-	-
	11.3 Nice Yıllara	-	-	-

12. İNSANA DAİR	12.1 Farklılıklara Rağmen	-	-	-
	12.2 Kime Göre Normal?	-	-	-
	12.3 Bana Biraz İzin Ver	77	Yazıyı desteklemek	Tek bir kareden oluşan karikatür

“Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Çalışma Kitabı Orta Seviye” de bulunan toplam 58 görselden üç tanesi karikatür özelliklerini barındırmaktadır. Bu bağlamda kitapta %5 oranında karikatür kullanıldığı gözlemlenmiştir. Vinyet ve tek bir kareden oluşan karikatürün kullanıldığı kitapta, karikatürler yazıyı desteklemek amaçlı kullanılmıştır.

Çizelge 5

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı Yüksek Seviye

	Ünite	Karikatürün kullanıldığı sayfa numarası	Karikatürün kullanım amacı	Karikatürün uygulanma şekli
1. EDEBİYAT DÜNYASINDAN	1.1 Okur Yazar mısınız?	-	-	-
	1.2 Türkçe Yazın	-	-	-
	1.3 Sizin Klasiginiz Ne?	-	-	-
2. YAŞADIKÇA	2.1 Gençlik Başımda Duman	-	-	-
	2.2 Hayatınızda Kim Var?	-	-	-
	2.3 Eyvah! Yaşlanıyorum!	-	-	-
3. KURTULAMADIKLA RİMİZ	3.1 Neden Korkuyorsunuz?	-	-	-
	3.2 Onsuz Olmaz	-	-	-
	3.3 Takmayın Kafanıza	-	-	-
4. DÜNYACA ÜNLÜ	4.1. Dünya Mutfakları	-	-	-
	4.2 Dünyanın Dansı	-	-	-
	4.3 Giysiler	-	-	-

5. PARA... PARA... PARA...	5.1 Paranın Ne Önemi Var?	-	-	-
	5.2 Lüküs Hayat	-	-	-
	5.3 Az Para İle Çok Mutluluk	-	-	-
6. DİLE GELMEK	6.1 Dil ve İletişim	-	-	-
	6.2 Bedenimizin Dili	-	-	-
	6.3 Dilin Kemiği	-	-	-
7. HADİ BENİ GÜLDÜR	7.1 Gülümse	-	-	-
	7.2 Mizahın Türkçesi	-	-	-
	7.3 Komedi Dünyası	-	-	-
8. RUHUN GİDASI	8.1 Müzik Başucumda	-	-	-
	8.2 Çare Müzikte	-	-	-
	8.3 Şarkı Söylemek Lazım	-	-	-
9. YAPI VE YAPIM	9.1 Dünyanın Bin Bir Harikası	-	-	-
	9.2 Taşın Estetiği	-	-	-
	9.3 Saygılı Kentleşme	-	-	-
10. TELE- VİZYON	10.1 Her An Her Yerde	-	-	-
	10.2 Bir Dizi Dizi	-	-	-
	10.3 Yarışalım mı?	-	-	-
11. İNSANIN BÜYÜK SIRRI	11.1 Bizi Biz Yapan Beyin	-	-	-
	11.2 Zeka Küpü müsünüz?	-	-	-
	11.3 Güç Bende Artık	-	-	-
12. UZAYDAYIZ	12.1 Evrende Yolculuk	-	-	-
	12.2 Uzaya Yolculuk	-	-	-
	12.3 Yıldızların Söyledikleri	-	-	-

“Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı Yüksek Seviye” de toplam 270 görsel bulunmaktadır. Gerçek görsel ve çizimlerin yer aldığı bu görseller arasında karikatür bulunmamaktadır.

Çizelge 6

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Çalışma Kitabı Yüksek Seviye

	Ünite	Karikatürün kullanıldığı sayfa numarası	Karikatürün kullanım amacı	Karikatürün uygulanma şekli
1. EDEBİYAT DÜNYASINDAN	1.1 Okur Yazar mısınız?	-	-	-
	1.2 Türkçe Yazın	-	-	-
	1.3 Sizin Klasiğiniz Ne?	-	-	-
2. YAŞAD İKÇA	2.1 Gençlik Başında Duman	-	-	-
	2.2 Hayatınızda Kim Var?	-	-	-
	2.3 Eyvah! Yaşlanıyorum!	-	-	-
3. KURTULA MADIKLA RİMİZ	3.1 Neden Korkuyorsunuz?	-	-	-
	3.2 Onsuz Olmaz	-	-	-
	3.3 Takmayın Kafanıza	23	Yazıyı desteklemek	Tek bir kareden oluşan karikatür
4. DÜNYA CA ÜNLÜ	4.1 Dünya Mutfakları	-	-	-
	4.2 Dünyanın Dansı	-	-	-
	4.3 Giysiler	-	-	-
5. PARA... PARA... PARA...	5.1 Paranın Ne Önemi Var?	-	-	-
	5.2 Lüküs Hayat	-	-	-
	5.3 Az Para İle Çok Mutluluk	-	-	-
6. DİLE GELMEK	6.1 Dil ve İletişim	-	-	-
	6.2 Bedenimizin Dili	-	-	-
	6.3 Dilin Kemiği	-	-	-
7. HADİ BENİ GÜLDÜR	7.1 Gülümse	-	-	-
	7.2 Mizahın Türkçesi	-	-	-
	7.3 Komedi Dünyası	-	-	-

8.	RUHUN GIDASINI	8.1 Müzik	-	-	-
		Başucumda	-	-	-
		8. 2 Çare Müzikte	-	-	-
9.	YAPI VE YAPIM	8.3 Şarkı Söylemek	-	-	-
		Lazım	-	-	-
		9.1 Dünyanın Bin	-	-	-
9.	YAPI VE YAPIM	Bir Harikası	-	-	-
		9.2 Taşın Estetiği	-	-	-
		9.3 Saygılı	-	-	-
10.	TELE VİZYON	Kentleşme	-	-	-
		10.1 Her An Her	-	-	-
		Yerde	-	-	-
10.	TELE VİZYON	10.2 Bir Dizi Dizi	-	-	-
		10.3 Yarışalım mı?	-	-	-
		11.1 Bizi Biz Yapan	-	-	-
11.	İNSANIN BÜYÜK SIRRI	Beyin	-	-	-
		11.2 Zekâ Küptü	-	-	-
		müsünüz?	-	-	-
11.	İNSANIN BÜYÜK SIRRI	11.3 Güç Bende	-	-	-
		Artık	-	-	-
		12.1 Evrende	-	-	-
12.	UZAYDAYIZ	Yolculuk	-	-	-
		12.2 Uzaya	-	-	-
		Yolculuk	-	-	-
12.	UZAYDAYIZ	12.3 Yıldızların	-	-	-
		Söyledikleri	-	-	-

“Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Çalışma Kitabı Yüksek Seviye” de 35 görsel yer almakta ve bunlardan sadece bir tanesi karikatür olma özelliklerini taşımaktadır. Yani kitapta %2 oranında karikatür bulunmaktadır. Tek bir kareden oluşan bu karikatür yazıyı desteklemek amaçlı kullanılmıştır.

4.2. Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti

Gazi Üniversitesi TÖMER tarafından kullanılan “Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti” beş seviyeden oluşmakta ve her seviyede bir ders kitabı bulunmaktadır. Bu sette toplam beş kitap incelenmiştir. Her bir kitaptaki görsellerin sayısı belirlenmiştir. Belirlenen bu görsellerden kaç tanesinin karikatür olduğu belirlenmiştir. Karikatürlerin sayfası, kullanım amacı ve çeşidine de ayrıca değinilmiştir.

Çizelge 7

Yabancılar İçin Türkçe A1

	Ünite	Karikatürün kullanıldığı sayfa numarası	Karikatürün kullanım amacı	Karikatürün uygulanma şekli
1. MERHABA	1. Ben ve Arkadaşlarım	5	Konuşma becerisini geliştirmek	Tek bir kareden oluşan karikatür
	2. Ben Kimim?	-	-	-
	3. O Nasıl Biri?	-	-	-
	4. Evim ve Çevrem	20	Görsel okuma becerisini geliştirmek / Dilbilgisi öğelerini öğretmek	Tek bir kareden oluşan karikatür
2. NEREDE, NE ZAMAN, NE NASIL?	1. Hayat Nasıl Gidiyor?	28	Yazıyı desteklemek	Tek bir kareden oluşan karikatür
		30	Yazma becerisini geliştirmek	Kavram karikatürü
	2. Tadı Damağında	32	Yazıyı desteklemek	Tek bir kareden oluşan karikatür
		33	Yazıyı desteklemek	Vinyet karikatür
	3. Öğrenciler Alışverişte	39	Yeni sözcükler öğretmek	Tek bir kareden oluşan karikatür
	4. Ben Çok Hastayım	42	Yeni sözcükler öğretmek	Kavram karikatürü
3. DİKKAT!	1. Otoparda	46	Yazıyı desteklemek	Tek bir kareden oluşan karikatür
		48	Konuşma becerisini geliştirmek	Tek bir kareden oluşan karikatür
	2. Hastanede	-	-	-
	3. Cadde ve Sokaklar	52	Okuduğunu anlama becerisini geliştirmek	Tek bir kareden oluşan karikatür
	4. İçinde Ne Var?	-	-	-
4. TEKNİK İŞLEMLER	1. Sevgili Günlük	-	-	-
	2. Kumbara Bankası	67	Dilbilgisi öğelerini öğretmek	Kavram karikatürü
		69	Yazma becerisini geliştirmek	Çizgiöykü-çizgiroman karikatürü
	3. Kahve Molası	70	Yazıyı desteklemek	Vinyet karikatür
		72	Konuşma becerisini geliştirmek	Tek bir kareden oluşan karikatür
		73	Yazıyı desteklemek	Tek bir kareden oluşan karikatür
	4. Yeni Tarife	-	-	-

NASIL	1. Şaka	-	-	-
	2. Anıtkabir Ziyareti	84	Görsel okuma becerisini geliştirmek	Tek bir kareden oluşan karikatür
	3. Hakan'ın Yurttaki İlk Günü	-	-	-
	4. Kapadokya Yolu	92	Konuşma becerisini geliştirmek	Tek bir kareden oluşan karikatür
5. GİDERİM?	1. Kutlama Mesajları	97	Konuşma becerisini geliştirmek	Vinyet karikatür
	2. Çok Yaşa!	-	-	-
	3. Mesajınız Var!	-	-	-
	4. Güzel Bir Günün Sonunda	-	-	-
6. İLETİŞİM KURUYORUM	1. Kutlama Mesajları	97	Konuşma becerisini geliştirmek	Vinyet karikatür
	2. Çok Yaşa!	-	-	-
	3. Mesajınız Var!	-	-	-
	4. Güzel Bir Günün Sonunda	-	-	-

“Yabancılar İçin Türkçe A1” de toplam 476 görsel bulunmaktadır. Bu görsellerden bazıları gerçek görseller, bazıları çizim, bazıları da karikatürdür. Kitapta bulunan görsellerden 34 tanesi karikatür özellikleri taşımaktadır. Bu bağlamda kitapta yer alan görsellerden %7’si karikatürdür. Bunlar tek bir kareden oluşan karikatür, vinyet karikatür, kavram karikatürü ve çizgiöykü-çizgiroman karikatürleridir. Bu karikatürler konuşma ve görsel okuma becerisini geliştirmek, dilbilgisi öğelerini öğretmek, yazma becerisini geliştirmek, yazıyı desteklemek ve okuduğunu anlama becerisini geliştirmek için kullanılmıştır.

Çizelge 8

Yabancılar İçin Türkçe A2

	Ünite	Karikatürün kullanıldığı sayfa numarası	Karikatürün kullanım amacı	Karikatürün uygulanma şekli
1. HABERİN VAR MI?	1. Haberler	-	-	-
	2. İhsan Oktay Anar’ın Son Kitabı Çıktı!	-	-	-
	3. Hava Durumu	13	Yazıyı desteklemek	Tek bir kareden oluşan karikatür
		14	Konuşma becerisini geliştirmek	Tek bir kareden oluşan karikatür
2. BU BENİM DÜNYAM	4. Bir Köşe Yazısı	-	-	-
	1. Mektubunuz Var!	-	-	-
	2. Kargonuz Var!	29	Yeni sözcük öğretmek	Kavram karikatürü
	3. Çömlükçilik Kursu	-	-	-
	4. Sudaki resimler	36	Yazıyı desteklemek	Tek bir kareden oluşan karikatür

DURMA,	1. Küçük Bilim insanları	40	Yazıyı desteklemek	Tek bir kareden oluşan karikatür
	2. Ehlisiz Kimse Kalmasın	-	-	-
	3. Gezelim, Görelim!	-	-	-
	4. En İyi Arkadaşım Evleniyor!	-	-	-
3. KEŞFET	1. Görüntülü Telefon Görüşmesi	-	-	-
	2. Film Başlıyor	-	-	-
	3. E-posta Hesabım	68	Yazıyı desteklemek	Tek bir kareden oluşan karikatür
	4. Bu Nasıl Çalışır?	-	-	-
4. HAYATI ÖĞRENYORUZ	1. Sabiha Gökçen	-	-	-
	2. Uzun Ömrün Sırları	-	-	-
	3. Üniversiteye İlk Adım	86	Yazıyı desteklemek	Vinyet karikatür
	4. Yedigöller	-	-	-
5. OKUYALIM VE ÖĞRENELİM	1. Sabiha Gökçen	-	-	-
	2. Uzun Ömrün Sırları	-	-	-
	3. Üniversiteye İlk Adım	87	Yazıyı desteklemek	Tek bir kareden oluşan karikatür
	4. Yedigöller	-	-	-

“Yabancılar İçin Türkçe A2” de toplam 258 görsel belirlenmiştir. Belirlenen bu görsellerden 14 tanesi karikatürdür. Belirlenen %5 oranlık karikatürler yazıyı desteklemek, konuşma becerisini geliştirmek ve yeni sözcük öğretmek amacıyla kullanılmıştır. Bu kitapta tek bir kareden oluşan karikatür, kavram karikatürü ve vinyet karikatür olmak üzere üç çeşit karikatür yer almaktadır.

Çizelge 9

Yabancılar İçin Türkçe B1

	Ünite	Karikatürün kullanıldığı sayfa numarası	Karikatürün kullanım amacı	Karikatürün uygulanma şekli
1. GÖRÜNDÜĞÜ GİBİ DEĞİL	1. Ünlü Olmak Çok Kolay (!)	-	-	-
	2. Sanal Âlem	-	-	-
	3. Kitabın Hikâyesi	14	Konuşma becerisini geliştirmek	Tek bir kareden oluşan karikatür
	4. Batıl İnançlar	18	Konuşma becerisini geliştirmek	Tek bir kareden oluşan karikatür
		19	Görsel okuma becerisini geliştirmek	Tek bir kareden oluşan karikatür

HAYATI	1. Stresle Baş Etmenin Yolu	-	-	-
	2. Yeteneklerini Keşfet!	-	-	-
	3. Bir Kilimi Okumak!	-	-	-
	4. Ekonomi Gündemi	-	-	-
2. OKUYORUZ	1. Bir Başarı Öyküsü	-	-	-
	2. Kahve ve Kitap	-	-	-
	3. Korku Yolu	-	-	-
	4. Dünyamız Tehdit Altında	-	-	-
3. BİR BİLENE DANIŞALIM	1. Yunus Emre'ye Mektup	-	-	-
	2. Şikâyetim Var!	-	-	-
	3. Eleman Aranıyor	-	-	-
	4. Hayatım Tiyatro	74	Konuşma becerisini geliştirmek	Kavram karikatürü
4. GEÇMİŞTEN GELECEĞE!		74	Yazıyı desteklemek	Vinyet karikatür
	1. Zümrüdüanka Kuşu	-	-	-
	2. Tuz Masalı	83	Konuşma becerisini geliştirmek	Tek bir kareden oluşan karikatür
		84	Konuşma becerisini geliştirmek	Tek bir kareden oluşan karikatür
5. HİKÂYELEER VE HAYATIMIZ	3. Narkissos ya da Nergis	-	-	-
	4. Bilim Kurgunun Kıyılarında: Fahrenheit 451	-	-	-

“Yabancılar İçin Türkçe B1” kitabında 214 görsel belirlenmiştir. Belirlenen bu görsellerden kimisi gerçek resim, kimisi çizim 10 tanesi de karikatürdür. %4 oranında karikatürün yer aldığı kitapta tek bir kareden oluşan karikatür, kavram karikatürü ve vinyet karikatür bulunmaktadır. Bu karikatürler konuşma ve görsel okuma becerisini geliştirmek ve yazıyı desteklemek amacıyla kullanılmıştır.

Çizelge 10

Yabancılar İçin Türkçe B2

	Ünite	Karikatürün kullanıldığı sayfa numarası	Karikatürün kullanım amacı	Karikatürün uygulanma şekli
1. UZAMINA SOR NE	1. Güzel Sanatlar	-	-	-
	2. Faydalı ve Zararlı: GDO / Faydasıyla Zararıyla GDO	12	Konuşma becerisini geliştirmek	Tek bir kareden oluşan karikatür
	3. Arkeoloji	-	-	-
	4. Üstün Zekâlıların Eğitimi	-	-	-
2. YAPMALI?	1. Doğru Mesleği Seçmek	-	-	-
	2. Yeni Bir Başlangıç	-	-	-
	3. İletişim Kurmak	-	-	-
	4. Derinlerin Hâkimi	39	Konuşma becerisini	Tek bir kareden oluşan karikatür
3. KÜLTÜR SANAT	1. Ankara'da Kültür Sanat	-	-	-
	2. Söyleşi: Sanat Durağı	-	-	-
	3. Her Yazar Kendini mi Yazar?	58	Deyimleri öğretmek / Görsel okuma becerisini geliştirmek / Yazma becerisini	Tek bir kareden oluşan karikatür
	4. Nuri Bilge Ceylan: Bir Doğa Fotoğrafçısı	-	-	-
4. BİLİMDEN DÜNYAMIZA	1. Bilme Adanmış Bir Ömür	-	-	-
	2. Eskici	-	-	-
	3. Karagöz ve Hacivat	77	Yazma becerisini geliştirmek	Tek bir kareden oluşan karikatür
	4. Don Kişot ve Yardımcısı	-	-	-
5. SANATTAN BİLİME	1. Depremle Yaşamak	-	-	-
	2. Işıklı Yazı Yazan Sanatçı	95	Yazma becerisini geliştirmek	Tek bir kareden oluşan karikatür
	3. Simülasyon ve Tıp	-	-	-
	4. Elektronik Eşyalarınızın Ömrü Ne Kadar?	-	-	-

“Yabancılar İçin Türkçe B2” kitabında 216 görselin arasında 14 tane karikatür belirlenmiştir. Bu bağlamda %6 oranında karikatür bulunduğu gözlemlenmiştir. Bu karikatürler konuşma becerisini geliştirmek, deyimleri öğretmek, görsel okuma ve yazma becerisini geliştirmek amacıyla kullanılmıştır.

Bu kitapta sadece tek bir kareden oluşan karikatür çeşidinin kullanıldığı belirlenmiştir.

Çizelge 11

Yabancılar İçin Türkçe C1

	Ünite	Karikatürün kullanıldığı sayfa numarası	Karikatürün kullanım amacı	Karikatürün uygulanma şekli
1. KÜLTÜR VE SANAT	1. Türk Mirasının Işığı	-	-	-
	2. Gel Zaman Git Zaman	-	-	-
	3. Birlikte Eğleniyoruz	-	-	-
	4. Dünyüyle Bugünüyle Halk Oyunları	-	-	-
2. SAĞLIĞIM	1. Genetik Şifre	35	Yazma becerisini geliştirmek	Tek bir kareden oluşan karikatür
	2. Gelişen Dünyanın Değişen Hastalıkları	-	-	-
	3. Ayakkabı İçin Klima (Klimayak)	-	-	-
	4. Nüfus Patlaması	51	Yazıyı desteklemek	Tek bir kareden oluşan karikatür
3. FARKINDA MISINIZ?	1. Tükettikçe Tükenen İnsanlık	-	-	-
	2. Karşı Cinsi Anlama Kılavuzu	-	-	-
	3. Parmaklarınızın Ucunda Bir Dünya	66	Yazıyı desteklemek / Konuşma becerisini geliştirmek	Tek bir kareden oluşan karikatür
	4. Bunları Duydunuz Mu?	72	Yeni sözcük öğretmek / Yazıyı desteklemek / Konuşma becerisini geliştirmek	Kavram karikatürü Tek bir kareden oluşan karikatür
4. EDEBİYAT DÜNYASINDAN	1. Şiir Ülkesinin Mısralarında Gezinti	-	-	-
	2. Beyaz Gemi	-	-	-
	3. Bir Arayışın Hikâyesi: Küçük Kara Balık	88	Yazıyı desteklemek	Tek bir kareden oluşan karikatür
	4. Ah Şu Gençler!	91	Yazıyı desteklemek	Tek bir kareden oluşan karikatür

5. KİM HAKLI?	1. Rüya	100	Yazma becerisini geliştirmek	Tek bir kareden oluşan karikatür
	2. İnsanlığın Sınavı	-	-	-
	3. Hırsız	107	Yazıyı desteklemek	Vinyet karikatür
		108	Konuşma becerisini geliştirmek	Tek bir kareden oluşan karikatür
		108	Yazma becerisini geliştirmek	Tek bir kareden oluşan karikatür
	4. Mecazlarla Örülen Dil: Türkçe	112	Yazıyı desteklemek	Vinyet karikatür
114		Deyimleri öğretmek/ Yazma becerisini geliştirmek	Portre karikatür	

“Yabancılar İçin Türkçe C1” ders kitabında 152 görsel bulunmaktadır. Bu görseller arasında 17 tanesi karikatürdür. Bu bağlamda bu görsellerden %11’i karikatürdür. Bu karikatürler yazma becerisini geliştirmek, yazıyı desteklemek, konuşma becerisini geliştirmek ve deyimleri öğretmek amacıyla kullanılmıştır. “Yabancılar İçin Türkçe C1” ders kitabında tek bir kareden oluşan karikatür, kavram karikatürü, vinyet karikatür ve porte karikatür olmak üzere toplam dört çeşit karikatür vardır.

4.3. Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti

Yunus Emre Enstitüsü tarafından hazırlanan ve kullanılan “Yedi İklim Öğretim” seti 6 seviyeden oluşmakta ve her seviyede bir ders kitabı, bir çalışma kitabı bulunmaktadır. Bu sette toplam 12 kitap incelenmiştir. Her bir kitaptaki görsellerin sayısı belirlenmiştir. Belirlenen bu görsellerden kaç tanesinin karikatür olduğu saptanmıştır. Saptanan bu karikatürlerin kullanıldığı sayfa, kullanım amacı ve karikatürün çeşidi de ayrıca belirlenmiştir.

Çizelge 12

Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı A1

	Ünite	Karikatürün kullanıldığı sayfa numarası	Karikatürün kullanım amacı	Karikatürün uygulanma şekli
1. TANIŞMA	A) Merhaba	-	-	-
	B) Nerelisiniz?	24	Okuduğunu anlama becerisini geliştirmek	Tek bir kareden oluşan karikatür
	C) Karşılaşma- Selamlaşma	-	-	-
2. AİLEMİZ	A) Ailem ve Ben	-	-	-
	B) Evim	-	-	-
	C) Adresim	-	-	-
3. GÜNLÜK HAYAT	A) Saat Kaçta?	-	-	-
	B) Ne Kadar? Kaç Lira?	-	-	-
	C) Nerede? Ne Zaman?	-	-	-
4. ÇEVREMİZ	A) Bizim Sokağımız	-	-	-
	B) Ne? Nerede?	88	Okuduğunu anlama becerisini geliştirmek	Tek bir kareden oluşan karikatür
	C) Bir Haftalık Planımız	90	Okuduğunu ve dinlediğini anlama becerisini geliştirmek /Dilbilgisi öğelerini öğretmek	Tek bir kareden oluşan karikatür
5. MESLEKLER	A) Meslekleri Taniyalım	-	-	-
	B) Ne Olmak İstiyorsun?	108	Okuduğunu anlama becerisini geliştirmek	Tek bir kareden oluşan karikatür
	C) Hobilerim	-	-	-
6. ULAŞIM	A) Yolculuk Nereye?	-	-	-
	B) Trafikte	-	-	-
	C) Hobilerim	-	-	-
7. İLETİŞİM	A) Telefon	-	-	-
	B) Bilgisayar ve İnternet	144	Yazıyı desteklemek	Vinyet karikatür
		145	Yazıyı desteklemek	Vinyet karikatür
	C) Yüz Yüze	148	Konuşma becerisini geliştirmek	Vinyet karikatür
8. TATİL		149	Yazıyı desteklemek	Vinyet karikatür
	A) Hafta Sonu	-	-	-
	B) Yaz Tatili	-	-	-
	C) Bayram	-	-	-

“Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı A1” de toplam 801 görsel bulunmaktadır. Bu görsellerden bazıları gerçek görseller, bazıları çizim, bazıları da karikatürdür. Görseller renkli ve siyah-beyaz olmak üzere iki çeşittir. Kitapta bulunan görsellerden 18 tanesi karikatür özelliklerini taşımaktadır. Bu bağlamda kitapta bulunan görsellerin %2’sinin karikatür olduğu gözlemlenmektedir. “Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı A1” de bulunan karikatürler tek bir kareden oluşan karikatür ve vinyet karikatür olmak üzere iki çeşittir. Bu karikatürler okuduğunu ve dinlediğini anlama becerisini geliştirmek, dilbilgisi öğelerini öğretmek, yazıyı desteklemek ve konuşma becerisini geliştirmek amacıyla kullanılmıştır.

Çizelge 13

Yedi İklim Türkçe Çalışma Kitabı A1

Ünite	Karikatürün kullanıldığı sayfa numarası	Karikatürün kullanım amacı	Karikatürün uygulanma şekli
1. TANIŞMA	14	Görsel okuma becerisini geliştirmek / Dilbilgisi öğelerini öğretmek	Tek bir kareden oluşan karikatür
	36	Dilbilgisi öğelerini öğretmek	Tek bir kareden oluşan karikatür
	50	Yazıyı desteklemek	Tek bir kareden oluşan karikatür
2. AİLEMİZ	-	-	-
3. GÜNLÜK HAYAT	-	-	-
4. ÇEVREMİZ	-	-	-
5. MESLEKLER	-	-	-
6. ULAŞIM	-	-	-
7. İLETİŞİM	-	-	-
8. TATİL	87	Dilbilgisi öğelerini öğretmek	Bant karikatür

“Yedi İklim Türkçe Çalışma Kitabı A1” de toplam 625 görsel belirlenmiştir. Belirlenen bu görseller arasında yalnızca beş tane karikatür bulunmaktadır. %0,8 oranında karikatür kullanılmıştır ve bu karikatürler tek bir kareden oluşan karikatür ile vinyet karikatürden oluşmaktadır. Kitapta yer alan karikatürler görsel okuma becerisini geliştirmek, dilbilgisi öğelerini öğretmek ve yazıyı desteklemek amacıyla kullanılmıştır.

Çizelge 14

Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı A2

	Ünite	Karikatürün kullanıldığı sayfa numarası	Karikatürün kullanım amacı	Karikatürün uygulanma şekli
1. ZAMAN- MEKÂN	A) Geçmiş, Şimdi, Gelecek	-	-	-
	B) Zaman Planlaması	-	-	-
	C) Farklı Şehirler, Farklı Hayatlar	-	-	-
2. SAĞLIKLI YAŞAM	A) Her Şeyin Başlı Sağlık	36	Dilbilgisi öğelerini öğretmek	Tek bir kareden oluşan karikatür
	B) Dünyamız Kirleniyor	-	-	-
	C) Trafik Canavarı	-	-	-
3. SOSYAL ETKİNLİKLER	A) Okumayı Seviorum	-	-	-
	B) Hangi Filme Gidelim?	58	Dilbilgisi öğelerini öğretmek	Tek bir kareden oluşan karikatür
	C) Spor Yap, Zinde Kal	-	-	-
4. GÜZEL ÜLKEM	A) Her Yer Tarih	-	-	-
	B) Dört Mevsim Yedi Bölge	-	-	-
	C) Tatlı Yiyelim, Tatlı Konuşalım	-	-	-
5. ÜRETİMDEN TÜKETİME	A) Üretim-Tüketim	98	Yazıyı desteklemek	Vinyet karikatür
	B) İş Yemeği	-	-	-
	C) Alışveriş	108	Deyim öğretmek	Tek bir kareden oluşan karikatür
6. DUYGULAR	A) Mektup Yazalım	-	-	-
	B) Mutlu Olmak	-	-	-
	C) Gülelim, Eğlenelim!	125	Yazıyı desteklemek	Tek bir kareden oluşan karikatür
7. TEKNOLOJİ VE İLETİŞİM	A) Elektrikli Ev Eşyaları	-	-	-
	B) Büyülü Cam- Televizyon	-	-	-
	C) Bitkiler, Hayvanlar ve Biz	143	Yazıyı desteklemek	Tek bir kareden oluşan karikatür

8. İNSAN VE TOPLUM	A) Kişilik Tipleri	154	Dilbilgisi öğelerini öğretmek	Tek bir kareden oluşan karikatür
		155	Dilbilgisi öğelerini öğretmek	Bant Karikatür
		158	Dinlediğini anlama becerisini geliştirmek	Tek bir kareden oluşan karikatür
	B) Başarının Anahtarı Elimde	-	-	-
	C) Empati Kuruyorum	-	-	-

“Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı A2” de toplam 557 görsel bulunmaktadır. Bunlardan bazıları gerçek görsel, bazıları çizim 35 tanesi de karikatürdür. Kitapta yer alan görsellerin %6’sı karikatür özelliklerini taşımaktadır. Bu karikatürler dilbilgisi öğelerini öğretmek, yazıyı desteklemek, deyim öğretmek ve dinlediğini anlama becerisini geliştirmek amacıyla kullanılmıştır. Tek bir kareden oluşan karikatür, vinyet karikatür ve bant karikatür olmak üzere toplamda üç çeşit karikatür bulunmaktadır.

Çizelge 15

Yedi İklim Türkçe Çalışma Kitabı A2

Ünite	Karikatürün kullanıldığı sayfa numarası	Karikatürün kullanım amacı	Karikatürün uygulanma şekli
1. ZAMAN- MEKÂN	-	-	-
2. SAĞLIKLI YAŞAM	24	Yazıyı desteklemek	Tek bir kareden oluşan karikatür
	27	Görsel okuma becerisini geliştirmek	Tek bir kareden oluşan karikatür
3. SOSYAL ETKİNLİKLER	-	-	-
4. GÜZEL ÜLKEM	-	-	-
5. ÜRETİMDEN TÜKETİME	-	-	-
6. DUYGULAR	-	-	-
7. TEKNOLOJİ VE İLETİŞİM	-	-	-
8. İNSAN VE TOPLUM	-	-	-

Siyah-beyaz ve renkli görsellerin birada kullanıldığı “Yedi İklim Türkçe Çalışma Kitabı A2” de toplamda 327 görsel bulunmaktadır. Bu görseller arasından yalnızca iki tanesi karikatür özelliklerini göstermektedir. Bu kitapta %0,6 oranında karikatür kullanıldığı belirlenmiştir. Tek bir kareden oluşan

karikatür çeşidinin yer aldığı çalışma kitabında karikatürler yazıyı desteklemek ve görsel okuma becerisini geliştirmek amacıyla kullanılmıştır.

Çizelge 16

Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı B1

	Ünite	Karikatürün kullanıldığı sayfa numarası	Karikatürün kullanım amacı	Karikatürün uygulanma şekli
1. HABERİN VAR MI?	A) Fısıltı Haberleri	-	-	-
	B) Son Dakika	-	-	-
	C) Sosyal Medya	-	-	-
2. YORUMLAR VE GÖRÜŞLER	A) Söyleşi	-	-	-
	B) İş Görüşmesi	-	-	-
	C) Zevkler ve Renkler Tartışılmaz	-	-	-
3. EĞİTİM	A) Eğitim Şart	-	-	-
	B) Bir Lisan Bir İnsan	-	-	-
	C) Kitap Kurdu	63	Yazıyı desteklemek	Vinyet karikatür
4. GELİN TANIŞ OLALIM	A) Türkçe Öğreniyorum	-	-	-
	B) Evim Evim, Güzel Evim	-	-	-
	C) Garanti Belgesi	87	Yazma becerisini geliştirmek	Tek bir kareden oluşan karikatür
5. ENGELLERİ KALDIRALIM	A) Biyografi	93	Görsel okuma becerisini geliştirmek	Tek bir kareden oluşan karikatür
	B) Yağmur Adam	-	-	-
	C) Zor Hayatlar	-	-	-
6. KURGU	A) 5N 1K	113	Dilbilgisi öğelerini	Tek bir kareden oluşan karikatür
	B) Hangi Film	120	Duyduğunu anlama becerisini geliştirmek	Portre karikatürü
	C) Ödül	121	Konuşma becerisini geliştirmek	Tek bir kareden oluşan karikatür
7. KUTLAMA	A) Kutlu Olsun	-	-	-
	B) Hayat Bayram Olsa	-	-	-
	C) Oğlan Bizim Kız Bizim	-	-	-

8. ÖMÜR DEDİĞİN	A) Unutulmayan Aşklar	-	-	-
	B) Başarı Hikâyeleri	-	-	-
	C) Kendi Hikâyem	-	-	-

Toplam 386 görselin bulunduğu “Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı B1” de görselleri gerçek resimler, çizimler ve karikatürler oluşturmaktadır. Bu kitapta 15 adet karikatür belirlenmiştir. Bu bağlamda %3 oranında karikatür kullanılan ders kitabında yer alan karikatürler yazıyı desteklemek, yazma ve görsel okuma becerisini geliştirmek, dilbilgisi öğelerini öğretmek, duyduğunu anlama ve konuşma becerisini geliştirmek amacıyla kullanılmıştır. Bu kitapta vinyet karikatür, tek bir kareden oluşan karikatür ve portre karikatür olmak üzere üç farklı karikatür vardır.

Çizelge 17

Yedi İklim Türkçe Çalışma Kitabı B1

Ünite	Karikatürün kullanıldığı sayfa numarası	Karikatürün kullanım amacı	Karikatürün uygulanma şekli
1. HABERİN VAR MI?	13	Dilbilgisi öğelerini öğretmek	Tek kareden oluşan karikatür
2. YORUMLAR VE GÖRÜŞLER	-	-	-
3. EĞİTİM	39	Yazıyı desteklemek	Vinyet karikatür
4. GELİN TANIŞ OLALIM	-	-	-
5. ENGELLERİ KALDIRALIM	58	Yazıyı desteklemek	Tek bir kareden oluşan karikatür
	60	Yazma becerisini geliştirmek	Tek bir kareden oluşan karikatür
6. KURGU	63	Yazıyı desteklemek	Vinyet karikatür
7. KUTLAMA	80	Atasözlerini öğretmek	Tek bir kareden oluşan karikatür
	82	Yazıyı desteklemek	Tek bir kareden oluşan karikatür
8. ÖMÜR DEDİĞİN	-	-	-

“Yedi İklim Türkçe Çalışma Kitabı B1” de 247 görsel bulunmaktadır. Bu görseller arasında 12 tanesi karikatür özelliklerini taşıırken kalan görseller gerçek resim ve çizimlerden oluşmaktadır. %4 oranında yer alan karikatürler dilbilgisini öğretmek, yazıyı desteklemek, yazma becerisini geliştirmek ve atasözlerini

öğretmek amacıyla kullanılmıştır. Kitapta yer alan karikatürler tek kareden oluşan karikatür ve vinyet karikatürdür.

Çizelge 18

Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı B2

	Ünite	Karikatürün kullanıldığı sayfa numarası	Karikatürün kullanım amacı	Karikatürün uygulanma şekli
1. MESLEĞİMDE İLERLİYORUM	A) İş Hayatı	-	-	-
	B) Püf Noktası	-	-	-
	C) Eğitim ve Bilgilendirme	-	-	-
2. DEĞERLERİMİZ BÖYLE ÖMÜR BİR GEÇTİ	A) Evlilik Hayatı	-	-	-
	B) Arkadaşlık	44	Yazma becerisini geliştirmek	Portre karikatür
		45	Dilbilgisi öğelerini öğretmek	Tek bir kareden oluşan karikatür
		49	Yazıyı desteklemek	Tek bir kareden oluşan karikatür
	C) Komşuluk	53	Konuşma becerisini geliştirmek	Tek bir kareden oluşan karikatür
	A) Hayata İlk Adım	58	Duyduğunu anlama becerisini geliştirmek	Tek bir kareden oluşan karikatür
3. BİR GEÇTİ	B) Rüzgâr Gibi Geçti	64	Yazıyı desteklemek	Tek bir kareden oluşan karikatür
		65	Yazıyı desteklemek	Tek bir kareden oluşan karikatür
		66	Yazıyı desteklemek	Tek bir kareden oluşan karikatür
4. MUTFAKTA KİM VAR?	C) Bu Da Geçer Ya Hu!	71	Görsel okuma becerisini geliştirmek	Tek bir kareden oluşan karikatür
	A) Yemekte ne var?	-	-	-
	B) Su Gibi Aziz Ol!	-	-	-
5. TERCİHİNİZ NEDİR?	C) Yemek Yapma Sanatı	-	-	-
	A) Nerede Yaşamak İstersiniz?	-	-	-
	B) Kimin Hayatı Daha Zor?	-	-	-
6. NELER OLUYOR HAYATTA?	C) Hangi Sanattan Hoşlanırsınız?	-	-	-
	A) İlginç Doğa Olayları	125	Atasözlerini öğretmek	Tek bir kareden oluşan karikatür
	B) Sıra Dışı Deneyimler	-	-	-
	C) Sırlar Dünyası	-	-	-

7. ÖĞRENDİM, ÇALIŞTIM, BAŞARDIM	A) Nasıl Öğreniyorum?	-	-	-
	B) Nasıl Çalışıyorum?	-	-	-
	C) Nasıl Başardılar?	-	-	-
8. MİSAFİR SEVER MİSİNİZ?	A) Misafirimiz Gelecek	-	-	-
	B) İş Yeri Ziyareti	-	-	-
	C) Köylerde Misafirlik	-	-	-

“Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı B2” de toplam 455 görsel bulunmaktadır. Siyah-beyaz ve renkli olan bu görsellerden 38 tanesi karikatürdür. Bu bağlamda kitapta yer alan görsellerin %8’i karikatür özelliklerini taşımaktadır. Kitapta portre karikatür ve tek bir kareden oluşan karikatür bulunmaktadır. Bu karikatürler yazma ve konuşma becerisini geliştirmek, dilbilgisi öğelerini öğretmek, yazıyı desteklemek, duyduğunu anlama ve görsel okuma becerisini geliştirmek ve atasözlerini öğretmek amacıyla kullanılmıştır.

Çizelge 19

Yedi İklim Türkçe Çalışma Kitabı B2

Ünite	Karikatürün kullanıldığı sayfa numarası	Karikatürün kullanım amacı	Karikatürün uygulanma şekli
1. MESLEĞİMDE İLERLİYORUM	-	-	-
2. DEĞERLERİMİZ	29	Atasözlerini öğretmek	Tek bir kareden oluşan karikatür
3. BİR ÖMÜR BÖYLE GEÇTİ	-	-	-
4. MUTFAKTA KİM VAR?	50	Yazıyı desteklemek	Tek bir kareden oluşan karikatür
5. TERCİHİNİZ NEDİR?	56	Yazıyı desteklemek	Vinyet karikatür
	57	Yazıyı desteklemek	Vinyet karikatür
6. NELER OLUYOR HAYATTA?	73	Yazıyı desteklemek	Vinyet karikatür
7. ÖĞRENDİM, ÇALIŞTIM, BAŞARDIM	-	-	-
8. MİSAFİR SEVER MİSİNİZ?	92	Yazıyı desteklemek	Tek bir kareden oluşan karikatür
	100	Yazıyı desteklemek	Tek bir kareden oluşan karikatür

“Yedi İklim Türkçe Çalışma Kitabı B2” de belirlenen 227 görselden 21 tanesi karikatür iken kalan görseller gerçek resim ve çizimden oluşmaktadır. Kitaptaki görseller renkli ve siyah-beyazdır. Toplamda %9 oranında karikatür bulunan kitapta tek bir kareden oluşan karikatür ile vinyet karikatür bulunmaktadır. Bu karikatürler atasözlerini öğretmek ve yazıyı desteklemek amacıyla kullanılmıştır.

Çizelge 20

Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı C1

	Ünite	Karikatürün kullanıldığı sayfa numarası	Karikatürün kullanım amacı	Karikatürün uygulanma şekli
1. SPOR	A) Daha Hızlı, Daha Yüksek, Daha Güçlü: Olimpiyatlar	-	-	-
	B) Spor Çeşitleri	-	-	-
	C) Sağlıklı yaşam İçin Spor	-	-	-
2. DEĞİŞEN DÜNYA	A) Dünden Bugüne	-	-	-
	B) Neredeyim?	-	-	-
	C) Yakın Gelecek	-	-	-
3. KELİMELEİN BÜYÜLÜ DÜNYASI	A) Sözlerin Gizemi	56	Yazıyı desteklemek	Vinyet karikatür
	B) Sazın ve Sözü Ustaları	-	-	-
	C) Hayalden Mecaza	-	-	-
4. CANLILAR ÂLEMİ	A) Hayvanlar	-	-	-
	B) Bitkiler	-	-	-
	C) Modern Hayat ve Canlılar Âlemi	-	-	-
5. TARİHE YOLCULUK	A) Yazının Macerası	-	-	-
	B) Medeniyetler	-	-	-
	C) Kilometre Taşlarımız	-	-	-
6. BİLİMİN GÖZÜYLE	A) Sempozyuma Hazırlık	-	-	-
	B) Sempozyum Günleri	-	-	-
	C) Bildiri Sunuyorum	-	-	-

7. SAYILARLA HAYAT	A) Abaküsten Bilgisayara	136	Yazıyı desteklemek	Tek bir kareden oluşan karikatür
		137	Yazıyı desteklemek	Tek bir kareden oluşan karikatür
		138	Yazıyı desteklemek	Tek bir kareden oluşan karikatür
8. KİŞİLER; KİŞİLİKLER	B) Sayılar Ne Söyler?	-	-	-
	C) Hayatımızdaki Sayılar	-	-	-
	A) Bilim Adamı	-	-	-
	B) Kişiliğin Anahtarı: El Yazısı	-	-	-
	C) Yüz hatları İle Karakter Okumak	-	-	-

“Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı C1” de toplam 306 görsel belirlenmiştir. Belirlenen bu görsellerden yalnızca dört tanesi karikatür özelliklerini taşımaktadır. Görsellerin %1’i karikatürdür. Vinyet karikatür ve tek bir kareden oluşan karikatürün yer aldığı bu kitapta karikatürler yazıyı desteklemek amacıyla kullanılmıştır.

Çizelge 21

Yedi İklim Türkçe Çalışma Kitabı C1

Ünite	Karikatürün kullanıldığı sayfa numarası	Karikatürün kullanım amacı	Karikatürün uygulanma şekli
1. SPOR	-	-	-
2. DEĞİŞEN DÜNYA	-	-	-
3. KELİMELERİN BÜYÜLÜ DÜNYASI	-	-	-
4. CANLILAR ÂLEMİ	43	Yazıyı desteklemek	Tek bir kareden oluşan karikatür
5. TARİHE YOLCULUK	-	-	-
6. BİLİMİN GÖZÜYLE	63	Yazıyı desteklemek	Vinyet karikatür
	64	Yazıyı desteklemek	Vinyet karikatür
7. SAYILARLA HAYAT	80	Yazıyı desteklemek	Vinyet karikatür
8. KİŞİLER; KİŞİLİKLER	85	Yazıyı desteklemek	Vinyet karikatür

“Yedi İklim Türkçe Çalışma Kitabı C1” de beş adet karikatür gözlemlenmiştir. Toplamda 130 görsel bulunan kitapta %3 karikatür bulunmaktadır. Vinyet karikatür ve tek bir kareden oluşan karikatürün yer aldığı çalışma kitabında karikatürler yalnızca yazıyı desteklemek amacıyla kullanılmıştır.

Çizelge 22

Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı C2

	Ünite	Karikatürün kullanıldığı sayfa numarası	Karikatürün kullanım amacı	Karikatürün uygulanma şekli
1. KELİMELELERLE DÜNYA KURMAK	A) Bir Roman Okudum Hayatım Değişti	-	-	-
	B) Hayat Bir Tiyatro Sahnesi	-	-	-
	C) Kardeş Kalemler	-	-	-
2. TÜRKÇENİN İNCELİKLERİ	A) Argo / Jargon	-	-	-
	B) Hiciv	34	Yazıyı desteklemek	Tek bir kareden oluşan karikatür
	C) Taşlama	40	Yazıyı desteklemek	Tek bir kareden oluşan karikatür
3. MODANIN KALBI		41	Yazma becerisini geliştirmek	Tek bir kareden oluşan karikatür
		41	Yazma becerisini geliştirmek	Tek bir kareden oluşan karikatür
	A) Moda	-	-	-
4. BİLİMİN ÖTESİNDE	B) Estetik	-	-	-
	C) Tasarım	-	-	-
	A) Sanata Bakış Açısı	-	-	-
5. KÜLTÜR AYNAMIZDAN YANSIMALAR	B) Bilim Dünyası	78	Yazıyı desteklemek	Tek bir kareden oluşan karikatür
	C) Uykunun Gizemi	-	-	-
	A) Karagöz Oyunu	-	-	-
	B) Mevlana ve Mesneviden Seçmeler	94	Yazıyı desteklemek	Tek bir kareden oluşan karikatür
		96	Duyduğunu anlama becerisini geliştirmek	Tek bir kareden oluşan karikatür
	C) Portreler	99	Yazıyı desteklemek	Tek bir kareden oluşan karikatür

6. İLETİŞİM DÜNYASI	A) İletişim Türleri	-	-	-
	B) Sözsüz İletişim	-	-	-
	C) Kitle İletişimi	-	-	-
7. HAYAT DERSLERİ	A) Aksakaldan Öğütler	-	-	-
	B) Hayatın İçinden	-	-	-
	C) Mutluluğun Sırrı	-	-	-
8. GEZİ; DENEME; MAKALE	A) Gezi / Yorum	-	-	-
	B) Yazarlık ve Yalnızlık	-	-	-
	C) Uzayın Derinlikleri ve İnsan	-	-	-

“Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı C2” de toplam 219 görsel bulunmaktadır. Yalnızca dokuz tane karikatür bulunan kitapta geriye kalan görseller gerçek resim ve çizimlerdir. %4 oranında yer alan bu karikatürler yazıyı desteklemek, yazma ve duyduğunu anlama becerisini geliştirmek amacıyla kullanılmıştır. Bu kitapta tek bir kareden oluşan karikatür çeşidine rastlanmaktadır.

Çizelge 23

Yedi İklim Türkçe Çalışma Kitabı C2

Ünite	Karikatürün kullanıldığı sayfa numarası	Karikatürün kullanım amacı	Karikatürün uygulanma şekli
1. KELİMELELERLE DÜNYA KURMAK	9	Yazıyı desteklemek	Tek bir kareden oluşan karikatür
	11	Yazıyı desteklemek	Tek bir kareden oluşan karikatür
2. TÜRKÇENİN İNCELİKLERİ	27	Yazıyı desteklemek	Portre karikatür
	27	Okuduğunu anlama becerisini geliştirmek	Çizgiöykü-çizgiroman karikatürü
	27	Yazma becerisini geliştirmek	Çizgiöykü-çizgiroman karikatürü
3. MODANIN KALBİ	-	-	-
4. BİLİMİN ÖTESİNDE	-	-	-
5. KÜLTÜR AYNAMIZDAN YANSIMALAR	-	-	-
6. İLETİŞİM DÜNYASI	63	Yazıyı desteklemek	Tek bir kareden oluşan karikatür
7. HAYAT DERSLERİ	-	-	-
8. GEZİ; DENEME; MAKALE	-	-	-

“Yedi İklim Türkçe Çalışma Kitabı C2” de ise toplam 100 görsel belirlenmiştir. Belirlenen bu görseller arasında 20 tanesi karikatür özelliklerini taşımaktadır. Bu bağlamda kitapta yer alan görsellerden %20’si karikatürdür. Yazıyı desteklemek, okuduğunu anlama ve yazma becerisini geliştirmek amacıyla tek bir kareden oluşan karikatür, portre karikatür ve çizgiöykü-çizgiroman karikatürü kullanılmıştır.

4.4.İnceleme Kapsamına Alınan Ders Kitaplarındaki Karikatürlerin Kullanım Amaçları

İnceleme kapsamına alınan ders kitaplarındaki karikatürlerin kullanım amaçları kitaplarda geliştirmek istediği beceri ve kazanımlardan yola çıkılarak belirlenmiş ve on başlık halinde sınıflandırılmıştır. Bu amaçlar aşağıda listelenmektedir:

- Okuduğunu anlama becerisini geliştirmek,
- Duyduğunu anlama becerisini geliştirmek,
- Konuşma becerisini geliştirmek,
- Yazma becerisini geliştirmek,
- Dilbilgisi öğelerini öğretmek,
- Yazıyı desteklemek,
- Görsel okuma becerisini geliştirmek,
- Deyimleri öğretmek,
- Atasözlerini öğretmek,
- Yeni sözcükler öğretmek.

Karikatürler, daha önceki bölümlerde açıkladığımız dört temel dil becerisini geliştirmek için kullanılmasının yanı sıra görsel okuma becerisini de geliştirmek amaçlı kullanılmaktadır. Aynı zamanda bir dilin söz varlığı olan deyim ve atasözlerini, yeni sözcükleri öğretmek için de kullanılacak görsel uyanarlardan bir tanesidir. Son olarak da bir metnin yanında, yazıyı desteklemek ve güçlendirmek amaçlı da kullanılabilir.

İnceleme kapsamındaki Ankara Üniversitesi TÖMER tarafından hazırlanan ve kullanılan “Yeni Hitit Türkçe Öğretim Seti”nde üç ders kitabı üç de çalışma kitabı olmak üzere toplam altı kitap incelenmiştir. Temel, Orta ve Yüksek

olarak sınıflandırılan sette ders kitabı renkli iken, çalışma kitabı ve çalışma kitabındaki görseller renksizdir. Altı kitaptan oluşan sette toplam 1408 görsel belirlenmiştir. Belirlenen bu görsellerden 91 tanesi karikatür özelliklerini taşımaktadır. Bu bağlamda “Yeni Hitit Türkçe Öğretim Seti”ndeki görsellerin %6.46’sı karikatürdür.

Bu karikatürler dilbilgisi öğelerini öğretmek, görsel okuma becerisini geliştirmek, yazıyı desteklemek, yazma ve konuşma becerisini geliştirmek amaçlı kullanılmaktadır. Bazı karikatürler aynı anda birden fazla amaca hizmet edebilmekte, ancak belirleme işleminde baskın olan amaç dikkate alınmaktadır. İkinci ya da üçünü amaç çizelgelerde birlikte verilmiştir.

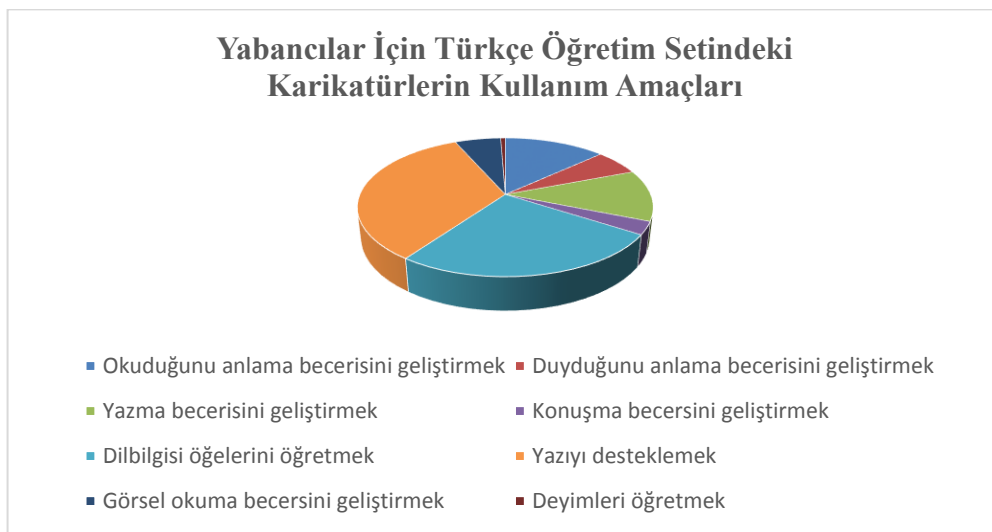
“Yeni Hitit Türkçe Öğretim Seti”nde belirlenen 91 karikatürden 34 tanesi konuşma becerisini geliştirmek amacıyla, 17 tanesi yazma becerisini geliştirmek amacıyla, 17 tanesi yazıyı desteklemek amacıyla, 15 tanesi görsel okuma becerisini geliştirmek amacıyla sekiz tanesi de dilbilgisi öğelerini öğretmek amacıyla kullanılmıştır. Belirlenen karikatürler arasında okuduğunu ve duyduğunu anlama becerisini geliştirmek amacıyla kullanılan karikatür bulunmamaktadır. “Yeni Hitit Türkçe Öğretim Seti”ndeki karikatürlerin büyük kısmının konuşma becerisini geliştirmek amacıyla kullanıldığı belirlenirken, deyim, atasözü ve yeni sözcükleri öğretmek amaçlı karikatürlerin kullanılmadığı gözlemlenmiştir.

Şekil 7. Yeni Hitit Öğretim Setindeki Karikatürlerin Kullanım Amaçları

İnceleme kapsamına alınan bir diğer set de Gazi Üniversitesi TÖMER tarafından alanında uzman öğretim görevlilerine yazdırılan ve yurtiçi ve yurtdışı TÖMER’lerde kullanılan “Yabancılar İçin Türkçe”dir. Bu set sadece ders kitabından oluşmaktadır. Toplamda beş kitabın bulunduğu set A1, A2, B1, B2 ve C1 düzeyleri için hazırlanmıştır. Renkli olan kitaplarda siyah-beyaz görsellere de rastlanmaktadır. Bu sette toplam 1316 görsel bulunmaktadır. Ancak bu görsellerden sadece 89 tanesi karikatür özelliklerini taşımaktadır. “Yabancılar İçin Türkçe” setinde yer alan görsellerden %6.76’sı karikatürdür.

Bu karikatürlerden bir tanesi okuduğunu anlama becerisini geliştirmek amaçlı kullanırken, duyduğunu anlama becerisini geliştirmek amaçlı kullanılan hiçbir karikatüre rastlanmamıştır. Kitaplardaki 89 karikatürden 24 tanesi konuşma becerisini geliştirmek amacıyla kullanılırken 11 tanesi yazma becerisini geliştirmek amacıyla kullanılmaktadır. İki karikatür dilbilgisi öğelerini öğretmek için, 27 karikatür yazıyı desteklemek için kullanılmıştır. İki karikatür görsel okuma becerisini geliştirirken 15 karikatür deyimleri öğretmektedir. Yedi karikatür ise yeni sözcük öğretmek amacıyla kullanılmaktadır. Bazı karikatürler aynı anda birden fazla amaca hizmet etmiştir, ancak belirleme işleminde baskın olan amaç dikkate alınmıştır. İkinci ya da üçüncü amaç çizelgelerde belirtilmiştir. “Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti”nde kullanılan karikatürlerin çoğunluğunun yazıyı desteklemek ve konuşma becerisini geliştirmek amaçlı kullanıldığı gözlemlenmiştir.

Şekil 8. Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Setindeki Karikatürlerin Kullanım Amaçları

Yunus Emre Enstitüsü tarafından hazırlanan ve kullanılan, inceleme kapsamındaki son set “Yedi İklim Türkçe”dir. Bu sette altı ders kitabı ve altı çalışma kitabı olmak üzere toplam 12 kitap incelenmiştir. Kitaplar Avrupa Ortak Başvuru Metni’ne göre A1, A2, B1, B2, C1 ve C2 olmak üzere altı düzeydedir. İncelenen setler arasında görsel öğeleri en çok kullanan bu sette toplam 4380 görsel belirlenmiştir. Belirlenen bu görsellerden 184 tanesi karikatür özelliklerini taşımaktadır. “Yedi İklim Türkçe” setinde yer alan görsellerden %4.20’si karikatür özellikleri taşımaktadır.

Bu karikatürlerden 22 tanesi okuduğunu anlama becerisini geliştirmek, 10 tanesi duyduğunu anlama becerisini geliştirmek, beş tanesi konuşma becerisini geliştirmek, 20 tanesi yazma becerisini geliştirmek, 43 tanesi dilbilgisi öğelerini geliştirmek, 56 tanesi yazıyı desteklemek, 10 tanesi görsel okuma becerisini geliştirmek, bir tanesi deyim öğretmek ve 17 tanesi atasözlerini öğretmek için kullanılmıştır. Yeni sözcük öğretmek amacıyla karikatür kullanılmadığı belirlenen sette en çok yazıyı desteklemek amacıyla karikatür kullanılmıştır. Bazı karikatürler aynı anda birden fazla amaca hizmet etmiştir ancak belirleme işleminde baskın olan amaç dikkate alınmıştır. İkinci ya da üçünü amaç çizelgelerde belirtilmiştir.

Şekil 9. Yedi İklim Türkçe Öğretim Setindeki Karikatürlerin Kullanım Amaçları

İnceleme kapsamına alınan Türkçe öğretim setlerinden “Yedi İklim Türkçe”de 22 karikatür okuduğunu anlama becerisini geliştirirken “Yabancılar İçin Türkçe” setinde yalnızca bir karikatür okuduğunu anlama becerisini geliştirmektedir. “Yeni Hitit Türkçe” setinde ise yer alan karikatürler bu beceriyi geliştirmek için kullanılmamıştır. “Yeni Hitit Türkçe” ve “Yabancılar İçin Türkçe” setlerinde duyduğunu anlama becerisini geliştirmek amacıyla karikatür kullanımına rastlanmazken, “Yedi İklim Türkçe” setinde 10 karikatür duyduğunu anlama becerisini geliştirmek için kullanılmıştır. Konuşma becerisi geliştirmek amacıyla üç kitapta da karikatür kullanımına rastlanmaktadır. Bu amaçla en çok karikatür “Yeni Hitit Türkçe” setinde kullanılırken “Yedi İklim Türkçe” setinde ise en az kullanımın olduğu belirlenmiştir.

Dilbilgisi öğelerini öğretmek için “Yeni Hitit Türkçe” setinde sekiz, “Yabancılar İçin Türkçe” setinde iki, “Yedi İklim Türkçe” setinde ise 43 karikatür bulunmaktadır. Yazma becerisi ve görsel okuma becerisini geliştirmek amaçlı üç sette de karikatür kullanımı belirlenirken, her iki becerinin de geliştirilmek için yoğun bir şekilde kullanıldığı set “Yedi İklim Türkçe”dir. Yazıyı desteklemek için “Yeni Hitit Türkçe” setinde 17 karikatürün, “Yabancılar İçin Türkçe” setinde 27, “Yedi İklim Türkçe” setinde ise 56 karikatürün bulunduğu belirlenmiştir.

“Yeni Hitit Türkçe” setinde deyimleri öğretmek amacıyla karikatür kullanılmazken, “Yabancılar İçin Türkçe” setinde kazanımı sağlamak amacıyla 15, “Yedi İklim Türkçe” setinde de yalnızca bir karikatür olduğu gözlemlenmiştir. Atasözlerini öğretmek amacıyla yalnızca “Yedi İklim Türkçe” setinde karikatür kullanılmıştır. Yeni sözcük öğretimi amacıyla “Yeni Hitit Türkçe” ve “Yedi İklim Türkçe” setlerinde karikatür bulunmaz iken, “Yabancılar İçin Türkçe” setinde yedi karikatür kullanıldığı belirlenmiştir.

Çizelge 24

İnceleme Kapsamına Alınan Türkçe Öğretim Setlerindeki Karikatürlerin Kullanım Amacı

	Yeni Hitit Türkçe Öğretim Seti	Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti	Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti
Okuduğunu anlama becerisini geliştirmek	-	1	22
Duyduğunu anlama becerisini geliştirmek	-	-	10
Konuşma becerisini geliştirmek	34	24	5
Yazma becerisini geliştirmek	17	11	20
Dilbilgisini öğelerini öğretmek	8	2	43
Yazıyı desteklemek	17	27	56
Görsel okuma becerisini geliştirmek	15	2	10
Deyimleri öğretmek	-	15	1
Atasözlerini öğretmek	-	-	17
Yeni sözcükler öğretmek	-	7	-
Toplam	91	89	184

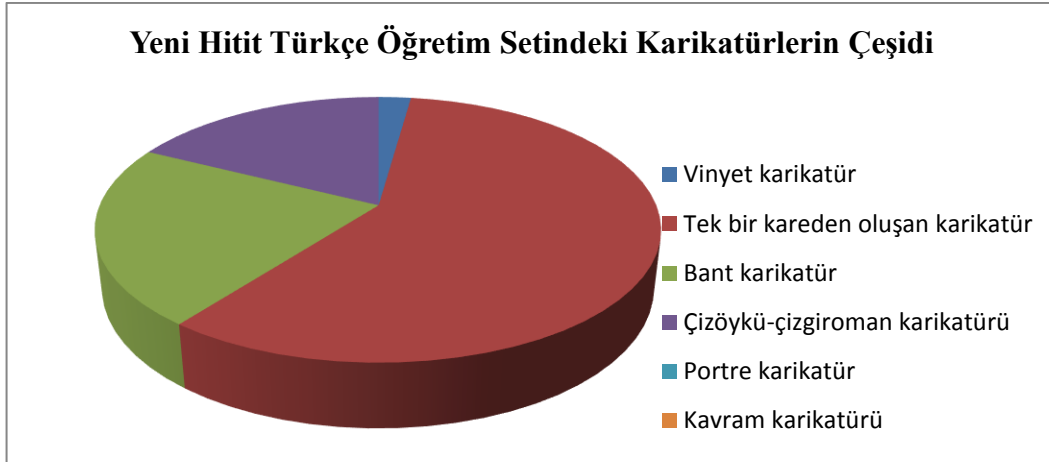
4.5. İnceleme Kapsamına Alınan Ders Kitaplarındaki Karikatürlerin Çeşidi

İnceleme kapsamına alınan ders kitaplarındaki karikatürler Özer'in (2007) sınıflandırması esas alınarak yapılmıştır. Yazara göre karikatürler altıya ayrılmaktadır. Bunlar:

1. Vinyet karikatür
2. Tek bir kareden oluşan karikatür
3. Bant karikatür
4. Çizgiöykü-çizgiroman karikatürü
5. Portre karikatür
6. Kavram karikatürü

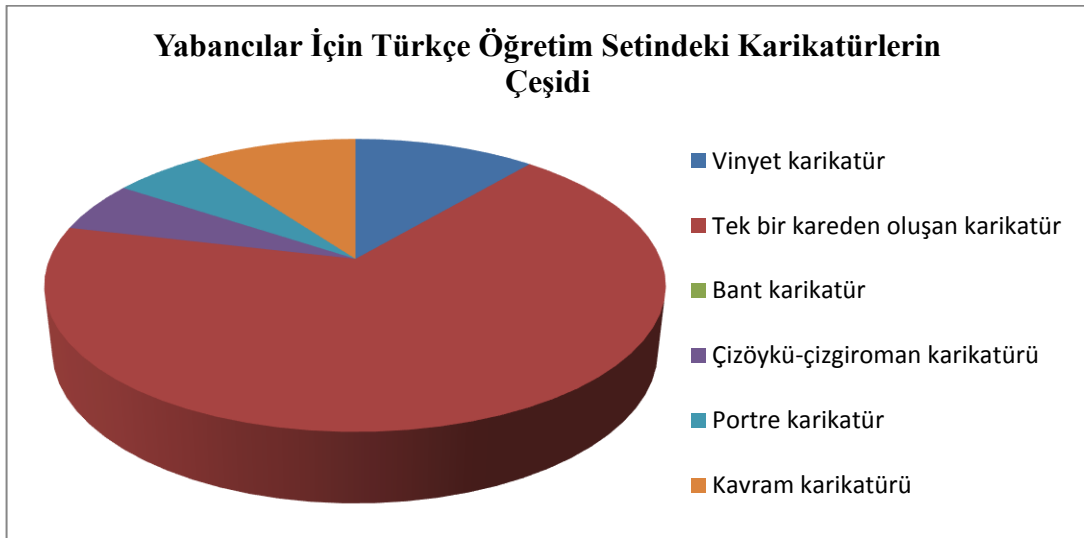
Ankara Üniversitesi TÖMER “Yeni Hitit Türkçe” setinde bulunan 91 karikatürden iki tanesi vinyet karikatür, 53 tanesi tek bir kareden oluşan karikatür,

20 tanesi bant karikatür ve 16 tanesi çizgiöykü-çizgiroman karikatürüdür. “Yeni Hitit Türkçe” setinde portre karikatürü ve kavram karikatürü bulunmamaktadır.

Şekil 10. Yeni Hitit Türkçe Öğretim Setindeki Karikatürlerin Çeşidi

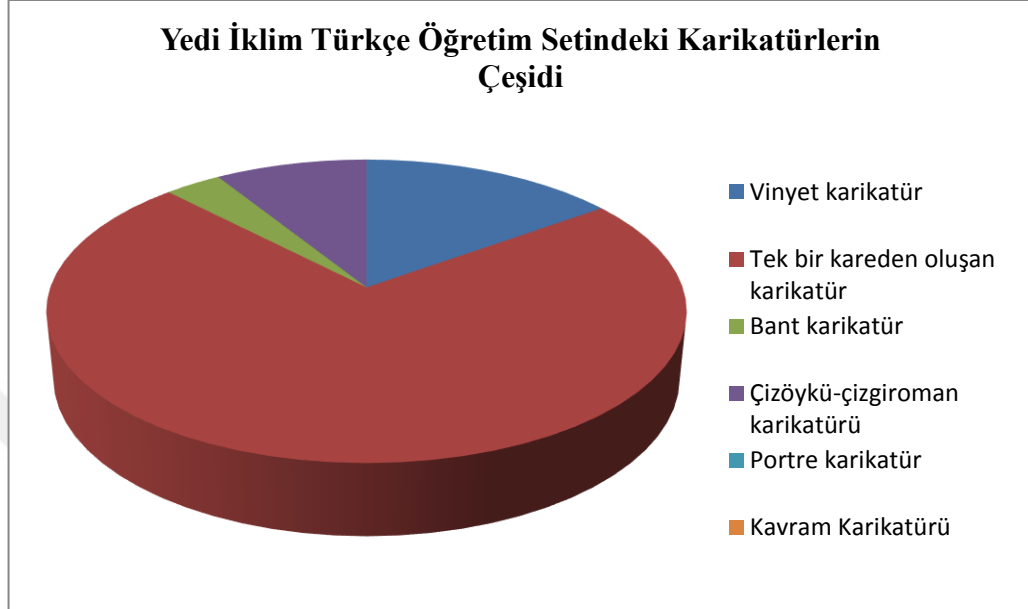
“Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti”nde bulunan toplam 89 karikatürden 10 tanesi vinyet karikatür, 60 tanesi tek bir kareden oluşan karikatür, beş tanesi çizgiöykü-çizgiroman karikatürü, beş tanesi portre karikatürü ve geri kalan dokuz tanesi de kavram karikatürüdür. Bu sette bant karikatür bulunmamaktadır.

Şekil 11. Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Setindeki Karikatürlerin Çeşidi

“Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti”nde bulunan 184 karikatürden 27 tanesi vinyet karikatür, 130 tanesi tek bir kareden oluşan karikatür, altı tanesi bant

karikatür, 16 tanesi çizgiöykü-çizgiroman karikatürü ve beş tanesi de portre karikatürüdür. Sette kavram karikatürü bulunmaz iken, ağırlıklı olarak tek bir kareden oluşan karikatürün kullanıldığı gözlemlenmektedir.

Şekil 12. Yedi İklim Türkçe Öğretim Setindeki Karikatürlerin Çeşidi

İnceleme kapsamına alınan Türkçe öğretim setlerinden “Yeni Hitit Türkçe”de iki karikatür vinyet karikatürdür. “Yabancılar İçin Türkçe” setinde 10 tane vinyet karikatür bulunurken, “Yedi İklim Türkçe setinde bu sayı 27ye yükselmektedir. Tüm setlerden en çok kullanılan karikatür çeşidi, tek bir kareden oluşan karikatürdür. “Yeni Hitit Türkçe” setinde 53, “Yabancılar İçin Türkçe” setinde 60, “Yedi İklim Türkçe” setinde ise 130 tane tek bir kareden oluşan karikatür bulunmaktadır. “Yeni Hitit Türkçe” setinde 20 bant karikatürün olduğu gözlemlenirken, “Yabancılar İçin Türkçe” setinde bant karikatürü kullanılmamaktadır. Bant karikatür “Yedi İklim Türkçe” setinde ise 16 adet bulunmaktadır.

Üç sette birden bulunan çizgiöykü-çizgiroman karikatürü “Yeni Hitit Türkçe” ve “Yedi İklim Türkçe” setlerinde 16 defa, “Yabancılar İçin Türkçe” setinde ise beş defa karşımıza çıkmaktadır. “Yeni Hitit Türkçe” setinde portre karikatür kullanılmamıştır. Ancak diğer iki sette beşer defa kullanılmıştır. “Yeni

Hitit Türkçe” ve “Yedi İklim Türkçe” setlerinde yer almayan kavram karikatürü sadece “Yabancılar İçin Türkçe” setinde bulunmaktadır.

Çizelge 25

İnceleme Kapsamına Alınan Türkçe Öğretim Setlerindeki Karikatür Çeşitleri

	Yeni Hitit Türkçe Öğretim Seti	Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti	Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti
1. Vinyet Karikatür	2	10	27
2. Tek Bir Kareden Oluşan Karikatür	53	60	130
3. Bant Karikatür	20	-	6
4. Çizgiöykü-çizgiroman Karikatür	16	5	16
5. Portre Karikatür	-	5	5
6. Kavram Karikatürleri	-	9	-
Toplam	91	89	184

V. BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Bu çalışmanın birinci bölümünde araştırmaya ilişkin genel bilgiler sunulmuştur. İkinci bölümde kavramsal çerçeve ele alınarak yabancı dil öğretiminde kullanılan yöntemler, ilkeler ve tekniklere değinilmiştir. Bu yöntem ve ilkeler tek tek incelenmiş, geçmişten günümüze kadar kullanılan yabancı dil teknikleri sırasıyla ayrıntılı bir biçimde ele alınmıştır. Ardından yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi açıklanmış ve yabancılara Türkçe öğretiminin tarihçesi, önemi ve yaşanan sorunlara değinilmiştir. Bu alanda yapılan bazı araştırma, tez ve makaleler incelenmiştir. Daha sonra karikatürün tanımı yapılarak, tarihçesi ve çeşitleri ele alınmıştır. Karikatür ve eğitim konusu irdelenerek, karikatürün eğitimde nasıl kullanılabileceği sorusuna yanıt aranmaya çalışılmıştır. Karikatürün eğitim alanında kullanımının önemi yapılan bazı araştırma ve makalelerle desteklenmiştir.

Çalışmanın üçüncü bölümünde yöntem ele alınmıştır. Nitel araştırma yöntemi kullanılan çalışmada içerik analizi yapılmıştır. Yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan kitaplarda karikatürün kullanımı, kullanım amacı ve kullanılan karikatürlerin çeşitleri belirlenmiştir.

Siyasi, ekonomik ve kültürel etkileşim ve gelişimin sıklaştığı günümüzde yabancı dil öğrenimi bir gereksinimden ziyade zorunluluk haline gelmiştir. İletişim ve teknoloji çağının ilerlemesi ile birlikte insanlar ikinci hatta üçüncü bir yabancı dil öğrenmeye başlamıştır. Son zamanlarda Türkçeyi de yabancı dil olarak öğrenenlerin sayısı gittikçe artmaktadır. Türkiye’de eğitim gören ya da görmek isteyen öğrenciler, yine Türkiye’de çalışan ya da çalışmak isteyen insanlar başta olmak üzere günümüzde birçok farklı nedenlerden dolayı kişiler Türkçe öğrenmek istemektedir. Bu bağlamda yabancılara Türkçe öğretimi başlı başına bir alan olmuş ve her geçen gün gelişmeye, üzerinde çalışmalar yapılmaya başlanmıştır. Aynı zamanda üniversitelerde bu bölüm yüksek lisans programlarına dâhil edilmiştir.

Bu araştırmanın temel amacı, Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan ders kitapları setlerinden Ankara Türkçe Öğretim Merkezi (TÖMER) Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı ve Çalışma Kitabı 1-2-3, Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe A1, A2, B1, B2 ve C1 ve Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe A1, A2, B1, B2, C1 ve C2 setlerinde bir uyarıcı olan karikatürün kullanımının belirlenmesidir. Bu bağlamda inceleme kapsamına alınan yabancılar Türkçe öğretimi ders kitapları setlerinde karikatürün hangi konularda ve hangi becerileri geliştirmeye yönelik olarak kullanıldığının taraması yapılmıştır. Karikatürün kullanım amacı ve uygulama şekli belirlenmiştir. Amaçlar doğrultusunda geliştirilen dört soruya yanıt aranmıştır. Karikatürün kullanım oranları belirlenmiş ve “Yeni Hitit Türkçe Öğretim Seti”nde yer alan 1408 görselden %6.46’sının karikatür olduğu gözlemlenmiştir. “Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti”nde ise bulunan 1316 görselden %6.76’sı karikatürdür. “Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti”ndeki 4380 görselden %4.20’si karikatür özellikleri taşımaktadır.

Bu çalışmada yabancılar Türkçe öğretimi alanında yazılan ders kitaplarında karikatürün kullanım yeri, kullanım amacı ve çeşitleri araştırılmıştır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında en çok bilinen dil öğretim setlerinden olan Ankara Üniversitesi TÖMER’in geliştirdiği Temel, Orta ve Yüksek düzeydeki Yeni Hitit ders kitapları ve çalışma kitapları, karikatür kullanımı bakımından incelenerek, ilgili bölümler yorumlanmıştır. “Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe” adlı dil öğretim setinde karikatür ve mizahın kullanıldığı etkinlik ve alıştırmalar da Ek-B bölümünde sunulmuştur. Bu sette ağırlıklı olarak tek bir kareden oluşan karikatür kullanılmıştır. Portre karikatürü, bant karikatür, çizgiöykü-çizgiroman ve vinyet karikatürlerine rastlanmayan sette kavram karikatürünün de kullanılmadığı belirlenmiştir. Oysaki Kabapınar (2009) kavram karikatürünün derslerde ve kitaplarda yer alması gerektiğini vurgulayarak, öğrencilerin kavram karikatürleri ile diğer bilgilere göre daha zor olduğu düşünülen konuları daha rahat ve daha etkili bir şekilde öğrendiğini belirtmiştir.

Belirlenen bu karikatürlerin büyük çoğunluğu konuşma becerisini geliştirmek amacıyla kullanılmıştır. Bayülgen’in (2011) de dediği gibi karikatürler yazma becerisini geliştirmek için kullanılacak uyarıcılar arasındadır. Karikatürler öğrencinin kaygısız bir şekilde yazı yazmasına olanak sağlamakla

birlikte onların yaratıcı yazma becerilerini de geliştirmektedir. “Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe” setinde yer alan karikatürlerin öğrencilerin yazma becerisini geliştirmek amacıyla kullanıldığı belirlenmiştir. Aynı zamanda görsel okuma becerisini de geliştirmek amacıyla karikatürlerin kullanıldığı gözlenirken, okuduğunu anlama ve duyduğunu anlama becerisini geliştirmek için karikatürlerin kullanılmadığı belirlenmiştir. Oysaki dört temel dil becerisi de eşit derece önemlidir ve aynı oranda geliştirilmelidir. Bu dört temel dil becerisinin karikatür ile nasıl geliştirilebileceği Melanlıoğlu, Tayşi ve Özdemir (2012) tarafından irdelenmiş ve karikatürün yabancılar Türkçe öğretiminde nasıl yararlanılabileceğine dair bir bakış açısı geliştirilmiştir. Dört dil becerisini geliştirmenin yanı sıra dilbilgisi öğretiminde ve kültür öğelerini yansıtmada karikatürlerden faydalanılabileceğinin altı çizilmiştir.

“Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe” setindeki kalan karikatürler yazıyı desteklemek ve dilbilgisi öğelerini öğretmek amacıyla kullanılmıştır. Mürsel (2009) deyim ve atasözlerinde karikatürün etkili bir araç olduğunu vurgulayarak, kullanımının öğrenci başarısını anlamlı bir şekilde arttırdığının altını çizmiştir. Ancak “Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe” setinde belirlenen karikatürler arasında deyim ve atasözlerini öğretmek amaçlı kullanılan karikatüre rastlanmamıştır.

Yine aynı şekilde kitaptaki karikatürler öğrencilere yeni sözcük öğretmek amacıyla kullanılmamıştır. Bulgular kısmında belirlenen on amaçtan sadece beş tanesini barındıran kitapta, dört çeşit karikatür karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda bu sette kullanılan karikatürlerin çeşitliliğinin azlığı ve limitli sayıda amaca hizmet etmesi kaygı vericidir.

İnceleme kapsamına alınan bir diğer set de Gazi Üniversitesi TÖMER’in geliştirdiği “Yabancılar İçin Türkçe” setidir. Set A1, A2, B1, B2 ve C1 olmak üzere beş düzeyden oluşmaktadır. Sadece ders kitabının bulunduğu sette toplam beş kitap karikatür kullanımı bakımından incelenerek yorumlanmıştır. “Yabancılar İçin Türkçe” adlı dil öğretim setinde karikatür özelliklerini taşıyan görseller Ek-C bölümünde sunulmuştur

“Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti”nde beş çeşit karikatür olduğu gözlemlenmektedir. Bunlar; vinyet, tek bir kareden oluşan, çizgiöykü-çizgiroman, portre ve kavram karikatürleridir. Karikatürlerin büyük bir kısmı tek bir kareden

oluşan karikatürdür. Diğer karikatür çeşitlerine daha az yer verilen sette bant karikatür bulunmamaktadır. Belirlenen bu karikatürler bulgular kısmında belirlenen on amaçtan sekizine hizmet etmektedir. İnceleme kapsamına alınan bu sette duyduğunu anlama becerisini geliştirmek ve atasözlerini öğretmek amaçlı karikatür kullanılmadığı belirlenmiştir. Oysaki Kıvrak (2016) öğrencilerin atasözlerini daha iyi bir şekilde anlamlandırabilmeleri için karikatürün derslerde ve kitaplarda bir uyarıcı olarak kullanılması gerektiğinin altını çizmiştir. Karikatürler, resimlerle ve imgelerle öğrencilerin görsel zekâsına hitap ederek öğrendiklerinin hafızalarında kalıcı olmasını sağlamakta ve günlük hayatlarıyla ilişkilendirmelerine yardımcı olmaktadır. Bu bağlamda atasözlerinin öğretiminde karikatür kullanımı savunana Kıvrak'ın (2016) aksine “Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti”nde atasözlerinin öğretimi için karikatür kullanılmaması düşündürücüdür.

Belirlenen karikatürlerin büyük çoğunluğu yazıyı desteklemek ve konuşma becerisini geliştirmek amaçlı kullanılırken, okuduğunu anlama becerisini geliştirmek amaçlı yalnızca bir karikatürün olduğu belirlenmiştir. Yine aynı şekilde görsel okuma becerisini geliştirmek amaçlı sadece iki karikatür bulunmaktadır. Yaman (2010) bir öğretim aracı olarak karikatürün dilbilgisi öğretiminde başarılı bir uyarıcı olduğunu vurgulayarak, öğrenci başarısının ve öğrencinin güdümlenme hızının da bu bağlamda arttığının altını çizmiştir. Ancak Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti”nde yalnızca iki karikatür dilbilgisi öğelerini öğretmek amacıyla kullanılmıştır.

Yunus Emre Enstitüsü tarafından geliştirilen yurt içinde ve yurt dışında birçok kurum ve kuruluşta kullanılan “Yedi İklim Türkçe” inceleme kapsamına alınan bir diğer kitap setidir. Avrupa Ortak Başvuru Metni’ne göre düzenlenen sette toplam altı düzey bulunmaktadır. Her düzeyde bir ders kitabı ve bir çalışma kitabı bulunmaktadır. Toplamda 12 kitap bulunan set, karikatür kullanımı bakımından incelenerek, ilgili bölümler yorumlanmıştır. “Yedi İklim Türkçe” adlı dil öğretim setinde karikatür ve mizahın kullanıldığı görseller ve alıştırmalar da Ek-D bölümünde sunulmuştur.

Görsel öğeler bakımından zengin olan bu sette kavram karikatürü hariç bütün karikatür çeşitleri bulunmaktadır. Tek bir kareden oluşan karikatürün ağırlıklı olarak kullanıldığı sette portre karikatürüne beş, bant karikatüre ise altı defa

rastlanmaktadır. Belirlenen bu karikatürler bulgular kısmında belirlenen on amaçtan dokuzuna hizmet etmektedir. Büyük çoğunluğu yazıyı desteklemek amaçlı kullanılan karikatürlerin yeni sözcük öğretimi için kullanılan karikatürün bulunmadığı belirlenmiştir. Kitaplarda yer alan karikatürler dilbilgisini öğretmek, duyduğunu ve okuduğunu anlama becerisini geliştirmek ve atasözlerini öğretmek amacıyla kullanılmıştır. Ağrelim'in (2016) de belirttiği gibi çok uyaranlı eğitim ortamları öğrencilerin akademik başarılarını arttığı gibi, temel dil becerilerini de geliştirmektedir. Bu bağlamda okuduğunu anlama ve yazma becerilerinin gelişimi için "Yedi İklim Türkçe" etinde karikatürlerin kullanımı sevindiricidir.

Bu çalışmanın amacı, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanındaki ders araç-gereçlerine katkıda bulunmak ve karikatürün eğitim alanında daha sıklıkla ve birbirinden çeşitli becerileri geliştirmek amaçlı kullanılmasını sağlamaktır. Bir uyaran olarak karikatür kullanımı derslerde başarıyı arttırdığı gibi, öğrencinin derse olan tutum ve davranışlarını da olumlu şekilde etkilemektedir. Akkaya (2011) karikatürlerin dilbilgisi öğretiminde oluşabilecek kavram yanlışlarını gidermede etkili olduğunu savunmaktadır. Bu bağlamda YTÖ alanında hazırlanan ders kitaplarında dilbilgisi öğretiminde karikatürlerden yararlanılmalıdır.

Okuduğunu ve duyduğunu anlama, yazma ve konuşma becerilerini geliştirmek amaçlı kitaplarda düzenlenen karikatür etkinlikleri öğrencilerin ilgisini çekmede ve derslerde daha başarılı olmalarına katkı sağlamaktadır. Dönmez (2013) okuduğunu anlama ve yazma becerisini arttırmak için derslerde karikatür kullanımını önermekte ve uygulamış olduğu deney ve kontrol grubu ön test ve son test puanlarını karşılaştırdığı zaman bu savını desteklemektedir. Üstün (2007) karikatürlerle yapılan yazılı anlatım derslerinin öğretim üzerinde daha olumlu bir etki yarattığını sonucuna ulaşmıştır. Bu bağlamda dört temel dil becerisini geliştirmek için karikatür kullanımının iyi bir tercih olabileceği unutulmamalıdır.

Bunun yanı sıra karikatürler yeni sözcük öğretiminde de kullanılabilir. Bunların arasında bulunmaktadır. Ayar (2015) öğrencilerin karikatürlerle sözcük öğrenmeye olumlu yaklaşımlarını ve karikatürlerin güdüleme ve kültürel farkındalığı arttırdığı sonucuna ulaşmıştır. Ancak bu çalışmada yeni sözcük öğrenmede karikatürlerden yeterince yararlanılmadığı bulgusu düşündürücüdür.

Bu çalışmanın sonucunda inceleme kapsamına alınan yabancılara Türkçe öğretimi alanında hazırlanan ders kitapları setlerinde çeşitli karikatürlerin kullanıldığı ve birbirinden farklı amaçları doğrultusunda yer aldığı belirlenmiştir. Bu karikatürlerin çeşitlerinin artırılması gerektiği ve çeşitli amaçlar doğrultusunda kullanılması gerektiği gözlemlenmiştir.

5.2. Öneriler

Çalışmanın bulguları ışığında Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde eğitimcilere, kitap yazarlarına ve yayıncılara aşağıdaki öneriler sunulmaktadır:

1. Öğrenenlerin hayal gücünü harekete geçirecek çoklu ve birbirinden farklı uyaranlarla geliştirilmiş kitapların hazırlanması,
2. Bir uyaran olarak karikatürün ders kitaplarında kullanımına daha fazla yer verilmesi,
3. Kitaplarda kullanılan karikatür çeşitlerinin bir ya da iki türle sınırlı kalmaması, kullanılan çeşitlerin artırılması.
4. Karikatürün dil öğrenme üzerindeki etkilerinin araştırıldığı daha fazla çalışmanın yapılması,
5. Karikatürün dört temel dil becerisini ve dilbilgisini geliştirebileceğinin göz önünde bulundurulması,
6. Kitaptaki karikatürlerin rastgele değil; uzman eğitimciler tarafından titizlikle ve bilinçli bir şekilde seçilmesi,
7. Kitaplarda farklı çizerlerin karikatürlerine yer verilmesi,
8. Hazırlanan karikatürlerin öğrencilerin dikkatini çekecek, onların eleştirel bakış açısıyla düşündürtecek, olaylar arasında neden sonuç ilişkisi kurabilmelerini sağlayacak nitelikte olması,
9. Öğrencilerin de öğrenmelerine bağlı olarak karikatürler oluşturabilmelerine olanak sağlanması.

KAYNAKLAR

İncelenilen Kaynaklar

Yabancılar için Türkçe A1 ders kitabı. (2016). Ankara: Gazi Üniversitesi Türkçe Öğrenim, Araştırma ve Uygulama Merkezi.

Yabancılar için Türkçe A2 ders kitabı. (2014). Ankara: Gazi Üniversitesi Türkçe Öğrenim, Araştırma ve Uygulama Merkezi.

Yabancılar için Türkçe B1 ders kitabı. (2014). Ankara: Gazi Üniversitesi Türkçe Öğrenim, Araştırma ve Uygulama Merkezi.

Yabancılar için Türkçe B2 ders kitabı. (2014). Ankara: Gazi Üniversitesi Türkçe Öğrenim, Araştırma ve Uygulama Merkezi.

Yabancılar için Türkçe C1 ders kitabı. (2014). Ankara: Gazi Üniversitesi Türkçe Öğrenim, Araştırma ve Uygulama Merkezi.

Yedi İklim Türkçe A1 ders kitabı (2015). Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi.

Yedi İklim Türkçe A1 çalışma kitabı (2015). Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi.

Yedi İklim Türkçe A2 ders kitabı (2015). Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi.

Yedi İklim Türkçe A2 çalışma kitabı (2015). Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi.

Yedi İklim Türkçe B1 ders kitabı (2015). Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi.

Yedi İklim Türkçe B1 çalışma kitabı (2015). Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi.

Yedi İklim Türkçe B2 ders kitabı (2015). Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi.

Yedi İklim Türkçe B2 çalışma kitabı (2015). Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi.

Yedi İklim Türkçe C1 ders kitabı (2015). Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi.

Yedi İklim Türkçe C1 çalışma kitabı (2015). Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi.

Yedi İklim Türkçe C2 ders kitabı (2015). Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi.

Yedi İklim Türkçe C2 çalışma kitabı (2015). Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi.

Yeni Hitit yabancılar için Türkçe ders kitabı 1. (2012). Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

Yeni Hitit yabancılar için Türkçe çalışma kitabı 1. (2012). Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

Yeni Hitit yabancılar için Türkçe ders kitabı 2. (2012). Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

Yeni Hitit yabancılar için Türkçe çalışma kitabı 2. (2012). Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

Yeni Hitit yabancılar için Türkçe ders kitabı 3. (2012). Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

Yeni Hitit yabancılar için Türkçe çalışma kitabı 3. (2012). Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

Yararlanılan Kaynaklar

Açık, F. (2008). Türkiye’de yabancılar Türkçe öğretilirken karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri. *Uluslararası Türkçe Eğitimi ve Öğretimi Sempozyumu Bildirisi*. Doğu Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü, Lefkoşa.

Adalı, O. (1979). *Türkiye Türkçesinde biçimbirimler*. (1. Baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

- Adıgüzel, Ö. (2013). *Eğitimde yaratıcı drama*. (3. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Ağrelim, T. H. (2016). Çok uyaranlı eğitim ortamlarının öğrencilerin okuduğunu anlama ve yazılı anlatım becerilerine etkisi. *Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi*, 2(3), 16-50.
- Akengin, H. ve İbrahimoglu, Z. (2010). Sosyal bilgiler dersinde karikatür kullanımının öğrencilerin akademik başarısına ve derse ilişkin görüşlerine etkisi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(2), 1-19.
- Akkaya, A. (2011). *Karikatürlerle dilbilgisi öğretimi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Akpınar, M. (2011). *Deyim ve atasözlerinin yabancılara Türkçe öğretiminde kullanımı üzerine bir araştırma* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Aksan, D. (2011). *Türkçenin gücü*. (13.Baskı). Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Aksan, D. (1979). *Her yönüyle dil – ana çizgileriyle dilbilim 1*. (2. Baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Altun, A. (2009). Sosyal bilgiler dersinde karikatür kullanımı. R. Turan (Ed.). *Sosyal bilgiler öğretiminde yeni yaklaşımlar* (s. 192-211). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Arıkan, R. (2013). *Araştırma yöntem ve teknikleri*. (2. Baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Arslan, E. (2015). Dil alanlarının öğretimi dilbilgisi sözcük telaffuz çeviri. A. Sarıçoban (Ed.). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi metodolojisi* (s. 190-212). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Arslan, M. (2012). Tarihi süreçte Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi-öğrenimi çalışmaları. *KSÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(2), 167-188.
- Arslan, A. ve Coşkun, A. (2012). Avrupa dilleri ortak çerçeve programı: Türkiye ve dünyada neler oluyor?. *AİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(20. Yıl özel sayı 12), 1-19.
- Arslantürk, H. (2012). *Türkçe kelime gruplarının yabancılara Türkçe öğretimindeki önemi hakkında bir inceleme* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.

- Aslan, C. (2017). *Türkçe-Türk dili ve edebiyatı öğretimi*. (1. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ayar, Z. (2015). *Teaching vocabulary through cartoons to the learners of English as a foreign language* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.
- Aydın, Ö. (1997). Ana dili eğitimi, yabancı dil öğretimi ve evrensel dilbilgisi. *Dil Dergisi*, 54, 23-30.
- Aykaç, N. (2009). *Öğretme ve öğrenme sürecinde aktif öğretim yöntemleri*. (2. Baskı). Ankara: Naturel Yayınları.
- Aziz, A. (2011). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri ve teknikleri*. (6. Baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Barın, E. (2004). Yabancılara Türkçe öğretiminde ilkeler. *Türkiyat Araştırmaları Dergisi, Hacettepe Üniversitesi Yayını*, Güz(1), 19-30.
- Baş, T. ve Akturan, U. (2008). *Nitel araştırma yöntemleri NVio 7.0 ile nitel veri analizi*. (1. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Başoğul, D. ve Aksu, C. (2016). Yabancı dil olarak Türkçe okuma öğretimi ve örnek ders malzemeleri. F. Yıldırım ve B. Tüfekçioğlu (Ed.). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Kuramlar-Yöntemler-Beceriler-Uygulamalar* (s. 79-114). Ankara: Pegem Akademi.
- Baydar, M. Gül, H. ve Akçıl, A. (2007). *Bilimsel araştırmanın temel ilkeleri*. (1. Baskı). Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Yayınları.
- Bayraktar, B. F. (2015). *Yabancılara Türkçe öğretiminde faydalanılan kitapların kültürel unsurların aktarımı açısından değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Bayraktar, S. N. (2016). *Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde Türk masallarından yararlanılması* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Bayülgen, N. (2011). Yazı çalışmalarında karikatür, motivasyon ve yaratıcılık. *Araştırma Temelli Etkinlik Dergisi (ATED)*, 1(1), 39-55.

- Bayyurt Y. ve Yaylı D. (2014). Giriş. D. Yaylı ve Y. Bayyurt (Ed.). *Yabancılara Türkçe Öğretimi Politik Yöntem ve Beceriler* (s. 1-4). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Bilgin, M. (2006). *Anlamdan anlatıma Türkçemiz*. (2. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Börekçi, M. (1999). *Türkçe öğretiminin yüzeysel yapıyı esas alan yaklaşımı ve bunun sonuçları*. Ankara Üniversitesi TÖMER Dil Dergisi.
- Büyükikiz, K. K. (2016). Yabancılara Türkçe öğretiminde yazma becerisinin yeri, F. Yıldırım ve B. Tüfekçioğlu (Ed.). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Kuramlar-Yöntemler-Beceriler-Uygulamalar* (s. 219-231). Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, K. E., Akgün, E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. (18. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Çakır, İ. (2010). Yazma becerisinin kazandırılması yabancı dil öğretiminde neden zordur. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 28(1), 165-176.
- Çakmak, C. (2014). Yabancılara Türkçe öğretiminin tarihçesine genel bir bakış denemesi. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4 (2), 167-182.
- Çelik, Y. (2007). Karikatür ve edebiyat. H. Efe (Ed.). *Karikatür ve eğitim*. (s.6-10). İzmir: Karikatürcüler Derneği İzmir Temsilciliği ve İzmir Büyükşehir Belediyesi.
- Çetin, B. (2015). *Yabancı dil olarak Türkçe alanında öğretmen eğitimi ve dil hakkında bilgi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Çetin, E. (2012). *Karikatürler ile zenginleştirilmiş fen ve teknoloji dersinin öğrenci başarısı ve tutumları üzerine etkisi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Çoban, A. (2007). Temel kavramlar. G. Ocak (Ed.). *Öğretim ilke ve yöntemleri* (s.1-56).
- Değirmenci, H. (2014). İlk okuma öğretimi ve teknoloji. İ. S. Ertem (Ed.). *Okuma yazma eğitimi ve teknoloji* (s. 29-50). Ankara: Nobel Yayıncılık.

- Demir, A. (2013). Yabancı dil eğitiminde temel dil becerileri. Y. Şahin (Ed.). *Farklı Boyutlarıyla Yabancı Dil Öğrenimi ve Öğretimi* (s. 117-130). Konya: Eğitim Yayınevi.
- Demircan, Ö. (2013). *Yabancı dil öğretim yöntemleri*. (5. Baskı). İstanbul: Der Yayınları.
- Demirel, Ö. (2008). *Yabancı dil öğretimi*. (4. Baskı). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Demirel, Ö. (2000). *Türkçe öğretimi*. (2. Baskı). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Dilekmen, M. ve Ada, Ş. (2005). Öğrenmede güdülenme. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11, 113-123.
- Dönmez, F. A. (2013). *İlköğretim 7. sınıf öğrencilerinin Türkçe öğretiminde okuduğunu anlama ve yazma becerilerinin gelişmesinde karikatürün etkisi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Duman, B. (2008). Eğitim ve öğretimle ilgili temel kavramlar B. Duman (Ed.). *Öğretim ilke ve yöntemleri* (s. 3-129). Ankara: Anı Yayıncılık
- Durmuş, M. (2013). *Yabancılar Türkçe öğretimi*. (2. Baskı). Ankara: Grafiker Yayınları.
- Efe, H. (2005). *Karikatür ve eğitim*. (1.Baskı). İzmir: Etki Yayınları.
- Efe, H. (2004). *Mecaz, söz sanatları ve karikatür*. (1.Baskı). İzmir: İzmir Özgür Dersane.
- Eker, N. D. (2010). *Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde öğrenen özerkliği* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara, Ankara Üniversitesi.
- Ekiz, D. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. (2. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Er, O., Biçer, N. ve Bozkırlı, Ç. K. (2012). Yabancılar Türkçe öğretiminde karşılaşılan sorunların ilgili alan yazını ışığında değerlendirilmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 1(2), 51-69.
- Erciyeş, G. (2007). Öğretim yöntem ve teknikleri. Ş. Tan (Ed.). *Öğretim ilke ve yöntemleri* (s. 167-254). Ankara: Pegem Yayıncılık.

- Erol, F. H. (2016). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yazma becerisi, . F. Yıldırım ve B. Tüfekçioğlu (Ed.). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Kuramlar-Yöntemler-Beceriler-Uygulamalar* (s. 177-218). Ankara: Pegem Akademi.
- Erol, F. H. (2014). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde temel seviyede kelime edinimi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Ersoy F. A. ve Türkkkan, B. (2010). İlköğretim öğrencilerinin çizdikleri karikatürlere yansıtıkları sosyal ve çevresel sorunların incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 35(156), 96-109.
- Ertem, S. İ. (2014). Okuduğunu anlama ve teknoloji. İ. S. Ertem (Ed.). *Okuma yazma eğitimi ve teknoloji* (s. 51-59). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Eskicumalı, A. (2014). Eğitimin temel kavramları. Y. Özden ve S. Turan (Ed.). *Eğitim bilimine giriş* (s. 2-23). Ankara: Pegem Akademi.
- Fidan, N. (1986). *Okulda öğrenme ve öğretme*. (1. Baskı). Ankara: Kadioğlu Matbaası.
- Fidan, Ö. (2016). Türkçenin yabancı/ikinci dil olarak öğretimi: konuşma. F. Yıldırım ve B. Tüfekçioğlu (Ed.). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Kuramlar-Yöntemler-Beceriler-Uygulamalar* (s. 129-155). Ankara: Pegem Akademi.
- Firestone, W. A. (1987) Meaning in method: the rhetoric of quantitative and qualitative research. *Educational Researcher*, 16(7), 16-21.
- Freeman, L. D. ve Anderson, M. (2014). *Dil öğretiminde teknik ve ilkeler*. (3.Baskı). (M. Calp, Çev.). Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Yayınları No:017.
- Gedik, D. (2009). *Yabancılara Türkçe öğretimi (Ankara Üniversitesi TÖMER ve Gazi Üniversitesi TÖMER Örneği)*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Gencan, T. N. (2007). *Dilbilgisi*. (1.Baskı). Ankara: Tek Ağaç Eylül Yayıncılık.
- Göçer, A. ve Moğul, S. (2011). Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi ile ilgili çalışmalara genel bir bakış. *International Periodical for The Languages, Terature and History of Turkish or Turkic*, 6(3), 797-810.

- Göker, Y. (2007). Karikatürün eğitimde kullanılması. H. Efe (Ed.). *Karikatür ve eğitim* (s. 41-48). İzmir: Karikatürcüler Derneği İzmir Temsilciliği ve İzmir Büyükşehir Belediyesi.
- Göktentürk, T. (2016). *Yabancılara Türkçe öğretiminde ders materyalleri çok dilli bir sözlük örneği* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Gözütok, F. (2011). *Öğretim ilke ve yöntemleri*. (3. Baskı). Ankara: Ekinoks Yayınevi.
- Güler, B. E. (2012). Yabancılara Türkçe öğretiminde “öğretmen unsuru”. *The Journal of Academic Social Science Studie*, 5(2), 129-134.
- Güneş, F. (2014). *Türkçe öğretimi yaklaşımlar ve modeller*. (2. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Gürkan, T. ve Gökçe, E. (2006). *Grupla çalışma teknikleri*. (2. Baskı). İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Gürsoy, A. ve Arslan, M. (2011). Eğitsel oyunlar ve etkinliklerle yabancılara Türkçe öğretimi yöntemi. *1st International Conference on Foreign Language Teaching and Applied Linguistic*, May 5-7, 177-185.
- Güven, E. ve Özmen, B. C. (2016). Yabancı dil olarak Türkçe dil bilgisi öğretimi. F. Yıldırım ve B. Tüfekçioğlu (Ed.). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi kuramlar- yöntemler- beceriler- uygulamalar* (s. 233-259). Ankara: Pegem Akademi.
- Halis, İ. (2002). *Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme*. (1. Baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Hamaratlı, E. (2015). *Yabancılara Türkçe öğretiminde kelime ağı oluşturma yönteminin öğrencilerin yazma becerisi ve motivasyonuna etkisi (Mısır Örneği)* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bülent Ecevit Üniversitesi, Zonguldak.
- Harputoğlu, B. (2015). *Yabancı dil olarak Türkçe ve ana dil Türkçe ders kitaplarında öğrenme stratejilerinin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Hasırcı, S. (2016). Yabancılara Türkçe öğretiminde okuma becerisinin yeri. F. Yıldırım ve B. Tüfekçioğlu (Ed.). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Kuramlar-Yöntemler-Beceriler-Uygulamalar* (s. 115-129). Ankara: Pegem Akademi.

- Hengirmen, M. (1993). Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi. *Dil Dergisi*, 10(Mayıs), 5-9.
- Igen, F. G. (2006). *Les outils de l'Europe en classe de langue*. Paris: Didier.
- İslioğlu, S. (2015). *Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde sorunlar ve çözüm önerileri* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- İnce, B. ve Boztilki, G. (2016). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde dinleme becerisi, F. Yıldırım ve B. Tüfekçioğlu (Ed.). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Kuramlar-Yöntemler-Beceriler-Uygulamalar* (s. 157-175). Ankara: Pegem Akademi.
- İnel, D. Balım, G. A. ve Evrekli, E. (2009). Fen öğretiminde kavram karikatürü kullanımına ilişkin öğrenci görüşleri. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 3(1), 1-16.
- İşcan, A. (2011). Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde filmlerin yeri ve önemi. *International Perdiocical for The Languages, Terature and History of Turkish or Turkic*, 6(3), 939-948.
- Kabapınar, F. (2009). What makes concept cartoons more effective? using research to inform practice. *Education and Science*, 34(154), 104-118.
- Kaplan, N. (2011). *L'étude de la grammaire dans le manuel de fle "Salut"* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Karababa, C. C. Z. (2009). *Yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi ve karşılaşılan sorunlar*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 42(2), 265-277.
- Karasar, N. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemi*. (26. Baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Karataş, Z. (2015). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. *Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 62-80.
- Katipoğlu, M. (2016). *Matematik öğretiminde eğlence ve mizah içeren karikatürlerin kullanılmasının öğrencilerin matematik başarısına etkisi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Akdeniz Üniversitesi, Antalya.
- Kavcar, C., Oğuzkan, F., ve Sever, S. (2005). *Türkçe öğretimi Türkçe ve sınıf öğretmenleri için*. Ankara: Engin Yayınevi.

- Kavcar, C. (1999). *Edebiyat ve eğitim*. (3.Baskı). Ankara: Engin Yayınevi.
- Kaya, B. (2014). Yazma öğretimi ve teknoloji. İ. S. Ertem (Ed.). *Okuma yazma eğitimi ve teknoloji* (s. 99-123). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Kaya, Z. (2006). *Öğrenim teknolojileri ve materyal geliştirme*. (2. Baskı). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Kaya, Z. (1994). *İkinci dil olarak Türkçe öğretim programlarının değerlendirilmesi*. (1. Baskı). Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Keogh, B. ve Naylor, S. (1999). Science Goes Underground. *Adults Learning*, 10(5), 6-8.
- Kıvrak, D. (2016). Söz varlığını geliştirmeye yönelik etkinlik önerisi: bir karikatür, bir resim. *Araştırma Temelli Etkinlik Dergisi (ATED)*, 6(2), 89-96.
- Korkmaz, Z. (2004). Dünya dili – bilim dili ve Türkçemiz açısından çözüm bekleyen bir çelişki. *Türk Dili*, 483-489.
- Köksal, D. ve Varışoğlu, B. (2014). Yabancı dil öğretiminde yaklaşım yöntem ve teknikler. A. Şahin (Ed.). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi kuramlar, yaklaşımlar, etkinlikler* (s. 81-111). Ankara: Pegem Akademi.
- Küçükler, N. (2010). *Türkçenin yabancı dil olarak öğretimine yönelik, sanatsal uyarılarla yapılandırılmış etkinlikler üzerine bir model uyarısı* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara, Ankara Üniversitesi.
- Long, S. ve Marson, K. (2003). Concept cartoons. *Hands on Science*. 19(3).
- Martinez, Y. M. (2004). *Does The K-W-L Reading Strategy Enhance Student Understanding in Honors High School Science Classroom?.*(Unpublished masters thesis). Fullerton, California State University.
- Melanlıoğlu, D., Tayşi, K. E. ve Özdemir, B. (2012). Yabancılara Türkçe öğretiminde karikatür kullanımı. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(19), 241-256.
- Mürsel, G. C. (2009). *Deyim ve atasözlerinin öğretiminde karikatürün etkisi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.

- Neuman, W. L. (2012). *Toplumsal araştırma yöntemleri: nicel ve nitel yaklaşımlar I-II. cilt.* (5. Baskı). İstanbul: Yayın Odası.
- Ocak, G. (2007). Yöntem ve teknikler. G. Ocak (Ed.). *Öğretim ilke ve yöntemleri* (s. 213-282). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Onan, B. (2013). *Dil eğitiminin temel kavramları.* (2. Baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Oral, T. (2007). Karikatür ve eğitim. H. Efe (Ed.). *Karikatür ve eğitim* (s. 3-5). İzmir: Karikatürcüler Derneği İzmir Temsilciliği ve İzmir Büyükşehir Belediyesi.
- Ömeroğlu, E. (2016). *Yabancılara Türkçe öğretimi için hazırlanmış ders kitaplarının incelenmesi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Örs, F. (2007). Eğitim ve karikatür. H. Efe (Ed.). *Karikatür ve eğitim* (s. 11-14). İzmir: Karikatürcüler Derneği İzmir Temsilciliği ve İzmir Büyükşehir Belediyesi.
- Öz, F., M. (2003). *Uygulamalı Türkçe öğretimi.* (2. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Özbay, M. (2002). Kültür aktarımı açısından Türkçe öğretimi. *Türk Dili*, 602(Şubat), 112-120.
- Özdemir, M. (2011). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde edatlar* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Özdemir, M. (2010). Nitel veri analizi: sosyal bilimlerde yöntem bilim sorunsalı üzerine bir çalışma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 323-343.
- Özdemir, C. (2013). Yabancılara Türkçe öğretiminde ders malzemelerinin önemi ve işlevsel ders malzemelerinin nitelikleri. *International Periodical for The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8(1), 2049-2056.
- Özer, A. (2007). Karikatür ve eğitim. H. Efe (Ed.). *Karikatür ve eğitim* (s. 32-40). İzmir: Karikatürcüler Derneği İzmir Temsilciliği ve İzmir Büyükşehir Belediyesi.

- Özkan, A. P. (2009). *Yabancı dil olarak Türkçe derslerinde kültürlerarası iletişim yetisi kazandırma amaçlı karikatür kullanımı* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Öztürk, A. (2010). Eğitim-öğretimde yeni bir yaklaşım: yaratıcı drama. Ö. Adıgüzel (Ed.). *Yaratıcı drama 1999-2002 yazılar (s 300-310)*. Ankara: Naturel Yayıncılık.
- Pala, A. (2007). Öğrenme ve öğretim ilkeleri. Ş. Tan (Ed.). *Öğretim ilke ve yöntemleri* (s. 31-63). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Purtul, İ. (2006). *Eğitimde ezbersiz günlere doğru*. (1. Baskı). Ankara: Akasya.
- Sallabaş, E., M. (2012). Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin konuşma kaygılarının değerlendirilmesi. *International Perdiocical for The Languages, Terature and History of Turkish or Turkic*, 7(3), 2199-2218.
- Sardoğan E, M. (2002). Öğrencilerin güdülenmesi. Z. Kaya (Ed.). *Sınıf Yönetimi*. (s. 91-109). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Saussure, F. (1985). *Genel dilbilim dersleri*. (B. Topsever, Çev.). Ankara: Sevinç Matbaası Ofset ve Tipo Tesisleri.
- Seven, A. (2013). *Görsel sanatlar dersi öğretiminde kavram karikatür materyal kullanımının öğrenci başarısına etkisi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Sever, S., Kaya, Z. ve Arslan, C. (2011). *Etkinliklerle Türkçe öğretimi*. (2. Baskı). İzmir: Tudem.
- Sever, S. (2011). *Türkçe öğretimi ve tam öğrenme*. (5. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sever, S. (2007). Türkçe öğretiminde karikatürün kullanılması- 1. *İlköğretmen Eğitimci Dergisi*, 11, 18-23.
- Silverman, D. (2001). *Interpreting Qualitative Data: Methods for Analysing Talk, Text and Interaction*. London: SAGE Publication.
- Sönmez, V. (2014). *Öğretim ilke ve yöntemleri*. (7. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.

- Strauss, A. ve Corbin, J. (1990). *Basics of Qualitative Research: Grounded Theory Procedures and Techniques*. New Delhi: SAGE Publications.
- Şahin, Y. (2013a). Dil. Y. Şahin (Ed.). *Farklı Boyutlarıyla Yabancı Dil Öğrenimi ve Öğretimi*. (s. 10-15). Konya: Eğitim Yayınevi.
- Şahin, Y. (2013b). Yabancı dil öğrenimini ve öğretimini etkileyen unsurlar. Y. Şahin (Ed.). *Farklı Boyutlarıyla Yabancı Dil Öğrenimi ve Öğretimi*. (s. 31-49). Konya: Eğitim Yayınevi.
- Şahin, Y. ve Acar, Y. (2013). Yabancı dil öğretimi'nde yaygın olarak uygulanan yöntemler. Y. Şahin (Ed.). *Farklı Boyutlarıyla Yabancı Dil Öğrenimi ve Öğretimi*. (s. 58-80). Konya: Eğitim Yayınevi.
- Şengül, K. (2014). *Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde alfabe sorunu*. Uluslar arası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi, 3(1), 325-339.
- Şeylan, A. (2013). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi: şimdiki zamanı öğretme tekniği. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(1), 29-48.
- Şimşek, A. (2009). *Öğretim tasarımı*. (1. Baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Tabak, G. (2013). *Yabancılar Türkçe öğretiminde benzetim (simülasyon) tekniğinin kullanımı* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Erciyes Üniversitesi, Kayseri.
- TDK. (2005). *Türkçe sözlük*. Ankara: Dil Derneği Yayınları.
- Tokcan, H. ve Alkan, G. (2013). Sosyal bilgiler öğretiminde kavram karikatürlerinin öğrenci başarısına etkisi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(2), 1-19.
- Tunçel, H. (2014). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde dil bilgisi: nasıl, neden ve ne kadar? A. Şahin (Ed.). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi kuramlar, yaklaşımlar, etkinlikler* (s. 395-415). Ankara: Pegem Akademi.
- TÜBA. (2011). *Türkçe bilim terimleri sözlüğü*. Ankara: Tüba.
- Türnüklü, A. (2001). Eğitim alanında aynı araştırma sorusunu yanıtlamak için farklı araştırma tekniklerinin birlikte kullanılması. *Eğitim ve Bilim*, 26(120), 8-13.

- Uslu, H. (2007). Eğitimde karikatür. H. Efe (Ed.). *Karikatür ve eğitim*. (s.15-20). İzmir: Karikatürcüler Derneği İzmir Temsilciliği ve İzmir Büyükşehir Belediyesi.
- Üstün, Ö. (2007). *Ortaöğretim üçüncü sınıfta Türk dili ve edebiyatı dersinde karikatür kullanımının yazılı anlatım öğretimine etkisi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- Vural, B. (2004). *Eğitim-öğretimde teknoloji ve materyal kullanımı*. (1. Baskı). İstanbul: Hayat Yayıncılık.
- Yalçın, A. (2002). *Türkçe öğretim yöntemleri -yeni yaklaşımlar-*. (1. Baskı). Ankara: Akçağ Yayınları.
- Yaman, H. (2010). Bir öğretim aracı olarak karikatür: Türkçe dil bilgisi öğretimi üzerine bir araştırma. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 10(2), 1215-1242.
- Yaylı D. ve Yaylı D. (2014). Yabancı dil öğretimi yaklaşımları ve yöntemleri. D. Yaylı ve Y. Bayyurt (Ed.). *Yabancılara Türkçe Öğretimi Politik Yöntem ve Beceriler* (s. 7-28). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2000). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (6. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, F. ve Babacan, G. (2015). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde podcast kullanımı. *International Periodical for The Languages, Terature and History of Turkish or Turkic*, 10(3), 1153-1170.
- Yüksel, İ. ve Adıgüzel, A. (2012). Değer eğitiminde karikatür kullanımının: toplumsal birlik beraberlik ve dayanışma değer örneği. *Sakarya University Journal of Education*, 2/3, 68-80.

EKLER

EK A - Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı – Kişisel Değerlendirme

Tablosu

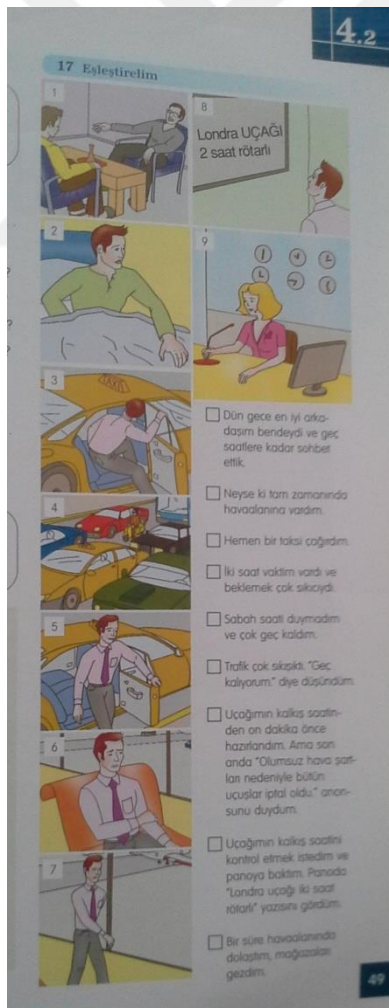
		A1 Temel Kullanıcı	A2 Temel Kullanıcı	B1 Bağımsız Kullanıcı
Anlama	 Dinleme	Benimle, ailemle ve yakın çevremle ilgili tanıdık sözcükleri ve çok temel kalıpları, yavaş ve net konuşulduğunda anlayabilirim.	Beni doğrudan ilgilendiren konularla ilişkili kalıpları ve çok sık kullanılan sözcükleri anlayabilirim. (Örneğin; En temel kişisel ve ailevi bilgiler, alışveriş, yerel çevre, meslek). Kısa, net, basit ileti ve duyurulardaki temel düşüncüyü kavrayabilirim.	İş, okul, boş zaman vb. ortamlarda sürekli karşılaşılan bildik konulardaki net, standart konuşmanın ana hatlarını anlayabilirim. Güncel olaylar ya da kişisel ilgi alanıma giren konularla ilgili radyo ve televizyon programlarının çoğunun ana hatlarını yavaş ve net olduğunda anlayabilirim.
	 Okuma	Katalog, duyuru ya da afiş gibi yazılı metinlerdeki bildik adları, sözcükleri ve çok basit tümceleri anlayabilirim.	Kısa ve basit metinleri okuyabilirim. İlanlar, kullanım kılavuzları, mönüler ve zaman çizelgeleri gibi basit günlük metinlerdeki genel bilgileri kavrayabilir ve kısa kişisel mektupları anlayabilirim.	Meslekle ilgili ya da günlük dilde en sık kullanılan sözcükleri içeren metinleri anlayabilirim. Kişisel mektuplarda belirtilen olay, duygu ve dilekleri anlayabilirim.
Konuşma	 Karşılıklı Konuşma	Karşımdaki kişinin söylediklerini daha yavaş bir konuşma hızında yinlemesi ve söylemek istediklerimi oluşturmada bana yardımcı olması koşuluyla, basit yoldan iletişim kurabilirim. O anki gereksinime ya da çok bildik konulara ilişkin alanlarda basit sorular sorabilir ve cevap verebilirim.	Bildik konular ve faaliyetler hakkında doğrudan bilgi alışverişini gerektiren basit ve alışılmış işlerde iletişim kurabilirim. Genellikle konuşmayı sürdürebilecek kadar anlamasam da kısa sohbetlere katılabilirim.	Dilin konuşulduğu ülkede seyahat ederken ortaya çıkabilecek bir çok durumla başa çıkabilirim. Bildik, ilgi alanıma giren ya da günlük yaşamla ilgili (Örneğin; aile, hobi, iş, yolculuk ve güncel olaylar gibi) konularda hazırlık yapmadan konuşmalara katılabilirim.
	 Sözlü Anlatım	Yaşadığım yeri ve tanıdığım insanları betimlemek için basit kalıpları ve tümceleri kullanabilirim.	Basit bir dille ailemi ve diğer insanları, yaşam koşullarımı, eğitim geçmişimi ve son işimi betimlemek için bir dizi kalıp ve tümceyi kullanabilirim.	Deneyimlerimi, hayallerimi, umutlarımı, isteklerimi ve olayları betimlemek için çeşitli kalıpları yalnız bir yoldan birbirine bağlayabilirim. Düşünce ve planlara ilişkin açıklamaları ve nedenleri kısaca sıralayabilirim. Bir öyküyü anlatabilirim, bir kitap ya da filmi konusunu aktarabilirim ve izlenimlerimi belirtebilirim.
Yazma	 Yazma	Kısa ve basit tümcelerle kartpostal yazabilirim. Örneğin; Tatil kartpostalıyla selam göndermek gibi. Kişisel bilgi içeren formları doldurabilirim Örneğin: Otel kayıt formuna isim, uyruk ve adres yazmak gibi.	Kısa, basit notlar ve iletiler yazabilirim. Teşekkür mektubu gibi çok kısa kişisel mektupları yazabilirim.	Bildik ya da ilgi alanıma giren konularla bağlantılı bir metin yazabilirim. Deneyim ve izlenimlerimi betimleyen kişisel mektuplar yazabilirim.

		B2 Bağımsız Kullanıcı	C1 Yeterli Kullanıcı	C2 Yeterli Kullanıcı
Anlama	 Dinleme	Güncel bir konu olması koşuluyla uzun konuşma ve sunumları anlayabilir, karmaşık tümcelerle yapılan tartışmaları takip edebilirim. Televizyon haberlerini ve güncel olaylara ilişkin programların çoğunu anlayabilirim. Standart dilin kullandığı filmlerin çoğunu anlayabilirim.	Açıkça yapılandırılmamış ve ilişkiler açıkça belirtilmemiş sadece ima edilmiş olsa bile uzun konuşmaları anlayabilirim. Televizyon programlarını ve filmleri fazla zorluk çekmeden anlayabilirim.	İster canlı ister yayın ortamında olsun, hiçbir konuşma türünü anlamakta zorluk çekmem. Sadece normal anadili konuşma hızında ise, aksana alışabilemem için biraz zamana ihtiyacım olabilir.
	 Okuma	Yazarların belirli tutum ya da görüşü benimsedikleri, güncel sorunlarla ilgili makaleleri ve raporları okuyabilirim. Çağdaş edebi düzyazıyı anlayabilirim.	Üslup farklılıklarını da ayırt ederek uzun ve karmaşık, somut ya da edebi metinleri okuyabilir, ilgi alanımla alakalı olmasalar bile herhangi bir uzmanlık alanına giren makale ve uzun teknik bilgileri anlayabilirim.	Kullanım kılavuzları, uzmanlık alanına yönelik makaleler ve yazınsal yapıtlar gibi soyut, yapısal ve dilbilgisel açıdan karmaşık hemen hemen tüm metin türlerini kolaylıkla okuyabilir ve anlayabilirim.
Konuşma	 Karşılıklı Konuşma	Öğrendiğim dili anadili olarak konuşan kişilerle anlaşmayı mümkün kılacak bir akıcılık ve doğallıkla iletişim kurabilirim. Bildik konulardaki tartışmalarda, kendi görüşlerimi açıklayıp destekleyerek etkin bir rol oynayabilirim.	Kullanacağım sözcükleri çok fazla aramaksızın, kendimi akıcı ve doğal bir biçimde ifade edebilirim. Dili, toplumsal ve mesleki amaçlar için esnek ve etkili bir şekilde kullanabilirim. Düşünce ve fikirlerimi açık bir ifadeyle dile getirebilirim ve karşımdakilerin konuşmalarıyla ilişkilendirebilirim.	Hiç zorlanmadan her türlü konuşma ya da tartışmaya katılabilir; deyimler ve konuşma diline ait ifadeleri anlayabilirim. Kendimi akıcı bir şekilde ifade edebilir, anlamdaki ince ayrıntıları kesin ve doğru bir biçimde vurgulayabilirim. Bir sorunla karşılaşsam, geriye dönüp, karşımdaki insanların fark etmelerine fırsat vermeyecek bir ustalıkla ifadelerimi yeniden yapılandırabilirim.
	 Sözlü Anlatım	İlgi alanıma giren çeşitli konularda açık ve ayrıntılı bilgi verebilirim. Çeşitli seçeneklerin olumlu ve olumsuz yanlarını ortaya koyarak bir konu hakkında görüş bildirebilirim.	Karmaşık konuları, alt temalarla bütünleştirerek, açık ve ayrıntılı bir biçimde betimleyebilir, belirli bakış açıları geliştirip uygun bir sonuçla konuşmamı tamamlayabilirim.	Her konuda bağlama uygun bir üslupla ve dinleyenin önemli noktaları ayırt edip anımsamasına yardımcı olacak şekilde konuşmamı etkili ve mantıksal bir şekilde yapılandırabilirim, açık, akıcı bir betimleme ya da karşıt görüş sunabilirim.
Yazma	 Yazma	İlgi alanıma giren çok çeşitli konularda anlaşılır, ayrıntılı metinler yazabilirim. Belirli bir bakış açısına destek vererek ya da karşı çıkarak bilgi sunan ve nedenler ileri süren bir kompozisyon ya da rapor yazabilirim. Olayların ve deneyimlerin benim için taşıdıkları önemi ön plana çıkaran mektuplar yazabilirim.	Görüşlerimi ayrıntılı bir biçimde, açık ve iyi yapılandırılmış metinlerle ifade edebilirim. Bir mektup, kompozisyon ya da rapor yazabilirim. Önemli olduğunu düşündüğüm konuları ön plana çıkararak karmaşık konularda yazabilirim. Hedef belirlediğim okuyucu kitlesine uygun bir üslup seçebilirim.	Uygun bir üslup açık, akıcı metinler yazabilirim. Okuyucunun önemli noktaları ayırt edip anımsamasına yardımcı olacak etkili, mantıksal bir yapılandırmayla bir durum ortaya koyan karmaşık mektuplar, raporlar ya da makaleler yazabilirim. Meslekî ya da edebî yapıt özetleri ve eleştirileri yazabilirim.

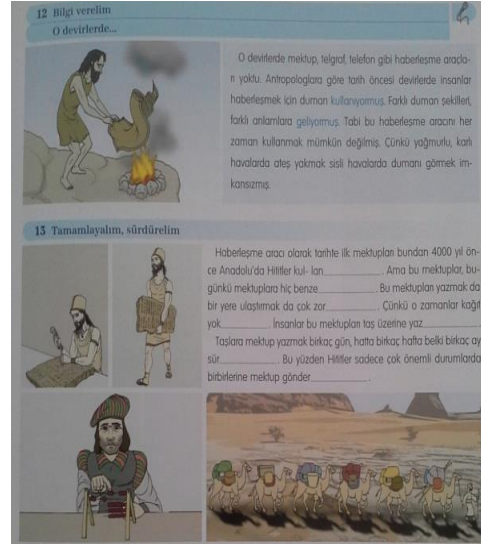
EK B – Yeni Hitit Türkçe Öğretim Setindeki Karikatür Görselleri

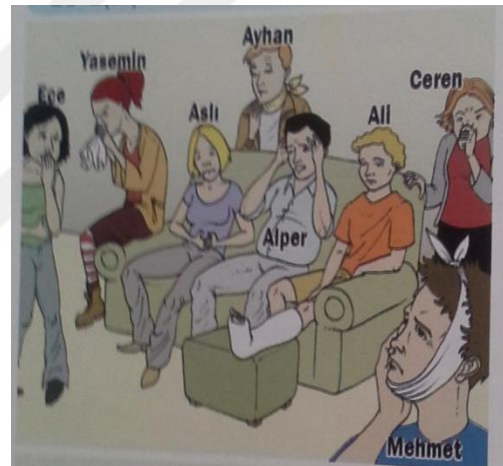
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Temel Ders Kitabı, Sayfa 25

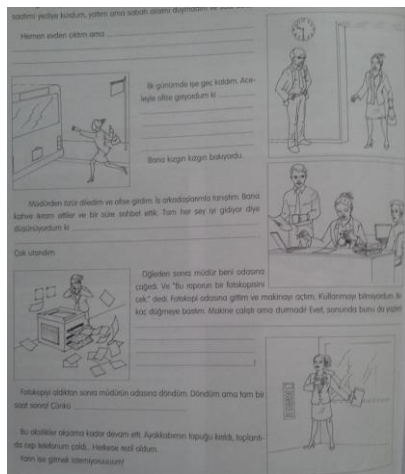
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Temel Ders Kitabı, Sayfa 49

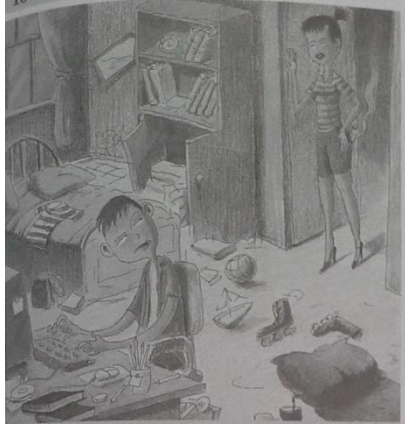
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Temel Ders Kitabı, Sayfa 81 ve 97

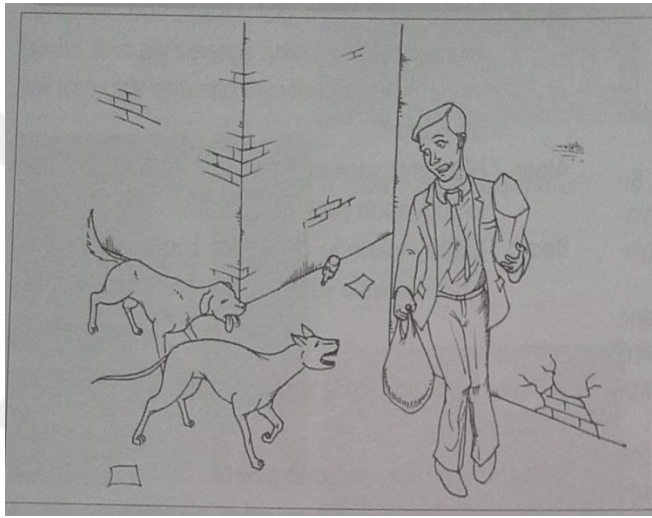
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Temel Ders Kitabı, Sayfa 106 ve 136

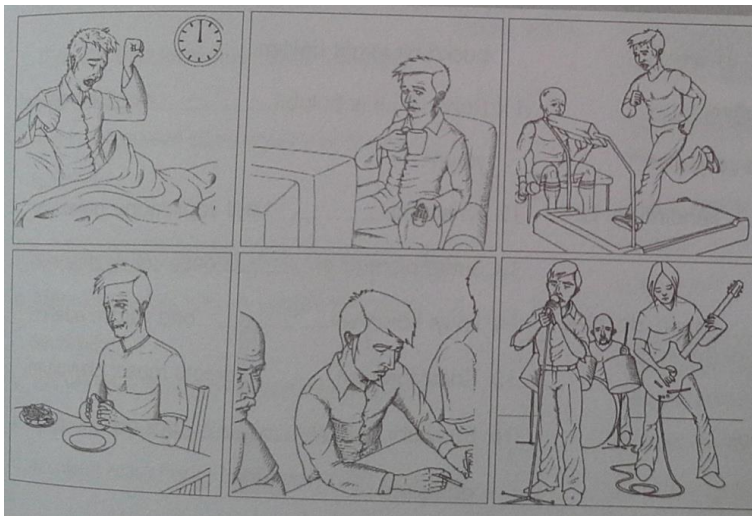
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Temel Çalışma Kitabı, Sayfa 40 ve 46

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Temel Çalışma Kitabı, Sayfa 47 ve 52

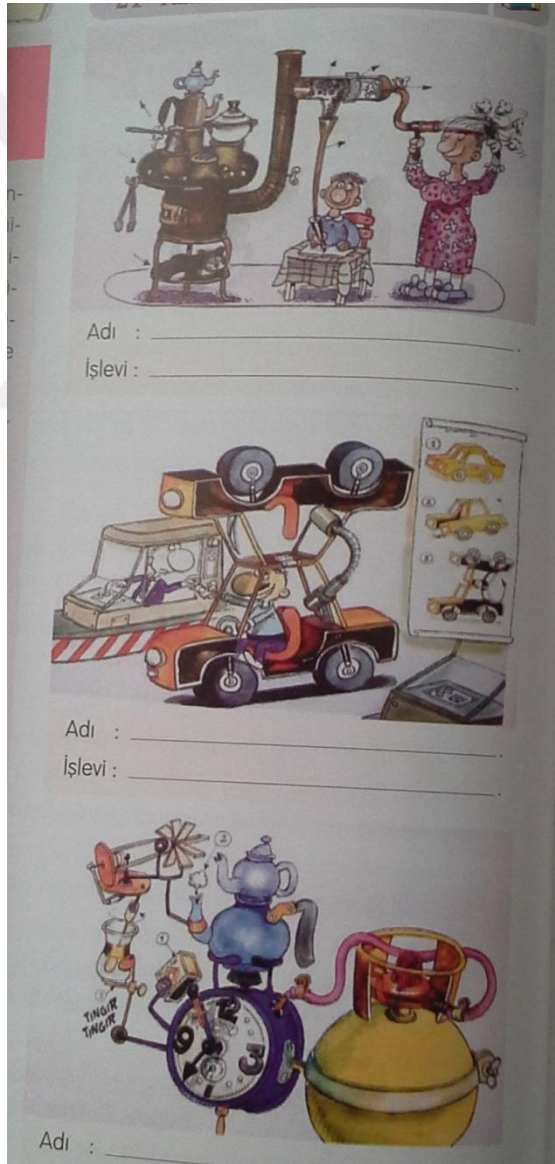
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Temel Çalışma Kitabı, Sayfa 72

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Temel Çalışma Kitabı, Sayfa 73

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Orta Ders Kitabı, Sayfa 49 ve 52

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Orta Ders Kitabı, Sayfa 88

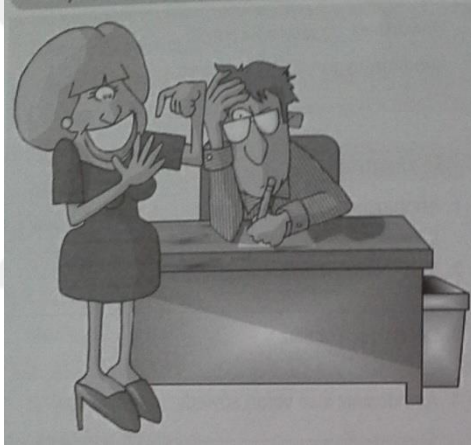
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Orta Ders Kitabı, Sayfa 165 ve 166

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Orta Ders Kitabı, Sayfa 167 ve 168

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Orta Ders Kitabı, Sayfa 169 ve 170

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Orta Çalışma Kitabı, Sayfa 8 ve 77

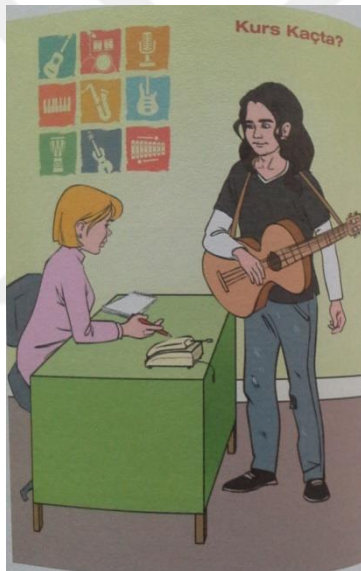

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Yüksek Çalışma Kitabı, Sayfa 23

EK C – Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Setindeki Karikatür Görselleri

Yabancılar İçin Türkçe A1 Kitabı, Sayfa 5 ve 20

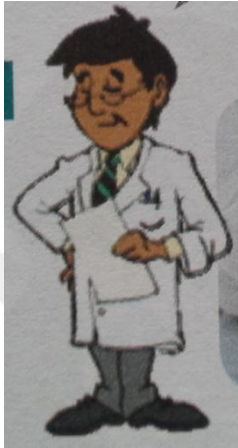
Yabancılar İçin Türkçe A1 Kitabı, Sayfa 28 ve 30

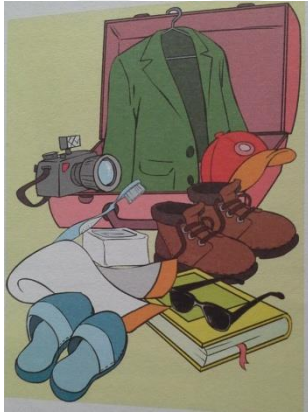
Yabancılar İçin Türkçe A1 Kitabı, Sayfa 32 ve 33

Yabancılar İçin Türkçe A1 Kitabı, Sayfa 39

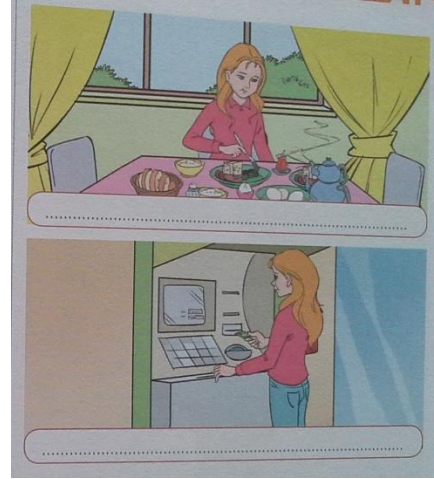
Yabancılar İçin Türkçe A1 Kitabı, Sayfa 42 ve 46

Yabancılar İçin Türkçe A1 Kitabı, Sayfa 48 ve 52

Yabancılar İçin Türkçe A1 Kitabı, Sayfa 67

Yabancılar İçin Türkçe A1 Kitabı, Sayfa 69

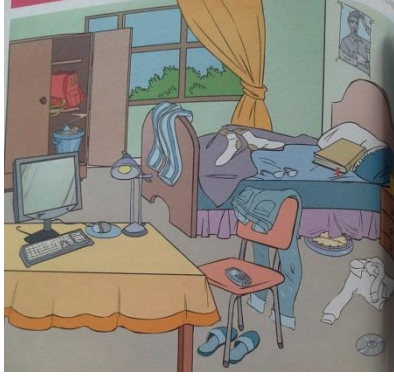
Yabancılar İçin Türkçe A1 Kitabı, Sayfa 70

Yabancılar İçin Türkçe A1 Kitabı, Sayfa 72

Yabancılar İçin Türkçe A1 Kitabı, Sayfa 73 ve 84

Yabancılar İçin Türkçe A1 Kitabı, Sayfa 92

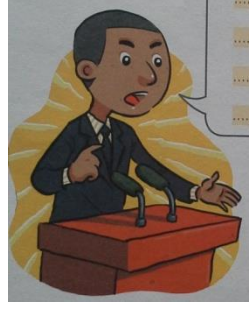
Yabancılar İçin Türkçe A1 Kitabı, Sayfa 97

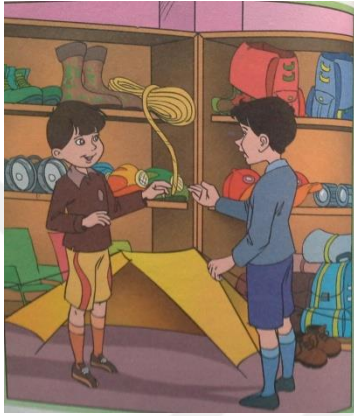
Yabancılar İçin Türkçe A2 Kitabı, Sayfa 13 ve 14

Yabancılar İçin Türkçe A2 Kitabı, Sayfa 14

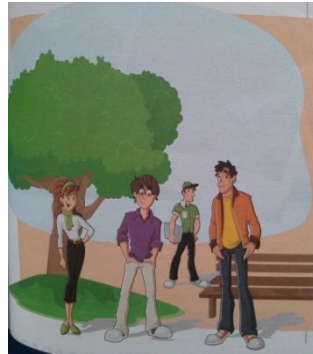
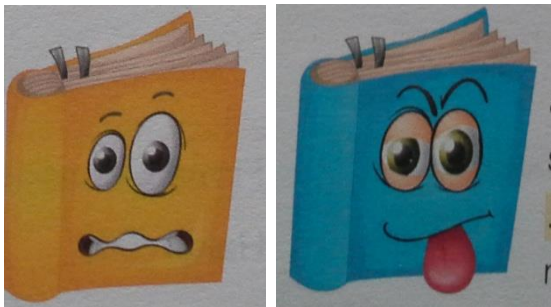
Yabancılar İçin Türkçe A2 Kitabı, Sayfa 14 ve 29

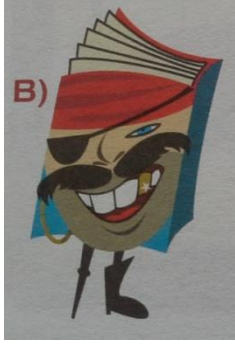
Yabancılar İçin Türkçe A2 Kitabı, Sayfa 36 ve 40

Yabancılar İçin Türkçe A2 Kitabı, Sayfa 68 ve 86

Yabancılar İçin Türkçe A2 Kitabı, Sayfa 86 ve 87

Yabancılar İçin Türkçe B1 Kitabı, Sayfa 14 ve 18

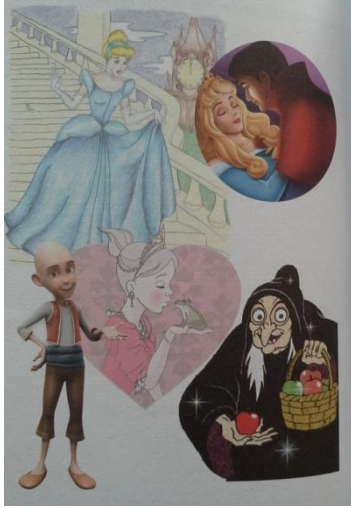
Yabancılar İçin Türkçe B1 Kitabı, Sayfa 19 ve 74

Yabancılar İçin Türkçe B1 Kitabı, Sayfa 74

Yabancılar İçin Türkçe B1 Kitabı, Sayfa 74 ve 83

Yabancılar İçin Türkçe B1 Kitabı, Sayfa 84

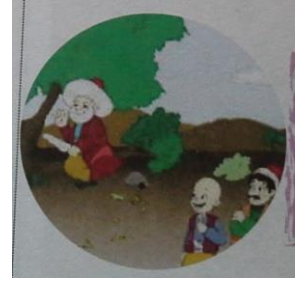
Yabancılar İçin Türkçe B2 Kitabı, Sayfa 12 ve 39

Yabancılar İçin Türkçe B2 Kitabı, Sayfa 58

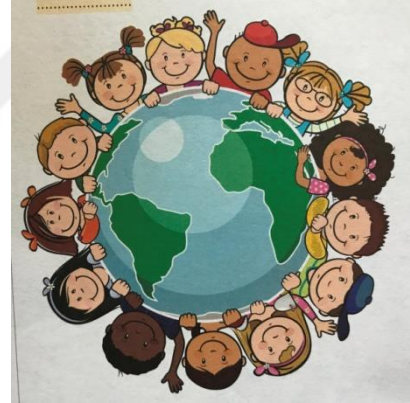
Yabancılar İçin Türkçe B2 Kitabı, Sayfa 58

Yabancılar İçin Türkçe B2 Kitabı, Sayfa 58

Yabancılar İçin Türkçe B2 Kitabı, Sayfa 77 ve 95

Yabancılar İçin Türkçe C1 Kitabı, Sayfa 35 ve 51

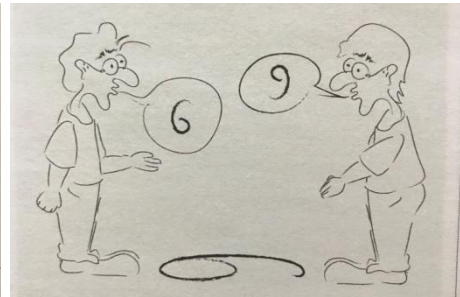
Yabancılar İçin Türkçe C1 Kitabı, Sayfa 66 ve 68

Yabancılar İçin Türkçe C1 Kitabı, Sayfa 72 ve 88

Yabancılar İçin Türkçe C1 Kitabı, Sayfa 91 ve 100

Yabancılar İçin Türkçe C1 Kitabı, Sayfa 107 ve 108

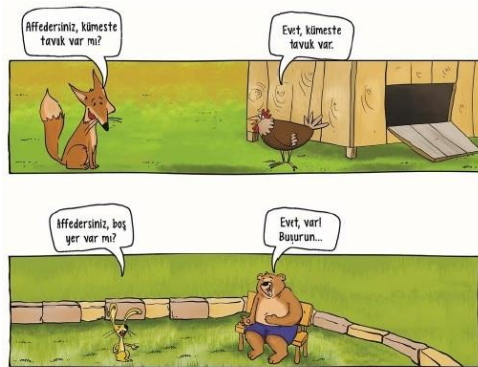
Yabancılar İçin Türkçe C1 Kitabı, Sayfa 112 ve 114

Yabancılar İçin Türkçe C1 Kitabı, Sayfa 114

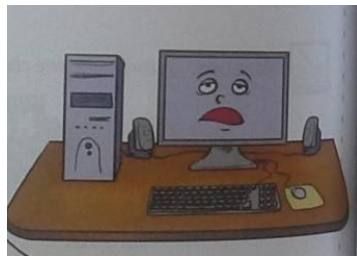
EK D – Yedi İklim Türkçe Öğretim Setindeki Karikatür Görselleri

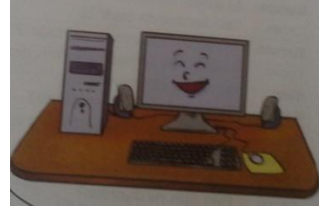
Yedi İklim Türkçe A1 Ders Kitabı, Sayfa 24 ve 88

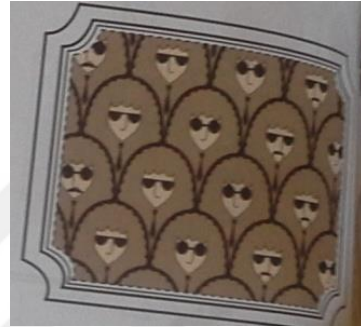
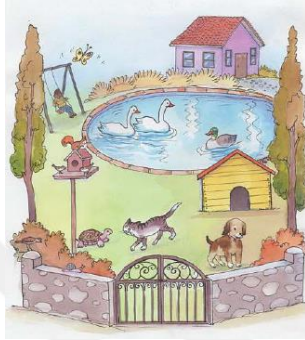
Yedi İklim Türkçe A1 Ders Kitabı, Sayfa 90 ve 108

Yedi İklim Türkçe A1 Ders Kitabı, Sayfa 144 ve 145

Yedi İklim Türkçe A1 Ders Kitabı, Sayfa 148 ve 149

Yedi İklim Türkçe A1 Çalışma Kitabı, Sayfa 14 ve 36

Yedi İklim Türkçe A1 Çalışma Kitabı, Sayfa 50 ve 87

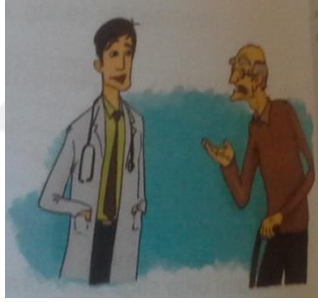
Yedi İklim Türkçe A2 Ders Kitabı, Sayfa 36

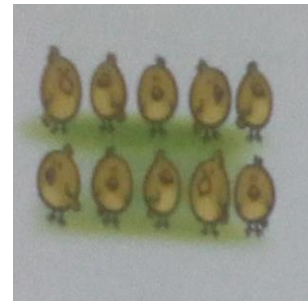
Yedi İklim Türkçe A2 Ders Kitabı, Sayfa 36

Yedi İklim Türkçe A2 Ders Kitabı, Sayfa 36

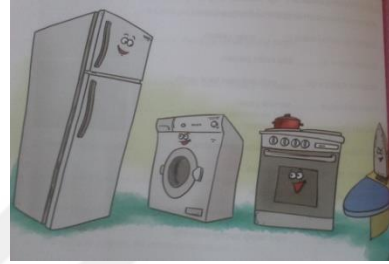
Yedi İklim Türkçe A2 Ders Kitabı, Sayfa 38 ve 58

Yedi İklim Türkçe A2 Ders Kitabı, Sayfa 58

Yedi İklim Türkçe A2 Ders Kitabı, Sayfa 58

Yedi İklim Türkçe A2 Ders Kitabı, Sayfa 58 ve 98

Yedi İklim Türkçe A2 Ders Kitabı, Sayfa 108 ve 125

Yedi İklim Türkçe A2 Ders Kitabı, Sayfa 127 v 143

Yedi İklim Türkçe A2 Ders Kitabı, Sayfa 154

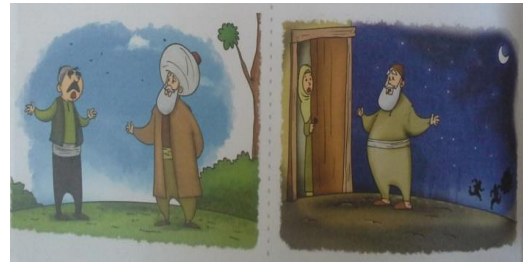
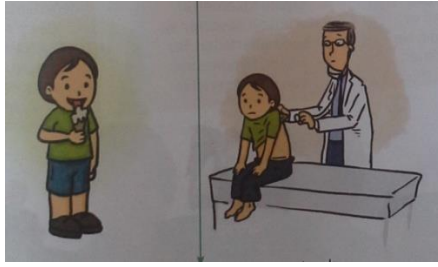
Yedi İklim Türkçe A2 Ders Kitabı, Sayfa 154

Yedi İklim Türkçe A2 Ders Kitabı, Sayfa 154

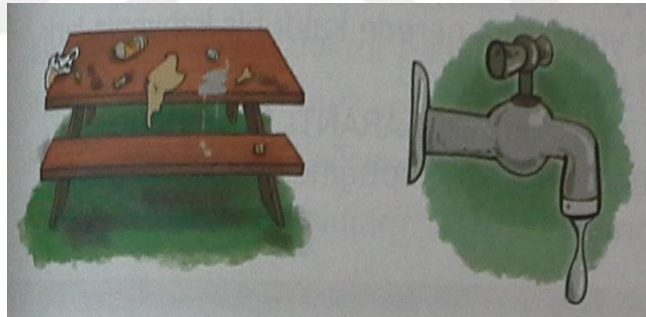
Yedi İklim Türkçe A2 Ders Kitabı, Sayfa 155

Yedi İklim Türkçe A2 Ders Kitabı, Sayfa 155 ve 158

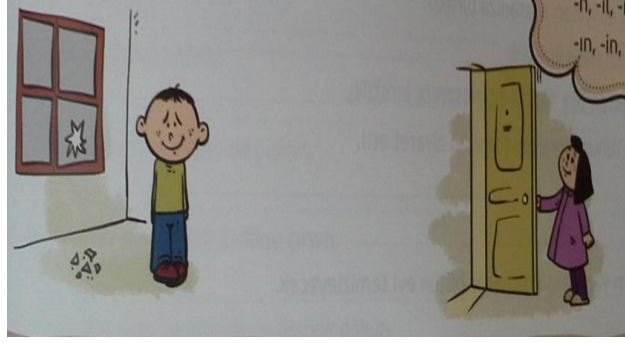
Yedi İklim Türkçe A2 Çalışma Kitabı, Sayfa 24 ve 27

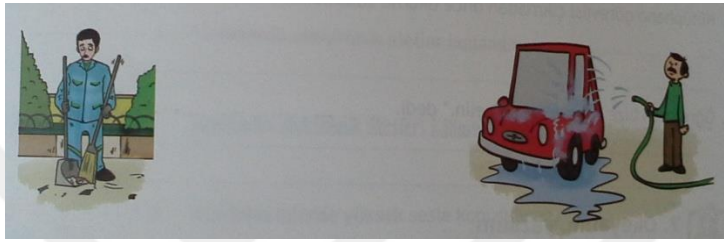
Yedi İklim Türkçe B1 Ders Kitabı, Sayfa 63 ve 87

Yedi İklim Türkçe B1 Ders Kitabı, Sayfa 87 ve 93

Yedi İklim Türkçe B1 Ders Kitabı, Sayfa 93 ve 113

Yedi İklim Türkçe B1 Ders Kitabı, Sayfa 113

Yedi İklim Türkçe B1 Ders Kitabı, Sayfa 113

Yedi İklim Türkçe B1 Ders Kitabı, Sayfa 120 ve 121

Yedi İklim Türkçe B1 Çalışma Kitabı, Sayfa 13 ve 39

Yedi İklim Türkçe B1 Çalışma Kitabı Sayfa 58

Yedi İklim Türkçe B1 Çalışma Kitabı, Sayfa 60

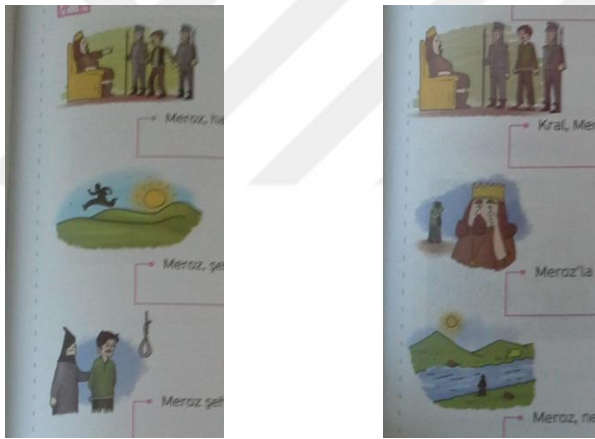
Yedi İklim Türkçe B1 Çalışma Kitabı, Sayfa 63 ve 80

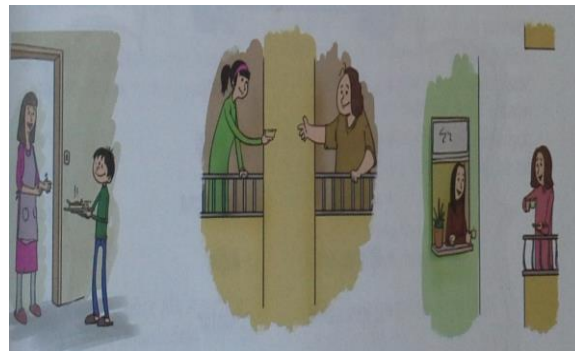
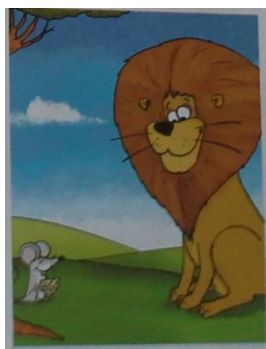
Yedi İklim Türkçe B1 Çalışma Kitabı, Sayfa 82

Yedi İklim Türkçe B2 Ders Kitabı, Sayfa 44

Yedi İklim Türkçe B2 Ders Kitabı, Sayfa 45

Yedi İklim Türkçe B2 Ders Kitabı, Sayfa 49 ve 53

Yedi İklim Türkçe B2 Ders Kitabı, Sayfa 58 ve 64

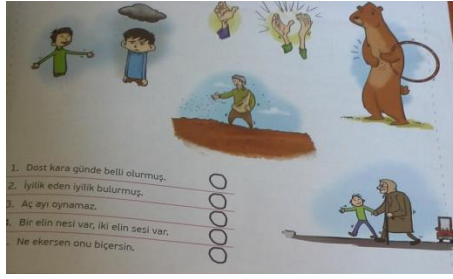
Yedi İklim Türkçe B2 Ders Kitabı, Sayfa 65

Yedi İklim Türkçe B2 Ders Kitabı, Sayfa 66

Yedi İklim Türkçe B2 Ders Kitabı, Sayfa 71 ve 125

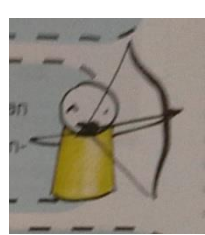
Yedi İklim Türkçe B2 Çalışma Kitabı, Sayfa 29 ve 50

Yedi İklim Türkçe B2 Çalışma Kitabı, Sayfa 56

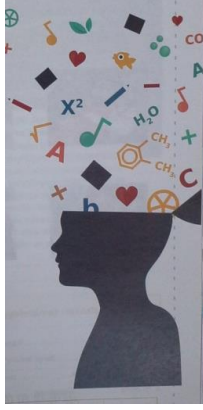
Yedi İklim Türkçe B2 Çalışma Kitabı, Sayfa 56

Yedi İklim Türkçe B2 Çalışma Kitabı, Sayfa 57

Yedi İklim Türkçe B2 Çalışma Kitabı, Sayfa 57

Yedi İklim Türkçe B2 Çalışma Kitabı, Sayfa 73 ve 92

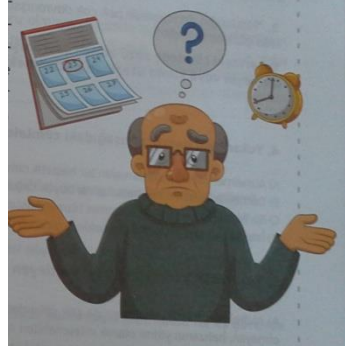
Yedi İklim Türkçe B2 Çalışma Kitabı, Sayfa100

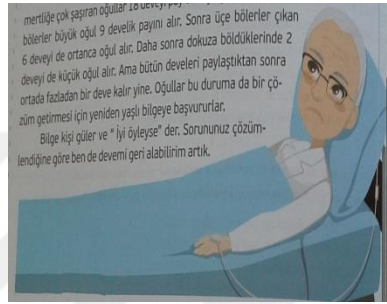
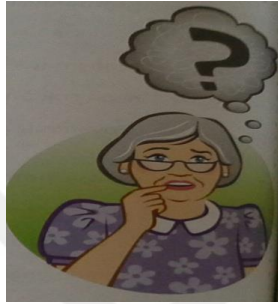
Yedi İklim Türkçe C1 Ders Kitabı, Sayfa 56 ve 136

Yedi İklim Türkçe C1 Ders Kitabı, Sayfa 137 ve 138

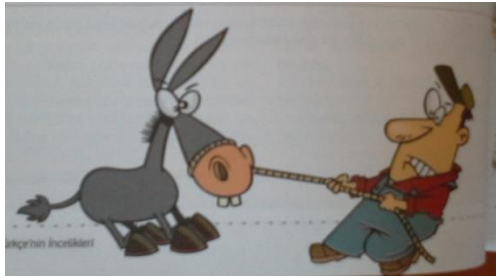
Yedi İklim Türkçe C1 Çalışma Kitabı, Sayfa 43 ve 63

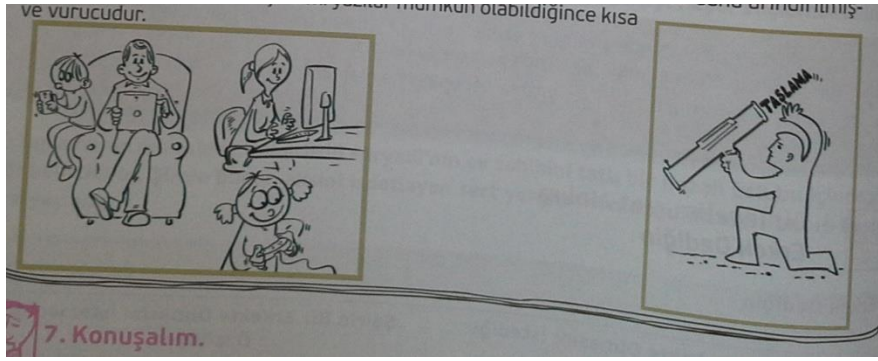
Yedi İklim Türkçe C1 Çalışma Kitabı, Sayfa 64 ve 80

Yedi İklim Türkçe C1 Çalışma Kitabı, Sayfa 85

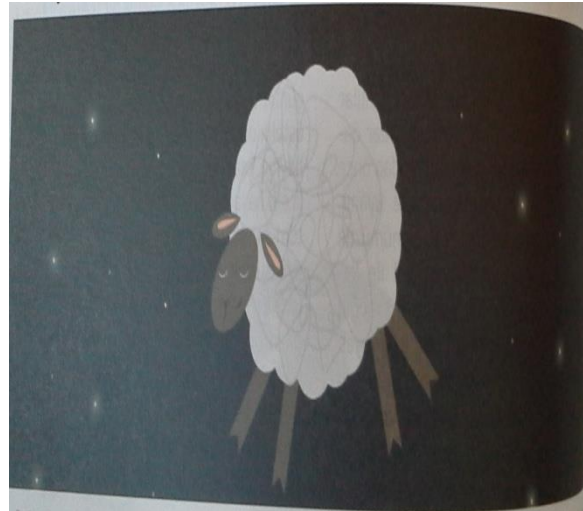
Yedi İklim Türkçe C2 Ders Kitabı, Sayfa 34

Yedi İklim Türkçe C2 Ders Kitabı, Sayfa 40

Yedi İklim Türkçe C2 Ders Kitabı, Sayfa 41

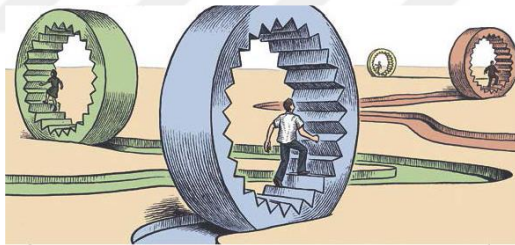
Yedi İklim Türkçe C2 Ders Kitabı, Sayfa 41 ve 78

Yedi İklim Türkçe C2 Ders Kitabı, Sayfa 94 ve 96

Yedi İklim Türkçe C2 Ders Kitabı, Sayfa 99

Yedi İklim Türkçe C2 Çalışma Kitabı, Sayfa 9 ve 11

Yedi İklim Türkçe C2 Çalışma Kitabı, Sayfa 27

Yedi İklim Türkçe C2 Çalışma Kitabı, Sayfa 27

Yedi İklim Türkçe C2 Çalışma Kitabı, Sayfa 27

Yedi İklim Türkçe C2 Çalışma Kitabı, Sayfa 63

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve Soyadı : Nur Kaplan
Doğum Tarihi : 24.09.1985
İletişim Bilgileri : 0 312 446 44 46
E-Posta Adresi : nurkaplan@jaletezerkoleji.net
Öğrenim Durumu :

Derece	Bölüm / Program	Üniversite	Yıl
Yüksek Lisans	Türkçe Eğitimi	Ankara Üniversitesi	2017
Yüksek Lisans	Fransızca Öğretmenliği	Gazi Üniversitesi	2011
Lisans	Fransızca Öğretmenliği	Gazi Üniversitesi	2008

İş Deneyimi :

Unvan	Görev Yeri	Yıl
Fransızca Öğretmeni	Özel Jale Tezer Koleji	2008-...